Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Etlar, Carit.; Carit Etlar.
Titel | Title:	Bjørneæt : nationalhistorisk Roman
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kbh. : Det Nordiske Forlag, 1898
Fysiske størrelse | Physical extent:	[8], 397 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57,- 101.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130019013740

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

CARIT ETLAR

BJØRNEÆT

CARIT ETLAR

BJØRNEÆT

NATIONALHISTORISK ROMAN

KØBENHAVN
DET NORDISKE FORLAG
BOGFORLAGET: ERNST BOJESEN
1898

Om OLE SVENDSEN BAKKE fortælles i „Carit Etlars Minder“ følgende:

En af hans (Brosbølls) tidligste Erindringer fra Hjemmet er, at der paa Væggen i Storstuen hang et Billede af Ole Svendsen Bakke, den tapre Klokker fra Id, der blev berømt som Partigænger i den store nordiske Krig under Karl den Tolvtes Indfald i Norge. Formodentlig er Ole Svendsen Bakke Farfader til Brosbølls Moder, den norske Præstedatter, Ursula Svendsen, og saaledes i dobbelt Forstand Stamfader til vor danske „Gjøngehøvding“, idet Duften af den tapre Klokkers Bedrifter saa at sige aflagredes i dette Hjem.

Der fortælles at Drengen Carl plejede at krybe op i Sofaen, for ganske rolig paa sine Knæ at ligge og betragte Billedet. En Aften sagde han meget rørt, da han blev commanderet iseng:

„Jeg lover Dig, Du Mand fra Id.
Jeg skal Dig ligne med al min Flid.“

O. C. OLSEN & Co.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

OPLAG: 2500 Ekspl

Denna Bog skaar förmedja som det af
mina Döttrar, den samvetsgranne och talgfaste
Skalden i mina sista dagstunder.

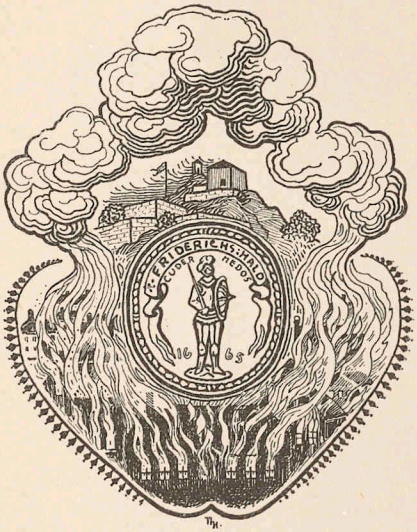
Jag tillägnar denna Bog i ändarlig
Tacksamlighet de kära trogna vänner,
som jag hyllar såsom
Min ömtänkte Moder,
Fosterföreståndarinnan Fröken Hedvig Schultz,
Född Lagerlöf.

och min egen Moder,
Hustrun Margareta Broström,
Född Branting.

Ära vare deras Minne!

19/6 1898.

Carl Broström

FRIDERICHSHALD
CUIUS REGIO
16 65

„S M.“

Nordost for Frederikshald i den sydøstlige Deel af Norge bryder Tisteelvens Tilløb sig dundrende Baner mellem Fjeldene, snart i skummende Fossefald, snart i sindigere Løb, indtil den efter Skonningfossens lange Vandfald, og forenet med Oplandenes rige Vandaarer, som en ret anseelig Flod glider gjennem Staden Frederikshald, for tilsidst gjennem de saakaldte Vasdrag at strømme ud i sidere Egne og finde sit Udløb i Havet gjennem Svinesund lidt Nord for Dynekilen og den svenske Skjærgaard.

Oppe i de uveibare og mørke Skove Nord for Frederikshald laa i Vinteren 1716 to rødmalede Træhuse paa hver sin Side af en Kløft, der sendte et altid skummende Tilløb til Tisteelven. Træhuset tilhøire var stort og grundmuret med tilhørende rødmalede Stolpebode. I Norge reises sædvanlig endnu i Dag disse Boder paa Stolper til Opbevaring af Fødemidler, Flæsk, Korn, Fladbrød, Tyndbrød o. s. v., for at sikre Forraadene mod Rotterne. Naar Fjælebroen til et saadant Stolpe-

huus er optrukken, danner det en uangribelig Fæstning for de talrige og graadige Gnavere.

Det andet Huus var mindre, Døren sad skjævt, Væggene heldede, og det havde ingen Stolpebod.

En Morgen i December susede det høitidsfuldt gjennem Fyrretræsskoven oppe i Fjeldødet. Taagen laa endnu som et blaaligt, uigjennemsigtigt Slør over Dalen. En ung Pige stod paa Fjeldskrænten; hendes gyldne Haar lyste i den opgaaende Sol omkap med de glødende Fyrretræsstammer. Det rødlige Skjær over Egnen tog til, blev klarere og varmere; Skov og Fjeld og Pige smeltede sammen i en rødmende Harmoni.

„Sippedeia!“ lød et jodlende Raab fra den anden Side af Kløften. Den unge Pige foer sammen, men rørte sig ikke af Stedet.

„Dukkeneia!“ lød Raabet atter med de lifligste Strubelyde og Klunk. „Dukkeneia!“ svarede Ekkoet oppe og nede. Den unge Pige blev staaende ubevægelig og stirrede ud mod Solen; hendes Kinder bleve lidt rødere, hendes Blik fik et spændt Udtryk. Morgenvinden susede gjennem Skoven og rystede en Regn af frossen Riim over hendes blottede Hals og Arme.

„Sol er oppe, Olaug! Toppen din gløder omkap med Furuen!“ raabte en høivoxet, guulhaaret Dreng fra Stalddøren ovre paa det store Huus.

„Ja, Sol er oppe!“ raabte Pigen og kastede kjækt Hovedet tilbage. „Snart staaer Norges Rige i Flammer. Nede i Frederikshald fortalte de i Gaar, at ret nu bryder Svenskekongen Carl ind over Grændsen. Agt Du paa,

at ikke din Top bliver rød af dit eget Blod, Gutten min!"

„Hurra, Sol er oppe, Guldtop:" jublede Drengen og gjorde et Hop i Veiret med en betegnende Gebærde med begge Hænder op til sit Haar.

„Jeg vilde ønske, det var Dig, som havde det gule Haar," raabte Pigen, mens Taarerne banede sig Vei over hendes friske Kinder.

„Hvorfor det, vesle Olaug?"

„Jeg skulde saavist aldrig lade Dig høre ondt derfor, Halvor," svarede Pigen og vendte sig for at gaa.

I det samme kom en bredskuldret Mand til Syne i Stalddøren bag Drengen. Det var den rige Bonde, Halvor Bjørnstad, en høi, sværlemmet Kæmpe med graanende Haar og buskede Øienbryn. En skarp Fold mellem Øinene gav ham et barsk Udtryk, som forhøiedes af hans brede, furede Pande og bydende Holdning.

„Du passer ikke din Gjerning," sagde Manden og rynkede Brynet. „Tømmeret ligger i Dynger paa begge Sider af Elven; ned og bring det i Drift igjen!"

„I Gaar trak jeg to Tylfter i Land," sagde Drengen og skuttede sig; „nu er det ikke Tid at slaaes med Byfolket dernede, al den Stund Svensken samler sig ved Grændsen og bryder ind i Landet. Nu Øxen paa Nakken og Kniven i Bæltet — ind paa dem, Fatter! hug dem — stik dem! — saa i Fossen med dem. Det er det Tømmer, vi Nordmænd nu skal flaade ud til Skagerak."

„Til din Gjerning, Dreng!“ sagde Faderen og hævede Haanden.

Halvor skottede til Olaug, som endnu stod i Døren derovre. Hendes slanke Skikkelse tegnede sig skarpt mod den mørke Baggrund, et Billede paa Ungdom, Livskraft og straalende Sundhed.

„Jeg maa først ind og have noget til Davre, Fatter,“ sagde Halvor; „lidt Æg og lidt Kjødmad, det liver op, for jeg er saa sulten.“

Faderen trak paa Skulderen, Halvor smuttede ind ad Stalddøren, hvorfra et jodlende „Sippedeia!“ lød ud mod det røde, faldefærdige Gjenbohuus.

„Hvorledes staaer det til med din Madmoder i Dag?“ raabte Manden over til Olaug, som endnu stod i Døren.

„Det er vist paa det sidste med hende,“ svarede Pigen med skjælvende Læber.

Manden hentede to Fjæle, som han lagde over Kløften, og gik med sikre Skridt over den gyngende Bro. Pigen traadte til Side og lod ham gaa ind i den lave Bjælkeloftsstue. Der herskede stor Armod, men Renlighed i det lille Kammer, Knaposte stode paa en Hylde langs Væggen, Bundter af tørrede Urter hang ned fra Bjælkerne; indenfor den grønne Glasrude blomstrede nogle Gyldenlakplanter og sendte en stærk Duft ned over en gammel, hentæret Kvindeskikkelse, der laa i en Seng ved Vinduet.

„Saa langt er det nu kommet med Dig, Søster Ulle, fordi Du ikke vilde følge mit Raad,“ ytrede Manden og satte sig hos den Syge.

Et taknemmeligt Smil gled over den Døendes indfaldne Ansigt.

„Godt Du kom; jeg maatte tale med Dig, inden der bliver løst op for mig. Har Du hørt noget fra Børnene?“

Manden rystede paa Hovedet.

„Dine Børn og altid dine Børn! De bleve din Ulykke, Søster Ulle, de duede ikke; det kommer af den Opdragelse, de fik herhjemme. Nu har Du slidt Dig op for dem, og hvad har Du for det? Din Datter sender Dig sit Skjændselsbarn herhjem i Pleje, Olaug derude. Du tog mod hende og bragte Vanæren under Tag. Dine to Sønner ere Døgenigter og flakke om som andet Fantefolk, Jørgen med sin Fidel paa Nakken, den anden er paa de lange Reiser; imens ligger Du herhjemme, fattig og hjælpeløs. Hvad har Du nu for dit lange Liv i Offer og Forsagelse?“

„Tal ikke saa, Broder Halvor,“ udbrød den Syge og reiste sig med et lysende Blik fra de dybe Øienhuler; „jeg har jo min inderlige Kjærlighed, jeg har Mindet om dem, da de vare smaa og trængte til mig og hang ved mig, jeg har Træet herudenfor, hvor Jørgen med sin Tollekniv ridsede mit Navn, S. M.; han troede, at jeg hed „Søde Mo'er“, den kjære Dreng! Det staaer der endnu at læse; jeg kan see det i Barken herfra, hvor jeg ligger. — Olaug, som Du kalder et Skjændselsbarn, er min Alderdoms Støtte, en brav og kjærlig Pige; i hende finder jeg lidt igjen af alle tre Børn. — Tro mig, gode Halvor, den lever ikke sit

Liv forgjæves, som lever det for andre. — — Det var heller ikke for at tale om mig," vedblev den Syge og sank tilbage i Puderne, „at jeg bad Dig komme herover. Det var om Dig selv, jeg vilde tale. Din Hustru, Mari, var herovre i Gaar."

„Har hun beklaget sig?" spurgte Halvor barsk.

„Nei, Mari klager ikke; hun holder for meget af Dig, Halvor, paa sin blide, stilfærdige Maade. Hun har aldrig ret forstaaet dit mørke, ubøielige Sind. Nu, Du ligger i Krig med det hele Frederikshald dernede, knuges hun til Jorden."

„Jeg ligger ikke i Krig," foer Bjørnstad op; „jeg tager mig blot selv til Rette med de Midler, som staa til min Raadighed, siden Byens danske Embedsmænd ikke godvillig ville gjøre deres Uret god mod mig. Til det skeer, er min Haand imod dem alle."

„Og deres imod Dig. — Din Hustru ærer Dig og seer op til Dig som et Barn efter Foraarssolen herinde i den mørke Furuskov. Men alt maa bøie sig til Jorden i din Nærhed, Halvor. Det har været saa, siden Du var lille; Du lærte aldrig at bøie din stive Nakke. Mari gaaer til Grunde. — Husk, Du har kun hende i den hele Verden at helde dit Hoved til. Vær mild mod hende, Stakkel; hun behøver saa lidt — et Smil, et opmuntrende Ord, saa lyser hele Fjeldet for hende. — Nu rynker Du din Pande; men Døden giver mig Mod til at sige Dig Sandheden. Tænk herpaa, naar jeg er borte — for hendes — for din egen Skyld."

Den gamle Kone gispede efter Luft og fortsatte

derpaa hurtigt, som om hun frygtede for ikke at faae Tid til at fuldende:

„Gaa hen og træk Skuffen ud derhenne i Bunden af Skabet.“ Hun fremdrog fra sin rynkede Hals et Seilgarn med en blankslidt Jernnøgle.

Broderen aabnede Skuffen.

„Tag de tre Kasser til Dig,“ sagde den Syge; „i hver af dem ligger lige mange Sparepenge til Børnene; i Ulles er der fire Sølvskilling mindre end i Brødrenes. Hun vil ikke tage det ilde op, naar hun hører, v maatte bruge dem til Apothekermedicin forgangen. Giv dem hver en Kasse med deres Moders Velsignelse; nu kan jeg ikke mere for dem hernede.“

„Du har opsparet alle disse Penge!“ udbrød Bjørnstad forundret; „Du har nægtet Dig selv Alt, Føde, Klæder, Pleie, for blot at skrabe sammen til de Utaknemmelige, som herhjemme bragte os Alle Skam, og som aldrig besøgte Dig, siden de droge ud i Verden!“

„Hvad Magt laa der vel paa mig?“ svarede Konen. „Hvad troer Du, en Moder føler, naar hun sidder hjemme i den forladte Rede, i sin lune Stue, mens Børnene tumles om derude og maaske savne Alt, mens Fremmede see koldt og hjerteløst paa dem? Hvad troer Du saa er bedst, at spise et Æg eller lægge det hen, til Snesen er fuld, og sælge den og gjemme Pengene i Kassen dèr? Nei, seer Du, naar Bien fløi hjem med Honning til Kuben derude, saa holdt jeg af den; det var jo til mine Børn, den sankede i Huus. Naar Hønen kaglede, takkede jeg hende; det var jo

for at mætte mine Børn, den lagde sit Æg. Naar Stormen fældede de tørre Grene i Skoven, saa hilste jeg den velkommen; det var jo Kvas, jeg kunde bære paa min Ryg til Staden og sælge til Smaafolk. — Tro Du mig, Broder, de Kasser har været min bedste Lykke, min varmende Kakkelovn, siden Børnene forlode mig. Havde jeg blot naaet at faae dem fulde! — Det er nu forbi — velsign dem, Herre Fader, — bøi Dig, Halvor, — Olaug — —"

Den Syge sank sammen og udaandede. Der var een trofast Modersjæl flere hos Gud.

Da Bjørnstad lidt efter gik ud gjennem Stegerset, stod Olaug støttet op til Brædevæggen med tilbagelænet Hoved og stirrede taareløst frem for sig. Hun havde hørt Alt, hvad der taltes i Stuen. Hun vidste jo nu, at hun var et „Skjændselsbarn", og at hendes eneste Ven var gaaet bort.

En Uge senere sade Mo'er Ulles tre Børn samlede i samme Stue. Kirkeklokken i Id Sogn havde ringet til Lig. Skjøndt der ikke blev betalt mere end for almindelig Begravelse, havde Klokken kimet en halv Time i den klare Høiluft. Det var en Hæder, som sjældent blev andre end Storbønderne til Deel. Ringeren, Ole Svendsen Bakke fra Id, gav den afdøde Enke denne sidste Hilsen af fuldt Hjerte, det hørtes paa de manende Knebelslag mod den norske Malm.

Der var det ved den Kirkeklokke i Id, at den ikke ringede til Høitid taktfast og pligtmæssigt som andre Søndagsklokker. Egnens Folk standsede gjerne og

lyttede og forstode, hvad den Klokke fortalte: Engang imellem hamrede den sin Lyd haardt og koldt ud over Sletten: „Javist," sagde gamle Mo'er Mari, „det er Storbonden Aarud, som med Pengeknoen banker paa Himmerigsport." — Eller Tonerne løde som en Moders Hulken, trøstesløse dybe Suk, som en Sjæl, der græder sig tildøde, — saa pludselig svandt Toneklangen hen smeltende blidt, som om den forsikrede, at nu hvilede den Lille hos Gud. — Den Klokke i Id Kirke havde Guds Stemme inde, for det var en gudfrygtig Mands Hjerte, Ole Svendsen Bakkes, der slog i dens Malm.

Nu var Klokken forstummet. Der var trykkende stille i den lave Stue. For Bordenden sad en pyntet, halvgammel Kvinde, der urolig speidede ud gjennem det tilfrosne Vindu paa Sneen, der hobede sig op i bløde Dynger og maaskee spærrede Veien til Frederikshald inden Aften. Hendes spidse Træk røbede, at hun havde været smuk i yngre Dage, en Fylde af rødligt Haar omgav efter Tidens Mode hendes Ansigt Bukler og Krøller, over hvilke en saakaldet Fontange kneiste, et høit Stillads af Staaltraad, dækket af Sløifer og Voxperler og Blonder, som her i den sørgelige Anledning bestod af sort Flor.

Denne besynderlige Mode var i Frankrig opstaaet ved, at Frøken de Fontanges Lokker en Dag paa Jagten i Ludvig den Fjortendes Selskab havde løsnet sig i Vinden, hvorfor hun samlede dem med et bredt Silkebaand, hvis Sløifeender faldt ned over hendes

Pande og vakte den kongelige Herres Beundring. Dermed var Moden fastslaaet og herskede i stedse voxende Excentricitet til Aaret 1714 imod Kongens Ønske. Da fremtraadte paa et Hofbal en skjøn Englænderinde med lav Frisure, og paa een Nat blev Fontangen banlyst, hvilket Kongen forgjæves ved Magtbud og Spotterier havde søgt at opnaae.

Heroppe i den nordiske Afkrog skulde der mere til for at ryste Fontangens skrækkelige Herskermagt.

„Hvad kan Morbroder Bjørnstad egentlig ville os?" udbrød hun utaalmodig og hakkede i Gulvet med sine høie Hæle. „Hvor kan det falde ham ind at stævne os sammen heroppe midt i den strenge Vinter? Min Patron, velfornemme Kjøbmand Walck, tilgiver det aldrig, om jeg kommer hjem med Snue."

Henne ved Væggen sad Skipper Daniel og græd. En høilydt Snøften kom igjen med regelmæsige Mellemrum, mens han saae op mod Loftet, hvor Uroen, der hang i en Traad under Bjælken, var i uafbrudt Bevægelse som Samvittighedsnaget i den fiirskaarne Sømands Indre.

„Aa ja, aa ja, lille Motter, hvorfor kunde Du ikke ogsaa holdt ud, til jeg fik bygget mit rare Huus nede paa Tangen ved Svarte-Jansund, saa skulde Du have faaet dine magelige Dage — aa ja, aa ja! — Sikke Søskende, jeg arme Mand har faaet!" foer han pludselig op og slog i Bordet. „Mens jeg var ude paa de lange Reiser og tænker paa ingen Verdens Ting og slider for at komme hjem til vor lille Mo'er som Skipper

paa egen Skude, saa har I ladet hende forkomme heroppe i Sult og Elendighed! Sikke Søskende, jeg Ulyksalige dèr har faaet! Det forvindes aldrig."

Den svære Mand rystede af Sindsbevægelse.

Søsteren betragtede ham med Ringeagt.

„Daniel taler som altid med om Ting, han ikke forstaaer," sagde hun. „Hvad vilde min velfornemme Patron sige, om jeg i Tid og Utid føitede af min Plads som velbestaltet Huusbestyrerinde for at besøge min fattige Slægt? Hun havde jo desuden sin rige Broder Bjørnstad derovre, og Jørgen har ogsaa besøgt vor Mo'er ifjor. Han paastod, at hun havde det godt nok. Nu maa han staae ved sit Ord."

Jørgen, en høi og bredskuldret Mand omkring de tredive Aar med blaa, aabenhjertige Øine og et guulbrunt Kindskjæg, og som hidtil havde siddet taus paa Sengekanten og stirret paa Moderens tomme Leie, saae op og nikkede.

„Jeg staaer ved mit Ord. Da jeg sidste Sommer besøgte vor lille Mo'er, bad hun mig hilse Eder, at hun havde det godt; det var hendes gladeste Tanke, naar det gik os Alle vel. Hun led heller ingen Nød, sagde hun; alt, hvad hun bad mig om, da jeg gik, var at spille vor Vuggevise, fra vi vare smaa, for hende paa min Fidel. Det gjorde jeg, og jeg blev ved at spille den for hende, mens jeg steg ned ad Bjerget. Mo'er blev staaende paa Pynten og saae efter mig; saa rakte hun sin krogede Arm i Veiret — — Det var sidste Gang, jeg saae hende."

„Ih nei, hvad siger Du: havde vor Mo'er en kroget Arm?“ spurgte hans Søster Ulle og saae mod Døren, som om hun ventede Nogen.

„Ja, Mo'er holdt meget af at staae derude paa Pynten og see ned over Veien; hun ventede altid, at nogen af os skulde komme. Saa skyggede hun for Øinene med Haanden for at see des længere. En Dag i Oktober sidstgangen stod hun nok for længe derude — Efteraarsstormen, forstaaer I! Da hun gik ind, kunde hun ikke rette Armen, og siden tog Gigten den og hele Kroppen.“

Der blev stille i Stuen, underligt, uhyggeligt stille. De tre Søskende syntes at undgaa at see hinanden i Øinene, Daniel begyndte igjen at snøfte, Ulle gjøs af Kulde og aandede paa Rudens Frostblomster, for at see ud, Jørgens Blik hvilede atter paa Moderens tomme Seng. En snigende Iiskulde syntes lidt efter lidt at stivne de tre Søskende, som her vare forsamlede for første Gang i mange Aar. Maaskee begyndte det at gaa op for dem, hvad de havde mistet for bestandig.

Lidt efter knirkede Sneen udenfor; Halvor Bjørnstad traadte ind uden at banke paa Døren og trampede Sneen af sine Støvler. Bagefter ham kom en spinkel middelhøi Kvinde, indhyllet i et uldent Shawl, mellem hvis Folder et blegt Ansigt frygtsomt speidede. Hun nikkede med et venligt Smil til de Tilstedeværende og saae sig om efter et Sæde.

„Moster kan saa rart sidde her hos mig,“ udbrød Ulle deeltagende og gjorde Plads paa Bænken.

„Du sætter Dig dèr, Mari," sagde Bjørnstad og pegede med Tommelfingeren over Skulderen mod Jørgen. Hans Hustru lod sig lydig glide ned paa Sengekanten.

Bjørnstad stillede en grønmalet Kasse paa Bordet og aabnede den. Idet han fremdrog de tre Æsker, som den Døende havde betroet ham, kastede han et gjennemtrængende Blik under de buskede Bryn paa de forsamlede Søskende. En foragtelig Trækning om Munden røbede hans Stemning, idet hans Øine langsomt gled op over Ulles opstadsede Hovedpynt.

„Eders Moder hilser Jer," begyndte han med dyb Røst. „Hun var èn ærlig og stræbsom Kone, som hviler med Hæder dernede i den bjørnstadske Familiegrav. Havde hun fulgt mit Raad, var det gaaet bedre. Jeres Moder levede sit Liv i syg Kjærlighed og døde af den Længsel og Sorg, hendes Børn voldte hende."

Daniel foer op.

„Det skal Morbro'er nødig sige;" raabte han hulkende; „det svier saa svært her i min Hjertekule, — hvor kan Morbro'er sige mig Fader- og Moderløse saadant noget paa?"

Bjørnstad fortsatte uden at ændse denne Afbrydelse:

„Her er de Penge, hun tog fra sig selv, for at skrabe sammen til Jer, som aldrig havde noget til hende. Een Moder kan føde ti Børn; men ti Børn kan ikke føde een Moder; det slaaer til. Skam faae det Land, der bærer slig Yngel! — Dèr — tag Jeres Blodpenge og Jer Moders Velsignelse. Der hænger en Taare ved hver Søsling. Gaa og giv den ud til Jert

Fjas og Skjørlevnet. Der glider et Suk og et sorgfuldt Smil mellem Jeres Fingre, naar I øde denne Skat. Maatte den kjøbe Jer karsk Blod i Aarerne; det, I har, duer ikke!"

Bjørnstads Stemme steg for hver Sætning, han udslyngede; der lød en Skjælven i den Torden, hvormed han syntes at ville overdøve sin egen Bevægelse. Lyden af hans mægtige Røst gjenlød under det lave Bjælkeloft, hvor Uroen svingede paa sin tynde Traad. Dermed vendte Bjørnstad de Forsamlede Ryggen og gik mod Døren.

Ulle reiste sig. Hendes skarpttegnede røde Kinder havde efterhaanden antaget en blaalig Farve, hendes Hud gustnede under den blaa Sminke, medens de talrige Skjønhedspletter dirrede paa hendes skjælvende Træk.

„Tøv lidt, Morbro'er Bjørnstad!" udbrød hun med en skjærende Stemme, der forstærkedes i dertil beleilige Øieblikke til et arrigt Hviin; „tøv lidt, Du, som saa stursk sætter Dig til Høibords over Andre. Nu skal *Du* høre et sandt Ord i rette Tid. Jeg husker Dig nok, Bjørnstad derovre i Storgaarden, Du med den haarde Haand og de buskede Petersillebryn, som jog os Børn i Krogen. Vi husker grant, naar Mo'er slog sine Arme om os alle tre, for at redde os fra din Knortekjæp. Nu staaer Du her igjen og rynker dine graa Børstebryn og haaner os i vor Sorg og tramper os ned under din Jernsko. Men see, her staaer *jeg;* nu er det ikke længer tre rædde Børneunger, Du har

for Dig. — Hvem er Du selv? En Bjergrøver kalde de Dig nede i Staden, En, som tager sig selv til Rette og sætter sig over Lands Lov og Ret. Du stjæler Byfolkets Tømmer heroppe af din Fos, hugger Kommunens Mærke bort og sætter dit Øxemærke deri, og naar de stævne Dig for Retten, møder Du ikke. Tag Dig i Agt! Forgangen sagde min fornemme Huusbond, at nu bliver Du lyst fredløs, forstaaer Du: fredløs? Du bliver fældet som Ulven i Skoven, — Morbroder Bjørnstad, hører Du? Du bringer Skjændsel over din Slægt! Vi fornægte Dig — jeg, velagtede Huusholderske hos høifornemme Kjøbmand Walck, fornægter Dig, Du Barneskjænder — Bjergrøver — Du — —"

Ulles Stemme var gaaet over i uartikulerede Hviin. Bjørnstads Hustru vred uafbrudt sine Hænder. Han selv var standset midt i den lave Dør; hans spottende Blik hvilede paa Ulle.

„Ja, vi maa sandfærdig skamme os nede i Frederikshald — sikken Morbroder jeg arme Mand dèr har faaet!" stønnede Daniel og knyttede sine brede Næver.

Jørgen reiste sig fra Moderens Leie.

„Javist, Du var altid streng, Morbroder," sagde han; „men Du var retfærdig. Du slog haardt, men i rette Tid. Jeg var bange for Dig; men jeg holdt af Dig. — Hold saa Mund, I Andre, for det er alligevel sandt: vi have været daarlige Børn mod en god Moder. — Nu bliver jeg herhjemme og stiver lidt af paa vor faldefærdige Stue og retter lidt op med det samme paa

mig selv. — Lad dem kun Alle sige om Morbroder Bjørnstad, hvad de vil, *jeg* siger god for ham."

Bjørnstads Blik hvilede gjennemtrængende paa Jørgen.

„Farvel herinde!" sagde han, da Jørgen tav, med en lav og særegen Betoning, vinkede til sin Hustru at følge efter og gik tilbage mod sit Huus over den gyngende Bro. Da han var kommen over, sparkede han til Fjælene; de gled bragende fra Klippe til Klippe og forsvandt i Fossen.

„Det var godt, at Hans Stormægtighed endelig fik Sandhed at høre," sagde Ulle og rettede Falbeladerne paa sit struttende Fiskebeensskjørt. — „Kan Daniel saa see, at vor Moder ikke led Nød," vedblev hun og veiede sin Arvepart i Haanden; „jeg vidste nok, at hun var en fornuftig og sparsommelig Kone med Been i Næsen. — Ja, nu har vi vist ikke mere her at gjøre. Følg mig til Kanen, som holder nede under Fjeldet, kjære Brødre; jeg maa hjem, inden Mørket falder."

Daniel greb sin Pengekasse og rystede den; hans Sindsbevægelse var mindsket betydelig.

„Det pure Sølv — det pure Sølv! Sikken en Motter, jeg har haft! Det er et rare Tilskud til Fartøiet, for sandt at sige har jeg fattige Pjalt endnu ikke faaet meget paa Kistebunden — halioho — —!"

Han greb sig til Munden midt i Opsangen, spyttede en Skraa ud, saae sig andægtig om i Sørgestuen og kastede et Slængkys med sin venstre, røde Haand mod Sengen, idet han gik mod Døren.

Ulle havde aabnet Skabsdøren, fremtog Moderens graa, uldne Shawl og svøbte sig deri; derefter aftog hun omhyggelig sin vaiende Hovedpynt og bandt med en stor Hagesløife Moderens sorte Kirketørklæde omkring sin tyndhaarede Isse, undersøgte tilsidst Bordskuffen, der kun indeholdt nogle slidte Hornskeer og Knive. Hun nikkede til Jørgen og forlod Stuen.

Udenfor paa Fjeldpynten stod Olaug.

Ulle standsede, betragtede hende med et usikkert Blik; saa tog hun en rask Beslutning og gik hen mod hende.

„Er det Olaug?“ spurgte hun og lod forbauset sit Blik glide over den slanke Skikkelse, indtil hun standsede ved det ligblege Pigeansigt med de store, funklende Øine, som med et umiskjendeligt Udtryk af Uvillie mødte hendes beundrende Blik.

Olaug veg et Skridt tilbage mod Fjeldskrænten og udbrød med skjælvende Røst:

„Ja, Moder, jeg er Olaug, vor Families Skjændselsbarn!“

Ulle foer sammen som ramt af en Piskesnert. Jørgen var fulgt med ud i det Frie, for at see Ulle kjøre bort. Han blev et taust Vidne til Moderens og Datterens første Gjensyn.

Ulle maalte den kjække Pige med et hvast Blik og sagde:

„Jeg seer, min gamle, svage Moder har ikke magtet at tugte Dig med Ferle og Riis. Du skal høre nærmere fra mig om nogen Tid.“

Dermed vendte hun Olaug Ryggen og begav sig til Kanen, som kort efter førte hende og Daniel mod Frederikshald.

Da Olaug blev alene, svigtede hendes Mod. Hun sank i Knæ og strakte høit hulkende Armene mod Fossen.

„Bedstemoder, — Bedstemoder!“ hviskede hun i Overmaal af Fortvivlelse og Forladthed; „tag mig til Dig — dit Skjændselsbarn længes hjem til Dig.“

Hun bøiede sig dybere over Afgrunden, som om hun søgte den gamle Kone i Dybet; det var dog i Himlen, hun skulde finde hende.

I det samme følte hun en kraftig Haand paa sin Skulder, og en mild Stemme udbrød:

„Bedstemoder sender mig til Dig, Olaug. Du bliver nu hos mig, til vi finde noget bedre for Dig. — Kom med ind og hjælp mig at rydde op i vor gamle Stue. — Vi To have meget at snakkes ved om — om hende.“

Olaug saae op. Jørgen stod bøiet over hende med et sørgmodigt Udtryk, Mormo'ers Udtryk, i sit mandige Ansigt.

Nede fra Fossens klippesprængte Leie lød Norges evige, storladne Nationalhymne, mægtig og enevældig gjennem Fyrreskovens Susen, den samme Melodi for den Sorgbundne som for den Glade, for Liv og Død.

Olaug reiste sig og gik foran Jørgen ind i Stuen. Bedstemoderen havde svaret hende.

HÖLANDSSLAGET.

Den 8de Marts 1716 vare de øverstbefalende Officerer ved de norske Tropper, udsendte for at forsvare det søndenfjeldske Norge mod Carl den XIItes forventede Indfald i Landet, forsamlede i Höland Præstegaard, der laa nogle Miil fra den svenske Grændse, omgivet af klippefuld Skov, der gjennemfuredes af utallige Bække og Fosser. Sneen laa dyb og haardfrossen i Fyrreskoven og dækkede Kløfter og Indsøer. Hist og her havde Bjergvinden feiet Sneelaget tilside, hvorved sorte, speilblanke Iispletter kom til Syne over de stille Skovvande. Der lød en høitidelig manende Alvorsrøst ud fra Skovtykningen over de aabne Jorde, der laa nærmest Gaarden.

Den stærke Kulde havde oversaaet Præsteboligens smaa Glasruder med Iisblomster. — Inde i Storstuen sade Officererne bænkede om Bordet. Oberst Kruses korte, sværlemmede Skikkelse og barske Hoved ragede op ved Bordenden; omkring ham sade Oberstlieutenant Bryggemann, Capitain v. Heinen, Major Emhausen,

Sorenskriver Wexelsen og flere andre. En osende Olielampe hang ned fra Bjælkeloftet og oplyste de alvorlige Mænd med et rødligt, usikkert Skær.

En vis Uro prægede de veirbidte Træk. Hver Gang, Døren gik op og Pigerne indbar dampende Fade med duftende Retter, vendtes alle Blikke mod Aabningen med et spændt Udtryk, som om vigtige Efterretninger vare i Vente. Derefter fortsattes Samtalen i et dæmpet og afveiet Sprog, betydningsfulde Spørgsmaal og Svar udvexledes.

Af og til lød Patrouillens taktfaste Skridt udenfor i den knirkende Snee. Der var Farens Uhygge i Luften.

Et aabent Brev laa paa Bordet foran Brigadeer Kruse; det var dettes Indhold, som blev drøftet og var vel egnet til at vække Eftertanke. Capitain Sarpsborg havde nemlig fra den nærliggende Fæstning Basmo sendt denne Skrivelse til Major Emhausen med Underretning om, at Kongen af Sverrig skulde være opbrudt Dagen forud, den 7de Marts, fra Holmedal med en veludrustet Armee og havde overnattet ved Kirkeby, en halv Miil fra den norske Grændse.

Drøftelsen af denne tydelige Forklaring vakte imidlertid, besynderligt nok, blot Usikkerhed og Meningsforskjel om Sagens virkelige Forhold.

Oberst Kruse ytrede til Emhausen:

„Jeg bliver ved min Paastand. Svenskekongens Indfald er næppe saa nær forestaaende, som Bønderne have rapporteret til Capitain Sarpsborg. Disse Rygter have jo nu cirkuleret siden først i Januar. Hvor skulde

Kong Carl herinde faae Proviant til sin Armee? Guds Død, det vilde være for dumdristigt selv af ham at gjøre Indfald i dette Klippeland ved Vintertid."

Major Emhausen rystede paa Hovedet.

„Disse kraftige Aarsager forhindre næppe Carl den Tolvte; mulig troer han netop desaarsag at finde vort Land i uforberedt Forsvarstilstand. Han veed, at vore Regimenter ere i Danmark; Hjælp derfra kan næppe forventes paa Grund af ustadig Vind og besværlig Transport."

„Javist," udbrød Kruse med hævet Røst og støttede sin knyttede Haand mod Bordet; „javist, Messieurs, Kong Carl, den Vovehals, brænder efter hos os at gjenvinde de Laurbær, han nys tabte i Pommern. Vi bør ikke være for sikre. Men hidtil ere alle Efterretninger, vi have modtaget af Egnens Folk, saare upaalidelige; i Gaar brændte alle Varder rundtom paa Urskougs Høider, og alligevel laa Svensken endnu i Aftes rolig om Holmedal."

„Efter min Formening er der større Sandsynlighed for, at han drager ad Skaane til end drister sig til at overfalde os," ytrede Bryggemann og strakte Benene fra sig. „Jeg kom hertil for første Gang i Gaar, siden det er blevet mig anbetroet at forsvare denne Egn. Jeg forefinder ufremkommelige Veie, gyngende Broer og snevre Kløfter. Her vil Forsvar blive mig en let Sag. Nei, Svensken vover sig ikke herind. I Nat kunne vi idetmindste sove trygt nok; jeg trænger haardelig til at hvile ud i Præstekonens Dyner."

Brigadeer Kruse tilkastede den Talende et irettesættende Blik og gjentog: „Ikke for sikre, Messieurs!“

I det samme traadte en Gefreider ind i Stuen og meldte, at et ungt Kvindfolk begjærede at tale med den Øverstbefalende; hun bragte vigtigt Nyt.

„Flere Røverhistorier fra Egnens Folk!“ udbrød Kruse utaalmodigt. „Lad hende træde ind. I disse Tider bør man høre alt Snak og selv skjelne mellem Sandt og Usandt.“

„Ja, lad hende komme ind,“ gjentog Bryggemann, strakte sine Been i høie Kravestøvler ud paa Gulvet og slog et Smæk med Tungen. „Ungt Kvindfolk bringer altid godt Nyt.“

Gefreideren lod Døren staa; en slank Pigeskikkelse kom til Syne i Aabningen. Skarsneen tindrede endnu i hendes Pelstrøie og i de tætte Krøller, der stak frem under Nationaldragtens Hue og indrammede hendes friske Ansigt, der i Øieblikkets Spænding var blegt, medens hendes Blik fløi hen over de forsamlede Officerer.

„Træd nærmere og fremsiig uden Frygt dit Ærinde,“ sagde Kruse.

Olaug — det var hende — nærmede sig med opreist Hoved og skjælvende Læber.

„Fjenden er over os i denne Nat!“ udbrød hun stakaandet; „ret nu staaer han paa Vandet Rømen, tre Mile herfra, saa tæt som Græs.“

„Seer vi det!“ udbrød Kruse. „Har hun selv seet Svensken?“

„Ja, jeg saae et herligt Syn,“ udbrød Pigen og

løftede sit lysende Blik; „Heltekongen Carl knælede midt paa Marken imellem sine Mænd — det saae høitideligt ud. Saa steg Bønnen fra Alles Læber i den stille Aften, høiere og høiere — det lød tilsidst som et Skrig efter Seier op mod Vorherre. Saa sprang Kongen op, og Fanerne vaiede under den graa Himmel, og Hornene blæste, mens han steg til Hest og red forud for alle Andre herind i Landet med en lille Trop Ryttere."

Officererne saae til hverandre; nogle rystede vantro paa Hovederne, andre smaalo over Pigens Forklaring.

„Hvorledes har Du kunnet observere alt dette saa nøie?" spurgte Kruse.

„Jeg var i et Ærinde for Klokker Bakke oppe i Fjeldene over Holmedal hos gamle Kari Ranetry; paa Veien did kom jeg Svenskehæren nær og fløi saa hid for at vare vore Folk i Tide."

Kruse gjorde et utaalmodigt Tegn til sin Adjutant, som indførte det her meddelte i sin Journal. Bryggemann fløitede og klirrede med sine Sporer.

„Hvilken Vei kom Du hid?" spurgte Obersten.

„Den nærmeste, gjennem Naddem Passet. Svenskerne drage over Eid."

„Hvad er Eid?" spurgte Bryggemann. „Det kunde være ganske rart, om man havde sat mig lidt ind i Egnens Terrainforhold, siden man betroer mig at forsvare den."

„Eid er det Pas, som fører til Skoven ind ad Sverrig til."

„Død og salte Plage, vi maa naturligviis snarest

besætte de Passer mandsstærkt, Major Emhausen," udbrød Bryggemann. „Hvorfor har Ingen tænkt herpaa? Jeg staaer jo her som fremmed og ukyndig Mand."

„Javel, Hr. Oberst," svarede den Tiltalte; „det omtalte Pas ligger flere Miil herfra."

„Flere Miil?" gjentog Bryggemann beroliget. „Saa kan der umuligt blive noget af at besætte det i Nat. I Morgen tidlig bemande vi Passerne og lade de øvrige Folk trække sammen her paa Pladsen fra deres spredte Nattekvarterer. Forstaaer han?"

„Javel, Hr. Oberst!" Adjutanten slog de sporeklirrende Hæle sammen.

Olaug traadte dristig frem til Bordet.

„I tage det ikke ilde op, Hr. Høvidsmand," udbrød hun med blussende Kinder; „men de Passer maa besættes strax. Fjenden er ellers over os, før Dagen gryer."

Kruse gik heftig frem og tilbage, som om han var Bytte for vexlende Betragtninger.

„Dit Navn?" spurgte Bryggemann.

„Olaug."

„Dit Slægtsnavn?"

„Olaug," gjentog Pigen med tydelig Usikkerhed.

Kruse bemærkede hendes Forlegenhed. Den bestyrkede hans Mistillid til hendes Udsagn.

„Det har sin Rigtighed, Olaug hedder hun," sagde Fogden og reiste sig halvt i Sædet; „hun hedder blot Olaug — af visse Grunde."

„Giv Pigen en halv Daler og lad hende gaa," sagde Brigaderen til Adjutanten.

Olaug skjød Haanden med Pengestykket tilbage og gik mod Døren.

„Vil Du ikke have Pengen, min Glut?“ spurgte Bryggemann og strøg sin Knebelsbart. „Hvad har Du ellers gjort Dig al den Uleilighed for?“

Olaug vendte sig i Døren. En flammende Rødme havde afløst hendes Bleghed. Hun kastede Hovedet tilbage, mens Taarer tindrede i hendes Øine.

„Jeg har varet Jer, fordi jeg er en norsk Pige, som kun hedder — Olaug!“ brød det frem over hendes dirrende Læber; dermed ilede hun ud.

Et jodlende „Sippedeia!“ lød efter hende i Mørket, da hun forsvandt i Skoven.

Officererne saae raadvilde paa hverandre.

„Dette her lader til at blive Alvor, Hr. Brigadeer,“ ytrede Major Emhausen henvendt til Kruse. „Hvad befaler Hr. Brigaderen?“

Kruse vedblev at gaa heftigt op og ned ad Gulvet uden at svare.

„Jeg mener, vi bør snarest samle vor Bataillon her paa Pladsen,“ sagde Bryggemann. „Hvad ligner det, naar vi kan blive overfaldne her i mit Hovedkvarteer, at have vore Folk spredte i Nattekvarteer i en halv Miils Omkreds? Hvordan skal jeg kunne holde Stand paa denne Maneer?“

„Igaar tændte Befolkningen Signalbaalene fra Fjeld til Fjeld — det hed sig, Fjenden var brudt ind i Landet,“ ytrede Kruse og standsede ved Bordenden. „Vore Tropper maatte patrouillere den hele Nat til ingen

Nytte — ere overanstrengte. Pigen farer vel igjen med overspændt Snak, har naturligviis taget feil af Svenskens udsendte Spioner og mener, at det er et fjendtligt Indfald. Hvad maa de tænke i Christiania, om vi nu atter i Nat gjør blind Allarm og tænder Farebaalene?"

Kruse talte i korte Udbrud, der røbede hans egen Usikkerhed.

„Lad min Slæde kjøre frem."

Major Emhausen traadte frem for Brigaderen og gjentog sit Spørgsmaal: „Hvad befaler Hr. Brigaderen?"

Kruse standsede, idet han gik mod Døren, betragtede ham med et gjennemtrængende Blik og sagde:

„I har mine Ordrer, I saavelsom alle I Andre, Messieurs. Hver især maa nu handle efter Conduite, som det sømmer sig dygtige Officerer. Feltraabet er „frisk". Ved den mindste Fare affyres et Signalskud for at samle Mandskabet. Hermed Gud befalet."

Kruse forlod Stuen og steg i Slæden.

Himlen var overtrukken; mellem forrevne Skyer kastede Maanen sit blege Lys over Snemarken og den susende Skov. Enkelte Soldatergrupper stode i Gaarden og talte lavmælt sammen. De rettede sig og gjorde Honneur. Et Piskesmæld lød skarpt som et Pistolskud, og Kruses Slæde foer af Sted ind mod Skoven over den knirkende Snee for at bringe Brigaderen til hans Kvarteer, Lehnsmandsgaarden i Østby.

Den modige Kriger anede næppe, at han nogle Timer senere vilde faae Leilighed til at udfolde alt sit

Heltemod og gjensee Præstegaarden i meget forandrede Omgivelser.

„Det var en rar Besked til at faae Forstand af," sagde Bryggemann spottende, da Døren lukkedes efter Kruse. „Her lader han mig sidde midt i den vildfremmede Egn og paalægger mig at handle efter Conduite, mens jeg skal forsvare det Hele! Heldigviis har jeg valgt mit Standkvarteer med en utrolig Snedighed: jeg ligger midt i Linien — hvorfor skulde Svensken netop falde paa at angribe dette Sted, hvis han i det Hele vover sig ind i Landet? — God Nat, mine Herrer! Begiver Eder nu hver til Eders Kvarteer og sov ud, som jeg agter at gjøre. Vorherre alene veed, naar vi næste Gang faaer Nattero. Jeg er fuldstændig udslidt efter alle disse Strabadser."

Medens Bryggemann tændte et Tællelys, hikkede han gjentagne Gange, standsede midt paa Gulvet og skyggede for den viftende Flamme med sin fede Haand. Lysskjæret kastede dybe Skygger omkring hans fremstaaende Kinder.

„Handle efter Conduite — har man hørt Mage! Her har jeg Pengekassen med Corpsets Lønninger for 3 Maaneder at forvare! — Hei, Lieutenant, sæt en Vagtpost udenfor min Dør og en anden midt i Gaarden, saasom Kongeveien gaaer her igjennem. Han skal snappe alle Fremmede op, som passere, og bringe dem ind til mig, om jeg saa ligger i den dybeste Søvn, paa det jeg kan blive informeret om Fjendens Desseins og forehavende Bevægelser. Vor Fane kan Lieutenant

Dillerud ligge med ovre paa Riser og lad ham flittig patrouillere mellem Gaardene, saa veed jeg da, at Fjenden ikke kan komme pludselig og uformodet over mig, den Rævepels. See, det kalder jeg at handle efter Conduite. Gjør I nu ligesaa, Major Emhausen. Og saa til Køis!"

Midt i Sovekammerdøren vendte Bryggemann sig endnu en Gang og raabte: „Feltraabet er „frisk", sagde han. Sikken et Feltraab! Naar man ikke kan see ud af Øinene efter de sidste Dages Elendighed! Jeg sover ellers altid i fuld Mundering med Hænderne om Sværdknappen, naar jeg er i Felten, og drømmer om lynende Batailler. Man kan tilsidst blive kjed af al den Snak om Overfald. — God Nat, I Herrer!"

Bryggemann stængede omhyggelig Døren efter sig. De øvrige Officerer toge Afsked og begave sig til deres respektive Kvarterer, uden at nærmere Bestemmelser endnu vare trufne om at modtage Fjenden.

Bryggemann traadte ind i Gjæstestuen. Et mægtigt firkantet Sengested med ophobede Dyner bag blomstrede Forhæng indtog Hovedpladsen i Kammeret, en stram Duft af Lavendel slog den Indtrædende i Møde, og midt paa Bordet laa en opslagen Huuspostil.

Det maa ogsaa fortælles, at to Grene vare sammenheftede som et Kors paa Væggen over Bilæggerovnen med tre forgyldte Hjerter mellem Grannaalene.

Bryggemann stillede sit Lys paa Bordet og holdt sig for Næsen.

„Føi, hvor Luften kan være befængt i saadant et

gammelt Rottehul!" sagde han og slængte sig i Halmstolen foran Sengen, medens han med Støvlerne hamrede i Gulvet, det Tegn, hvormed han kaldte sin Oppasser til Hjælp.

Døren gik op, og Halvor stak sit Hørhoved ind i Stuen.

„Adolph er endnu ikke kommen tilbage fra Riser, strenge Hr. Høvidsmand," sagde han. „Men han bad mig være Jer til Tjeneste i alle Maader."

„Kom og træk Støvlerne af mig!" raabte Bryggemann.

Halvor traadte ind og drog med et polisk Smil en Flaske gammel Sect frem fra Trøiens Indre.

„Den har jeg reddet til Officerens Lædskedrank i Nat," udbrød han triumferende.

„Du lader til at være en opvakt Gut," sagde Bryggemann. „Hører Du til her i Huset?"

„Nei, jeg har blot faaet Forlov til at gaae til Haande i Præstegaarden, saa længe I ligger her; jeg holder saa umaneerlig af Krigsfolk," svarede Halvor og sled efter bedste Formue i Oberstens Kravestøvler.

„Jeg kunde nok have Lyst til at forhøre det Kvindfolk lidt nærmere, som besøgte os for lidt siden," ytrede Bryggemann og kneb Halvor i Øret.

Halvor saae leende op.

„Hun er for længe siden over Fjeldet," sagde han; „men selv om hun var her, saa hentede jeg hende ikke."

„Død og Helvede, sætter Du Dig op mod kongelig

Maiestæts Officeer, naar det gjælder vort Liv og Landets Sikkerhed?"

Halvors Smil blev endnu bredere.

„Hvis det gjaldt Liv og Sikkerhed, gik kongelig Officeer ikke i Seng," svarede han. „Og Pigen skal være min Fæstemø, naar jeg kommer til Skjelsaar og Alder. Men hun maa ikke vide, at Storbonden Bjørnstads eenbaarne Søn vil gifte sig med hende. Hun er strix nok paa det i Forveien, derfor driller jeg hende flittigt."

„Hent mig det Skriin, som staaer ved Hovedgjærdet," befalede Oberstlieutenanten.

Halvor bragte en lille, tung Læderkasse og stillede den paa Bordet foran Officeren. Denne fremtog en Nøgle, aabnede Skrinet og lod dets Indhold af nypræget Sølvmønt funkle i Tællelysets Skin.

„Det pure Sølv — det pure Kongesølv!" udbrød Halvor og slog Hænderne sammen. „Herre Jemini, hvad vil kongelig Officeer med alle de Penge heroppe mellem Svenskerne?"

Bryggemann tog en Daler, holdt den hen mod Halvor og sagde:

„Bringer Du Pigebarnet til Stede inden Daggry, faaer Du denne. Ret betænkt kan jeg ikke forsvare, at vi ikke fik hende grundig førhørt. — Skal vi gjøre den Handel?"

Halvor drog sig tilbage mod Døren og rystede paa Hovedet.

„Er der mere, jeg kan gjøre Officeren til Behag?“ spurgte han.

„Kald Vagten ind.“

En Soldat traadte ind.

„Du holder Dig i Gaarden, Daniel Haavi, og bliver afløst Klokken tolv. Ingen Kissemisseri i Stegerset! Du arresterer hver Kjæft, som kommer her igjennem, og fører ham ind til mig. For Resten sørger Du for, at Alt er stille, mens jeg tager et Blund.“

„Javel, Hr. Oberst,“ svarede Daniel, hilste og gik til sin Post midt i Præstegaarden.

Bryggemann kastede brummende sine Klæder over Halmstolen.

„Feltraabet er „frisk“ — sikken et Feltraab! — Handle efter Conduite — sikken en Menneskeæder, som ikke under en Kammerat en lille Nattesøvn! — — Sikke Øine den Glut havde! — — — den forbandede, tykhovedede Hvalp!“

Oberstlieutenanten krøb ind i den brede Dyneseng; et langtrukkent Aandedræt forkyndte kort efter, at han var falden i Søvn.

„Sikke djævleblændte Øine!“ mumlede han endnu en Gang, mens Tanen, rød og osende som en bred Fane, sænkede sig over Lysets Tælle. Flammen slukkedes. Alt blev stille.

Udenfor i Præstegaarden stod den unge Musketeer Haavi støttet til sit Gevær og speidede agtpaagivende mod Øst og Vest. Svage Raab løde af og til ovre fra de fjerntliggende Nabogaarde. Pludselig saae Soldaten

en sort Skygge glide frem langs Huusmuren. Han spændte Hanen og raabte: „Hvem dèr?“

„Tys!“ hviskede Halvors Stemme. „Hurtig — fly mig et Gevær, saa skal jeg gjøre det for Jer, som jer Oberst har forsømt.“

„Hvad mener Du?“

„Der maa øieblikkelig stilles en Post ud ved Broen her ovenover; jeg hørte nys en besynderlig Susen, da jeg luskede om paa Udkig, og da jeg lagde Øret til Jorden, fornam jeg tydelig Hestetrampen. — Giv mig en ladt Muskedonner, saa skal jeg give Jer Alle Signal i Tide, saa snart jeg seer Fjenden.“

„Det har jeg ingen Ordre til. — Væk med Dig, Dreng!“ svarede Skildvagten.

„Saa vaer Dig selv!“ raabte Halvor krænket. „Naar Du om lidt hører et Ugleskrig oppe fra Broen, saa er Fjenden over Hovedet paa Dig, og gjør han Dig kold, saa tager jeg dit Gevær.“

Haavi slog ud efter Drengen. Halvor forsvandt med et Spring gjennem Porten.

En halv Time senere hørte Skildvagten virkelig et Ugleskrig oppe fra Fjeldet. Han lyttede; men da Alt forblev stille, formodede han, at Drengen gjorde Løier med ham, og fortsatte sin Vandring med Geværet paa Skulderen. Lidt efter blev Ugleskriget gjentaget, denne Gang skarpt og gjennemtrængende bag den gamle Birk, der hældede ud over den østre Lade. I det samme gled en Sky fra Maanen, og Skildvagten bemærkede et Hoved, som tittede frem bag Muren ved

Kornladen. Et Secund blev en Rytterskikkelse synlig, som hævet i Stigbøilerne kiggede ind i Gaarden og atter forsvandt.

„Holdt — hvem dèr?“ raabte Haavi.

„Freund,“ lød Svaret udenfor Porten.

„Hvad for Freund?“ spurgte Skildvagten.

„God Freund,“ svarede Stemmen.

„Hvad for Compagni?“ spurgte Haavi.

Da han intet Svar fik, sprang han hen til Vagtstuen, hvis hele Mandskab bestod af sex Soldater.

„Kom ud — kom ud!“ raabte Haavi. „Nu er Fjenden her nok for Alvor. — Ind og væk Oberstlieutnanten!“

Gefreideren, som holdt Vagt foran Oberstens Dør, sad og tog et velgjørende Blund. Halvor foer som en Stormvind gjennem den aabne Gaarddør, slog den Sovende over Benene med sin Kjæp og brød uden videre ind til Bryggemann. Der var bælgmørkt i Stuen; en dyb og regelmæssig Snorken forkyndte, at den tapre Officeer efter bedste Evne skyndte sig med at samle Kræfter til Fædrelandets Forsvar.

„Vaagn op i Herrens Navn — vaagn op, Officeer!“ raabte Drengen og ruskede den Sovendes Arm.

„Hvem dèr?“ brølede Obersten og satte sig overende i Sengen. „I Djævlens Skind og Been, troer I, man kan holde saadant et Hundeliv ud i Længden — Dag og Nat?“

„Det er mig — Halvor, som skulde hente Pigen til Jer.“

„Det kunde Du jo have sagt strax,“ hviskede

Bryggemann med en lav Stemme, hvis Skratten han søgte at dæmpe. „Jeg laa just og ærgrede mig over den Bummert af Brigaderen, at han ikke fik hende forhørt. — Hent Redekammen, — hurtig, den sidder i Speilrammen. — Har Du Glutten med?“

„Nei, jeg har Svensken med, Høvidsmand; Svenskekongen selv holder herudenfor. Gaarden er omringet.“

„I Djævlens forbandede Navn, mine Støvler — tænd Lys!“ brølede Bryggemann med en Røst, som Sindsbevægelsen gjorde hoppende.

Halvor meente at burde forstærke Øieblikkets Stemning. Han udstødte en sagte Jamren.

„Ret nu myrde de vor Fa'er; de har hængt ham op ovre i Stegerset med en Krog i Maven. De myrde det ufødte Barn i Kari Sæterpiges Liv. — Skynd Jer, skynd Jer!“

„Hvor er min Hat, min Kjole?“

Det lød i Mørket, som om Bryggemann tumlede om i Vildelse og kastede alt overende.

„Her er hans Værge!“ raabte Halvor. — „Der har vi Fjenden — Herre Jemini, han stikker Ild i Kornladen!“

Drengen foer ud af Døren med et Skrig, der vækkede Husets Beboere.

Obersten opgav at finde sine Klæder. Han fulgte ud i det Frie efter Halvor, iført ulden Nattrøie og Tøfler med dragen Kaarde i Haanden. Udenfor Porten traf han sine sex Mænd.

„Følg mig Alle!“ kommanderede han med høi Røst; „her er intet Øieblik at spilde.“

Den lille Skare ilede nogle Skridt ud over Marken, men standsede ved at see den bedækket af fjendtlige Ryttere.

„Skyd ikke!“ raabte en svensk Officeer, der syntes at være Anfører for Troppen, „saa skal I faae godt Kvarteer.“

„Vi give os ikke levende!“ skreg Bryggemann og drog sig skyndsomst tilbage til Præstegaarden. Her gav han sin Tjener Adolph Befaling til at hente hans Støvler, Kjole og Hat; men inden han havde faaet disse Beklædningsstykker, brød Svensken ind ad den østre Port, anført af Carl den Tolvte i egen Person samt af Prindsen af Hessen.

Bryggemann flygtede hovedkuld, ledsaget af sin Tjener, ud gjennem et Vindu og ilede over mod den nærmeste Gaard, Riser, hvor hans Fanevagt laa indkvarteret. Oberstlieutenanten var ifølge Øienvidners Udsagn paa denne Flugt iført nedtraadte Tøfler, rød Nathue og ulden Vest. Medens han ilede hen over Sneen, tabte han jævnlig Tøflerne, bandede, stønnede, arbeidede sig videre, alt mens han udstødte hæse Kommandoraab, som ingen efterkom i den almindelige Rædsel.

Medens dette tildrog sig udenfor Præstegaarden, sneg Halvor sig ind i det forladte Gjæstekammer, famlede sig frem til Hovedgjærdet, greb Pengeskrinet, itusparkede den halvtømte Viinflaske, som stod paa Gulvet ved

Sengen, og forsvandt gjennem Vinduet i samme Øieblik, som Kong Carl, ledsaget af sine Officerer, traadte ind i Præstegaardens Storstue.

Da de Flygtende havde tilbagelagt Halvdelen af Veien til Riser, hørte Bryggemann pludselig en høilydt Jamren bag sig.

„Aa nei, Hr. Oberst, see ikke tilbage — det er altfor gyseligt!“ græd Halvor. „De har lige spiddet vor Mo'er paa deres Bajonetter og sat hende fast paa Portlaagen. De spurgte efter Officeren — og nu kommer en Skare Ryttere herned efter os.“

Halvor foer i lange Hop forbi Obersten, der forgjæves anstrengte sig for at følge ham.

Et Øieblik efter vendte Halvor tilbage.

„Og de mange blanke Sølvdalere, som Svensken dèr fik fat i, det er det allerværste!“ skreg han og sled sig i Haaret.

„Guds Død!“ stønnede Bryggemann. „Kronens Lønninger og mine egne Tærepenge! — Tilbage, Dreng! Tre Daler til Dig, om Du redder Skrinet.“

„Ikke for Alverdens Guld! Svensken truede mig nys med at hælde Krudt i Halsen paa mig og sprænge mig i Luften.“

Bryggemann arbeidede sig stønnende videre; Skarsneen brast under ham og besværliggjorde Flugten.

„Giv mig Værgen,“ raabte Halvor, „saa skal jeg bære den for Høvidsmanden.“

„Ingen skal sige, at Oberst Bryggemann lod sin Kaarde i Stikken!“ raabte Obersten heltemodigt og

svang sit Vaaben over Hovedet, idet han foer ind gjennem Risers Port, hvor Fanelieutenant Dillerud stod opstillet med Fanen og sine sexten Mand.

En Sky gled fra Maanen og viste Bryggemanns halvt paaklædte Skikkelse under det vaiende Banner. Han lagde sin Haand paa Fanestangen, løftede sin Kaarde og udbrød med bevæget Røst: „Gud være lovet med Fanen og mit Værge er Æren reddet.“

Tjeneren Adolph traadte ærbødigt nærmere med sin Herres Kjole, Støvler og trekantede Hat.

„Behager det nu Hr. Obersten at klæde sig paa?“ spurgte han.

„Lapperi!“ svarede Bryggemann, medens Adolph iførte ham Uniformen. „Hvem tænker paa sligt, naar Fædrelandet er i Fare? Først Æren i Behold — saa Klæderne! — Lad nu Trommen røre for at samle vor Compagni her paa Pletten.“

Denne Ordre viste sig ved et senere optaget Krigsforhør at være et nyt og utilgiveligt Feilgreb af den Øverstbefalende, idet denne Trommehvirvel veiledede den endnu usikre og frygtsomme Fjende og gav ham Anviisning paa, hvor de i Mørket skulde søge de norske Soldater.

Idet Trommeslageren udenfor Gaarden begyndte at lade en Hvirvel rulle hen over den lille Høislette, følte han en Haand klemme sig fast om hans Arm, og fra et lyshaaret Hoved stirrede ham to opspilede Øine i Møde.

„Ikke en Lyd!“ hviskede Halvor. „Jer Oberst

maa jo være galen; Fjenden er endnu paa Vildspor — jeg viste ham Vest paa, da han spurgte, hvilken Vei Norsken flygtede. Hører han Trommen, har vi ham her om et Øieblik."

„Af Veien, Dreng!" raabte Trommeslageren og søgte at frigjøre sin Arm.

„Giv mig et Gevær," raabte Halvor med ubændig Energi, „saa skal jeg skyde Allarm oppe fra Fjeldet. Det samler ogsaa vore Folk og leder Fjenden til Fjelds."

Trommeslageren sled sig løs. En skarp Hvirvel gjenlød fra Klipper og Skov; endnu en Hvirvel, vild og farevarslende. Dette Signal opnaaede tilfulde Hensigten at kalde Folk til Stede — det var blot ikke norske Tropper, men svensk Cavalleri, der som en Stormvind kom brusende ned over Sletten.

Halvor udstødte et rasende Skrig.

„Sikke umælende Tossefæhoveder!" udbrød han. „I staa ikke til at redde."

Han forsvandt i Skoven.

I næste Nu var Gaarden omringet, og inde i den, Fanevagtens lille Skare, der i det korte Mellemrum ved tililende Mandskab var voxet til 70 Mand.

Idet Fjenden red ind i Gaarden, anført af en Rytter, der var indsvøbt i en vid Kappe, kastede Bryggemann Fanen til Dillerud.

„Lad den forstikke i Sneen, mens vi drage os tilbage mod Broen," befalede han.

Fanen vikledes sammen og forsvandt, medens

Obersten og hans Folk i god Orden drog sig ud af Gaarden ned mod den omtalte Bro.

„Overgiv Jer — I ere een mod tyve!“ lød en befalende Røst foran Svenskerne.

„Der talte Du dit sidste Ord, og det var en Løgn, Kong Carl!“ udbrød Bryggemann, rev et Gevær fra den nærmeste Soldat og sigtede paa den kappeklædte Rytter, som holdt ubevægelig foran sine Folk i det klare Maanelys. Geværet klikkede med en smældende Lyd; en Haanlatter lød fra Rytteren, som ikke var Kong Carl, efter hvad der senere blev oplyst, men Arveprindsen af Hessen.

Efter denne mislykkede Heltebedrift slængte Oberst Bryggemann Geværet fra sig og overgav sig, uden at der blev vexlet et Skud eller et Sværdslag. Enkelte af hans Folk undslap ved at søge til Fjelds, de øvrige bleve afvæbnede og som Fanger førte til Præstegaarden.

Det er i nærværende Fortælling ikke Hensigten at give en udførlig Skildring af de følgende krigeriske Tildragelser under Svenskernes Indfald i Norge uden forsaavidt, at Fortællingens Hovedpersoner tage Deel deri. Her maa det være nok at minde om Brigadeer Kruses tapre Kamp ved Höland Præstegaard, hvortil han indtraf nogle Timer senere, underrettet om Bryggemanns Nederlag af hans flygtende Folk.

Uden at afvente Forstærkning indlod Kruse sig ved nævnte Bro med en langt overlegen Fjende, drev Carl den Tolvte to Gange tilbage til Skovene, men maatte omsider trække sig tilbage over den smalle

Bro, hvor han mistede flere Folk. Kruse skal i denne ulige Kamp med egen Haand have fældet sytten Fjender og skudt Prindsen af Hessen; Kuglen trængte ind gjennem hans Gehæng og maatte siden skjæres ud af Hoften. Prindsen blev ufortøvet ført tilbage over Grændsen til Sverig.

Ligeledes huggede Kruse Kong Carl over Armen. Da Brigaderen haardt saaret tilligemed sine Folk som Fanger blev ført ind i Præstegaarden, lod Carl den Tolvte ham forbinde af sin egen Feltskjær, komplimenterede ham og spurgte, om „Jutan Frederik" havde mange saadanne Krigere, for saa skulde Fanden slaaes med ham, hvortil Kruse svarede, at han var kun en af de ringeste Soldater, hvilket Kong Carl skulde komme til at sande, dersom han trængte længere ind i Landet.

Da Kongen saae Bryggemann og hørte om dennes Uheld, sagde han spøgefuld: „De burde ikke hedde Bryggemann, men Tryggemand."

Denne Hentydning syntes ikke at berøre den fangne Officeer pinligt. Han opslog en skraldende Latter, lagde Haanden paa Brystet og forsikrede, at det var en overmaade stor Vittighed af Majestæten.

Da han gjensaae Oberst Kruse som Fange i den samme Stue, hvori de nogle Timer tidligere skiltes, maalte han den tapre, saarede Helt med et haanligt Blik.

„Jeg vasker mine Hænder," udbrød han med overlegen Foragt, „efter den Ordre, vi fik at holde os til. Det kan man kalde en liderlig Conduite!"

Ved den senere Krigsretsdom, der faldt efter vidt-

løftige Forhør, fratog den danske Konge Bryggemann hans Officeersbestalling, hvorimod Oberst Kruse det følgende Aar blev forfremmet til General.

Saaledes udspilledes dette korte Drama, der blev af skjæbnesvanger Betydning for Frederikshald, idet de Øverstbefalendes Mangel paa krigersk Overblik begunstigede Fjendens Angreb, som paa dette Tidspunkt med Lethed kunde være afslaaet af den samlede norske Troppestyrke, der fandtes spredt i Egnen, og Landet saaledes dennesinde for videre Invasion have været forskaanet.

EN NORGES SØN.

Samme Aften, som Kong Carl den Tolvte udførte dette vellykkede Overfald paa Höland Præstegaard, vandrede Bjørnstad frem og tilbage i Storstuen hjemme paa Fossegaarden, som ved Stedets naturlige Beliggenhed dannede en afsondret Fæstning paa en fremspringende Klippepynt. Henne ved Bordet sad hans Hustru Mari. Det døsige Lampelys kastede sit gullige Skjær over hendes indfaldne Træk, der vare prægede af stor Blidhed og megen Forsagelse. Hendes klare Øine, der endnu besad Ungdommens Glands i deres rynkede Indfatning, fordi hendes Sjæl havde bevaret Ungdommens Styrke i Hengivenhed, hang ved Mandens mægtige Skikkelse, der syntes at fylde det store halvmørke Rum, som han fyldte hendes Hjerte. De foldede Hænder fore af og til rykkende i Veiret, som om hun beherskedes af en dyb Sindsbevægelse. Det gjorde hun ogsaa: det var et mangeaarigt Opgjørelsesøieblik mellem de aldrende Ægtefolk.

Bjørnstad havde nylig talt; hans malmfulde Røst dvælede endnu i Luften. Hans buskede Bryn vare

sammendragne, hans Skridt smaatmaalende, medens hans Sjæl tog de store Lidenskabers vidtflyvende Sving i Udbrudets Øieblik.

„Troer Du, jeg er seende blind og hørende døv, sløv og følesløs? — Javist, Hustru!“ udbrød Bjørnstad og standsede med tilbagekastet Hoved og Tommelfingeren i Ærmegabet. „Jeg var din unge Kjærlighed, Jeg mindes vel den Sommerdag da lille Anne Mari brød ind i vor Have, for at smage vor Frugt, og jeg fangede dig for bestandig i mine Arme, — Du blev min Manddoms trofaste Ledsagerinde i Modgangens Dage, — jeg saae det nok, — Du kæmpede din Kamp, for at mildne mit Sind mod mine Landsherrers Usseldom, Du vilde lære mig at bøies under deres Overmagt. Du kæmper derfor endnu, i Dag, hver Time, Du lever. Hør det nu: de bøie aldrig minNakke, Byherrerne dernede. Jeg sætter min Fod paa deres, til de have gjort deres Uret god imod mig.“

„Siig hellere: de sætte deres paa vor, Halvor,“ sagde Mari. „Hvad fører al denne Modstand til?“

„Er det da saa meget, jeg forlanger? blot en Erklæring, blot nogle gode Ord for al den Uret, de voldte os.“

„Javist, Byen skyldte Dig at udbedre din Gaard dernede ved Skarivandet. Du fæstede den af Kollegiet i faldefærdig Stand og troede dem paa deres Ord, da de lovede at udbedre Huset og istandsætte Digerne. De bleve vore strenge Herrer, holdt ikke deres Løfter, men inddrev alligevel de høie Skatter, og da Du klagede til Byraadet, holdt det med Kollegieherrerne og dømte

Dig i Bøder. De toge vort Kvæg, vor Høst, til Du maatte drage af Gaarde; de gjorde Dig svarlig Uret. Men Herren har jo været os god siden; nu ere vi vel bjergede. Dog fortsætter Du Krigen. I Gaar kom Stævningsmændene for sidste Gang herop, — Du bliver lyst fredløs, sagde de, dersom Du ikke forliger Dig med de mange Klagere. Husk, det er alle de store Kjøbmænd dernede i Frederikshald, Du har imod Dig."

„Fossen heroppe er min," svarede Bjørnstad; „den Kjendsgjerning faae de lade staae ved Magt. Denne Gang ere *mine* Papirer i Orden. Jeg kjøbte begge Sider af Fjeldet her med velberaad Hu; det var min Hævn. Fossen er Landeveien, som tilfører de gode Kjøbmænd og Raadsherrer deres Rigdomskilde, Tømmeret fra Nordskovene. Hvad kan jeg for, at Naturen her har dannet en Vig, hvor Tømmeret bliver slaaet op paa min Jord? Nu maa de betale Skat til mig for hver Tømmerstok, jeg lader gaae videre; de gjør det ikke med det Gode, nuvel, saa tager jeg mig selv til Rette; nu maa Raadsherrerne betale Afgift til mig, — en Stok af Snesen, det er Øie for Øie og Tand for Tand. — Jeg møder ikke for deres Stævning? Hvad kom der ud af, at jeg mødte for Skranken i Forfjor? De dømte igjen efter deres Kogebog, Bøder og atter Bøder. — Jeg har mit Fjeld — lad dem komme!"

„Halvor, Halvor, de tage dit Liv, naar de faae Dig lyst fredløs," udbrød Konen, medens hendes Stemme skar frem som et Angestskrig.

„Lad dem tage det!"

Bjørnstad haanlo. Hans Uldskjorte var gledet tilbage og blottede hans brede, haarrige Bringe.

„Jeg veed det nok: for hvert Skridt, jeg trodser min Retfærdighedssag frem, gaaer mit eget Velfærd maaskee to tilbage; men jeg trodser den frem endda, for saaledes som *jeg* er faren, saaledes er hele vort ulykkelige Norgesland faren; det veed det blot ikke. Hver Normand, som vil norsk Retfærdighed fuldt ud med hævet Pande uden Buk eller Svandsen, han bliver knust som Malmen i vore Bjerge. Og saaledes vil det blive ved, saalænge vi skal hente vor Ret herop heelt nede fra Danmark, fra det fremmede Land, styres af de Embedsmænd, der kjøbe deres Bestalling af fremmede Herrers Gunst, der ikke er *vort* Blod. Forstaaer Du? Det er vor forargelige Ulykke."

Som Bjørnstad stod dér i blodfuld Kraft, mens Lyn skjød frem under hans buskede Bryn, syntes han en Legemliggjørelse af al norsk, selvstændig Folkeaand, ubøielig overfor fremmed Magt, utøilelig som Fossen nedenfor hans Fjeldskrænt.

Mari sukkede og saae frem for sig med Taarer i Øinene.

„Saa maa vi redde Dig imod din Villie, Halvor," udbrød hun fortvivlet. „De maa ikke lyse Dig fredløs, ikke skyde Dig ned som Bjørnen derude i Lien. Du er min Huusbond, Du — *min,* hører Du?"

Hun reiste sig, stemmede Knoerne i Bordpladen og stirrede ham i Møde, halv rædselsslagen over eget Mod, meest dog for at miste sin Huusbond.

Bjørnstad betragtede hende forskende.

„Redde mig for mig selv —? Aha, jeg kjender de Talemaader, det er din kjære Broder, Klokkeren Ole Svendsen Bakke fra Id, som sætter dette i Dig," udbrød han med dirrende Læber. „Vogt Jer! Gjør Du Ledtog med Andre mod mig, maa Du dele Skjæbne med mine Fjender."

„Ole Svendsen er ikke din Fjende, han er din bedste Ven, og vil vort rette Vel," udbrød Mari og traadte frem fra Bordet.

„Ole Svendsen Bakke er et Stykke af en Præst," ytrede Bjørnstad haanligt; „den halve Deel af Dagen ligger han paa Knæ i Bøn, den anden halve Deel styrter han sig i Kampe, hvor han ikke har noget at skaffe. Lad ham passe sin Klokkeknebel. Forlokker han Dig, skuffer Du mig, Du, den Eneste jeg endnu troer paa, saa er det forbi med os begge."

Der gled et forklaret Smil over Konens forgræmmede Ansigt.

„Jeg skuffer Dig aldrig, Halvor!" udbrød hun og traadte tæt hen til Manden; „men her maa Du reddes fra dine Fjender, som lyse Dig fredløs. Veed Du, hvad det vil sige? For nitten Aar siden blev Hans Brecke fra min Bygd lyst fredløs, fordi han ligesom Du tog sig selv til Rette. I Aaringer trodsede han sine Forfølgere, levede udenfor Loven. Han fik ei Huusfred, ei Thingsfred; han maatte hvile under Busken i stor Livsfare; de efterlyste ham Dag og Nat med Lygte og Lys, med Vaaben og Værge. Man opslog hans Døre,

haanede hans Børn og Tyende med stor Overmagt. Hans veemodige, høilydte Klage blev ikke agtet eller hørt af Landsdommeren; de kaldte ham Landsfjenden, — Det kalde De nu ogsaa Dig. — En Eftermiddag fandt de ham med en Kugle i Brystet bag Sønnens Smedie — De grove ham ned, hvor han laa —"

Maris Stemme brast.

„Nuvel, saa fik Manden jo Fred," sagde Bjørnstad.

„Fred? — Kirkeklokken ringede ikke over hans Grav."

Mari drog Hovedtørklædet tættere om sit taarevædede Ansigt, gik hen til Arnestedet og kastede nyt Ved paa Ilden; det ulmede rødt, hver Gang Frostvinden pibende foer ned gjennem Skorstenen og lettede de hvide Flager af Birketræesasken.

Der blev stille i Stuen. Bjørnstads sammendragne Bryn glattedes, medens han skottede hen til Hustruens bøiede Skikkelse. Han traadte hen til hende og greb hendes Haand.

„Stakkels Mari, vi To ere blevne gamle i vore Kampe. Da vi vare unge, troede ogsaa jeg paa det Gode og Retfærdige. Den Sag var min; den viede jeg mit Liv. Siden har jeg blot lært, at Smaafolk lefle for Magten, — og hvad værre er — at de Mægtige lefle for deres Modstandere og sparke til deres egne, de stakkels Faar, der ærbødig krumme Ryg og stirre sig blinde paa Overmagten. Kom i Morgen Dannekongen herop og bød mig min Ret, nu tog jeg den ikke længer. Lad dem blive for sig dernede og lad mig beholde mit

Fjeld; her er jeg forskaanet for det forhadte Syn at see Taaberne dandse for Raadsherrernes Piskesmæld. Her er *jeg* Herre."

„Hvor længe? Du er snart fredløs paa dit Fjeld," gjentog Mari og vred sine Hænder. „Nu gaaer den haarde Spaadom i Opfyldelse, som Kvinden en Gang spaaede Dig, at Du vilde volde Død og først seire i Døden."

„Jeg vælger Døden og Seier for Livet i Nederlag."

„Tænker Du da slet aldrig paa mig og vor Søn?"

Bjørnstad vandrede frem og tilbage med Stormskridt.

„Javist, jeg er Landsfjenden, Lovbryderen, Voldsmanden, og dog er jeg mit Lands Elsker. Aldrig har nogen Mand knælet for sin Tilbedte med større Andagt end jeg for vort klippebrudne, furuklædte Norge, aldrig har en Kvinde bøiet sig mod sin Huusbond, aldrig en Moder knælet for sit Barns Vugge med større Selvopofrelsesbegjær end jeg for dette steenhaarde underkuede Land, der slænger min Kjærlighed fra sig med Voldsherrens Haan, og som truer sin Søn med Undlivelse i Vanære. — Seer Du, det er din Halvor, Kvinde, din haarde barske Halvor, som Du skjælver for og dog vogter med disse trofaste Hundeøine, der nu skinne mig i Møde dobbelt kjære gjennem Sorgens Rynker. — Tro blot paa mig, lille Mari, tro blindt paa mig endnu en kort Stund. Maaskee Alt endnu kan bedre sig for os To, snarere, end Du i Aften troer."

Han slyngede Armen om sin Hustrus Skulder, knugede hende heftigt mod sit Bryst og forlod Stuen.

Mari blev siddende og stirrede mod Døren med et forklaret Smil, saa mildt og hengivent, at Gjenskinnet deraf maatte dvæle paa hendes Læber, naar hun engang stedtes til den evige Hvile. Det var for hendes tause og indesluttede Liv et af disse Øieblikke, der aldrig viskes ud, der blive Hovedsummen af vort Livs Indhold, et Facit, skrevet uudsletteligt paa vort Regnebrædt.

Dette blide og taalmodige Sind havde aldrig ret fattet Huusbondens uforsonlige Karakteer. Hun begreb ikke, at han kun levede for sin Kjærlighed til sit Fødeland og for sit Had til dets og sine egne Undertrykkere, for Gjengjældelse af lidt Uret, der gjennem Aarene for hans Bevidsthed var blevet eensbetydende med den Uret, han fandt, at hele Norge led under ved fremmed Herredømme. Hun forstod ikke denne altfortærende Lidenskab, som i Aarenes Løb heroppe i Fjeldødet var voxet til Fanatisme, der nærede sin egen Flamme med sit eget Jeg, og som lidt efter lidt bragte ham til at kaste Stykke for Stykke, alle Eiendele, sit eget Væsen paa Baalet. Lyster, Længsler, Tilbøieligheder, Alt gik op i denne Lidenskab, medens han alvorsfuldt fordybede sig i Skovenes Eensomhed.

Hun saae blot, at en Personlighed voxede frem af dette Baal som Fuglen Phønix af Asken, en frygtelig, ubøielig Karakteer, mægtig i sin Villiestyrke, haard som den Granitbund, paa hvilken den avledes, en alt beseirende Villie, der magtstjal hendes egen.

Disse Jordens Mægtige
sig af Blod og Taarer nære;
hvad de *ville*, det maa skee,
Alt maa briste eller bære.
Over Kvindens Liv og Fred
som en Uveirssky de drage,
og hvor deres Lyn slaaer ned,
bliver Aske kun tilbage.

Maaskee. Eller maaskee netop Jordens Mægtige reise sig herskedygtige af denne Aske.

De blomstrede Calicos Forhæng skiltes for Alkoven i Stuens mørke Baggrund, og en Mand traadte frem i det usikre Lampelys, en af Norges Sagnhelte, om hvem i Dag næppe Sagnet længer taler i Folkets Hjerte, medens hans Navn burde staa i straalende Glands for enhver Nordmand: den fra Svenskekrigen bekjendte tapre Klokker, Ole Svendsen Bakke fra Id.

Mari vendte langsomt sit Hoved mod ham, deres Blikke mødtes, alvorsfulde, tillidsfuldt forstaaende.

„Her maa hjælpes," sagde Ole Svendsen.

„Ja, han maa hjælpes, Broder," sagde hun.

„Stakkels Søster! stakkels Bjørnstad!" ytrede Ole Svendsen Bakke. „Her maa hjælpes af al Formue. Jeg kjendte ham ikke ret før i Dag. Du har Ret, Mari, han er en brav, norsk Mand. Mit Hjerte glædes i denne Stund. Det er kun hans Dømmekraft, som er bleven forrykket og i sygelig Overdrivelse fortegner den Uret han har lidt, til den antager unaturlige Dimensioner."

„Gud signe Dig, Ole," sagde Konen, medens hendes Mundvige droges nedad. „Saaledes er min stakkels

Halvor. — Blev Du vred, da han talte saa ondt om Dig?"

„Nei, Søster, i Aften glædes jeg ret; først nu forstaaer jeg Eder begge. Han skal blive reddet for sig selv, der er hans værste Fjende, det lover jeg ved Jesu dyre Blod. Vi skulle seire."

De to Søskende rakte hinanden Haanden. De skiltes med et Nik.

Idet Ole Svendsen gik mod Døren, lød springende Fodtrin udenfor i Sneen, Forstuedøren blev aabnet, Fødder stampede mod Steenbroen, og Stuedøren blev revet op.

Drengen Halvor sprang frem paa Gulvet, slængte sin Hue paa Bordet, saae sig om med en overmodig, straalende Seiersmine og raabte:

„Hvor er Far min — Far, som siger, at ung Halvor ikke duer, Halvor dovner, Halvor Fantungen —? — Her er han! — Hvor er Far?"

Hans Stemme forstærkedes til et udfordrende Jubelbrøl. Bjørnstad traadte frem i Døren.

„Her er din Far! — Er Du fuld, Dreng? Har Du igjen været ude at føite om i Stedet for at sove i din Seng?"

„Sove? — Troer mine kjære Forældre, at deres mandhaftige Søn er en saadan Tryne, der sover, mens Svensken er brudt ind i vort Land?"

„Svensken?" spurgte Bjørnstad.

„Ja, netop Svensken. Og jeg har slaaedes med ham det bedste jeg orkede. Höland Præstegaard er overrumplet, fordi vore Folk ikke lystrede mig. Riser

og vor dyre Fane er i Kong Carls Magt. Ret strax kunne de være her, og imens sidder mine kjærlige Forældre og Morbror Ole i Kakkelovnskrogen."

„Han er fuld," sagde Bjørnstad til sin Hustru. „Det er dit Kjæleri, som har ødelagt Hvalpen, fra han var lille. Hvad sagde jeg, naar Du frelste ham fra Ferlen?"

Halvor gik hen til Ilden, satte sig paa Hjørnebænken, trak de frosne Støvler af, skrævede ud med Benene og gned sine valne Fingre, medens han med en ubeskrivelig overlegen Mine saae tilbage paa de Forsamlede.

Bjørnstad traadte hen til Sønnen.

„Op fra min Plads, og staa rank!" befalede han.

Halvor saae nølende op; Faderens mørke og truende Aasyn indgjød ikke Lyst til Løier. For at vise sin Freidighed stak han Tungen ud under Kinden, saa at den dannede en Bule, idet han adlød Befalingen. Bjørnstad hævede sin Haand, som for at lade den falde med et tungt Slag paa Sønnens Kind. Drengen sprang tilbage, men rettede sig strax, rank og kneisende.

„Skam faae den, der slaaer en norsk Mand paa Øret!" raabte han. „Fra i Nat er jeg ikke Dreng mere; jeg har været med blandt Mænd, der værne deres Land. See her." Han drog Bryggemanns Skriin frem fra sin Kofte og stillede det paa Bordet. „Det er fuldt af Danskekongens Sølvmønt."

„Hvor har Du faaet det Skriin fra?" spurgte Faderen barsk.

„Fra Krigen, begribeligt," svarede Halvor; „det er ærligt Krigsbytte. Nu behøver jeg ikke længer at hale Tømmer paa Land i vor Fos og lade mig skjælde for Røversøn af Drengene i Frederikshald. Nu kjøber jeg mig et Gevær og melder mig til Peder Colbjørnsens Mænd. De siger, at han hverver tapre Folk dernede til at forsvare Landet. Og sit Fædreland skylder man det Bedste, man har, lærte Du mig jo."

„Lad det nu være nok med den Snak," afbrød Bjørnstad sin ophidsede Søn. „Er det svenske Penge, Du har der i Skrinet?"

Halvor betænkte sig.

„Oberst Bryggemann glemte dem, da han rendte fra Fjenden," svarede han tøvende.

„Og nu har Du Lyst til at beholde hans Pengeskriin?"

„Det er da bedre, jeg har det end Svensken," svarede Halvor forundret; „det er jo mit eget surt erhvervede Bytte."

Bjørnstad vendte sig atter mod Hustruen.

„Der seer Du Følgen af din Opdragelse: vor Søn er en Tyv."

„En Tyv, Far!" Drengen traadte frem til Faderen og saae ham vredeglødende op i Ansigtet. „Det Navn skulde Du nødig nævne."

„For Guds Skyld!" udbrød Moderen og kastede sig mellem Fader og Søn, hvis Blikke mødtes som skarpe Klinger.

„Er jeg en Tyv?" gjentog Halvor og slyngede

pludselig Armene om Moderens Hals. „Motter, Motter, hvad har jeg ikke oplevet i denne Nat! Jeg sad oppe i det høieste Fyrretræ og saae Kong Carls Folk bugte sig frem over Sneen. Jeg peb som en Ugle — hele Flokken bragte jeg til at standse; det var et herligt Øieblik. Jeg har været en brav, norsk Soldat. — Saa reddede jeg Skrinet fra Svensken."

Mari klappede beroligende sin Drengs Hoved.

Halvor sled sig løs.

„Nei, vil I vide, hvem her skal passes paa, saa er det Olaug derovre!" raabte han. „Hun var i Nat inde i Officerernes Værelse, og de bød mig Guld for at hente hende ind til dem igjen. En Pige maa ikke i disse Krigstider springe om mellem os Soldater; det ender med en Gebræk."

„Æblet falder ikke langt fra Stammen," — sagde Bjørnstad.

„Olaug er en brav Pige; men hun maa holdes stramt," sagde Drengen. „Hun er ikke noget Skjændselsbarn, og jeg er ingen Tyv."

Ole Svendsen Bakke, som fra Stuens mørke Baggrund hidtil havde været et taust Vidne til dette Familieoptrin, traadte nu frem og sagde:

„Du har Ret, Bjørnstad, din Søn skjelner ikke her mellem Ret og Uret; men han bærer ikke Tyvemærke i sit Ansigt. Hvad jeg nu maa sige, bliver Du vred over, men det maa siges. Det er ikke din Hustru, der har lært ham at tage sig til Rette i fremmed Gods; det er Dig selv, som lærte ham op i din Bedrift ved

Fossen i Stedet for at lade ham drage op til et dygtigt Haandværk."

„Trænger Du Dig nu mellem Fader og Søn, som Du har trængt Dig mellem Mand og Hustru, Klokker Bakke?" spurgte Bjørnstad, der forgjæves søgte at stramme de skjælvende Læber til et haanligt Smiil.

„Morbror Bakke har Ret: Du bør snarest lade mig lære Krigshaandværket grundigt," sagde Drengen og saae Faderen freidig ind i Ansigtet. „Nu kan Du slaa en Gang til, fordi jeg er frimodig."

Bjørnstad tav og betragtede Sønnen.

„Bryggemanns Penge skulle afleveres i rette Vedkommendes Værge," sagde han. „I Morgen gaa vi til Frederikshalds Øvrighed med Kassen. — Pak hans Tøi," vedblev han henvendt til Hustruen, „hvis din strenge Hr. Broder tillader det. Jeg seer, det er paa Tide, at Drengen sættes under Mandstugt. Bjørnstads Søn maa ikke vanarte."

Han dreiede sig paa Hælen og forlod Stuen.

Halvor gjorde et Hop i Veiret, slog i livsalig Glæde ud med begge Arme og raabte: „Herre Jesus — Hurra! I Morgen skal jeg sættes i Krigslære i Halden og lære at blive General! — Men pas imens paa Olaug herhjemme, Morbror Ole; hun deiser ud, siger jeg, hun deiser, Herren evig, ud, naar jeg ikke længer kan jumpe om efter hende heroppe i Skovene, og hun ret længe skal bo under Tag med den Fidelspiller derovre. Har I hørt, hvor han sidder og lirer for hende om Kvælden? Det lyder ynkeligt, jammerligt!" Halvor stampede i Gulvet. „Og

en Gang imellem saa stort og kjønt som nede i Kirken. Det er ikke til at holde ud. Pas paa hende, mens jeg er borte, siger jeg. Hun maa holdes i fasten Lænke, lille Mor, for hun er det bedste, det deiligste, jeg veed, paa hele Jorden!“

FØR STORMEN.

Rygterne om Svenskekongens Indfald i Landet havde holdt sig i Frederikshald siden Januar samme Aar, hvorfor Borgerne dersteds tilsidst kun fæstede ringe Lid hertil og fornøiede sig efter bedste Formue. Strax Budskabet indkom og som en Løbeild spredtes i Staden, at Kong Carl endelig havde gjort Alvor af Sagen og overrumplet Armeen ved Höland Præstegaard, blev der den 9de Marts skudt Allarm fra Fæstningen og hængt Brandkugler ud paa den Side af Udenværkerne, der vendte mod Staden for at underrette Indbyggerne og Oplandet om, at nu var Faren overhængende. Sorg og Harme over Nederlaget bredte sig overalt, og Borgerne besluttede selv at varetage deres Stads Forsvar. De stode i Gevær den hele Nat, medens Andre paa egen Bekostning opførte Batterier og Brystværn i Gaderne, saasom ved Kirkeporten, paa Kirkegaarden, ved Byskandsen, og slæbte Kanoner til de anviste Pladser. Man frygtede, at Fjenden vilde forfølge sin Seier og angribe Staden samme Nat, hvilket med Lethed kunde være

iværksat, dersom de Svenske ikke endnu havde følt sig usikkre og vaklende i Beslutning.

Samtidig strømmede Omegnens Folk til, for at søge Beskyttelse under Fæstningens Kanoner, medførende Gods og Kreaturer. Borgerne paatoge sig med Fæstningens Kommandant, Hans Jacob Bruns, Samtykke, Vagten ved Byporten og andetsteds.

Fæstningen forsynede sig for længere Tid ved Indkjøb hos Bønderne af det inddrevne Kvæg; Soldaterne slagtede og saltede, Borgerskabets Kvinder bryggede og bagede, enhver søgte at bidrage sit til Byens Frelse.

Alle disse kraftige Forholdsregler kunde dog ikke berolige Sindene. Overalt saaes Klynger af ophidsede Kvinder og Mænd med mørke, spændte Ansigtstræk; overalt hørtes ildnende Tale om Forfædrenes berømmelige Forsvar af Staden under den tapre Peder Olsen Nordmands Ledelse. Nævnte Hædersmands Eiendom, nuværende Gaard Nr. 226 og 230 paa Hjørnet af Borgerskandsegaden, og som i 1716 var Peder Colbjørnsens Bolig, blev illumineret fra Kjælder til Loft, for at opflamme Borgerne ved Mindet om Fortids Stordaad.

Udenfor Kirken, Christi Herberg, som afbrændtes samme Aar den 4. Juli, havde Stadens Ungdom samlet sig. Med blottede Hoveder sang de Norges gamle Nationalmelodi; den lød i eenstemmig Fylde gjennem den mørke Nat som en begeistret Kærlighedserklæring til deres Land, udfordrende, seierssikre bølgede Tonerne ned gjennem Gaden, Borgerne stemmede i. En mægtig, alvorsfuld Seiersfortrøstning lød op over Byens spidse

Tage, medens mørke Skikkelser i Faklernes rødlige og osende Skin færdedes gjennem de smalle Gyder i travl Virksomhed. Hammerslag, bragende Tømmer, Opraab krydsede hinanden og røbede, at der var stort paa Færde i den gamle Stad: — de store Følelser fløi vaagne omkring og manede til Idræt.

Længere nede i Borgerskandsegaden laa det priviligerede og velkjendte Gjæstgiveri, „Den forgyldte Nøgle", der styredes med stor Sindighed og kyndig Haand af Værten, Joan Jonassen. Det var en Kro af den rigtige, gamle Slags, hvor Gjæsterne bleve Værtens Selskabsbrødre og Bordfæller, og hvor Værten trods al sin Myndighed overfor Krotyendet aldrig havde nogen egen Mening overfor Gæsterne, men altid et godmodigt Smil og et luunt Humor, der i rette Tid forstod at bilægge enhver opstaaende Trætte til Alles Tilfredshed, kort sagt: Jonassen var en gemytlig, tykmavet Mand, rimelig i sine Regninger og for Resten bekjendt for at eie en udmærket og gammellagret Viin- og Mostkjælder, som var gaaet i Arv i flere Slægtled i „Den forgyldte Nøgle". Saa stort Ry gik der af denne Kjælder, at ingen Reisende kunde sige at have gjæstet alle Frederikshalds Seværdigheder, naar han ikke havde tømt et Bæger med den berømte Vært. Hele Staden var stolt af „Den forgyldte Nøgle".

Denne Nat stod det imidlertid ikke i nogen gemytlig Værts Magt at brede Hygge i „Den forgyldte"s Krostue. Borgerne strømmede uafladelig ind, tømte et varmende Bæger ved Disken, som stod prydet med to

velsmagende Pressesylter, tæt spækket med Nelliker; saa ilede de atter ud i de mørke Gyder eller samledes i Klynger i den rummelige, tilrøgede Gjæstestue. Sneen dannede hvide Hjørner og Linier langs Sprosserne i de smaa, frosne Glasruder; lidt af Maaneskinnet søgte forgjæves at bane sig Vei gjennem de tindrende Isblomster.

En græsgrøn Papegøie sad og gyngede i sin Ring paa et Stillads foran Vinduesposten, hvorfra den holdt et skarpt og mistænksomt Øie med de idelig skiftende Gjæster, medens den af og til opslog en Haanlatter og raabte:

„Pas paa: han snyder, Patron, han snyder!"

En Forsikring, der til daglig vækkede ustandselig Munterhed, men som denne Nat gik upaaagtet hen til stor Fortrydelse for Papegøien. Den skreg høiere og stampede til yderligere Eftertryk med Kloen mod Ringen. Pludselig tav den lidt, vendte saa Sætningen om og skreg endnu skarpere og mere arrigt:

„Pas paa: Patron snyder — Patron snyderrr!"

Da ikke heller denne Paastand tildrog sig Opmærksomhed, opslog den en skingrende Skoggerlatter, hvorefter den tav og stirrede uforstaaende paa det Hele.

En mørk Alvorsvrede laa over de Forsamlede. Her lød ingen store Taler, ingen Fraseflom, ingen overmodig Selvtillid i det halvdunkle Rum, intet uden „Fjenden er i Landet" og „Vi ere her for at forsvare, hvad vort er." En eenfoldig Tro paa deres retfærdige Sag lød i Hvermands Tale.

Henne rundt Bordskiven sade enkelte af Husets gamle Stamgjæster med deres lange Piber og talte med andægtige Miner mangt et fornuftigt og dybsindigt Ord, medens Værten lod Kjælderdrengen bringe Kruus efter Kruus af den liflige Most og Brunsviger Momme Omgangen rundt til de betalende Borgere og for denne Aften ogsaa til de mindre sikre Krogjæster. Fædrelandet, det gamle Norge, var i Fare; det maatte „værges med Mandsmod og Vederhæftighed," som Jonassen udtrykte sig, og for Resten med godt, norsk Staal, „for vi er skabt for os selv, og vi skal være for os selv."

Øverst ved Bordenden sad Kjøbmændene, Raadmændene Walck og Wærn, den sidste en førladen, bredskuldret Mand, Fader til Jacob Wærn, der senere gjorde sig hæderlig bekjendt i dette Krigstogt.

„En god Porthund gjøer, naar der er Fare paa Færde," sagde Wærn og blæste en Tobakssky fra sig i smaa Stød. „Har I lagt Mærke til vore Hunde i denne Tid? de gjøe som sultne Ulve. Slaa dem løs, siger jeg, og I skal see, de gribe Fjenden i Struben; de veed, hvad norsk Blod er, og hvad der lugter af svensk."

„Forgangen Nat triner min Huusholderske, Mari Halvorsen, ind i mit Sovekammer," sagde Walck med lav Stemme, „og melder, at der vil times os noget Ondt, for vor Gaardhund Ulle, slog i at tude paa urimelig Viis. Dagen efter brød Svensken ind."

„Saa længe vi have veiløse Vover, faae vi Krig med Svensken," sagde Mester Niels Aarud, Oldermand

for Smedelauget, og saae ned for sig. „Svensken og Norsken kan ikke forliges, hverken til Lands eller Vands.“

„Hvad mener Niels Aarud med det Ord?“ spurgte vor gamle Bekjendt, Skipper Daniel Halvorsen forbauset og overlegen. „Paa Landjorden staaer jert Udsagn til Troendes; men jeg er en Sømand, der har faret paa det store Iishav langs de iislandske, norske, danske og svenske Kyster og været længst mod Nord af nogen optænkelig dødelig Sjæl; jeg veed Alt, hvad daglig Erfarenhed lærer En paa Søen. Saa spørger jeg Niels Aarud, hvad han mener med det Ord „til Vands?““

„Jeg mener, det er halsløs Gerning, Svensken her bedriver,“ svarede Oldermanden med stor Dybsindighed og tømte sit Kruus, der maalte sex Jernbaand. „Nei, Norsken og Svensken kan ikke forliges hverken til Lands eller til Vands. — See til Silden, siger jeg; naar den gaaer til hos dem, er den ikke hos os, og naar den staaer i tykke Stimer ovre paa svenske Vigside, saa har vi ikke Skyggen af en ægte norsk Graabeinsild i vore Farvande, hvor meget vi end lokker og koster paa Fiskeriet. See bare til den umælende Sild, siger jeg!“

„Kan Skipper Daniels, der er en saa forfaren Mand, maaskee klare os den Sag,“ sagde Skolelærer Ramus spydigt, „saa beviser han Landet en Miskundhed, som bør staae antegnet i Aarbøgerne til evig Ihukommelse.“

„Ja, hvorfor kan vor ærlige, store Hvalsild ikke forliges med den forgiftige, svenske Sommersild,“ gjentog

Oldermand Niels Aarud og saae uhyre fiffig ud, idet han betragtede Daniel med et lurende og smørret Smil.

„Ja, svar paa det, Daniels," raabte en mager Borger, „al den Stund Spørgsmaalet er af uhyre Vigtighed, fordi svensk Sild gjør os stor Afbræk i vor naturlige Handel, idet de sælge den i svære Mængder udenværts og tvinge vore Priser ned til Norskesildens halve Værdi i gangbar Mønt."

„Om mine fornemme Herrer høigunstigt tillade, saa vil jeg paatage mig at videnskabelig begrunde det, jeg føler saa dybt i min Sjæl," sagde Skolelærer Ramus og reiste sig med Værdighed, „og det kan jeg bevise for Ret og Øvrighed, at Svenskens egen Sild er rød uden om Øinene og har slanten Bug uden Rogn eller Ister. Og den Sild duer plat ikke til at saltes; den skal ædes fersk, eller den lægges i Kjælderen og bliver frossen, eller den maa vindtørres, og den er forgiftig for Folk og Kreaturer. Vore Folk aad den af Sparsommelighed forgangen Vinter langs Grændsen, og vi ere blevne skrøbelige i Maven siden."

Lærer Ramus rømmede sig og vedblev med hævet, salvelsesfuld Røst, da han saae, at han havde fanget Opmærksomheden ved Tidens brændende Spørgsmaal, Sildefiskeriet.

„Ja, med mine høigunstige Herrers Tilladelse skal Deres beredvillige Tjener bevise, at det, Skipper Daniels nys sagde, hverken har med Sildens Mangfoldighed eller dens Misvæxt at gjøre; den retter sig gemeenlig efter Aaringernes større eller mindre Frugtbarhed paa

Landjorden. Fisken har altid i følge Forsynets høieste Bestyrelse været saa fidele at gaae meest til her, naar vi har været meest plaget af Uaar, som igjen staaer i nøie Forbindelse med Grønlandsisen."

Skipper Daniels slog en Latter op, der skingrende gjentoges af Papegøien.

„Paa det Lav, Skolemester! Nei, det kjender *jeg* bedre til. Hvalen og Silden, men især Torsken holder sig tæt op til den Slags Driviis og vender bestandig den ene Side til, saa de blive blinde paa det Øie. — Nei, jeg holder med vor Oldermand; Svensken og Norsken kan ikke forliges hverken til Lands eller til Vands, og vores gode Hvalsild har baade Rogn og Flomme og Mælk med paa ærlig norsk Viis, mens dens Unger bliver til Vissensild i den svenske Skjærgaard, for deres Vand er forgiftig for norske Gjæller."

Et bifaldende Raab lød til den sidste Taler, der nød sin Triumf og saae sig om med et bevidst Nik, medens han bankede i Bordet med sit Knivskaft efter et nyt Kruus Most.

„Jeg har selv været med til, at de forgangen Aar styrtede hele min Skibsladning af svensk Sild i Rakkerkulen i Danzig, fordi de Snydere ikke vilde troe, den var norsk, hvormeget jeg end svoer mig fordærvet derpaa. Hvad siger I! herunter med hele Stadsen? Skal dette vare ved, bringer svensk Sild, Herren evig, vor norske Graabein i Miskredit."

En tyk Borger benyttede Øieblikket og sagde:

„Vi maae dog som retsindige og velbetænksomme

Borgere give fornøden Oplysning til Anklagedes Uskyldigheds Forestillelse i Sagens rette og egentlige Omstændighed og Beskaffenhed, idet Svensken nok veed at give sin Sild Fordeel fremfor vor ved at nedsalte den i Egetræestønder, mens vi stole paa vor norske Hvalsilds Retfærdighed og kun salter ham i Fyrretræer."

„Nei, vi kan ikke med Svensken," sagde Oldermanden atter og slog i Bordet. „Silden hørte, Gud forbande mig, os til fra Tingenes Begyndelse deroppe Nord paa, og utallige gjæve Kjøbmænd ere gaaede fallit, fordi de i god Tro slog sig ned paa vore Kyster; saa blev Silden af Svensken andetsteds bestemt og henledt. Vi *kan* ikke med Svensken."

„Ja, jeg bliver ved mit, som allenfals er mit eget!" raabte Daniel. „Svensken og Norsken kan ikke forliges hverken til Lands eller til Vands. Det samme siger ogsaa vor gode norske Søhelt, Peder Wessel fra Bergen. Han kan trasakke dem, han!"

„Den Mands Skaal bør drikkes i min bedste Kanarisekt," sagde Værten Jonassen rørt; „den tømme vi med høit løftede Albuer, kjære Venner."

„Den forgyldte Nøgle"s Stamgjæster reiste sig og tømte Krusene for Peder Wessels Velgaaende med korte Leveraab, og saa blev der pludselig dødsstille i Krostuen, medens Papegøien, der ved Raabene vækkedes af Søvnen, foer op, baskede med Vingerne og skreg gjennemtrængende og med overbevisende Kraft:

„Pas paa: — Patron snyder — de snyderrr! hi hi, ha, ha!"

FRA BJØRNEHIEN.

En statelig Mand med et tungsindigt Alvor over sine udtryksfulde Træk var under Stamgjæsternes langtrukne Samtale, der her gjengaves i dens Heelhed, fordi den berører en af Borgernes Rigdomskilder: Sildefiskeriet, ubemærket traadt ind i Stuen og stillede sig ved Bordets øverste Ende, medens hans Blik prøvende fløi over Forsamlingen. Salen var ved den Tid overfyldt af en tætpakket Menneskemasse; Hoved saaes ved Hoved, indtil de bageste udviskedes af Tobakstaage og Mørke. Alles Øine stirrede paa den Sidstkomne, som om der ventedes noget overordentligt af denne Mand i dette Øieblik.

Manden var Peder Colbjørnsen, Ætling af den berømmelige Colbjørnsenske Stamme, og som tillige var opkaldt efter Fædrelandshelten Peder Nordmand, hvis Gaard han som tidligere omtalt beboede.

Han var saaledes baade ved Navn og Ahner kaldet blandt Stadens ypperste Mænd, der i disse Trængselens Dage foregik alle Andre med et glimrende Exempel paa Mandsmod og Kløgt.

Her vil maaskee være Stedet at fremhæve den hæderlige Colbjørnsenske Slægt, idet dens fremragende Mænd yde et væsentligt Bidrag til deres Lands Kultur og Krigshistorie. Familiens Medlemmer indtoge allerede en fremragende Plads i Landet under Frederik den Andens Regjering, ikke alene som store Jorddrotter, men tillige som oplyste Mænd, der stode fuldt paa Høide med deres Tids meest udviklede Aandsliv. En af Slægtens Forfædre skal saaledes i Midten af det sextende Aarhundrede have besiddet saa meget Jordegods, at han fra sin Fædrenegaard Arneberg i Hof Sogn kunde ride til Oslo paa egen Grund. Et yngre Medlem af Familien var en lang Tid constitueret Stiftamtmand i Christiania og døde samme Sted som Conferentsraad i sit 67de Aar. Endnu findes en Descendent af Slægten i lige nedstigende Linie paa Gaarden Stensrud i Give Sogn, Soløer, en i sin Ælde eiendommelig Hovedbygning af Træ, der foruden øvrige Værelser bestaaer af en usædvanlig rummelig, firkantet Storstue, hvis Loft, et Spærtag, bæres af et mægtigt Mastetræ, hvorpaa der forhen fandtes en Indskrift, som meddeelte, at Bygningen var opført i Aaret 1324. Paa Væggen i denne Storstue hænger en Tavle med Inscription fra 1779 af Sorenskriveren Schiermann, en Danskfødt, hvilken Omstændighed maa tilskrives, at han nævner en dansk Konge, skjøndt Norge paa nævnte Tid havde sin egen Drot, Magnus den 5te Eriksøn.

„Da Menveds Broder bød i Nord den sjette Sommer,
nedlagdes første Steen til dette Klippehuus.
Gid sidste Barnebarn, som af Colbjørnsen kommer,
bo her, til „stjernet Bjørn, nedslingres næsegruus!“

Slægtens senere Led vedbleve paa fremragende Viis at bære Navnet berømmeligt til Efterkommerne. Saaledes indtoge de to Brødre Jacob Edvard og Christian Colbjørnsen høie Pladser i vor Kulturhistorie som Justitiarii i dansk Høiesteret. Efter vor berømte Lovkyndige Anders Ørsteds Vidnesbyrd har Jacob saaledes stor Fortjeneste af den videnskabelige Lovkyndighed. Hans Afhandling til Doctorgraden om den danske Selveierbonde vakte megen Opsigt. Han døde som Conferentsraad 1799.

Broderen, Christian Colbjørnsen, var ligeledes Justitiarius i Høiesteret og døde som Geheimekonferentsraad og Storkorsridder i sit 65de Aar. Han skal have været i Besiddelse af en overordentlig Veltalenhed. Rahbek siger saaledes, at han var lige Mester i Epigrammet som i Panegyriken, lige øvet i at svinge Lynstraaler og Blomsterkrandse. Foruden at have foreviget sit Navn ved forskjellige, udmærkede Lovgivningsarbeider, virkede han som Secretair i Landbrugskommissionen, og Stavnsbaandets Løsning skyldes for en stor Deel hans Varme og Iver for Bondefrihedens Sag. Om disse Brødre findes ogsaa et Epigram:

Brødre af Fødsel ei blot, men Brødre af Aand og af Kløgt
Fædreland Troskab de svoer, tjente som dygtige Mænd
Forfædres Navn og Rang de hævded' ved fædrelandsk Idræt,
og som de hædrede Nor, hædred' hans Ros dem igjen.

Da Kong Frederik den Sjette vilde ophøie Christian Colbjørnsen i Adelstanden, frabad han sig denne Naade og svarede Kongen, at „han ligesom sine Forfædre

intet andet Adelskab ønskede end Bevidstheden om at have virket til Kongens og Statens Gavn."

Endvidere blev en Datter af den bekjendte krigerske Magister Kjeld Stub gift med en Colbjørnsen. Stub tog efter endte Studier ved Kjøbenhavns Universitet Tjeneste som Soldat i Nederlandene, hvor han hurtig svang sig op til Ingenieurofficeer. Efter Hjemkomsten blev han ansat som Præst i Christiania, og her berettes, at en gammel Krigskammerat gjenkjendte ham midt under Prædikenen og udbrød høilydt: „Kilian, wer Teufel hat Dich auf der Cantzel geführt?"

Denne berømte Præst, der som Landoberst deeltog i Krigen med Sverrig 1643 og udmærkede sig ved sin Nidkjærhed og militair Indsigt, blev Bedstefader til de for deres Tapperhed og Høisind velkjendte Søskende Hans, Peder og Anna Colbjørnsen, som hovedsagelig udgjøre vort Bekjendtskab til Slægten, og hvis modige Bedrifter vi lære at kjende i vor Fædrelandshistorie. Det var saaledes saavel paa Fædrene- som Mødreneside et tappert og ædelt Blod, som bragte disse Søskendes Hjerte til at banke for deres Land i Farens Dage.

Den danske Professor Jens Møller skriver derfor med Rette:

> Stoltere Brødrepar vist ingensteds findes paa Jord;
> høiere lued' end ei i Miltiades' Dage
> Fædrelandskjærlighed, Mod, Borgeraand, Snildhed i Pagt.

At fremhæve denne Slægts enkelte Medlemmer er som sagt at belyse deres Lands Kultur og Krigshistorie; vi have derfor i Korthed fremhævet disse Personligheder,

af hvilke Peder Colbjørnsen forekommer i denne Fortælling.

Peder Colbjørnsen stod nu her i „Den forgyldte Nøgle"s Krostue og saae sig om, mens Forsamlingen ventede i Taushed.

„Kjære Medborgere og Venner," sagde han, og slog op med Haanden, „jeg har i Fædrelandets Navn sat Eder Stævne her i Aften. — Vi ere Alle i dette Øieblik opfyldte af stor Kjærlighed til vort Land, en Følelse, der ofte er kommen til Ytring i vor gamle Stad under vore berømmelige Forfædre. Kjærlighed og Mod er i Dag hos os Alle steget til en altopofrende Høide. — Har jeg Ret eller Uret?"

„Ret!" snurrede det tordnende gjennem Rummet.

„Vi ere enige, og vi ville nu, om Herren beskikker os den Lykke, gaa med til Mandsgjerninger, der skal indskrive Norges Folk blandt Europas tapreste Nationer."

„Vi ere med!" raabte Borgerne.

Dødsstilhed indtraadte øieblikkelig atter.

„Godt. Herved hverver jeg Eder til Frederikshalds frie Corps, og vi sværge at ville gjøre Fjenden alt muligt Afbræk i hans Forehavender og hverken agte Liv eller Gods, men heller afbrænde vor gode Stad og Hjem end taale ham i vor Rede!"

„Vi sværge!" lød det som et rullende Tordenbrag, medens Arme fra Gamle og Unge fore i Veiret med oprakte Fingre, et høitideligt Øieblik, der indeholdt Forjættelse om ubrødelig Troskab mod deres hellige Sag; Liv i Selvstændighed eller Død.

Da de Andre atter sænkede Armene, beholdt Skipper Daniel sin i Veiret med tre vidt udspilede Fingre og gjentog med Gravrøst:

„Vi Sømænd sværge ogsaa at ofre Skude og Ladning til Fædrelandets Frelse! — Jeg kan allerede melde, at der er noget galt paa Færde ude paa Søen."

Colbjørnsen betragtede ham og spurgte:

„Hvad mener Du?"

„Svenske Fartøier ere gaaede til Ankers foran vort Havneløb — jeg har siddet paa Udkig lige siden i Morges. De landsætter bestandig Folk mellem Skjærene; deres Pramme komme hvert Øieblik ind med flere."

„Det veed jeg," sagde Colbjørnsen. „Har Du mere at sige?"

„Ja saa — De veed det? Det kunde De jo have sagt strax, for saa veed De vel mere, end jeg veed," ytrede Daniel stødt og lod sig dumpe ned paa Bænkesædet.

„Jeg modtager Eders Ed i Norges Navn," sagde Peder Colbjørnsen henvendt til Forsamlingen. Dermed var Pagten sluttet og Frederikshalds Frikorps oprettet.

„Amen," sagde Værten Jonasson, der sad i sin høie Halmstol henne foran Disken paa den Side, hvor Pressesylten stod, med Hænderne foldede om Skaftet paa sin store Forskjærerkniv. „Heida, Kjældersvend, den Skaal maa drikkes i gammel norsk Mjød fra salig Farfars egen Tønde. Bring en Omgang af Fadet med de fire Kryds."

Papegøiens Skoggerlatter lød pludselig gjennem Stilheden ved Lyden af Værtens kjendte Stemme.

Henne ved Væggen sade to Mænd som tause Tilhørere. Da Colbjørnsen havde talt, reiste de sig, traadte frem og stillede sig ved den modsatte Bordende. Den Ældres brede og mægtige Skikkelse med den høie, furede Pande og det gjennemtrængende Blik under det buskede Bryn tiltrak sig de Omkringstaaendes Opmærksomhed. Bagved ham kom en yngre, slank Skikkelse til Syne med gult, krøllet Haar og to spillende blaa Øine. Han syntes et nøiagtigt Miniaturaftryk af den store Mand, hvis Stilling og Holdning han søgte at efterligne paa bedste Maade.

„Jeg hører her megen god og ærlig, norsk Tale," raabte Bjørnstad — det var ham og hans Søn. — „Svensken er brudt ind i vort Land, og vi skal nu til at værge os, ja vel! Men hvad gjør vi saa ved Dansken bagefter? Er han ikke lige saa vel brudt ind i vort Land og har opkastet sig til vor Hersker? Vil I bag efter være med til at jage ham ud, naar vi ere færdige med Svensken? Hvorfor vil Colbjørnsen derhenne værge os mod den ene Fremmedherre og adlyde den anden? Det gad jeg nok vide. — Hvem svarer?"

„Ja, det gad vi nok vide," sagde en Stemme bag Bjørnstad; ung Halvor lo og viste sine hvide Tænder. Han kastede Hovedet tilbage, som Faderen gjorde, stak Haanden ind paa Brystet og saae sig om med en freidig og efter hans Mening uhyre overlegen Mine,

som han yderligere forhøiede ved at skræve ud med Benene og vugge Overkroppen frem og tilbage.

„Ja, I seer paa hverandre; men mærk Jer mine Ord: vi have nøiagtig samme Ret til vor Selvstændighed som Dansken til sin og Svenskerne til deres," vedblev Bjørnstad med en Stemme, der steg i Kraft for hver Sætning, han udslyngede.

„Manden er ikke langt fra at have Ret," sagde en Borger og satte sit Kruus haardt i Bordet.

„Jeg skal sige Jer, hvad det er, vi nu have for," vedblev Bjørnstad. „Dette er en jammerlig Broderkrig; vi æde jo hinanden op som forsultne Rotter. Alle vi tre nordiske Smaalande ere usselt Fattigfolk hver for sig; bleve vi enige, vare vi en Kæmpe, der kunde tale med i Stormagtslaget. Ja vist, bort med Svensken, som vil mesterere os, og bort med Dansken, som regjerer os! Vi er Norge, hverken svensk eller dansk eller nogen anden udenlandsk Provinds; vi er blot — Norge. Nu er Krigen her; vi har ikke fornærmet eller udæsket; men Krigen er her alligevel, ubuden, uretfærdig. Vi ere her ogsaa, mandsenige, villiestærke for at møde den. Men bagefter, hvad saa? Hvem jager saa Dansken ud og gjør os til et enigt Norden, til den kloge, mægtige Frue, Dronning Margrethes Norden? Er det dette, Colbjørnsen vil os, saa melder jeg mig til hans Frikorps og giver ham mit Liv."

„Og jeg giver mit," sagde ung Halvor med et kraftigt Nik.

Kjøbmand Walck havde lagt sin Pibe fra sig paa

Bordet, da han saae Bjørnstad træde frem ved Bordenden. Medens han talte, vinkede Kjøbmanden til sin Svend, der sad ved et andet Bord, og hviskede ham nogle Ord i Øret. Svenden forsvandt gjennem Døren.

„Hvem er den Mand, som fører saa store og stærke Ord?“ spurgte en anden Borger med runde Øienbryn. „Det var besynderligt, at han holdt op med at snakke, før han blev heelt færdig. Han skulde vist lige til at erklære Dansken Krig og udnævne os en ny Konge.“

„Jeg skal sige Jer, hvem Manden er,“ sagde Raadmand Walck og reiste sig. „Det er Bjørnstad fra Fossegaarden, og han har ingen Ret til at tale med her blandt Frederikshalds hæderlige Borgere.“

„Bjørnstad! — Fossemanden!“ lød det rundt om.

„Det er mig,“ svarede Bjørnstad og bøjede sin Kæmpeskikkelse fremover i Tranlampens osende, usikre Skjær, som for at vise Alle sit furede, veirslagne Ansigt. „See kun ret paa mig: saadan seer Halvor Brönnelsen Bjørnstad ud!“

„Han er en Voldsmand, som staaer udenfor Loven, ligesom han i dette Øieblik opfordrer os til Opsætsighed mod vor lovlige og milde, danske Regjering,“ sagde Walck, som nød stor Anseelse i Byen, og hvis Ord altid bleve hørte og fulgte. „Han tager vort Tømmer af Fossen og stabler det op paa sin Grund deroppe i Fjeldet. Han er i Aar og Dag stævnet for Lov og Ret uden at give Møde. Han er en fuglefri Mand; vi ville ikke have med ham at skaffe; Norge har nok

af hæderlige Sønner til at forsvare sig. — Bort med ham dèr!"

Aarerne stode spændte i Kjøbmandens fyldige Pande, medens han pegede mod Døren.

„Ja, bort med ham!" lød det fra flere Sider.

„Saa Du er Bjørnstad?" spurgte Colbjørnsen fra den øverste Bordende.

„Jeg lyder Navnet," svarede den Tiltalte.

„Saa have vi ingen Brug for Dig for Øieblikket," ytrede Colbjørnsen og betragtede ham med et koldt Blik.

Bjørnstad foer op; de to Nordmænds Blikke mødtes, og medens de forskende betragtede hinanden, glattedes de rynkede Bryn.

„Naar Krigen er endt, skal jeg søge Dig, om jeg da lever; vi To skulle saa i Fred og Mindelighed prøve paa at klare et og andet, som for Byens Øine maa tage sig mærkeligt ud," sagde Colbjørnsen og vinkede med Haanden.

Bjørnstad syntes ikke at høre disse velmeente Ord. Hans Blikke søgte tilbage til Forsamlingen, overalt mødte han spottende og haanlige Øine, man lo ad ham og talte høit om ham. Han støttede sine knyttede Hænder mod Bordpladen; de rystede under ham og røbede, at hans rolige Mine skuffede.

„Saaledes ere I, gode Borgerfolk, i Dag som i Gaar, som I blive ved at være'" sagde han med et haanligt og spottende Smil. „I Dag trænger Norge til

alle sine Sønner; men I viser en af dets kraftige Mænd bort, fordi han ikke passer i Jeres Kram."

„I viser to bort," sagde Sønnen høitideligt.

„Uretfærdighed og Selviskhed, det er Jert Løsen i Dag som for fem og tyve Aar siden, da I joge mig fra Gaard og Hjem," vedblev Bjørnstad.

Medens han talte, traadte Raadmand Walcks Svend hen til sin Herre og stak ham en Papirrulle i Haanden. Kjøbmanden reiste sig og aabnede Papiret med stor Værdighed.

„Halvor Brönnelsen Bjørnstad, bosiddende Gaardeier paa Fossegaarden i Id Sogn, har i Aar og Dag trodset sin Landsøvrighed, har ladet haant om alle Rettens Stævninger og vedbliver paa ulovlig Viis at tage sig selv til Rette i vort, Frederikshalds Borgeres, Indkomme og Eiendom, vort Tømmer, der passerer Fossen, som fra Arilds Tid var Alfarvei. Bemeldte Bjørnstad tilsiges herved at give Møde i Frederikshald Stad den 1ste Marts for at udsone den ham idømte Straf af tre Maaneders Fængsel i vor Raadhuuskjælder samt tilpligtes at udrede en Bøde af 200 Daler til Stadens Fattigkasse for ovennævnte Lovovertrædelse. Dersom bemeldte Bjørnstad ei er at antræffe i sin Bolig, ei heller adlyder ovennævnte Befaling, vil han fra 1ste April dette Aar at regne blive lyst fredløs, og enhver god, norsk Borger opfordres at hjælpe Øvrigheden med at tage ham til Fange, død eller levende, og bringe ham til vor Stad Frederikshald, for at nærmere over ham kan besluttes."

Kjøbmand Walck oplæste dette Dokument med høi og gjennemtrængende Stemme. Da Læsningen var endt, sænkede han Papiret og tilføjede:

„Med denne ærede Forsamling af velfornemme Kjøbmænd og Borgere som Vidner, har Bjørnstad nu paa lovlig Viis modtaget Stævning, hvorefter han sig haver at rette."

Bjørnstad havde ligbleg, med opreist Pande hørt Stævningen tilende. „I sammenrottede Partifæller og Tallerkenslikkere, I som krybe for Jeres Herrers Hundepisk, svinge den skamløst over jeres egne Landsmænd, der endnu ikke have lært at bøie Nakken under Aaget!" raabte han med Tordenrøst og trykkede Hatten fast paa Hovedet, bøiet frem over Bordet. „See, dette er jer Samfundsret! Jeg væmmes ved jert hele Mummespil. I undsige mig? Nu vel, værer saa Alle mod mig, som jeg er mod Eder Alle. Første Gang jog I mig fra min Gaard, i Aften jage I mig af min Fædrenestad. Vogt Jer! Vi sees vel igjen oppe i Skovene — eller deroppe, hvor Retfærdigheden boer. Maatte I da Alle, som jeg, have gjort Jer Pligt mod Fædrelandet!"

Bjørnstad blev et Øieblik overlegen og udfordrende staaende overfor den sydende og bølgende Menneskemængde, med oprakt knyttet Haand, medens hans Øine skøde Lyn under de sammendragne Bryn. Saa vendte han Forsamlingen Ryggen og skred mod Døren. Sønnen, som var traadt frem til Bordenden ved Faderens Side, fremtog Oberst Bryggemanns Skriin af et rødtærnet Tørklæde og skjød det midt ind paa Bordet.

„Der har I vort første Krigsbytte, som vi alene toge fra Svensken!“ raabte han; „det reddede Bjørnstads Søn, mens I laa i jeres lumre Dyner. Farvel herinde i Stanken; nu gaaer Far og jeg.“

„Er Du den unge Bjørnstad, saa kan Du blive hos mig,“ sagde Colbjørnsen. „Jeg giver Dig Plads i vort Frikorps.“

„Jeg bliver hos min Far og ikke hos Jer,“ raabte Drengen, medens han baglænds drog sig tilbage mod Døren. „Troer I, jeg vil traske om og lade mig snøfle af Jer i jeres trange Gyder, hvor I har forpagtet al Ret og alt Solskin fra os, mens saadan en tyk Hvalsildsluger sam ham dér“ — han nikkede over mod Kjøbmændene — „sidder hernede og snyder sig fra at betale os vore ærlige Bropenge fra Fossen.“

Ung Halvor stod nu henne hos Faderen i den aabne Dør, hvorudenfor skimtedes brændende Fakler i Gaden og mørke Skikkelser, der færdedes frem og tilbage i det flakkende Skin. Hans lysende Øine saae udfordrende ud over Forsamlingen, ikke ulig Michel Angelos David, hvis Haand famler efter Slyngen, mens han søger Fjenden med sit glødende Vredesblik.

I det Døren lukkede sig efter den gamle og unge Bjørnstad, lød atter Papegøiens skjærende Skrig gjennem den ophidsede Brummen, som blev tilbage i „Den forgyldte Nøgle“s Krostue.

Da Fader og Søn vare komne udenfor og gik gjennem den smalle Gyde mod Broporten, hvor klaprende Trin gjenløde i Mørket, hørte de en Stemme

gjentagende raabe deres Navn, og en Mand kom i Løb ned efter dem.

„Stop lidt, Morbror Halvor!“ lød Skipper Daniels Stemme.

Drengen standsede, og Skipperen indhentede ham stønnende.

„Her er et Brev til Bror Jørgen deroppe i Mors Hytte fra Søster Ulle,“ sagde han og drog et stort Papir frem af Koftelommen. „Jeg lovede forgangen at bringe ham det i Hænde. Hun har forskaffet Olaug en god Plads — det Pigebarn ligger hende svart paa Sinde. — Vil Du fly Jørgen det snarest?“

„Det skal blive besørget,“ svarede Halvor. „Men siig mig, hvorfor gav Du os det ikke derinde? Du stod jo lige ved Siden af mig i Krostuen.“

„Jeg turde begribeligviis ikke tale til Jer derinde i Gjæsternes Paasyn,“ svarede Daniel og spyttede en Skraa henad Gaden; „jeg kunde jo komme til at vanære mig selv og mit gode Navn og Rygte, naar de Gavtyve fik Rede paa, at vi ere saa nær i Familieskab sammen. Det gjælder at holde sin Skude flot, naar man er i Braad og Brænding, min Gut!“

Ung Halvor vendte ham Ryggen og indhentede Faderen ved Broen, der om kort Tid skulde blive Skueplads for Krigens blodige Rædsler. Han gik hen ved hans Side og sagde:

„Nu veed jeg, hvad Du er, Far.“

„Hvad mener Du?“ spurgte Bjørnstad barsk.

„Du er af Bjørneslægt!“ svarede Halvor med ubeskrivelig Stolthed. „Veed Du ogsaa, hvem *jeg* er?“

Bjørnstad standsede og maalte ham med et strengt Blik.

„Jeg er din Søn!“ sagde Drengen og saae ham ind i Øiet.

Faderen rakte ham Haanden. Sønnen beholdt den i sin, og de skrede tause videre opad mod Fjeldet.

Oppe i Hjemmets Dør stod en Kvinde, bøiet og stum og lyttede ud i Natten. Vilde de strenge Herrer dernede i Staden tage det Sonoffer, som hendes kjække Dreng havde vundet, og Faderen nu bragte Byens Øvrighed? Vilde de modtage den Haand, han i Dag rakte dem, fredsommelig i Hu? Ja, vilde Freden nu endelig komme efter de lange, bitre Kampens Aar?

BRÆNDETYVEN.

Nogle Dage efter at denne Begivenhed fandt Sted i Frederikshald Gjæstgivergaard, den 25de Marts, som var en Onsdag og Fruedag i Fasten, drog Mads Wærn, Lieutenant i Colbjørnsens Frikorps, op i Tistedalen, for at exercere med det nye og uøvede Compagni, samt tegne flere Frivillige blandt Dalfolket. Colbjørnsen betalte af egen Kasse hver vaabendygtig Mand tolv Skilling daglig, naar han var i Tjeneste, og otte Skilling til Underhold, naar han ikke gjorde Tjeneste, eftersom Tistedølernes daglige Næring ved Savbrugene var ophævet i denne besværlige Krigstid. Somme Folk turde dog ikke i Begyndelsen modtage disse Penge af Frygt for derved at blive hvervede som regulaire Soldater, uagtet det var deres Agt at forsvare Konge og Land, saalænge der „var varmt Blod i dem". Charakteristisk for Folkets fædrelandskjærlige, men antimilitaire Sindelag er følgende Træk:

Fjenden sendte nogle Dage senere Colbjørnsens Fricorps den Hilsen, at dersom han fik fat paa nogen

Partigjænger, vilde han flux hænge ham op eller gjøre ved ham det, som værre var, fordi en Deel af Corpset under Truel Wigs Anførsel havde skudt atten af hans Folk og gjort saadan Allarm, at den svenske General Asheberg ved Herrebroen havde maattet lade sine Folk sidde til Hest den hele Nat. Corpset nægtede alligevel at efterkomme Fæstningskommandant Bruns Opfordring at stille for ham og aflægge Krigsed, for saaledes at faae Ret til at dømmes som Krigsfolk og ikke som løse Partigjængere. Alle som een svarede, at de vare frivillige Mænd, der kun paatoge sig Byens Forsvar af Kjærlighed til Land og Hjem; de havde svoret indbyrdes aldrig at give sig som Fanger, men gjøre Modstand til sidste Mand; det var den eneste Ed, de brød sig om at sværge, altsaa frygtede de ikke at blive tagne levende til Fange.

Det bragede og drønede oppe i Vinterskoven i de trange Bjergpas. Var det Fjeldkaststormen, denne strenge Vintervind, der sammentrænges oppe i Fjeldenes snævre Dale, hvor den tvinges og knibes sammen, til den pludselig med Magt brister ud gjennem en Aabning og i sin fulde Vælde farer ned over Fjordene til Skræk for Sømanden, der ikke i Tide har mindsket sine Seil? Hør, hvor den søger at bøie de gamle, rødstrimede Fyrretræer med deres mørke, bredpandede Kroner, der endnu med Stammen halvt begravet i Snee syntes at staae og drømme om Sommerens rosenrøde Solskin, medens Solgangsvinde blæse i Luur for dem, denne blide Vind, der hører Norge til, og som har faaet sit

Navn, fordi den med det opgaaende Dagslys blæser fra Øst og trofast følger Solen, til den om Aftenen sender sin Brise fra Vest.

Denne Morgen var det imidlertid tunge og taktfaste Øxehug, der gjenløde i det snævre Skovpas, mens nu og da et Brag forkyndte, at en af Skovkæmperne sank om, opfangedes af Fosterbrødres stærke Arme, der varlig sænkede den Faldne mod Klippegrunden.

„Det var, min Tro, en Kraftgubbe, den!" raabte ung Halvor, tørrede Panden med sit Trøieærme og satte Foden paa den harpixduftende Kæmpestub, om hvilken lyse Splinter dækkede Sneen i flere Alens Omkreds.

Den ældre Bjørnstad lagde Øxen til Roden af det næste Træ.

„Veed Du hvad, Fader?" vedblev Sønnen. „Jeg læste i Aftes i Norges Kongekrønike om den svenske Bonde Thorgny, ham med det lange, hvide Skjæg, der reiste sig paa Thinge og sagde til svenske Konge Oluf: „Den Konge vi nu har, han vil ikke taale, at nogen Mand, som snakker ei ham efter Munden, mæler et Ord, og i den Heltegjerning sætter han sin hele Ære. Norge derimod, hvorefter ingen af de fremfarne svenske Konger lod sig lyste, det er han grisk efter og volder dermed til ingen Nytte mangen Mands Fortræd." Og saa sagde Thorgny videre til Svenskekongen: „Men see nu, Kong Oluf, har vi svenske Bønder besluttet, at Du skal gjøre Fred med Kong Olav den Digre af Norge og give ham Prindsesse Ingegerd tilægte. Og saa gav Prindsessen

norske Kongen en Pelskaabe, rigt baldyret med Guld, og sit eget Hjerte, — saadan skal det være, vort eget norske Kongepar, — sippedeja!"

„Det var vel sagt," sagde Bjørnstad og hvilede mod Øxen. „Det er en god Læsning. Bliv ved, til den Bog er slut, og læs den saa om igjen. Skal vort Land blive, hvad det fik Evne til, stateligere end noget andet viden om, da maa vort eget Herskerhuus være stateligere end noget andet heromkring, lad os saa selv om Resten, da gro vi Nordmænd iveiret, saa der skal undres og spørges Nyt over Landene."

„Nei," raabte Halvor, „vi vælge den stærkeste Mand i vort Land, og det er Du, Fader."

„Snak," sagde Bjørnstad, „det er der ingen Samlingskraft i, og uden den kan ingenting bestaa. Stridene ville strides. Kampene maa kæmpes, men vor Konge, der bærer vort Folks egen Krone, rager høit derover. Derfor vælge vi vor Hersker af det stouteste Kongehuus i Norden. Lad ham kun være svensk Kongesøn, der ruller jo Helteblod i det Folks Aarer, — lad vor Dronning kun være dansk Kongedatter, der flyder jo reent og fromt Blod i de Kvinders Hjerter, Blomsten af begge Huse, de bleve snart norske i Sind og i Tanke, dem kaare vi og bære op til vort Folks egen Trone, saa først bliver Norge vort Norge, først saa svulmer Tryghedsfølelsen frem, først da kan en Nordmand trøstig gaa frem til Tronen, først da bøie Knæ og lægge sin Sag og sig selv i sin Konges Haand og sige: „Konge, jeg er din Søn, jeg har feilet, og de andre har feilet, døm os nu

imellem efter vor egen Lov, og den Dom skal være hellig."

Bjørnstad havde ladet Øxen falde, han strakte Hænderne ud for sig og saae vidt omkring, som om han talte til et heelt Folk.

„Den Kongstanke er den eneste, som der er noget ved," raabte Halvor og svang Øxen. — „Hvad sidder Morbror Svendsen dèr og tænker paa, mens vi Andre arbeide?"

Bjørnstads Svoger, Klokker Ole Svendsen Bakke, sad paa en Stub med Bøssen over Skulderen og saae til. Han var iført Faareskindskofte med to Pistoler fastgjordte i Læderbæltet; paa Hovedet bar han en Pelshue, under hvilken et tæt, mørkt Haar strittede frem. Han var middelhøi og undersætsig; hans milde, blaa Øine lyste frem under en tænksom Pande.

„De Tanker kommer mig i denne Tid ofte i Sinde," svarede Klokkeren fra Id, „at ogsaa jeg, skjøndt jeg er Kirkens Mand, maa gjøre noget til Landets Nytte. Jeg gik derfor i Gaar ned til Peder Colbjørnsen."

„Jog han ogsaa Dig bort?" ytrede Bjørnstad haanlig. „Norge har jo Sønner nok til at værge sig, mener han."

„Han gav mig Ærinde til de Svenske for at ansee deres Leilighed, al den Stund Byfolket ikke veed Besked om, hvor Fjenden egentlig befinder sig."

„Det veed jeg!" raabte Halvor ivrig og kastede Øxen. „Jeg kan føre Morbror midt ind i Kong Carls Kvarteer, uden at en Hund skal gjøe ad os. — Aa,

tag mig med, kjære Morbror, saa skal jeg tjene Jer tro og villig alle mine Levedage!"

„Tag kun Drengen med Dig, Klokker," henkastede Bjørnstad. „Som Du vel har hørt, kommer jeg ikke selv til at deeltage i dette Felttog; men det giver Minder, som enhver ung Nordmand har godt af at eie."

„Du er en mærkelig Mand, Bjørnstad," sagde Klokkeren; „Du ofrer heller dit Liv og dines Velfærd i denne frugtesløse Kamp mod Landets Øvrighed, den, Du kalder vor Voldsherre, end giver en Tomme efter, og saa banker dit Hjerte dog saa varmt for alt godt og stort."

„Du mener maaskee, at jeg skulde gjøre Bod som en gammel Kjærling og sidde udenfor Kirkedøren og male Haandkværn eller lade mig forvise til en eller anden Landsby oppe nordenfjelds?" spurgte Bjørnstad spottende.

„Den Plads, jeg bød Dig i Gaar som Opsynsmand ved Hollen Malmgruber i Telemarken, kan ikke kaldes Landsforviisning. Tro mig, Du *maa* herfra, Bjørnstad; Du staaer som den Forlisende paa Vraget og seer den nære Strand, men vil ikke redde Dig over ved et Spring."

„Det Spring skiller mig ved mig selv, derfor springer jeg ikke," svarede Bjørnstad. „Skuden, jeg styrer, er min egen. Heroppe paa Fjeldet er norsk Frihed, og den skylder jeg alene mig selv. Her er mit Land."

„Dit Land—," gjentog Klokkeren tøvende med et sørgmodigt Smil. „Men hvor ere dine Landsmænd?"

„Ja, hvor er Landets andre Sønner? De er dernede i de trange Gyder; de krybe og svandse for fremmede Embedsmænd. *Jeg* er en Søn, der ikke har svigtet mit Land, og først gjennem saadanne Sønner faaer et Land Aande og Stenen Røst. Heroppe er nu min Kirke, her er jeg bleven eet med vor store, mægtige Natur, her er Fossen, som aldrig tørrer ud, her er *jeg*!“ Bjørnstad greb i sit Bryst og blottede det, bredt og haarrigt. Vinden legede med hans graasprængte Haar, hans skjæggede Læber blottede to Rækker stærke Tænder; den hele Mand syntes et Udtryk for det, han sagde: en Jætte, sprungen ud af Fjeldet, Fossemanden, dukket frem af Fossen, Bjergaanden fra de Skakter, hvor Malmen hugges.

„Det staaer sørgeligt til for Dig, Bjørnstad,“ sagde Klokkeren og rystede paa Hovedet. „Du alene paa denne Side Fossen, hjertebred, kneisende — javel. De staae blot Alle derovre. I drage begge i den samme Lænke; slipper Du ikke Taget, styrter Du i Fossen, gaaer til Bunds og Mari med Dig.“

„Faaer at være,“ svarede Bjørnstad mørk. „Forstaaer Du, Svoger Klokker: den Kvinde hører mig til, hun følger mig, til Døden, om jeg byder. Den Tanke gjør mig stærk; hun svigter ikke, derfor staaer jeg saa støt her paa Fjeldet.“

„Mari har forandret sig meget i den sidste Tid,“ bemærkede Klokkeren sørgmodigt. „Maatte hendes Kræfter række til i din Strid! — Den er en Steen, Du sigter mod Andre, den rammer hende og Dig selv.

Hvis nu Byfolket dernede gjør Alvor af Truselen og fælder Dig som fredløs Mand, hvad saa?"

„Hvad saa?" svarede Bjørnstad haanligt; „saa blev *de* mig værst, som jeg vilde bedst, — saa er der en Nordmand mindre."

„Og to Martyrer mere," sagde Klokkeren og reiste sig. „Med Guds Hjælp skal det ikke komme saa vidt; Mari og jeg ville redde Dig med eller mod din Villie."

„Mari?" spurgte Bjørnstad og studsede. „Tag Dig i Agt, Klokker! Lokker Du hende over, svigter hun, saa vogt Jer Alle!"

Ved en Omdreining af Veien, som bugtede sig ind mellem Klipperne og dannede et naturligt befæstet Pas mod Øst, kom pludselig en broget Skare Mænd til Syne; nogle bare Vaabenfrakker, andre trekantede Hatte og brede Læderbælter med Pistolhylstre; atter andre vare iførte gammeldags Rustningsstykker; men Alle havde de Bøsser over Skulderen. Anføreren, som bar Officeersuniform, traadte frem foran de andre og nærmede sig forsigtig til Brændehuggerne.

„God Dag og Gud hjælp! Har I seet noget til Svensken i Dag?" spurgte han og saae paa de fældede Træer.

„Javist, Svensken er allevegne," svarede Halvor og skrævede udfordrende ud med Benene. „Det maa jeg sige ham paa, at han seer stateligere ud som Soldat end I brogede Bykarle. — Sikke Handsker Svensken har med Kraver af gult Læder og med Gedeskinds Hænder, og sikken rød Halskrave paa de blaa Klædesfrakker

med Messingknapper baade paa Bryst og Ærmer, ikke at tale om deres Skydevaaben og Dyrendaler i Skindskede. Og sikken han dèr seer ud!" — Halvor pegede paa en svær Borger med et skægget, rødt Ansigt og klædt i en langskjødet Bluse. — „Han har jo en Fork paa Nakken og sin Oldefars Brystpantser paa. Vi maa jo skamme os, naar I nu om lidt møder Svensken heromme ved Broen."

„Staaer han saa nær herved?" spurgte en velnæret Borger med usikker Stemme.

„Han halshuggede for en Time siden tre Tistedøler og en Kalv og lod deres Blod løbe ud i Fossen," svarede Halvor fripostig. „De bad gudsjammerlig for deres Liv. Det var et grufuldt Syn; Fossen saae ud som det røde Skum længe efter."

Lieutenant Wærn pegede paa de fældede Stammer.

„Hvad er det for Hærværk I bedriver her i Frederikshalds Skove?" spurgte han barsk, henvendt til Bjørnstad. „Mens vi Andre ere ude at værge Landet, har I Tanke for at bjerge Tømmer."

„Om kort Tid er den ganske Egn her svensk, nu er den dansk," sagde Bjørnstad haanlig og hvilte paa Øxen; „hvem vil saa tage en norsk Mand ilde op, om han bjerger det Par norske Træer i Tide til fælles Bedste."

„Brændetyveri er det, han har for," sagde Kjøbmand Truelsen heftig. „Men af ham kan man ikke vente bedre Sindelag."

Bjørnstad maalte den Talende med et spottende

Blik og gav sig i Færd med et nyt Træ uden mere at ændse Byens Folk.

„Brændetyveri?“ raabte Halvor. „I Diskespringere, der snyder hinanden en Søsling fra, om I seer jert Snit dertil!“

„Pas dit Arbeide, Dreng,“ sagde Bjørnstad.

Halvor adlød, spyttede i Hænderne og lod sine Øxehug regne over Træstammen, saa Splinterne føg viden om. Da Fricorpset var kommet et Stykke henad Veien, slog han en høi Latter op.

„Aa Fatter, hold paa mig — see, nu trasker de Krambodkarle mod Kong Karl, — og see, hvor de holde paa deres Dyrendaler, som om de skulde til at snyde paa Maalet med deres Alenstok —! — Jeg holder det ikke ud, jeg holder det, Herren evig, ikke ud — for jeg vil saa gjerne med dem i Krigen!“

Han sukkede og saae længe efter Colbjørnsens Folk, lyttede ogsaa efter deres hendøende Skridt i Naaleskoven.

Nogle Timer senere, da Mørket faldt, hørtes en heftig Geværild i den Retning, hvor Mændene vare forsvundne. Lyden drog sig nærmere ned mod Passet; kort efter saaes de samme Folk, der om Formiddagen droge mod Svensken, skyndsomt springe fra Træ til Træ, idet de søgte Dækning for at affyre Bøsserne og ile videre. En Trop af Kong Carls Ryttere kom til Syne i Huulveien; deres Karabiner lyste i Maaneskinnnet, der sitrende gled ned mellem Træernes Stammer. Pludselig gjorde den fjendtlige Trop Holdt. Midt i det

snævre Pas skimtedes i Tusmørket en mørk Masse. Øverst paa denne stod Klokkerens og Bjørnstads brede Skikkelser med Bøssen i Haanden. — Det var en saakaldet Hærbraade, en Forskandsning, bestaaende af fældede Træstammer, hvis afhugne, tilspidsede Grene bleve lagte mod Fjenden og saaledes frembød en Hindring, vanskelig at overvinde, naar de norske, sikre Skytter laa paa Vagt bag Stammerne og sendte de Fremtrængende en dræbende Ild i Møde.

Bjørnstad og hans Folk havde reist denne Forhugning i Passet, hvor Veien var smallest, og hvor Fjenden paa Grund af Klippevæggen og den høie Snee angs Siderne blot kunde ride to Mand ved hinandens Side. Det var til denne Forhugning, at Bjørnstad og hans Folk om Morgenen fældede Træer, vel vidende, at Svensken tidligere eller senere maatte frem gjennem Passet.

Da Haldenserne naaede herned og tvivlraadige standsede udenfor Forhugningen, hørtes Bjørnstads dybe Røst:

„Hurtig — ind tilhøire, dèr er Gjennemgangen. Lad saa Bøsserne; men I fyrer blot een ad Gangen. Naar I hører mig skyde, saa tager Hvermand sin."

Da Byfolkene vare komne om bag Forhugningen, stængede Bjørnstad og hans Karle efter dem med Træstammer. I det samme bevægede den fjendtlige Trop sig frem gjennem Huulveien. Maanelyset strømmede ned over Anførerens sølvtressede Hat. Hesten steilede. I det samme faldt Svendsen Bakkes Skud, den svenske

Officeer tabte sin Sabel og gled ned af Hesten. Da Colbjørnsens uøvede Folk saae Fjenderne samle sig til Angreb, glemte de imidlertid Bjørnstads Formaning og fyrede alle paa een Gang med den Virkning, at de to forreste af Fjendens Flok segnede af Hestene. De Andre droge sig tilbage bag et Klippeforspring og raadsloge.

„Lad Bøsserne paany," lød Bjørnstads Røst gjennem Stilheden.

I Stedet for at adlyde denne Befaling forlode de uvante, norske Krigsfolk skyndsomst Forhugningen, for at benytte det Forspring, som Fjendens Tøven gav dem, til at sprede sig mellem Fjeldene og ad Omveie at naae hjem til Staden.

„Vil I see, I blive!" raabte Halvor rasende og søgte at stille sig i Veien for de Flygtende, mens han pegede op mod Faderen, der stod øverst paa Forhugningen synlig for Alle i Maanelyset. „See, deroppe staaer han, som I skjældte for Brændetyv, og værger Jer Alle, mens I smøre Haser — Der har vi Svensken!"

Dette Udraab spredte Partigjængerne som Avner for Vinden. Klokkeren, Bjørnstad, Lieutenant Wærn og Halvor stode alene tilbage i Skandsen, medens Fjenden rykkede frem paany.

„Giv Agt, Manne — de bageste Geleder holde sig færdige!" kommanderede Lieutenanten med høi Røst.

De forreste Ryttere reve Tømmerne til sig og vendte om, skuffede af denne List.

„Tilbage, Gossar — Skoven er fuld af Jyder!“ raabte den svenske Anfører.

Rytterne gave sig blot Tid til at tage deres Døde op paa Hestene og satte af Sted tilbage gjennem Huulveien. Skoven laa atter stille og forladt i det blege Maanelys.

HJEMMETS FUGL.

Moder Ulles Hytte laa tilsyneladende uforandret siden denne Fortællings Begyndelse. Olaug gik Aftenen efter at det foregaaende Optrin fandt Sted i Skoven, frem og tilbage i den lave Stue, hvor Uroen bestandig svingede paa sin Krog under Bjælkeloftet. Den unge Pige standsede af og til og lyttede ved Døren, eller aandede en klar Plet paa de hvide, frosne Blomsterruder, for at see ud i Mørket, med Strikketøiet i Hænderne, medens hun bestandig gik fra og til Gryden, der kogte over Ildstedet. Stormen foer med lange og klagende Hyl ned gjennem Fjeldkløften, Fossens eensformige Buldren lød op fra Dybet. Tranlampens Flamme viftede hid og did ved de hyppige Vindpust, som trængte ned i Stuen gjennem den aabne Skorsteen.

Henne paa Stoleryggen ved Bordet sad en aarvaagen Høne og plirede med et søvnigt Øie, medens den agtpaagivende fulgte Olaugs Bevægelser. Pludselig brusede den op i Fjerene og saae mod Døren. Den

blev revet op, Jørgen sprang ind og stængte omhyggeligt efter sig.

„Fjenden er efter mig," sagde han og hængte sin Bøsse op bag Skorstenen. „De vrimle i Skoven herudenfor i Nat. Klokker Bakke og jeg laa i Baghold oppe i Fjeldet og skjød en Officeer væk for dem. Vi spørge vel snart Nyt derude fra."

„Skjul Dig!" raabte Olaug og flyttede en Bænk hen under Loftslugen.

Jørgen svang sig op derigjennem. Olaug stillede Bænken tilbage og speidede uroligt lyttende mod Døren. Lidt efter gik den atter op, og en svensk Vagtmester, fulgt af tre Soldater, traadte ind i Stuen.

Vagtmesteren saae sig om. Olaug stod ved Bordenden og strikkede paa Uldstrømpen; hendes rolige Mine røbede hverken Frygt eller Uro.

„Hvor har Du skjult ham?" spurgte Underofficeren barsk. „Det nytter ikke, Du nægter: Fyren sprang over Kløften og forsvandt her."

Olaug betragtede ham forundret.

„Her var Ingen siden i Morges," svarede hun. „Søg selv; Leiligheden er ikke stor; her findes intet Skjul uden Loftet dèr. Stigen ligger udenfor Huset."

Vagtmesteren saae sig om. Det lave Rum frembød intet Skjulested. Han jog Kaarden gjennem Sengens Dyner, medens hans Folk hentede Stigen og satte den til Loftslugen. Vagtmesteren steg halvt op og holdt Tranlampen i Veiret, medens han speidende undersøgte det tomme Rum. Jørgens Hoved forsvandt i det samme

i Skyggen af Hanebjælken, langs hvilken han laa udstrakt.

Da Vagtmesteren havde overbeviist sig om, at der Ingen var skjult paa det Loft, steg han gravitetisk ned og nærmede sig Olaug.

„Du er, ta'e mig tusan, det vakreste Fruentimmer, jeg har seet, siden vi kom ind i dette forbandede Vinterlandskab. Giv os et Kys; det driver Frost og Kolden saa rart ud af Kroppen."

Olaug blev staaende rank, der hun stod, og betragtede den svenske Vagtmester uforfærdet.

„Jer Commandant vil i Morgen sige Jer ringe Tak, fordi I lader Bjørnstad springe til Fjelds, mens I gantes med et værgeløst Fruentimmer."

„Bjørnstad!" raabte Vagtmesteren, „den Helvedeshund, som igaar Eftermiddags skjød fire af vore Folk heromme i Skoven fra Forhugningen?"

„Det var ham, som nys sprang her forbi Stuen og nu er høit til Fjelds, al den Stund han har erfaret, at jer General har sat en Priis for den, som bringer ham død eller levende."

„Død og Sakrament, Galgen er ham vis, den Poltron!" raabte Vagtmesteren og skred mod Døren. „Men vi sees igjen, skjøn Jomfru, saa skal vi erfare, hvad der holder bedst ud: Kvindeknibskhed eller svensk Mandemod."

Han sendte Olaug et Slængkys med fem Fingre, som han borede ind mellem sine skjægløse Læber, og bukkede sig ud gjennem den lave Dør.

Maanelyset faldt hen over Veien, Rimen gnistrede inde i Sneens blaalige Slagskygger, Soldaternes Skridt tabte sig knirkende i det Fjerne.

Jørgen steg ned fra Stænget. Olaug satte taus en Skaal dampende Suppe frem for ham og tog en Hornskee fra Bordskuffen. Derefter gav hun sig til at skaffe andetsteds i Stuen.

Medens Jørgen spiste, skottede han jævnlig efter Olaugs ranke Skikkelse.

„Var Du altid saa faamælt, da stakkels Mormor levede?“ spurgte han.

„Mormor!“ gjentog Olaug med en Stemme, der rummede en Verden af Inderlighed. „Med Mormor var det en heel anden Sag; hun trængte til mig.“

„Hvad gjør *jeg* da?“ foer Jørgen op.

„Vi to!“ sagde Olaug og knugede Hænderne om Strømpen. „Du er nu Herre i Huset og jeg — Skjændselsbarnet, som Du tog op! Det husker jeg aarle og silde; det glemmes aldrig.“

Hun saae op; da hun mødte hans alvorlige Blik, sænkede hun igjen hurtigt Øinene og lod sin Haand glide gjennem Hønens Fjer.

„Du holder meget af Guru dèr?“ sagde han lidt efter.

„Ja, jeg solgte den ikke for mange hundrede Daler,“ svarede Olaug med inderlig Overbeviisning og holdt Hønens Hoved op til sin brændende Kind. „Lille Guru, hvad skulde jeg gjøre uden Dig?“

Jørgen saae grublende frem for sig og nikkede gjentaget.

„Ja, det er ogsaa sandt," sagde han. „Det duer ikke at leve, dersom En ikke har Nogen at leve for."

„Naar jeg kommer hjem, og Guru har været lukket inde, saa flyver hun mig i Møde og kagler og støier af Glæde. Det er saa velsignet, naar Nogen længes efter En."

„Ja, det er ogsaa sandt," gjentog Jørgen.

„Og veed Du, hvad hun gjorde i Gaar Aftes, da jeg kom hjem og havde været borte hele Dagen?"

„Nei da? — Et Æg?" spurgte Jørgen med stor Interesse.

„Guru pleier altid at tage et Korn eller et Halmstraa og lægge ned foran mig; det betyder, at hun vil glæde mig. Men i Gaar var der ikke noget Korn, saa rev hun en Fjer af sit eget Bryst og bragte mig den i Næbet. — Kan Du saa forstaae, at jeg holder af Guru?"

Olaug skjulte Ansigtet i Hønens brusende Fjer og satte den derefter varsomt op paa en Pind i Nærheden af hendes Sengested.

„Det er jo ogsaa den, de kalde Hjemmets Fugl," sagde Jørgen og saae tankefuldt paa Olaug.

Lidt efter stak Guru Hovedet under Vingen og sov.

„Siig mig, —" spurgte Jørgen pludselig; han sad og snittede i et Træstykke, som han dannede til et kunstfærdigt udskaaret Naalehuus; „hvor kan det være,

at Du endnu ikke har bedet om Penge til vor Huusholdning?"

Olaug blev blussende rød.

„Jeg bad heller ikke Mormor, som er i Himlen, om Penge," svarede hun, „saadant noget stelte jeg selv om."

„Hvad vil det sige?" spurgte Jørgen; „hvor tager Du Penge fra til vor daglige Føde og Forpleining?"

„Mormor lærte mig, at vi ikke behøvede meget; hun gav mig Formaning om, hvad jeg havde at gjøre, og den følger jeg nu. — Seer Du," vedblev hun ivrigt med et freidigt Smil og et Kast med Hovedet, der røbede den stærke Ungdoms Higen efter at tage Kampen op med Tilværelsen. „Brændsel giver Skoven mere, end vi behøve; i Sommer samlede jeg rigeligt Vinterforraad, som nu staaer i Stak her bagom Huset, og da Mormor kun tænkte aarle og silde paa at sulte sig selv for at spare Penge sammen til Jer Børn, saa fik jeg af Moster Bjørnstad Lov at bage Fladbrød med hendes Jern og lægge det op i deres Stolpebod derovre; det holder frisk i mange Aar. Og saa slagtede vi Gusle."

„Hvem var Gusle?" spurgte Jørgen og prøvede Skruegangen paa Naalehuuslaaget.

„Gusle var vort Lam, saa tamt, at det altid gik med sin vaade Snude i min Haand; saa i Høst maatte Halvor slagte det til Nedsaltning. Geden giver Mælk, og Guru lægger Æg; det er Alt, hvad vi behøve. Og saa gaaer jeg Ole Svendsen Bakkes tilhaande i Stegerset,

dèr falder ogsaa noget af — saa jeg behøver ingen Penge at tage af Dig."

„Troer Du, at en ærlig Mand vil lade sig brødføde af en Pige?" spurgte Jørgen.

„Det er jo Mormor, som i sin Grav er lykkelig over at huse sin kjæreste Søn," hviskede Olaug. „Husk, vi skylde hende endnu mere, end vi kunne gjengjælde."

Jørgen tav og snittede ivrig videre. Her fandtes intet Stueuhr, hvis eensformige Dikken afbrød Stilheden. Olaug læste alligevel Timer og Minuter af Dagslyset med et Naturbarns sikre Færdighed. Nattens Timer hørte Hvilen og Søvnen til; den lille, stundesløse Minutviser udstykkede ikke heroppe Tiden i de mange Brøkdele, hvoraf hver enkelt i Civilisationens Brug kan sønderlemme Livet.

Lidt efter skjød Jørgen sit Arbejde fra sig og stirrede med et Suk op mod den svingende Uro under Loftet. Hans milde og fredsommelige Ansigt havde et sørgmodigt Præg. Han hentede Violinen, der hang paa Væggen ved Siden af Skorstenen og stemte Strengene.

Olaug saae efter ham med et forskræmt Blik.

„Aa nei, ikke i Aften!" bad hun og strøg sit krusede Haar tilbage fra Panden.

„Er det Svensken, Du er bange for?" spurgte han. „Fjenden er nu langt over Fjeldet."

„Det er ikke Svensken, jeg frygter," svarede hun og lagde sin Haand over Violinen. „Du gjør Synd i at spille, som Du gjør, Jørgen; Du maner Aander med

dit Spil. Den Døde skal have Fred i Graven; hun fik ikke meget af den, mens hun levede."

„Hvad mener Du, Olaug?" spurgte Jørgen heftigt.

„Jeg saae i Nat Mormor herinde, lyslevende, som jeg seer Dig, derhenne ved Væggen. Maanen skinnede som i Aften gjennem Glarruden; jeg laa og saae paa din Fidel. Pludselig gled noget hvidt frem fra Maanelyset hen mellem mig og Væggen; lidt efter saae jeg grant, det var hende, mens hun bøiede sig over din Buestreng og kyssede den, nøiagtig som hun gjorde den Dag, Du sidst besøgte hende i Fjor. Da holdt hun din Bue til sine Læber, hviskede længe og velsignede den. Det var, som om hun aandede sin store Kjærlighed ind i din Fidel. Og saa da Du siden bød os Farvel — —"

„Saa bad hun mig spille vor Vuggevise," sagde Jørgen, „og det gjorde jeg."

„Til Du blev borte bag Fjeldet, og Mormor stod og strakte Armene ud efter Dig, til Musiken ogsaa blev borte — Men nu skal hun have Fred, Jørgen; hun trængte saa haardelig dertil."

„Hun trængte mere til vor Kjærlighed," mumlede Jørgen og hængte Violinen tilbage paa dens Plads.

I det samme lød tre Slag mod Stuedøren. Jørgen aabnede den øverste Lem; Halvors lokkede Hoved kom til Syne i Aabningen. Hans Blik fløi mistænksomt fra Jørgen til Olaug, idet han traadte ind.

„God Kvæld herinde," sagde han. „Jeg bringer godt Nyt til Olaug fra Staden."

„Til Olaug?“ spurgte Jørgen og rynkede sine Bryn.

„Ja, for Dig er det vist ikke godt Nyt,“ svarede Halvor og maalte ham fjendtlig, „al den Stund jeg bringer Brev og Budskab fra Faster Ulle, at hun har fundet et godt og kristeligt Hjem for Olaug i Frederikshald. — Her er det.“

Han fremtog et Papir, som han rakte den unge Pige.

„Læs det høit,“ sagde Jørgen.

Olaug bøiede sig mod Tranlampen og læste:

„Velfornemme Jomfru Ulle Halvorsen.

Herved bifalder og konfirmerer jeg Jomfruens ædle Hensigt at forskaffe bemeldte Ungpige et kristeligt Hjem, hvor Dyden sidder til Høibords. Jeg vil ydermere bevise min Beredvillighed at tjene Guds Villie ved at tage Pigen udi mit Huus, vel vidende om hendes Samlevnet med den omvandrende Fidelspiller, samt hendes Ulydighed og Opsætsighed, for Guds Vrede og Fortørnelse at forekomme over hende, om derved hendes Salighed kunde erlanges.“

Olaug lod Brevet synke. Jørgen reiste sig heftigt.

„Er det Olaug, som her tales om?“ spurgte han barsk, henvendt til Halvor.

„Er Du sat til at være hendes Værge?“ spurgte Halvor med lynende Øine. „Hun hørte os til her paa Fjeldet, længe før Du kom. Brevet dèr er heller ikke bestemt for Olaug, men til Morbror Svendsen, for at han kunde tage Bestemmelse i Sagen; jeg stjal det

ærligt og redeligt, for at Olaug kan vide, hvad hun gaaer ind til. Kun hun selv skal bestemme her."

„Har Klokker Svendsen Bakke læst Skrivelsen?" spurgte Olaug.

„Ja. Og han finder, at Du bør reise til Frederikshald, al den Stund her ikke er Sted for en Pige at færdes mellem Krigsfolk."

„Olaug er jo i sit gamle Hjem," indvendte Jørgen. „Jeg er snart en ældre Mand og har ingen Kvinde til at sysle om mit Huus jeg skal nok værge for hende."

„Jeg troer, Halvor har Ret," udbrød Olaug med nedslagne Øine, medens hendes Bryst bevægedes som i indre Kamp. „Jeg bør ikke blive længer hjemme. — Lad mig høre Slut paa det Brev."

Jørgen glattede Papiret ud og stavede sig igjennem Indholdet.

„Jeg skal anvende al min Flid paa at omvende Pigen til Tugt og Herrens Formaning. Hun stiger op i aarle Morgen, al den Stund Djævelen kryber om i de varme Dyner efter ungt Kvindfolk, og har hun da at malke tyve Køer inden sex Morgen; saa skaffer hun Davre til Folkene, inden Klokken er slagen otte; saa steller hun om Husets Reengjøring og Madlavning og Opvaskning til Klokken to; saa følger Køernes Malkning, og vi gaa i Herrens Huus til Aftensang; saa sye og spinde vi til gudelige Sange, og jeg agter nøie, at hun ikke sidder og blavrer og kommer i Familiaritet med Husets Mandfolk. Jeg vil intet arrestere mig ved at referere mig selv til

Roes, at vor sidste Ungpige for Herrens Aasyn fik Riis paa hendes bare Krop til Advarsel og Exempel, fordi hun var gestændig at have glanet ud ad Vindverne efter Mester Harpyts kjønne Svend, naar han i Stadsdragten gik til Laugs. Bemeldte Pige døde af Svindsot i dette Foraar udi Herrens Naade med en Salmebog under Hagen og fire Halmstraa overkors, for ikke at gaae igjen til Alles Fortrydelse, hvorved jeg skiltes fra en stor Hjertesorg.

Jeg forbliver efter min kristelige Pligt
velbyrdige Jomfrues
beredvilligste Tjenerinde
Anea Boyer
bosiddende Bagerenke
i
Frederikshald."

„Det var jo en rar Besked!" ytrede Jørgen efter endt Læsning.

„Det kommer ikke Dig ved," sagde Halvor skarpt. „Er Pladsen streng, kan hun vel finde en blidere siden hen. — Hvad mener Olaug?"

„Jeg mener, Halvor har Ret," sagde hun og mødte rolig Jørgens forskende Blik.

„Tænker Du slet ikke paa Guru dèr — og paa mig? Hvad skal der blive af os, naar Du er borte?" spurgte han med lav Røst.

Olaug var meget bleg; en synlig Kamp bragte hendes Beslutning til at vakle.

„Guru!" gjentog hun klangløst og saae op mod

Hønen, der var vaagnet og gav sit Mishag tilkjende ved en dæmpet Kaglen.

„Guru skal faae sine magelige Dage ovre hos Motter," forsikrede Halvor med et Smil, der blottede hans hvide Tænder, „og jeg skal aldrig ærgre Dig mere; jeg skal — Herre Jesus, jeg er saa lyksalig! Nu Mod og Mandshjerte i Livet og alt Fremmed paa Døren, Fod under eget Bord — Hvad siger Du til det, Olaug?"

Hun stirrede frem for sig og nikkede uden at synes at forstaae ham. Jørgens Blik fløi forskende frem og tilbage mellem disse to unge, ranke Mennesker, begge i Begreb med at bryde ud af Reden og prøve egne Vinger, livsmodige, som skabte for hinanden. Jørgen forstod alt dette pludselig. Derfor altsaa lød Olaug Barndomsvennens Raad; han og Hjemmet var glemt. Jørgen vendte sig fra dem og afstod fra al videre Overtalelse.

Hvad Ret havde han vel til beklage sig? Han havde flakket om i Solskin og i Slud med Violinen paa sin Ryg, med Arven i Blodet, halvt Faderens, den vandrende Musikant, halvt den altopofrende Moders, som havde taalt Alt, tilgivet Alt og takket for aldrig saa ringe en Plads i de Børns Hjerter, hvem hun ofrede sit Liv. Denne Mand var nu kommen hjem i Ordets fulde Betydning; Hytten paa Fjeldskrænten bød siden Moderens Død Maal for de jagende Længsler, Havn for hans utæmmelige Frihedsbegjær. Her havde pludselig hans Violin fundet de Strengelyde, han for-

gjæves søgte i fjerne Dale med Rusen i Hoved og Hjerte, medens stærke Drømmesyner bestandig drev ham videre, videre mod det Ubekjendte. Siden han kom hjem, var enhver Vandrelyst bortveiret; han sad med Fidelen under Kind i Tusmørket og spillede sine egne Sange, mens Maanens Lys sitrede mellem Fyrretræerne, og Olaug stod et eller andet Sted og lyttede. Livets Poesi laa sammentrængt i disse Inspirationens hellige Øieblikke; han følte blot, at nu var han hjemme. Han vidste ikke, at hendes Puls bankede, at hendes Øine fyldtes med Taarer, at ubegrebne Længsler skjælvede i hendes Aarer. Han spillede blot, Toner, hidtil uanede, senere hen ukjendte, Toner, fødte for en ung Kvinde og opfangede af hende, utrykte, ubesudlede, ukritiserede, blot følte, Kunstens Kunst fra Naturens Hjerte.

Nu havde Olaug nikket til Halvor; andre Toner vældede frem, mørke, vilde; de skulde senere finde deres Udtryk. Buestrengen, som Moderen aandede sin Velsignelse over, mægtede alle Tonearter. Nu svarede han rolig:

„Ja, Halvor har Ret, Olaug bør reise til Staden. Jeg hørte jo selv for lidt siden, at den svenske Vagtmester herinde lovede at komme tilbage til hende i Morgen."

Olaugs og Jørgens Blikke mødtes, forskende efter Livets største Gaade. Fandt disse To Svar paa deres Spørgsmaal? De vidste det ikke.

Et Skrig lød pludselig ovre fra den anden Side af Kløften. Jørgen sprang til Vinduet. Guru udstødte en opskræmmet Kaglen og baskede med Vingerne.

STORE TORSKEN!

Ovre omkring Bjørnstads Huus, der laa stærkt belyst i Maaneskinnet, saaes svenske Soldater vrimle frem fra Klippehuulveien. Gaarden var omringet. Husets Svalegang, udskaarne Trægavl og de mørke Fyrretræer kastede dybe Slagskygger i det blaalige Lys. Soldaternes Raab lød udfordrende gjennem Nattens Stilhed, medens deres Anfører med Geværkolben bankede paa den lukkede Trædør.

Et af de smaarudede Vinduer i første Stokværk blev revet op, og Bjørnstads mægtige Skikkelse kom til Syne i Maaneskinnet.

„Hvad er der paa Færde, Godtfolk?“ raabte han med en dyb og rolig Røst, der overdøvede Larmen.

„Giv Dig i vort Kvarteer!“ svarede den svenske Vagtmester, der anførte den fjendtlige Trop. „Du har igaar dræbt kongelige svenske Soldater og bærer ikke Danskekongens Uniform. Vi ere skikkede ud for at gribe Dig død eller levende. Overgiv Dig, eller Rebet er Dig vis.“

„Rebet?“ tordnede Bjørnstad. „Ikke er det Reb tvundet, som Svensken lægger om norsk Mands Hals. Komme I her som Broderfolk og fredelige Naboer og beder om Natteherberge og en Bimpel Mjød, saa kan det bekommes; men komme I med jeres Krig og Vold, saa vanker her braadne Pander som igaar. — Gaa hjem og lad os i Fred.“

Bjørnstad smækkede Vinduet i og forsvandt. Soldaterne skokkede sig sammen ved Porten og syntes at raadslaa.

Jørgen drog Olaug og Halvor tilbage i Stuen paa den modsatte Side af Kløften og slukkede Lyset.

„Af Sted gjennem Bagdøren!“ hviskede han. „Du, Olaug, farer paa Ski ned til Morbror Ole Svendsen Bakke i Id og beder ham samle Landsbyfolkene. Du, Halvor, skynder Dig opefter til Aalefosgaarden, Espevold og de andre Udflytterhuse, hvor Colbjørnsens Folk ligge i Nat, og fører dem skyndsomst hid. Imens skal jeg søge at fornøie Svensken paa bedste Maade.“

Olaug og Halvor forsvandt i Skoven. Jørgen kastede Bøssen over Skulderen, aflaasede omhyggelig Døren og gled lydløst som en Skygge ned i Kløften, der adskilte de to Huse. Et Øieblik senere klavrede han op ad den modsatte Skrænt, der laa skjult for Fjenden ovenover, i Bjergets Slagskygge, besteg en Fyr, der skjød op over Afgrundens Rand, og hvis mørke Krone ludede over Bjørnstads Huus. Herfra svang han sig over paa det flade Trætag, hvor han

krybende paa alle fire forsvandt gjennem en Loftsluge samtidig med, at flere Skud løsnedes efter ham.

Inde i Huset herskede stor Forvirring. Bjørnstad selv var i Storstuen i Færd med at stænge Vinduet med det omvæltede Egetræesbord; bag ham stod hans Hustru, Mari, og søgte med skjælvende Hænder at hjælpe til. Gulvet var overstrøet med hakket Enebærriis, der udsendte en skarp Duft. Husets to Karle befandt sig nede i Forstuen med ladte Bøsser og kastede urolige Blikke gjennem Hullerne i Vinduesskodderne paa Soldaterne udenfor.

„God Aften, Morbror," sagde Jørgen med dyb og rolig Stemme.

Bjørnstad vendte sig mod ham. De to Mænd gjensaae hinanden for første Gang efter Scenen ved Skiftemødet.

„Hvad vil Du her, Fidelspiller?" spurgte Bjørnstad barsk.

„Jeg kommer for at tilbyde min Tjeneste. Det lader til, her skal spilles op til Bjørnedands," sagde Jørgen og viste sine hvide Tænder under et freidigt Smil.

„Naa, er Du af den Slags Folk?" sagde Bjørnstad kort med en Stridsmands skarpe Opmærksomhed, der ordner sine Vaaben før Kampens Begyndelse. „Paa Plads her ved Skydeskaaret; men Du giver først Ild, naar jeg har skudt min Mand."

„Hvis Morbror ikke tager det fortrydeligt op, gjør vi nok rettest i alle Mand at entre op i 2det Stokværk

og bryde Trappen af efter os. Dèr fra Loftslugen kan vi holde Stand lige til Julehelligdage, mens vi nok saa vindskibelig oppefra piller Svensken væk i al Fredsommelighed."

Bjørnstad maalte ham haanligt fra Hoved til Fod.

„Du kryber nok helst i Skjul og fælder Fjenden bagfra, Du!" sagde han. „Jeg har for Resten tænkt paa den selvsamme Fremgangsmaade, naar vi ere færdige hernede. Mærk Dig blot: her er der ingen, som befaler uden *jeg;* jeg er Herre i mit eget Huus."

„Her staar vi Alle i Fædrelandets Tjeneste," bemærkede Jørgen og tav.

Udenfor begyndte det at blive livligt. De svenske Vaaben lyste omkap med Maanens Straaler, saaledes som jo Carl den Tolvtes Vaaben ret betænkt oftest straalede i Maanens golde Ligskjær. Soldaterne stode med Geværet ved Fod og lyttede til Vagtmesteren, som syntes at udstede Ordrer; derefter spredte nogle sig omkring Husets tre Sider; den fjerde begrændsedes af Afgrunden og Fossen, som buldrede i Dybet. Hovedstyrken styrtede løs mod Huusdøren og søgte at sprænge de svære Planker med Kolbeslag. Da dette ikke lykkedes, toge de fat paa en afhugget Træstamme og løb Storm med den mod Porten, idet de med samlet Kraft stødte Stammens brede Ende mod Dørlaasen. Ved det fjerde Stød splintredes Karmen, og Fjenden trængte med et Jubelskrig ind i Huset.

Der faldt fire Skud. Da Krudtrøgen trak ud i det Frie, laa tre Liig paa Forstuegulvet. Fjenden trængte

frem over de Faldne mod den snørklede Trappe, fra hvis første Afsats to nye Skud atter strakte to af de Indtrængende til Jorden. Med et vildt Hævnskrig banede Fjenden sig Vei op i Storstuen; den var forladt. De sønderbrøde Stole og Borde og kastede Stumperne ud gjennem Vinduet. Med rasende Skrig styrtede Soldaterne frem og tilbage og søgte forgjæves et Middel for at naae til de Beleirede, der havde trukket Stigen op bag Loftslugen.

Pludselig lød Bjørnstads vældige Røst ned gjennem Larmen.

„Send en Tanke til jeres stakkels Moder derhjemme; ret nu bliver hun barnløs.“

To skarpe Knald -- en hvid Røg foer med et Lynglimt frem gjennem Loftssprækken; en ung Fændrik sprang i Veiret og sank, dødelig ramt, om i Kammeraternes Arme.

Svensken drog sig raadvild tilbage til første Trappeafsats; en heftig Ordvexel lød op til de Indespærrede, der ladede deres Bøsser paany. Medens Ladestokkene hurtigt stødtes i Bøsseløbene, hørtes en svag og rystende Kvindestemme bede en Herrens Bøn oppe paa Loftet, inderligt og indtrængende, saaledes som der kun bedes, naar al Menneskehjælp glipper.

Medens dette foregik i Bjørnstads Gaard, foer Olaug paa sine Skier gjennem Skoven ned mod Id. Skar-

sneen føg om hendes brændende Kinder; de sammenbidte Tænder og tindrende Øine røbede Heltindeblodet i hendes Aarer. I dette Øieblik huskede hun ikke, at det var Bjørnstad, hendes Barndoms Skræk, den Mand, der nylig, da hun stod ene og hjælpeløs, skaanselsløst havde udslynget Skjændselsnavnet mod hende, som hun var ude for at bringe Redning. Hendes Hjerte bankede blot af Frygt for at komme for silde til at yde Hjælp. Med agtpaagivende Blik fløi hun uden om Klippeblokke, bugtede sig langs mørke Skovstier, satte med lette Spring over Træstammer og susede som en Vind mod den stille, maanebelyste Landsby ind i Ole Svendsen Bakkes Gaard. En eensom Hund begyndte at gjøe for lidt efter at slaae over i Tuden.

Hun aabnede Yderlaagen og standsede et Øieblik udenfor den indre Dør, der stod paa Klem, knugede Haanden mod Brystet og trak dybt efter Veiret. Lydelige Stemmer inde i den oplyste, sirlige Stue syntes at vexle alvorsfulde, afmaalte Ord af dem, der til daglig ikke bruges mange af i de trange, indestængte Fjelddale, men som bevares længe i grublende Sind, for tilsidst at bryde frem i Handling og afgjøre Livsskjæbner.

Ole Svendsen sad ved Bordet midt i Stuen. Skjæret fra det viftende Tællelys faldt hen over et villiefast Hoved med tæt, kruset Haar, en aaben, ærlig Pande, og i hans mørkeblaa Øine lyste en godmodig, men bestemt Personlighed. Hans Hustru stod ved hans Side med det yngste af deres fire Børn paa Armen, medens den ældste Dreng lyttende saae fra Moder til Fader og

nikkede, som om han søgte at gjøre Ret og Skjel til begge Sider.

„Men saa siig mig i Herrens velsignede Navn, hvad har Du Guds Mand med Krig og Blodsudgydelse at skaffe?“ gjentog Konen og knugede til Eftertryk sin Haand mod Mandens Skulder. „Lad dem om at værne Landet, som bære Værge. Du er sat til at bære Guds hellige Blod op til vor Præst i Kirken ved Altergang og synge „Fader vor“ med din deilige Stemme, saa vi Alle maa folde Hænderne, og Du skal ringe med den store Klokke for de Døde, som de Andre myrde i Krigen. Nei, Du hører ikke til blandt Krigsfolket. See paa mig, Bakke, bliv herhjemme hos os.“

„Fædrelandet kalder,“ svarede Ole Svendsen, „og det bæres mig for, at jeg som en tro og indfødt Nordmand skylder mit Land det bedste, jeg eier, i Farens Stund. Igaar lod Colbjørnsen mig kalde og bad mig bringe dem Kynding i Staden om, hvad Fjenden tog sig for. Han gav mig disse Tobaksruller her at sælge til Svensken, for at jeg uhindret kunde komme ind i deres Leir. Ved Daggry maa jeg af Sted.“

„Fædrelandet har Mænd nok til at vaage over sig; jeg har kun Dig alene, Ole Svendsen!“ udbrød Hustruen og strakte ham Barnet i Møde.

Bakke reiste sig heftigt og sagde det ene Ord: „Ane!“. Hun sænkede sine Øine for hans flammende Blik; hendes skjælvende Læber tav.

I det samme aabnede Olaug Døren og traadte ind. Norges unge Genius, høibrystet, kraftig, hvid som den

Snee, der tindrede i hendes Pels, rosenfrisk. Hendes Hænder foldede sig uvilkaarligt, idet hun viste sig Øinene bad, idet hun udbrød:

„Klokker fra Id, Faren er over Morbror Bjørnstad; kom og hjælp os. Hans Huus er omringet af Svensken, og han er ene mod dem alle."

Konen sprang frem og greb Olaugs Arm.

„Kommer ogsaa *Du* for at drage min Huusbond fra mig?" spurgte hun og knugede Barnet ind til sig. „Nu skal Du høre, Ole Svendsen, hvorfor jeg er ræd. I Nat saae jeg en Skare vaabenklædte Mænd drage her forbi; Sørgemusiken gik foran, langsomt, Skridt for Skridt; Trommen lød tung og dump. Jeg foer til Vinduet. — Ak, Ole, ved dit Hjerte har jeg hvilet, drømt Livets bedste Drøm. — De Soldater standsede herudenfor; Du laa dèr paa deres korslagte Geværer, hører Du: *Du* laa der, hvid og bleg. — Bliv hos dine Børn, ellers bliver Du deres derude — Soldaternes, Dødens —! Forlad os ikke!"

Hun sank i Knæ. Den rødmussede Glut i hendes Arme lo høit og bed i sine buttede Knoer med Smilehuller i, udstødte et Klunk af Tilfredshed og dunkede sin Pande i Faderens Skjød. Han saae det, saae Alt, hvad der kan binde en Mand til Liv og Hjem. Hans Øine duggedes; men det maa have været Manddommens stærke Taare. Han kyssede sin Hustru paa Munden og sagde kort:

„Javist, Ane, om det saa var mig, Du saae, mit

Liig, de bar, hvad saa? *Du* lever jo, vore Drenge lever, og Norge seirer."

Hustruen vendte sig til Olaug.

„Ulykkesbarn, nu drager Du min Huusbond i Døden!"

Olaug saae forfærdet fra Klokkeren til hans Kone. Hun kjendte blot Ane som den blide, besindige Huusmoder, der bar Alt, havde Raad og Hjælp for Alle; nu skinnede Tigerindens Mod i hendes Øine, Løvindens, Kvindens Kjærlighed straalede hende i Møde.

„Gaa Du kun, Far, jeg bliver jo hos Mor," sagde Ole Svendsens ældste Dreng og rakte Faderen Haanden.

Klokkeren fra Id smilede og saae ned paa sin Søn, og han saae, hvad han ønskede at see: en stærktbygget Knægt med gullokket Haar og alvorlige, trofaste Øine.

„Gaa kun, Far," gjentog Drengen og strakte sin lille Næve op mod Faderen. „Du kan stole paa, jeg bliver hos Mor."

Ole Svendsen greb Drengens Haand og lagde den i Hustruens. Idet Sønnen saae op, røbede hans Blik, at han fattede, at i dette Øieblik lagde Huusbonden sine Pligter, sin Værdighed over i Sønnens. Drengen knugede begge Hænder om Faderens — det var det Hele.

„Farvel Ane!" sagde Ole Svendsen Bakke og gik mod Døren.

Hustruen greb Sønnen i sine Arme, men Blikket fulgte Manden.

Svendsen tog Bøssen ned fra en Træknage ved Skorstenen, kastede den over Skulderen og gik.

Olaug havde været et stumt Vidne til dette Familieoptrin; hun glemte det aldrig siden; Svendsen Bakkes Børn bleve hendes egne i den Time.

Da de kom udenfor, og Stjernerne blinkede i Nattekulden paa den sorte Himmel, trak Svendsen dybt efter Veiret og saae tilbage mod de oplyste Vinduer. Han sagde barsk:

„Skynd Dig nu til Anders Haugens Gaard og til alle Gaardene Sønder paa; vore Mænd ere i Nat ude ved Colbjørnsens Corps. Imens samler jeg, hvem jeg kan, i den nordre Byende; vi mødes snarest ved Broen.“

En halv Time senere stode otte behjertede Mænd ved det angivne Mødested og begave sig iilsomt opefter mod Bjønstads Gaard.

Medens disse Forberedelser bleve trufne nede paa Sletten, var Halvor ilet op over Fjeldet til Aalefosvang og Espevold. Det knagede i den mørke Fyrreskov, de hvide Maaneskinspletter, som banede sig Vei mellem Stammerne, skar i Øinene og gjorde Mørket dobbelt sort. Halvor kjendte Veien og sprang kort efter midt ind i Bondens Stue; hans Ansigtstræk vare stivnede af Ophidselse og Kulde.

„Svensken holder til paa den nordre Side af Kløften i Nat, Faders Gaard er omringet, de bryde løs paa Døren — endnu holder vi dem Stangen!“ raabte han. „Skynd Jer og kom til Hjælp!“

„Saa sagte, saa sagte, min Gut!“ svarede den sværlemmede Bonde, som sad ved Bordenden og slog Ild til sin Pibe efter endt Aftensmaaltid. Ved det nedre Bord sad hans fem Karle og sugede endnu paa Saltsilden, hvis afpillede Been de efterhaanden kastede hen i en Leerskaal midt paa Bordet. „Jeg kan ikke lade mig hænge for saa lidt. Din Fader er jo nutildags en fredløs Mand, og den, som hjælper ham, lægger sig ud med det mægtige Byfolk dernede i Halden. Din Fader har desuden alle Dage været en brøsig og krakilsk Natur. Det gaaer Pinedød ikke at kneise med Nakken og agere hele Norges Land med Kjølen og Dovrefjeld til Rygrallik alene for sig selv. Vi Andre maa ogsaa til, skal jeg sige Dig, og saa lidt Gudsfrygt og Kongerespekt.“

„Svensken er over os!“ gjentog Halvor og greb i Bordskiven. „Svensken er Allemands Fjende. Han har omringet vort Huus. I kan tage dem Alle tilhobe, spillevende, naar I blot kommer bag paa dem, nu, strax!“

„Paa det Lav!“ sagde Haugstad og blæste en vældig Tobakssky fra sig, der lugtede svedent af Kirsebærblade. „Paa det Lav! det kan jeg som sagt ikke lade mig hænge for. Veed Du, hvad det er at være fredløs? Han har ikke blivende Sted i Lands Lov og Ret, ikke Huus' eller Hjems Fred paa Norges Grund. Han er som det vilde Dyr i Skoven, Bytte for alle Mænd, som har Samvittighed nok til at fælde ham. — Nei, lad Du kun Svensken jævne hans Huus med

Fjeldet, saa flytter han vel fra Egnen og sparer sine Landsmænd for at udgyde kristelig, norsk Blod, for vi har da Lov og Ret i Landet. — See, det er min Mening og ingen andens." — Haugstad klappede Pibelaaget fast i. — „Desuden, i Fjor ved Kyndelmisse, bød jeg din Fader for rimelig Betaling at sælge mig et Par Tylfter Tømmerstokke af Fossen; men han var stursk paa det — ellers havde vi maaske forhandlet sammen i Aften, og han kunde gjøre sig Forhaabning om Hjælp. Lad ham nu hjælpe sig selv, som han kan bedst!"

„I bød jo knap Tømmerstokkenes halve Værdi!" raabte Halvor; „en gammel Ko, som hostede sig selv i Knæ."

„Javist hostede Koen," svarede Haugstad eftertænksomt; „men kanskee havde hun stanget bedre fra sig i Aften end jeres Par Høiforke derhjemme, lille Halvor. Min Farfar sa'e altid, at den ene Løgn tøer den anden op; jeg siger nu i kristelig Formaning og Herrens Forpleining, at den ene Haand vasker den anden reen. — Hils din Far saa flittig, hvis det ellers sømmer sig for en ærlig, norsk Bonde at mænge sig med en fuglefri Mand."

Halvor tumlede ud i det Frie og rystede sine knyttede Næver mod Huset, mens Bonden stængede Porten efter ham.

Han sprang til den næste Gaard, der laa i Udkanten af Præstegaardsjorden. Idet Stuedøren gik op, slog en lummer og indestængt Luft den Indtrædende

i Møde. En Række Køier beklædte Værelsets Baggrund; Halmen hang ud af de mørke Gab over det rødbrune Tømmerværk. Et gammelt Mandshoved tittede frem fra det underste; hans graa Haar strittede ud under en strikket, rød Uldhue. Midt paa Gulvet stod en rank, ung Bonde og eftersaae Laasen paa sin Bøsse i Skjæret fra Tranlampen.

„Guds Fred og god Kvæld!“ sagde Halvor og traadte hen til Bordet. Da han havde fremført sit Ærinde, rystede Bonden paa Hovedet.

„Det er dog Skade, at saa klog og dygtig en Mand som din Far har løbet Panden mod alle Vægge og faaet Øvrighed og By paa Nakken. Var Bjørnstad endda i Slægt med mig; men som Sagerne nu staaer, maa han rede for sig selv.“

„Jeg skal have varm Mælk med Kavring i!“ skreg den gamle Mand. „Bring mig min varme Mælk.“

„Det er jo ikke Far, I skal hjælpe, men Svensken, I skal slaa, Thorsten,“ sagde Halvor bønligt. „Jeg veed, at Du har ti af Colbjørnsens Folk i Laden i Nat. Lad mig tale med dem selv.“

„De har patrouilleret hele Dagen,“ svarede Bonden. „Gaaer de mod Svensken, følger jeg med, skjøndt din Fader gjorde rettest i snarest at drage af Landet.“

„Giv mig min varme Mælk, varme Mælk med Sirup i, inden Du gaaer i Krigen,“ skreg Oldingen og stirrede med glassede Øine ud i Rummet. Han bøiede sig forover, famlede med to knoglede Hænder paa Sengekanten og raabte med rystende Stemme, der be-

standig blev mere ynkelig og pibende: „Og jeg vil have en lille Flæsk til, Thorsten. — Giv mig en lille Flæsk!“

Halvor stod allerede ved Laden, hvor Colbjørnsens Tistedøler vare krøbne ned i Høet og sov, mens en Skildvagt gik frem og tilbage i Gaarden. Da Folkene hørte, hvorom der var Tale, rystede de Halmen af sig, grebe Bøsserne og stormede af Sted under Anførsel af Lieutenant Jacob Wærn. Bonden og hans to Karle sluttede Troppen.

Hjemme i Køien laa den gamle Mand og rørte med Pegefingeren rundt i den varme Mælk, trak Sirupen op i lange Traade, slikkede den af Fingrene, suttede paa Flæskesværen og gottede sig nok saa livsalig i den lune Halm.

„Hi, hi! — Krig eller Fred — lige godt altsammen, hvad Vorherre sender — Sirup dog allerbedst!“

Saa sank han med et tilfreds Suk tilbage paa Leiet, drog Huen af sin skaldede Isse, foldede Hænderne, skelede andægtig op til Køiebræderne ovenover og sagde:

„Tak for Mad, gode Vorherre, og for alt Godt!“

Lidt efter aabnede han Øinene paany og fnisede:

„Bjørnstad, han — store Torsken — i Krig — Hi, hi!“

VISEN.

Efter den sidste Salve, som Bjørnstad og Jørgen affyrede fra Loftslugen, droge Svenskerne sig tilbage fra Storstuen for at raadslaae.

„Djævels til Indretning med det Ovenværk, de Partigjængere har lavet dèr!“ tordnede Vagtmesteren, vor gamle Bekjendt fra Olaugs Stue. „Den Rottefælde maae vi see at faae forpurret. Galgen er de Stratenrøvere vis. — Nu ned og fourageer i Kjælder og Stolpebod, Manne, og lad os see, hvad Huset har paa Tallerkenen. Bagefter hitter jeg vel paa Raad.“

Soldaterne forsvandt, efter at der var stillet dobbelte Vagter udenfor Døren til Loftslugen og udenfor Huset. Kort efter gjenlød Rummene af drukne Soldaters Drikkeviser. Kjælderens Most og Mjød skummede i Krusene, Stolpebodens Forraad blev plyndret, hver Soldat greb, hvad han kunde faae fat i; røgede og tørrede Skinker, Lammelaar og Flæskesider hængte i Pakker over Ryg og Bryst. Den vittige Trompeter Månsson mødte med et Knippe Klipfisk paa Maven, han gik og bladede deri

og klaprede op med det, alt mens han puttede salte Stumper Fisk i Munden paa sig selv og Kammeraterne, for at kunne drikke saa meget mere af Hjertens Begjær.

„Jeg veed, hvor der ligger en Pigelil og venter paa mig," raabte Vagtmesteren, der sad for Bordenden og tømte det fjerde Kruus i den samme Stue, hvor Mand og Hustru nylig havde udvexlet deres Livs Indhold. „Brystet hendes er høit, og Midien er slank som en Dalkulles, Tænderne — hu, hei! — hvide og skarpe, som om de lystede at bide i svensk Kjød! Spring nogle af Jer over i Gjenbohuset paa Skrænten hist og træk hende af Dynerne. Du dèr, Sven Månsson, og to Mand til bære hende herover, men vogt Jer — Vagtmester har Førsteretten, forstaaer I?"

Et Bifaldsraab besvarede denne Tiltale. De tre Soldater begave sig ud for at finde Vei over til Ulles Huus paa den modsatte Side af Kløften. Lidt efter vendte de tilbage. De havde fundet Hytten tom; men de medbragte en Stige.

De sidste Dages Strabadser, som de svenske Soldater havde maattet udstaa i Sneeskovene under aaben Himmel, gjorde Mosten uimodstaaelig; dens Virkninger udeblev ikke. Vagtmesterens Kinder glødede, da han reiste sig fra Bordenden, og hans Øjne havde en dyrisk Glands, idet han udbrød:

„Nu til vor Gjerning, svenske Soldater. Vel har Kongen forbudt os at brænde og slaa ihjel; men vore Kammeraters Liig heroppe raabe om Hævn. Vi drage

ikke herfra, før Bondens og hans Folks Hoveder ligge her paa Tinfadet."

„Maae jeg ikke nok faae Lov til at pille lidt ved dem først?" spurgte Månsson med et sagtmodigt Smil. „De siger, jeg har saadan et grumme Talent til at trække Tænder ud paa Folk og brække Kjæberne."

Soldaterne eftersaae deres Geværer. Månsson viste sig kort efter i den aabne Dør med en Stabel Mælkebøtter støttet mod Brystet.

„See, her er vore Hjelme!" raabte han triumferende. „Hver Mand faaer en Bøtte paa Hovedet mod Kugleregnen."

„Meget vel," sagde Vagtmesteren bifaldende.

Soldaterne hvælvede leende Bøtterne over deres trekantede Hatte.

„Nu tage fire Mand fat i Bordbenene og løfter Bordet i Veiret, to Mand stiller sig under det med Stigen, I marschere ind, stiller Stigen til Loftslugen og entrer op under Bordtaget. Forstaaer I? Sikkert Sigte — løs paa dem — for Gud og Kong Carl!"

„Leve Kongen!" raabte Soldaterne og udførte Ordren.

Månsson, som for Øieblikket ikke havde noget at tage sig til, slog Bohave og Vinduer i Stykker i det underste Stokværk, derefter stak han det tunge Tinfad under Armen, kastede Skinkerne paa Ildstedet, greb en Forskjærerkniv og fulgte efter de Andre, alt medens han hvæssede Bordkniven mod sin Sabeleg.

„Skynd Jer nu lidt!" sagde han til de bageste

Soldater, „for at jeg kan faae ham rettet an med et Æble mellem Tænderne; det er den eneste rigtige Maade at servere norske Vildsvinehoveder paa, at sige, naar vi har røget det bravt først i hans egen Skorsteen. Saadan serverer vi ved Hoffet.“

Soldaterne lo. Idetsamme lød to Skud og et Smæld over deres Hoveder; Loftslugen blev lukket. De Nedenforstaaende hørte Kasser blive skubbet for.

Svenskerne rustede sig til nyt Angreb.

Medens dette foregik i den underste Deel af Huset, spildte Bjørnstad og Jørgen ikke Tiden oppe paa Loftet. Stigen blev sat til en Lem, der førte ud til det flade Tag mod Afgrundssiden. Kasser og Kister bleve stablede sammen omkring Loftslugen til at skydes hen over Lemmen, naar denne lukkedes.

Bjørnstad var ukjendelig. Hans Pande lyste, hans Øine lyste, hans Bryst syntes at udvide sig, medens han af og til nikkede til Jørgen og til den sammensunkne Kvindeskikkelse, der sad paa et Kistelaag og stirrede frem for sig med opspilede Øine og slapt nedhængende Hænder.

„Ha — det er stort, det er herligt! det er reent ud livsaligt, det her!“ udbrød Bjørnstad, som stod med Armene støttet til sin ladte Bøsse.

„Javist, Morbror har altid holdt af at slaaes,“ ytrede Jørgen koldsindigt, „af Kamp og Strid. Det er noget for Jer.“

„Hvad snakker Du om?“ spurgte Bjørnstad. „Kan

man ikke faae Fred med det Gode, saa maa En kriges, til En faaer den."

„Javist, Morbror vil Krig for at faae Fred, det er saa begribeligt," svarede Jørgen og smaalo.

„Nei, seer Du," udbrød Bjørnstad mere meddeelsom, end han pleiede; „det, der gjør dette saa livsaligt, det er, at her findes der endelig en lyslevende Fjende at slaa løs paa, én, der er til at see og føle. Det er noget andet end denne usynlige, sammenfiltrede Kjæde af Magtherrer dernede, denne tusindhovedede Drage, som faaer ti nye Hoveder for hvert ét, man slaaer ned. Dette her er Landets Fjende."

„Og saa trænger Morbror til at lufte sig en lille Smule, det er saa ligefremt," meente Jørgen.

Bjørnstad lyttede foroverbøiet. En klirrende Lyd som af ituslaaede Ruder naaede op til ham. Han skottede hen til Hustruen, der sad følesløs for alt omkring sig, grebet af en stor Rædsel, og traadte nærmere til Jørgen.

„Dersom Noget skulde hændes mig, som nok er muligt i den anstundende Krig, eftersom jeg er tilsinds at vove Livet, hvor Fare byder sig til, saa tag Dig af Mari dèr — jeg har dyb Agtelse for hende. — Hører Du, Mari?" udbrød Bjørnstad med blød Røst. „Kom lidt herhen. — Jeg har den dybeste Agtelse for Dig — lad det være mit sidste Ord til Dig her paa Jorden — og høiere kan en Kvinde ikke bringe det til."

Bjørnstad slyngede Armen om Hustruen, der lydig og villieløs nærmede sig.

Hun foer sammen, forvildet, men med et Smil, der bad om Undskyldning for den Rædsel, der bragte hende til at sitre.

„Tak!“ hviskede hun. „Men de mange Døde, de mange Døde dernede i Storstuen? — Hvad skal der nu blive af os og af Halvor?“

„Der seer Du vor Himmelstige,“ sagde Bjørnstad og pegede leende paa Stigen op til Taget. „Om lidt gaaer det opad, Du.“

Jørgen saae sig om. Han aabnede Laaget paa en stor Kiste, satte den overende, saa den dannede et Skab, førte den skjælvende Mari derind og skjød Døren til paa Klem.

Bjørnstad nikkede bifaldende.

Idetsamme lød Raab fra Stuen nedenunder; de Beleirede saae Svenskerne, skjærmede under Bordtaget med Mælkebøtter paa Hovedet, myldre frem mod Loftslugen. De affyrede deres Bøsser uden synderlig Virkning. En Stige blev sat til, og dækkede af Bordet steg Svenskerne i Veiret. Bjørnstad lod Loftslemmen falde, Jørgen skjød Kister og Kasser hen over den; derefter entrede begge op paa Taget og drog Stigen efter sig, lukkede Lugen og vare foreløbig i Sikkerhed.

Et mærkeligt Syn mødte de to Mænd oppe i fri Luft. Himlen syntes at staae i Flammer, blaalige og røde Luer slikkede op bag Skovbrynet, uden dog at farve Træernes mørke Skyggerids. Et pragtfuldt Nordlys luede denne Nat over Horizonten; lydløst og ilsomt gled Farveskjær og Mørke over i hinanden, steg og

sank, som om en heftig Kamp førtes, ublodig og dog som blødende Lysstrømme, heftig som jordiske Lidenskaber og dog ophøiet som overjordiske Magters Stævne.

Eftersom Nordlys og Nordpol ere et af vore Dages brændende Spørgsmaal, kan det maaskee interessere at høre, hvad høilærde Magister Jonas Ramus, Sognepræst til Norderhougs Menighed og gift med den fra Svenskekrigen saa bekjendte Anna Colbjørnsen, i hine Dage tænkte om dette Emne.

„Samme Nordlys", skriver han, „strækker sig vidt ud i Norden og stiger undertiden saa høyt op, at det kan sees Søndenfjelds i Norrige, og Aar 1707 blev det og seet i Kjøbenhavn. Det haver en bleegagtig lys Farve, naar det staaer stille; men undertiden viser det adskillige Farver, ligesom Regnbuefarver, naar de stige høyt i Veiret, og beveger sig hastig op og ned i mange Greene, ligesom mange Orgel-Piber kunde staae hos hinanden, hvilket skeer med utroelig Hastighed, ligesom mange Pustere kunde puste dem op i Veyret, hvorefter de hastigen stiger ned igjen og blive gandske borte og igjen paa et andet Sted optendes. Samme Nordlys forsvinder saa snart det begynder at dages.

Hvorfra dette Lys kommer synes meget underligt, efterdi det kand ikke være nogen Reflex af Solens eller Maanens Lys; man kand ikke heller vide om under Nordpolen skulle findes saa store Ild-Bjerge, at Flammen deraf kunde lyse mod Iisbjergene og derfra give en Reflex i Luften og Skyerne.

Det synes ikke urimeligt, at en Jernmaterie, for-

medelst flammende Ild-Bjerge har sin Aabning under Nordpolen og saa rigelig imprægnerer Luften, at Magneten finder deraf sin Føde og Vederkvægelse.

Dog, lad det nu være, at under Polen findes brændende Ild-Bjerge, saa kunde man endnu tvivle, om Nordlyset deraf kunde foraarsages, uden man vilde sige, at der kand være dybe Dale mellem Iis-Bjergene, mellem hvilke Luften trænges tilsammen og deraf, som en Puster af et Hul, puster de illuminerede Skyer langt op i Veiret eller og, at Reflexen af de opstigende Flammer og deres hastige Bevægelser sig i Skyerne præsenterer ligesom i et Speil, i hvilket man seer ikke alene de reflekterede Lys og Straaler, men og deres Bevægelser.

Af disse Conjecturer og Gisninger kand enhver tage saa meget af, som hannem lyster, efterdi man derom ikke haver eller kand have nogen vis Erfarenhed."

— Bjørnstad og Jørgen laa tause udstrakte paa Trætaget, der vendte mod Afgrunden, og vare saaledes endnu skjærmede mod Fjendens Kugler. Nu ventede de paa, hvad som komme skulde. En høitidelig, blød Stemning syntes at beherske Bjørnstad. Han havde foldet Hænderne under Nakken og saae opad mod de blinkende Stjerner.

„Lille Jørgen," sagde han omsider; „hav Tak, Kjære. I dette Øieblik er jeg vist nærmere Gud end nogensinde. Nu skal jeg skrifte for Dig. Tak, Du lille Dreng, der saae op paa mig med dine blaa, troskyldige Øine, frygtsom og bedende, naar jeg tugtede Dig for Retfærds Sag. Husker Du: en Gang drog Du

Huen af og bukkede efter Afstraffelsen? Jeg slog Dig aldrig siden. Jeg kjender Dig nu og er glad derover denne Nat, da der maaskee bliver løst op for mig og min Elende. Gud signe Norge! Gud holde sin Haand over Mari og Drengen og Dig! — Troer Du ikke, jeg veed, at Du som et Egern i dette Nu kan redde Dig," vedblev han lidt efter, „over paa Fyrren dèr, som luder over mit Tag, og som jeg lod staae for din Skyld? Jeg saae Dig som Dreng mangen Gang svinge Dig herover, naar Mari dernede lokkede Dig med Sødsager og anden Slikvornhed. Men Du bliver denne Nat hos mig, min Gut, Du flygter ikke; det er min Stolthed: een god Nordmand bliver hos mig."

Jørgen laa paa Albuen og saae ind i Bjørnstads Ansigt.

„Tak for Bankene, Morbror, allermeest Tak for Bankene!" hviskede han og listede famlende sin Haand ind i Bjørnstads.

„Dette her er stort, det er reent ud livsaligt!" udbrød den eensomme Mand, slap Bøssen og aabnede Armene, som om han favnede Himlen. „Jeg takker Dig ogsaa, algode Gud, for Bankene, jeg fik — de lærte mig at søge mod Dig, det har jeg aldrig kunnet takke for før."

Han tav.

„Seer Du Aftenstjernen deroppe?" vedblev han lidt efter. „Den lyste over min Sorg og min Glæde mangen en Kvæld, meest dog i Sorg. Aldrig synes jeg, Solens Straaler har skinnet klarere over de menneskelige Loves

nøgne Grusomhed end Stjernen deroppe i Aften i Evighedens Glands, Loven, forgrenet ud i dens mindste Smaalighed lige fra Herskermagten af Guds Naade, Vilkaarligheden, Standsrettigheder, Herren og Trællen, Dommer og Raad i skjøn Forening, hele denne uopløselige Urede af Voldtægt; jeg seer det hele i al dets Gyselighed. Alle mine Dages Lys var blegt; men dette i Aften er rødt indeni mig. Jeg græd Blod; nu føler jeg Solblodet i mig. — Lille Jørgen, siig dem alle og Mari, at den Dag, jeg seer mit sidste Blod flyde, faaer jeg Fred; norsk Blod flyder da for Norges Frihed. Velsignet den Kugle, som fælder mig. — Det er, som om jeg havde Festklæderne paa i Aften, — norske Nationaldragten!"

Han tav. Der glindsede noget vaadt i hans Øienkroge; men det var sikkerlig ingen Taare. Jørgen laa foroverbøiet og saae ind i Bjørnstads Ansigt.

„Du taler sært, Morbror," hviskede han; „det er, som om jeg hører min Violin skrige inde i fremmede Skove og ingen andre Steder. — Jeg holder saa meget af Dig; jeg synes, jeg er din egen Søn."

„Norges Søn," svarede Bjørnstad. — „Nu nok med den Tale. — Stakkels Mari dernede! Hjertet skjælver i hende for mig; men Svensken gjør ikke hende noget; der er Ridderlighed i det Folkefærd. — Jeg beundrer Krigerhelten Carl; det er et Mandfolk, han!"

Jørgen reiste sig halvt, slog Armen om Morbroderens Skulder og drog ham til sig.

„Lad os nu bede en Bøn," sagde han sagte. „Hvem veed, hvad dette her kan blive til."

De to Mænd toge Huerne i Hænderne; deres Læber bevægede sig.

Lidt efter hørte de Larm nedenunder. Svenskerne vare trængte op paa Loftet og undersøgte samme. Bjørnstad kom nyt Fængkrudt paa sin Bøsse. Jørgen sad ovenpaa Loftslugen for at give den større Vægt. Nordlyset steg og sank og gav Billedet et forøget vildt og romantisk Skjær.

„Giv Jer med det Gode!“ lød pludselig en Stemme i Nærheden af de Beleirede; en Skoggerlatter ledsagede Ordene.

Jørgen vendte sig. Over Husets brede Skorsteen ragede to svenske Soldater i Veiret; deres Musketløb blinkede i Maanens Lys.

„For Guds Skyld, Morbror,“ hviskede Jørgen; „lad mig raade. De Mandfolk har Ret; de maa tages med det Gode.“

Bjørnstads Finger hvilede paa Aftrækkeren, beredt til at give Ild.

„Sikke noget Snyderi!“ vedblev Jørgen henvendt til Svenskerne. „Vel har jeg hørt, at Kong Carls gossar gik i Støv og Røg; men jeg har aldrig hørt, at de sværtede sig i sodede Skorstene for at komme bag paa ærlige Fjender.“

„Kast Vaabnene!“ befalede Vagtmester Erikson.

„Endnu er I da kun to!“ meente Jørgen.

„Her er et Par til!“ lød et Brøl fra Tagmønningen. Et Brag ledsagede Ordene; Træflagerne, som dannede

Taget, splittedes; svenske Soldater og Musketløb kom til Syne i Aabningen.

„Kast Vaabnene!“ gjentog Vagtmesteren. „Een — to —!“

„Tøv lidt, strenge Hr. Vagtmester!“ sagde Jørgen sagtmodig og lod langelig sit Blik glide over mod den mørke Skov paa den modsatte Side af Kløften. „Jeg seer nok, I ere vore Overmænd; men hvad agter I at gjøre med os, naar I nu fanger os spillevende?“

„Rebet!“ tordnede Vagtmesteren; — „hvis det ellers er Umage værd at gjøre saa megen Ophævelse af Stratenrøvere som Jer. — Læg an, Manne!“

En sagte Klirren lød, mens Soldaterne skiftede Haandgreb om Bøssekolberne. En uhyggelig Stilhed indtraadte. Bjørnstad stod opreist i Maanens Skjær; hans brede Pande dannede en skinnende Lysflade, hans mægtige Bryst strakte sig mod Fjendens Bøsser, roligt og værdigt, som var her blot Tale om at modtage en fyrstelig Udmærkelse for tro Tjeneste.

„Een — to —!“ lød atter Vagtmesterens Kommando.

„Tøv lidt!“ raabte Jørgen og sprang frem foran Morbroderen. „Er I christent Folk og sender to Mænd i Døden, uden at unde dem Tid til en Bøn?“

„Bed, men kort!“ svarede Vagtmesteren utaalmodig.

„Siden de har haft saa travlt med at komme herop paa Taget, synes mig Vagtmesteren bør lette dem Nedstigningen,“ ytrede Erik Månsson, der var krøbet hen til Underofficeren bag Tagmønningen, ledsaget af tre Mand.

„Hvad mener Du?“ spurgte Erikson barsk.

„Eia, Huset her er jo en Ørnerede, som hænger over Afgrunden; lad os tvinge de Mandfolk ud fra Taget med vore Sabler, saa spare vi Krudtet og har nok saa megen Fornøielse af at pirke lidt ved dem, inden de vil til at hoppe.“

„Ikke saa ilde,“ sagde Vagtmesteren. „Det er to slemme Misdædere, vore Kammeraters Blod raaber om mandhaftig Hævn.“

Under bedøvende Jubel sloge Soldaterne Kreds om Fangerne.

Jørgen stod rolig ved Bjørnstads Side; han syntes at lytte med spændt Opmærksomhed ud mod Skoven.

„Nuvel!“ sagde han til Vagtmesteren. „Ligesaa gjerne springe i Døden som krybe i den. Blot maa I, strenge Hr. Officeer, tilstede en Døende hans sidste Bøn. I formene mig ikke endnu en Gang at spille den Vise, som jeg spillede for Kong Carl efter Slaget ved Pultava?“

„Inte det skulde være en lille Løgn for at knibe Livet?“ spurgte Vagtmesteren haanlig.

„*Han* spillet for Kong Carl ved Pultava?“ raabte Trompeter Månsson og stillede sig frem for Jørgen, idet han rev Trompeten fra Siden. „Denne her spillede jeg for vor Konge, da han kjørte fra Slaget, og aldrig saae Du herligere Helte end Svenskerne i Nederlaget!“

Han satte Instrumentet til Munden og blæste de første Strofer af den svenske Fanemarsch. Tonerne løde haarde og skingrende gjennem Natten.

Jørgen trak foragtelig paa Skuldrene.

„Gav Kong Carl Dig ogsaa sit Billede at bære for den Musik?“ spurgte han, drog en Medaillon frem fra Brystet og holdt den høit i Veiret. „Du spiller jo falsk og trakterer dit Instrument som en Slagter.“

„Falsk, Slagter!“ skreg Trompeteren og sprang ind paa Jørgen.

„Ræk ham dit Horn og lad os see, om han kan blæse sin egen Liigsang bedre,“ sagde Vagtmesteren.

„Det Tudehorn duer ikke til Musik,“ svarede Jørgen. „Der hænger en Fidel hernede paa Væggen i Storstuen; hent den, saa skal jeg spille den Vise for Jer, som bragte Taarer i Heltekong Carls Øine, da han laa saaret og forpint paa Leiet. Dermed er det Hele forbi.“

Vagtmesteren gjorde et Tegn. Månsson forsvandt gjennem Taget.

Et eget Smil foer over Jørgens Ansigt, medens han saae over mod Skoven og slog sine Hænder sammen, som for at varme Fingrene.

Lidt efter modtog han ung Halvors Violin.

„Lir Du nu din Vise af i en Fart!“ sagde Månsson og lo; „bagefter skal jeg plante denne her som en ægte Slagter i dit Hjerte!“

Han svingede Sablen over Fangens Hoved.

Jørgen greb Violinen og lagde den til Kinden. En bred og skærende Tone brød løs under et Buestrøg, som aldrig syntes at skulle faae Ende; derefter gled Vuggevisen frem, blid og skjælvende. Det lød som et Barns Bøn om Hjælp, en Maning, et Angstraab om

Dødsfare. Jørgen holdt inde, lyttede, som om han ventede et Svar. Da foer pludselig det samme gaadefulde Smil over hans Ansigt; han kastede Hovedet tilbage, saae op mod Stjernerne og spillede Värmelandsvisen. Blide, inderlige Toner stege frem i Tusmørket; de kom som et Savn, som en Hilsen fra Hjemlandet, som et vemodigt Minde, Skyggerigets hemmelighedsfulde Røst til de Levende; rigere og mægtigere banede Tonerne sig Vei under de stigende Buestrøg, Livets Længsel, Seirens Fryd lød tilsidst i den gamle, gribende Folkevise.

„Han kan ikke gjøre for, at det lyder saa kjønt," hviskede Månsson; „det er Dødsdellriet, som kriller i Fingrene paa ham."

Jørgen stod omgivet af drukne, lyttende Soldater. Nogle følte Beruselsens let vakte Høitidelighed med Bøsserne beredte til Executionen, andre stode tause, grebne af Øieblikkets storladne Romantik og drak i dette korte Øieblik ubevidst af rene Vandaarer, af Poesiens, af Barnesindets evig sprudlende Strømme. Fædrelandet, dette halvtbegrebne Ord, dirrede i disse halvtfuldbaarne Sjæle. Der blev ganske stille. Det store Moderland, Menneskehedens, svensk, norsk eller udenlandsk var over dem alle.

Jørgen havde sænket Buen. Vagtmesteren traadte hen til ham.

„Frem med det Billede, Du siger, vores Konge gav Dig!" sagde han. „Der kan være noget i det."

Jørgen aabnede Medaillonen. „See og gjenkjend det Alle," udbrød han med lav Røst. Carl den Tolvtes

Ansigt med de smalle Kinder og den mandige, urokkelige Ro viste sig i det hendøende Nordlys.

„Det har sin Rigtighed," sagde Vagtmesteren og holdt Haanden hilsende til Huen, medens han betragtede Billedet. „Her mangler blot Hugværgen, vor Konge altid slæber henad Jorden. — Træd an, Manne!"

Soldaterne sluttede Geled.

„Præsenteer Gevær for denne Mand!"

Soldaternes Hilsen klirrede taktfast i den lette Frostluft.

„Den Mand bærer vor Konges Billede om sin Hals; derfor sende vi ham i Døden med Officeershonneur."

Soldaterne adløde ivrigt og beredvilligt.

I Vest rødmede Himlen af den nedgaaende Maane, der hang som en glødende Ildkugle over de sorte Skove. To Fyrretræesfakler, der vare tændte for Executionen, kastede et grelt Lys over de arrede Krigeransigter.

„Nu ind paa dem med Sablerne og i Afgrunden med dem!" kommanderede Vagtmesteren.

„Nu blot en Bøn, svenske Mand!" sagde Jørgen; „blot en ganske lille een for Jeres egne syndige Sjæle!" raabte han med hævet Røst, slog Armen om Bjørnstads Skulder, medens Soldaternes Kreds trængte dem Skridt for Skridt nærmere mod Afgrunden.

Der lød et Glenteskrig ovre fra Skoven.

„I Knæ, Morbror!" hviskede Jørgen. „Stræk Dig fladt hen ad Taget. Ret nu skyder Klokker Bakke og hans Folk derovre."

Bjørnstads Kæmpeskikkelse vaklede under Jørgens

Tryk. Han sank i Knæ. I det samme kastede Jørgen sig over ham, knugede ham mod Jorden og raabte med sine Lungers fulde Kraft:

„Skyd, norske Mænd — i Jesu Navn, skyd!"

Lynglimt, ledsaget af skarpe Knald, brød frem fra Skovens Stammer; fem svenske Soldater straktes henad Husets Tag.

„Forræderi!" raabte Vagtmesteren og krøb med de tiloversblevne Soldater ilsomt ned gjennem Hullet i Taget. Et Jubelskrig hilste de Flygtende; Klokkeren fra Id, Halvor og deres Mænd bleve synlige mellem Træerne paa den modsatte Side af Kløften.

Men længst tilbage stod en slank Pigeskikkelse. Hun havde i Dødsangst bævende lyttet til Violinens Toner, — havde længst forstaaet, at han derovre spillede den store Lidenskabs Fest og Frelse ind i hendes Sjæl.

Bjørnstad reiste sig med et Suk.

„Saa vende vi tilbage til den graa Aldaglighed," sagde han. „Men tilstaa, Fidelspiller: da Du spillede din Moders Vuggevise, saa troede ogsaa Du, at det stundede mod den store Hvile?"

„Lee ikke, spot ikke, Morbror," jublede Jørgen og pegede opad med Buen. „Da jeg spillede den Vise, troede jeg saa fast, vi vilde blive hjulpne. Der er helligt Trylleri ved den. Hver Gang jeg spiller den Sang i Nød og Betryk, saa lyser det op, og jeg bliver hjulpet, — for saa er Mor med, skal jeg sige Dig."

Det var paa den Tid, da Lys og Mørke brødes.

Morgentaagen bølgede mellem de riimfrosne Grene. Da den lettede, og Solen seierrigt brød igjennem, laa ifølge et Øienvidnes trykte Beretning fem svenske Soldater paa Bjørnstads Tag, „og de glemte at gaa ned siden“.

SPIONEN.

Næste Morgen laa Svendsen Bakke oppe i en muret Fordybning paa Udsigtsbjerget ovenfor hans Gaard, Bakke. Herfra kunde han holde Øie med den svenske Grændse og tillige see Hjemmet nede ved Bakkesund, som paa dette Sted er ca. 300 Meter bredt. Stedet bærer endnu Navnet „Klokkersengen" og fremvises som en af Egnens Seeværdigheder. I vore Dage tilhører denne Gaard en dannet og belæst Bonde, Mathis Bakke, hvis Slægt har eiet Stedet siden Klokkerens Død. Eftersom Gaarden ligger nær ved Grændsen, blev den i alle Svenskekrige besøgt af Fjenden.

Svendsen Bakke sad denne Morgen med Bøssen ved Fod og saae frem for sig i Taagerne, der joge hinanden i Dalen. Her ventede han nu i offerglad Kjærlighed til sit Land. Han havde gjort sit Livs Regnestykke op og var i Fred med sig selv. I Dag sad han her i fuld Livskraft, beredt til i Morgen at træde ind i Evigheden. Hjemme i Stuen groede hans Sønner i Veiret, det unge Norge, omgivet af en kløgtig

Moders Røgt — hvad Magt laa der nu paa *hans* Liv, dersom han kunde gavne sit Land? Han var det gamle Træ, der havde saaet sin Sæd, rede til at falde for Øxen.

Bakke var igjen i Dag iført en islandsk Trøie, et Læderbælte om Livet, i hvilket stak en Pistol og en lang Tollekniv i udskaaret Træskede.

Nede i Dalkløften lød endnu Ulvenes Tuden. I hine Dage strakte uigjennemtrængelige Skove sig over de skjønne Bakkedrag. Her levede endnu Vildtet i frodige Flokke og gjorde Vinterveiene usikre ved høilys Dag, naar Frost og Snee gjorde Føden knap. Solen steg op over Idsletten, Hundreder af bredkronede Fyrretræer og Graner, som i tidligere Aarhundreder havde været Vidne til Svenskernes hyppige Indfald i Landet, strakte deres rødbarkede Grene ud over Jorden; den stigende Sol mægtede næppe at trænge igjennem deres Fletværk. Andre Steder stode Træerne længere fra hverandre og dannede luftige Perspektiver udad mod de blaa Taager, der fanger Fantasien og leder den ind til endnu vildsommere Egne i Skovenes Dyb.

Der lød knirkende Skridt over Fjeldstien, og Halvor kom til Syne. Han bar en vægtig Kiste i Remme over Ryggen, i Bæltet stak en mægtig Rytterpistol, et Krigsbytte fra den sidste blodige Nat; dens skinnende Skaft og Løb røbede, at den nylig havde været Gjenstand for en kjærlig Oppudsning. Desforuden bar han et Horn i en Snor over Skulderen.

„Godt, at Du kommer inden berammet Mødetid," sagde Klokkeren og reiste sig.

„Jeg er saa bedrøvet, Morbror," sagde Halvor og rystede Byrden af sig. „Jeg troede ikke, der i Verden var saa tung en Sorg at bære."

„Er der noget iveien hjemme?" spurgte Svendsen Bakke.

„Aa nei," svarede Halvor; „Far og Mor ere flyttede over i Moster Ulles Hytte, desformedelst Svenskerne har skamferet hele vort Huus, Ruderne ere knasede, Møblerne masede, og ingen af Byesfolket eller Naboerne vil hjælpe os at sætte det sammen igjen, for nu er Far jo fredløs."

„Hvordan er det med din Mor?" spurgte Klokkeren.

„Mor ligger syg i Moster Ulles Seng; Mor er jo kun en Kvinde og saa svag og god. Du troer det ikke, men hun græd ogsaa over de faldne Svenskere, der blev baaret ud af vort Huus i Morges!"

„Naar vi i Nat komme hjem fra Colbjørnsens Ærinde i Svenskeleiren, saa flytte vi dine Forældre ned til mig paa Bakke," sagde Klokkeren; „i mit Huus ere de fredlyste."

„Mor flytter ikke fra Far, og Far bliver paa Fjeldet," sagde Halvor bestemt. „Olaug er borte," tilføiede han sagte.

„Olaug?" spurgte Bakke.

„Jeg bad hende saa mindelig om at blive hos Mor; men hun rystede paa Hovedet og sagde, at et Skjændselsbarn ikke havde blivende Sted under Bjørn-

stads Tag. Saa tog hun sine fattige Klæder og gik til din Kirke i Id. Jeg fulgte hende og blev udenfor Døren. — Ak, Morbror, der er vist ikke mange Mennesker i Verden, der har baaret saa tung en Sorg som jeg i denne Morgenstund. — Hun slæbte sig op langs Stoleryggene som en syg og træt, gammel En, og hun blev ved at vrikke med Hovedet og hviske: „Mit gamle Hjem — mit gamle Hjem!“ — Hvor Vinden skar, og Taaren frøs paa hendes Kind, dèr hun laa paa Mormors Grav og græd, og hun kyssede Træværket om Graven og sagde med høi Røst: „Herre Fader, Du, som kan bøie alle Hjerter, mag det saa, at jeg maa komme hjem igjen!“ — Nu er hun gaaet til Halden og sin nye Plads, og det er min Skyld det Hele, derfor er jeg saa bedrøvet og hjertesyg.“

Bakke hørte til, mens han ordnede nogle Smaapakker i Kramkisten, som Halvor bragte, og fordeelte dens Indhold, Uldsager og Tobak, i to Byldter.

„Vi ere i Dag Alle som Olaug hjemløse i Fjendehaand,“ sagde han. „Lad os nu først søge at redde vort Land; siden hente vi Olaug hjem, din Mor og os Alle.“

Han gav Halvor den ene Pakke, tog selv den anden, og de begave sig af Sted for ifølge Peder Colbjørnsens Ønske at udspeide Fjenden og bringe sikker Underretning om hans Styrke og Stilling og Planer til Frederikshald.

„Du har Ret, Morbror!“ udbrød Halvor. „Nu maa vi slaaes som Mænd; bagefter kommer alt det

andet vel af sig selv. — At dette netop skulde hænde mig den lykkeligste Krigsdag i mit Liv!"

Lidt senere mødte Vandringsmændene to Bønder, Niels Nordby og Jens Aas.

„Hvor skal I hen, Klokker Bakke?" spurgte Jens Aas.

„Vi skal hen til Svensken og sælge ham lidt Skraatobak og andet Pilleri," svarede Bakke og smilede. „Med det samme er han maaskee saa freundlig at fortælle os lidt om, hvad han har for."

„I komme til at vælge en anden Vei, Klokker," sagde Niels Nordby; „der kommer nogle svenske Ryttere her nedover, og de er heelt mordlystne at see til; ret strax dreie de om Pynten."

„Hvor mange ere de?" spurgte Klokkeren.

„De er fire og tyve Mand og har en Oberstlieutenant med sig."

„Saa maa vi vel gaa af Veien for dem," sagde Bakke sagtmodig og skred ind i Skovtykningen.

Her lagde han og Mændene sig i Baghold. Da de havde ligget en Stund, kom et fjendtligt Rytterparti i fuld Fart til Syne paa den smalle Skovvei. En samtidig Vaabenfælle beretter ordret følgende om denne Morgens Hændelse:

„Klokkeren samt de andre Bønder skjøde til Fjenden og traf saa vel, at Oberstlieutenanten ved Navn Baltzer faldt strax død ned paa Jorden og Hesten ligesaa. Over disse uformodentlige Skud blev al hans underhavende Følge forfærdet og gave Hestene af Sporerne

og rede bort. Da de nu i denne Angst havde rendt en Fjerdingvei derfra, mødte de en Bondepige, som de hævnede deres Harm paa og lod see deres store Mandhaftighed, idet de hug hende i Axelen, fordi hun ei vilde bekjende, hvem der laa i Skoven, som var umuligt, eftersom hun det ei vidste. Da de nu ei fik nogen Underretning derom, syntes dem det dog ei være anstaaeligt, saaledes at forlade deres Oberstlieutenant og ikke at see, om der var flere end de tvende, som de hørte skyde, hvorfor de vendte tilbage med et skjælvende Mod og fandt Oberstlieutenanten for sig dødskudt ind ad Panden og ud ad Nakken. De begyndte da at skrige og formane Klokkeren med Bønderne, at om de havde Mod, de da nu vilde komme til sig; dog stode de et godt Stykke fra Pladsen, hvor de havde taget Liget fra. Men den gode Klokker Ole Svendsen Bakke samt de andre Bønder forstode sig meget vel paa det Gjæstebud, de bleve indbudne til, og laa derfor stille i den Tanke at skjænke disse gode, svenske Mænd et Par hver sin Kugle og siden gaa sin Vei. Da nu Fjenden Ingen fornam i Klippen, toge de bort med det, de fik, stoppede Liget i en Sæk og førte det med sig." —

Den Klippe, hvor Oberstlieutenanten blev skudt, kaldes endnu i Dag „Baltzerklippen" eller „Generalkloven",*) fordi Tradition og Folkesnak senere har

*) En Klove er en liden Sænkning mellem to Bjerge.

forfremmet den faldne Officeer til General, af hvilke der skal have været Overflod i Carl den Tolvtes Armee.

„Gud være hans Sjæl naadig!“ sagde Klokkeren alvorsfuld og traadte frem fra sit Skjul. „Han var vor Fjende; nu er han min Anklager hos Gud.“

„Nei, Morbror, Vorherre siger: saadan En, der lister ind i norsk Land i Mulm og Mørke og bedriver Hærværk og voldeligt Overfald!“ udbrød Halvor, der syntes at have rystet Morgensorgen af sig, stolt og lyksalig over denne mandige Bedrift. „Saae Du, hvor Generalen slog Armene i Veiret, da han faldt ned over Klippen som en fyldt Sandsæk? Han sagde vist Farvel til os. Hurra! det er noget andet end at skyde Ulve og Egern. — Dèr ligger han nu i Sækken, svenske Generalen!“

„Stille, Dreng!“ sagde Klokkeren barsk. „Den Døde haaner man ikke; han faldt i sin Konges Ærinde som en ærlig Soldat.“

„Det gjorde han; men han faldt for en ærlig, norsk Kugle, der værnede sit Land, og Du er den tapreste Degn, Norge har haft, Morbror Bakke; jeg holder meget mere af Knaldet af din Bøsse end af Knebelen i din Klokke — Sippedeia — en svensk General!“

De gik nu tause videre og undgik Hovedveien. Jens Aas og Niels Nordby bøde Farvel lidt længere henne. Bakke og Halvor kjendte hver Sti og Kløft og Klippeskjul i fiere Miles Omkreds. Efter en Times Forløb, hvori de havde banet sig Vei ad bugtede

Fjeldstier, udstødte Klokkeren et Skrig, som naar Urfuglen skogrer. Det blev besvaret høiere oppe i Fjeldet, og en Bonde kom springende nedover mellem Klippeblokkene.

„Du lader vente paa Dig, Haavi," sagde Bakke.

„Vor Ko er ilde syg," svarede Bonden; „hun staaer og skronner og æder hverken Hø eller Skraa. I, som er saa forfaren en Mand i Lægekunst og Bøger, kjender vist Raad derfor?"

„Har Du seet noget til Svensken, som jeg sendte Dig ud at spore?" spurgte Klokkeren barsk.

„Javel; der ligger et Parti paa henved femten hundrede Mand Ryttere og Fodfolk heromme Nord paa bag Kulhytten."

„Det er godt," sagde Klokkeren. „Giv Koen i Aften et frisk Opkog af Timian og Krusemynte og andre stærke Urter — skjøndt Du fortjente at miste din Ko, siden Du tænker først paa, at den er i Fare, og siden paa, at dit Land er i Nød."

Bakke og Halvor fortsatte deres Vei i den Retning, Bonden angav, at Svenskerne laa.

Solen var gaaet bag Skyer, og den korte Vinterdag heldede, da de naaede en Fjeldskrænt, der om Sommeren bærer mange Mosarters rige Farver fra den varmeste Terrasienna til det lyseste Guld. Nu laa Klippen hen i Sort og Hvidt, Tid, Regn og Vinterens Kulde havde furet den med Fortids Runer; graa og blaalige Afstandstaager fyldte Kløfterne, tunge Skyer hang fast i Trætoppene over de granbevoxede Skrænter.

„Jeg seer dem, Morbror," hviskede Halvor, der sneg sig nogle Skridt foran Bakke; „de have tændt Vagtblus dernede og koge Mad — de myldre som Maddiker i en fremmed Mands Meelsæk."

„Ær din Fjende, Knægt!" sagde Klokkeren. „*Han* lyder sin Konges Bud, *Du* dit Lands; enhver kan være god for sig."

„Ja, Svensken kan være god for sig, naar han vil lade Norge være i Fred for sig," svarede Halvor heftig. „Hvad troer Du, han vilde sige, om vi saadan væltede os ind i hans Land og slog Ruder og Døre ind i hans Rige? — See, hvor Luen flammer under Røgskyerne dernede, og see, Morbror! — der blinker Vaaben gjennem Røgen. Det er som et herligt Eventyr af Sagabogen! — Var det ikke svenske Fjender, saa vilde jeg være med blandt dem dernede."

Klokkeren fortsatte sin Vandring uden at svare; hans Tanker kredsede om hans Formaal; han saae og hørte, han speidede og lyttede og gik rolig videre.

Som efter en uhørlig Befaling begyndte pludselig Trommer og Horn at lyde rundt omkring dem. Soldaterne sprang op fra Baalene, strømmede ud fra Sæterhytter og Granrishuler, for at samles omkring Fanen; en Psalme lød gjennem Tusmørket, dumpt og pligtsmæssigt sunget af hæse, sprukne, ogsaa af rene Mandfolkestruber. Nogle sang med Følelse, andre af Vane; det lød høitideligt i Skovstilheden.

Hver Morgen Klokken syv og hver Aften Klokken fire lod Kong Carl sine Soldater holde Bøn. Naar

Timen slog, og Trompeten kaldte, standsede Mandskabet selv under Fremrykning; hver Soldat faldt paa Knæ paa det Sted, han stod, ligesaa Kongen, hvor opblødt eller sumpet Vei og Mark end var. Kong Carls dybe Gudsfrygt stemmede nøie overeens med hans rene og nøisomme Sæder, hans Uegennytte og Gavmildhed, men stod i paafaldende Strid med hans Uforsonlighed, Krigs- og Hærgelyst. Selv bar Carl den Tolvte altid Gustav Adolphs Bønnebog i sin Lomme og læste deri hver Morgen, tillige Søndag Eftermiddag, og nedskrev i Begyndelsen hver Gang, han havde gjennemlæst Bogen. Da han var begyndt Læsningen forfra fjerde Gang, rev han dog Anmærkningen ud af sin Noteerbog, for at Ingen skulde tro, at han pralede hermed.

Klokkeren var standset; han foldede sine Hænder og sænkede Hovedet. For ham var Andagtstimen følt og sand mellem Fjender som i hans egen Kirke. Halvor gjorde, ligesom han saae Morbroderen gjøre; men hans Blik fløi uroligt og nysgjerrigt frem og tilbage over de fjendtlige Grupper, og han kom til at sige: „helliget vorde mit Navn“ i Stedet for „dit Navn“, mens han fremsagde Fadervor.

Lidt senere traadte Bakke og Bjørnstads Søn ind i Svenskernes Leirkreds. Der var rundt om reist Telte og Hytter af Grangrene; udenom Leiren stode Rustvogne, Feltskyts, Rytteriets Heste; hist og her laa henslængt paa Sneen Gryder, Øxer, kort sagt, det Virvar herskede, som var eiendommeligt for hine Tiders frem-

rykkende Armeer. En dæmpet Summen fyldte Luften under Fyrretræerne, hvis Kroner denne Aften tav. Klokkeren skred uforsagt fremad; de udstillede Forposter ved Veien havde ikke bemærket de to Mænd, der traadte frem fra Skovtykningen.

„Hvem dèr?“ raabte nogle Soldater og sprang op fra Varmebaalet.

„En ringe Kjøbmand, som agter at slaa en Handel om Et og Andet i Kong Carls Leir,“ svarede Klokkeren og standsede.

„Grib og undersøg dem!“ befalede Underofficeren.

Et Par Soldater udførte Befalingen, men fandt intet mistænkeligt.

„Jeg har et Par forsvarlige Kravestøvler; vil I ikke ogsaa see dem efter?“ spurgte Halvor eenfoldig.

I næste Nu var Klokkeren og Drengen omringet af veirbidte, forfrosne, svenske Krigere; de opstrøgne Knebelsbarter, de arrede Ansigter og opsvulmede Hænder bød Velkommen. Underofficeren kommanderede barsk, idet han pegede paa Bissekræmmernes Byldter:

„Saa op med Lædiken!“

Svendsen Bakke udbredte omhyggeligt sine Varer paa et Dækken; Halvor saae sig om med spillende Øine.

„Uldne Trøier og Vanter!“ sagde Vagtmesteren foragtelig; „den Slags bruger hverken Kong Carl eller hans Mænd — Skraatobak — det lader jeg gaa —

— Brændeviin — det liver Herren evig op i jeres fordømte Isfjelde! — Hid med Brændevinen!"

Klokkeren og Halvor skjænkede beredvilligt af deres Dunk for de kjøbelystne Soldater.

„Hvad har Du dèr?" spurgte den mistroiske Underofficeer og pegede paa en Pakke, som Svendsen forsigtig, men temmelig iøinefaldende lagde til Side.

„Det er Stads til svenske Generalen," sagde Klokkeren.

„Det er Forgift," sagde Halvor og stillede sig foran Pakken.

„Svenske Generalen!" ytrede Vagtmesteren; „det er i Nat selve Kong Carl."

„Selveste Krigsmaiestæten!" udbrød Halvor og trak Huen af. „Ak, om jeg kunde faae ham at see i Ansigtet, blot een Gang, saa skjænker jeg i Grams hele min dyre Byldt til Jer Alle. Kong Carl, Soldaternes mægtigste Soldat — Herre Jemini, Morbror, bed dem dog, om vi maa faae ham at see, blot et eneste Minut. Jeg vil saa gjerne see ham."

Drengens uforbeholdne Begeistring tiltalte den svenske Befalingsmand og kom Svendsen Bakke vel tilpas.

„Om I kunde tilstaa os en saa formastelig Bøn," sagde han, „hvis Kong Carl virkelig findes her i Leiren, for nede i Frederikshald sagde de i Morges, at han var draget med Hæren ad Christiania til."

„Kong Carl er allevegne og ingen Steder," svarede

Befalingsmanden. „I Aftes kom han hertil; en Hest styrtede under ham underveis.“

„Styrtede?“ udbrød Halvor.

„Kongen elsker sine Krigere, skal jeg sige Jer, og mener, at vort Haandværk er det ypperste paa Jorden,“ vedblev Underofficeren med Selvfølelse. „I Gaar inspicerede han Rytteriet ved Enningdalbroen.“

„Kors, har I Rytteri ogsaa dèr?“ udbrød Klokkeren beundrende. „Monstro de kunde have Brug for lidt Bissekram?“

„Ja, Hestfolk har vi nok af, blot jeres forbandede Klipper havde lidt mere Foder. Over hundrede Heste maa vi slaa løse deroppe om Natten, for at de kan faae noget at bide.“

„See, see! over hundrede Heste!“ sagde Bakke. „Men det var Kong Carl, I fortalte saa kjønt om.“

„Carl kæmper ved vor Side som en trofast Kammerat, og for at forbinde vore Saar river han sin Skjorte itu.“

„Sin kongelige Skjorte!“ gjentog Halvor.

„Men han fordrer, at vi skulle sulte og fryse ihjel uden at kny,“ vedblev Vagtmesteren og tømte det Tinbæger, som Bakke holdt hen for ham. „Den af os, som beder Fjenden om Kvarteer — pføi! — han er brændemærket. Og vor Konge kan rolig see os bløde og falde i tusindeviis; han rider seiersstolt over sine Svenskeres Lig.“

„Det maa der ikke klages over,“ sagde en graahaaret Soldat; „han sulter omkap med os; vi hører

hans Hjerte banke for os midt i Kanontordenen. Leve vor Kammerat, Kong Carl!"

Et Leveraab lød dumpt og gjenklangløst over Sneepuderne i den stivfrosne Egn.

„Jeres Konge lader til at være en brav Mand," sagde Klokkeren.

„*Jeres* Konge bliver ogsaa en brav Mand, for snart er Kong Carl Jeres Konge."

„Og de Asieres og Tyrkeres med," sagde Halvor og bukkede. — „Kan vi saa faae ham at see?"

Svendsen Bakke uddeelte under denne Samtale sin Skraatobak uden saa nøie at see paa Betalingen, og det gik altsammen overmaade fredsommeligt. Vagtbaalet bragte de mørke Fyrrestammer til at rødme, Træerne kastede deres mørke Skygger over Soldaterne, der lo og sang, mens Elven laa stivfrossen og taus.

„Ja, saadan er vor Konge," sagde en arret Soldat og skuldrede den afbarkede Green, hvormed han som et Roer rørte rundt i Grødgryden. „Nu ligger han paa et Knippe Grangrene derovre i Sæterhytten og holder Dom over General Aschenberg, der nyssens reiste af Landet med sit Regiment, fordi Jeres Præst i Schieberg fortalte ham Røverhistorier om, at I havde et overmægtigt Overfald for."

„Ja, Aschenberg rendte nok Klokken 1 om Natten fra Øllet, som stod og gik i Karrene, og fra Deigen, som de samme Aften havde sat til hele Regimentets Underholdning!" lo Halvor, „og aldrig saa snart skikkede jeres General Breve af Sted fra Præstegaarden,

saa var jo Præsten færdig at give vores Folk Kundskab og snappe Postdragerne*) bort."

„Jeg vil saa gjerne hen og see Kong Carl," gjentog Halvor og kastede hele Indholdet af sin Pakke i Grams til Soldaterne. „Blot et eneste livsaligt Blink udenfor Vinduet, det kan jo ikke skade ham. Siig ja — aa hvad, strenge Hr. Oberst?"

Vagtmesteren stod lidt og betænkte sig, derefter vinkede han til Svendsen Bakke og Halvor, at de kunde følge ham, og gik over mod et lille sneedækt Træhuus, støttet mod Klippevæggen.

Et rødt Vagtbaal lyste gjennem den aabne Dør ud over Sneen. En Skildvagt gik frem og tilbage med dragen Sabel foran Hytten. Vagtmesteren vexlede nogle Ord med ham, saa blev det de to Fremmede betydet, at de under Bevogtning af Vagtmesteren maatte see ind gjennem den lille Rude.

Halvor traadte frem til Vinduet foran Morbroderen; men han foer strax tilbage og hviskede:

*) Præsten, Hr. Peder Rumohr, der havde tjent som Cornet under Hertugen af Würtemberg mod Jacob Stuart, gjorde sig velfortjent under Kong Carls Indfald i Norge, idet han listelig forledede General Aschenberg ved falske Rygter til at trække sig tilbage over Grændsen og saaledes væsentlig bidrog til, at Nordmændene sloge det svenske Parti paa Mors, hvor bl. a. Kong Carls Krigskasse fandtes, og hvor Fjenden mistede 300 Mand. Da Kong Carl med uforrettet Sag drog sig tilbage fra Christiania, lod han Præsten overrumple og slæbe med i Fangenskab til Sverig, hvor han efter to Aars Lidelser døde af Skjørbug og Vattersot, „saasom han meest spiste Drøvelsens Brød." Efter sit Ønske fik han til Begravelsestext Job 3. v. 18: „Der have Fangerne Frihed tillige; de høre ikke Trængerens Røst."

„See — see selv!“

Svendsen Bakke saae en bredskuldret Mand, der stod tæt indenfor Glarruden overfor en siddende svensk Officeer. Manden syntes at forklare noget, mens Officeren skrev. Derefter strakte Manden Haanden ud og tog nogle Sølvdalere, som Officeren kastede paa det lille Bord. Han skrabede ud med Benet og forlod Hytten.

Da han traadte frem i Maanelyset, blev Skipper Daniels Træk synlige under hans laadne Hue. Han gjenkjendte Klokkeren og Halvor og syntes at blive ubehagelig berørt ved dette Møde, fattede sig imidlertid hurtigt og hviskede med et bredt Grin:

„Svenske eller norske Penge fylde lige godt i Bøssen — hva' beha'er, Morbror? — Sikken en luun Bedemand, jeg dèr har til Onkel! Gaaer han ikke her og snyder sit eget Fædreland op i dets aabne Øine!“

Klokkeren betragtede ham med et flammende Vredesblik, der bragte Daniel til at sænke sit.

„Stakkels hjemløse Mand!“ sagde Ole Bakke med lav Røst.

„Jeg er jo netop ude og butler sammen til et lille net og hyggeligt Hjem,“ svarede Daniel.

„Du bliver ved at være en hjemløs Stakkel alle Dage, for Du har ikke noget Fædreland,“ sagde Bakke og vendte sig fra ham.

„Fædreland mig her og Fædreland mig der!“ udbrød Daniel fortrædelig. „Det har mange til at

passe paa sig; *jeg* har kun mig, der tager vare paa mit. — Sikken en nederdrægtig luun Morbror, jeg dèr har faaet! Gaaer han ikke her og sælger af sin Kramkiste til vor argeste Landsfjende, og saa sætter han sig paa den høie Hest, naar en anden En ogsaa søger at holde Handelsforbindelsen vedlige mellem to hæderlige Nationer!"

„Du har jo ingen Kramkiste," udbrød Halvor og traadte nærmere til Daniel; „og alligevel fik Du Sølvmønt for noget, Du solgte derinde, mens vi — "

Klokkeren greb Halvors Arm. Det kunde blive skjæbnesvangert i dette Øieblik at røbe deres Reises sande Ærinde for Skipperen, der nylig havde solgt sit Lands Hemmelighed til Fjenden.

Vagtmesteren saae mistroisk fra den ene til den anden uden at kunne opfatte den hurtigt førte, hviskende Samtale.

„Faaer det snart Ende, dette her?" spurgte han barsk og traadte ind imellem dem.

Halvor sprang hen til det oplyste Vindu. Hans røde Kinder bleve blege, hans Øine spiledes op, medens de stirrede gjennem den lille, tilsneede Rude, som om han var under Paavirkning af noget Overnaturligt. Hans Fingre krummede sig om Pistolkolben, medens han saae det Syn, der for bestandig brændte sig ind i hans Sjæl. Bakke bøiede sig frem og saae over hans Skulder.

ET FALSK SIGNAL.

Midt paa Leergulvet ved Siden af den flammende Arneild laa Carl den Tolvte henslængt over et bredt Knippe Grangrene, et Leie, han oftest lod indrette saa rigeligt, at han i Felten kunde dele det med udvalgte Krigsfæller. Paa dette Leie sov han „sødt som paa en Blomsterseng".

Heltekongen laa indsvøbt i en fodsid Rytterkappe, under hvilken hans lange Sabel stak frem. Hans skaldede Hoved alene lyste forunderligt fængslende majestætisk over den mørke Skikkelse, hvis Omrids svømmede udi det usikre Skjær fra Baalet og det døsigt brændende Tællelys ved Hovedenden.

Karl den Tolvte forsmaaede Tidens Allongeparyk. Da hans Veninde Ulrikke Eleonore en Gang sendte ham en kunstfærdig lavet Paryk, fordi hun erfarede, at han led af Gigtsmerter i Hovedet, anlagde Kongen den pligtskyldigst; men da en Tilstedeværende henrykt udbrød: „Ak, hvor Maiestæten seer prægtig ud som en Frier!" sled Kongen den utaalmodig af og forsikrede,

at han ikke længere kunde vænne sig til at have noget varmt om Ørene.

Her laa nu Carl den Tolvte, nær sin Skjæbnes Maal, rolig og ubekymret. Hans maiestætiske Legeme, skulderbredt, smidigt, af Middelhøide*), hvilede paa det Friluftsleie, som hans Krigersind foretrak for den yppigste Seng i bløde Kvindearme. De efterlevende Caroliners**) Konge, hærdet ved utrolige Savn, ved Sjælslidelser og Sjælsløftelser, hævet over Livets dagligdags Behov, saae tankefuld frem for sig i den norske Skovhytte. Hans Blik omfattede maaskee denne Nat hans Livs Oplevelser: Seiersdaad fra Narva, Düna, Klissow, Holofsin, ogsaa Nederlagene fra Ukraine, Sibirien, Bender, drømte dog vist meest om nye Erobringer her mellem Norges Klipper; det fortalte i glandsfuld Ro om sagnstore Kampeventyr — det største af dem alle laa dog der paa Granleiet, hvilende med Smil om de fyldige Læber, med en Drik Tyndtøl ved Hovedgjærdet, ventende paa det graa Morgengry under den fremmede Vinterhimmel, for at kaste sig paa Hesteryggen og lade Trommen mane til nye Bedrifter. Kongen, hvis Navn aldrig senere blev nævnet af hans Krigsfæller uden med Taarer, Henrykkelse og Længsel, og hvis Minde knyttede en usynlig Venskabslænke mellem hans Soldater, saaledes at Standsforskjel, enhver Hindring svandt, og den Menige bæn-

*) Carl den Tolvte kunde endnu, hærdet ved Legemsøvelser og Faste, iført Rytterstøvler, lægge sin Fod bag Øret, paa Hesteryg.

**) Carolinere kaldtes de faa graanede og hærdede Krigere, der havde overlevet Carl den Tolvte og hans Krigstogt.

kedes som Ven og Kammerat ved Høvedsmandens Side, medens Krigsheltens Aand svævede over dem Alle, — Carl den Tolvte, Blodkongen, Soldaternes Afgud, det var ham, som laa her. Han og Jorden havde opgjort Regnskab: Krig paa Sablen; Himlens og hans Regnskab var uopgjort; han krydsede endnu sin lynende Klinge mod Stjernerne og raabte: „Frisk, busser! gån på uti Herrens namn!“

Det kongelige Blik rugede nu her med Ørnero over det Svundne og Kommende. Det ramte den norske Dreng. Rygter og Sagn om Heltens Bedrifter foer som en Gysen gjennem Halvor, mens hans Fingre krampagtigt famlede om Pistolskjæftet, og en hæftig Susen lød i hans Øren. Han følte pludselig Bakkes Haand i et Jerngreb om sin Arm, og Morbroderens Stemme hviskede:

„Vil Du lægge din Faders og din Moders Huus øde, Dreng?“

„Norge leve!“ svarede Halvor med mat Røst.

Bakke drog ham hastig bort fra Vinduet. Halvor lod sig lede som en villieløs Beruset ned over Fjeldstien mellem syngende og larmende Soldatergrupper omkring Baalene.

„Hei, I Nordmænd!“ raabte en Soldat dem i Møde. Hans trekantede Hat og sorte Halsbind var det eneste synlige, der ragede op over en Kasse, fyldt med Halm, et genialt udspekuleret Natteleie, som blev ham misundt af hundreder af Krigskammerater, der hvilede paa Fyrretræernes gyngende Kroner, det vil sige, i afhugget Til-

stand. — „Hei, Du dèr med Pelsjakken, er Du ogsaa livsalig dinglende? Det er *jeg;* men Ingen kan see det, for jeg sidder fast her i min Halmbøtte og svinger rundt om Jorden — singdulian — hopsasa! — Hils dem dernede i Frederikshald!“ brølte han efter Klokkeren og Halvor. „I Morgen vælger jeg min Kjæreste i Jeres rigeste Kjøbmandsgaard — Gebe, gebe Gott, dasz es immer so wäre!“

Omkvædet istemmedes af de Omkringliggende, der havde klumpet sig sammen i Dynger og under Latter og Eder skiftedes til at ligge øverst.

Ved den sidste Vagtild knugede Halvor Klokkerens Haand og hviskede:

„Jeg var lige ved det, Morbror; men jeg kunde ikke gjøre for det; min Haand blev ligesom lam, da jeg vilde til at spænde Pistolen.“

„Kongemordere har ikke blivende Sted paa Jorden,“ sagde Bakke.

„Men i Himmelen! — De vilde synge mit Navn i alle Dale, over alle Fjelde lige til Iishavet, om jeg havde reddet mit Land og skudt ham,“ klagede Halvor. „Jeg kunde ikke, Morbroder, jeg kunde, skamfile mig, ikke! Der var noget, som krammede Kraften af mine egne Fingre — Nu kunde jeg have været den største Helt i hele Norges Land.“

Halvor rev Huen af og stampede paa den i afmægtig Sorg.

„Hør, Morbror, hvorfor kunde jeg ikke, hvad var

det, som slog min høire Tommeltot i det livsalige Øieblik?"

„Du var vel feig," svarede Bakke.

„Feig — jeg?" raabte Drengen og foer i Veiret, en levende Protest mod Morbroderens Ytring.

„Naa ja, saa var det vel Guds Haand," gjenmælte Klokkeren. „Dersom Du havde dræbt Kong Carl, hængte de Dig nu i den høieste Gran, og jeg maatte gaa hjem og melde din Død til dine Forældre, som betroede mig deres eneste Søn og dyreste Eie."

„Lige meget!" sagde Halvor og reiste sit lyskrøllede Hoved i Nattevinden. „Lige meget, Morbror! Saa havde jeg nu været en af Norges bedste Sønner, og Olaug! — Ak, jeg vil fortryde alle mine Dage, at jeg ikke skjød."

Idet de kom forbi den sidste Leirpost, saae Bakke Daniel staa og tale med Vagtmester Erikson; han slog ud med Armene og pegede op mod Kongens Hytte, der endnu lyste oppe i Fjeldet. Klokkeren fremskyndede uvilkaarlig sine Skridt og drog Halvor efter sig.

„Vi have endnu en Gjerning at forrette, inden vi forlade Svenskerne," sagde Ole Bakke og gik bort fra Hovedveien ind i Skovtykningen. De nærmede sig ad Omveie atter Leirens Yderkreds, hvor Vognparken og Hestene fandtes, bevogtet af enkelte Skildvagter. Klokkeren gjorde et Tegn til Halvor, krøb forsigtig fra Træernes Slagskygge om bag den bageste Vogn og sneg sig ind mod Vognparkens Midte, hvor Rustvogne stode ladede med Korn, Hø og Proviant. Halvor fulgte

Morbroderen som en Skygge uden at spørge, først da han saae Svendsen Bakke krybe ind mellem Hjulene paa den største Vogn, sagte slaa Ild af sit Fyrstaal og holde den brændende Lunte op i Høet, begreb han Hensigten, i næste Nu gjorde han ligesaa og stak Ild paa de nærmeste Vognladninger. En kvalmende Røg steg iveiret, et Allarmskrig lød, et Skud knaldede, uden at forstyrre Svendsen, der koldblodig nærmede sig den yderste Vogn med den brændende Lunte. Først da Høet fængede, forsvandt han og Halvor imellem Træerne og ilede tilbage mod Hovedveien, hvor de roligt fortsatte deres Vandring med Kramkisterne paa Nakken, som om intet var forefaldet.

Idet de forlode Skovtykningen, bredte en viid Slette sig foran dem; den alfare Vei bugtede sig derigjennem. Om Sommeren var denne Hede dækket af Lyng og Gyvel og Krat. Hedelærken sang eensomme Triller herude, sine egne Sange i betaget Henrykkelse over den varmende Sol, over Naturen og Livet, uhørt og uforstaaet af Mennesker. Nu havde Tellen skudt i de foregaaende Dages Tøveir og frembragt „Tellegrep", det vil sige, den tilfrosne Jord løsnes, saa at Heste og Vandringsmænd pludselig synke i dybe Huller af løs Jord og blød Leer; denne Tilstand varer ved indtil Sommer. De foregaaende Dages Frost havde ikke været tilstrækkelig til at danne en bærende Skorpe; den gav efter under Fødderne.

Klokkeren standsede og lyttede. Alt forblev stille bagved. Han besluttede derfor at fortsætte Vandringen

til Frederikshald ad Alfarvei, eftersom han ikke længer behøvede at befrygte at blive standset paa Hjemveien af udstillede svenske Vagtposter.

De vare dog næppe vandrede frem i ti Minuter, før de hørte Ryttergalop og høie Raab bagved. Klokkeren saae et Parti svensk Hestfolk sprænge frem fra Skoven. Den hvide Snee frembød intet Skjul i den nærmeste Omkreds; den frelsende Skov var endnu nogle Bøsseskud fjernet for Bissekræmmerne. Midt imellem Rytterne troede Klokkeren at bemærke Daniels brede Sømandsskikkelse til Hest og forstod pludselig den Fare, som han og Halvor svævede i. For at sikre sig selv mod at blive angivet som Forræder nede i Frederikshald By, havde Daniel rimeligviis angivet Klokkeren og Halvor som Spioner. Med disse blev der som allerede omtalt gjort kort Proçes i Kong Carls Leir; det nærmeste Træ blev deres Galge.

„Af Sted!" raabte Bakke, kastede sin Byldt og flygtede bort fra Veien over mod den nærmeste Skovlinie. Halvor gjorde som Morbroderen; han var bestandig nogle Skridt forud for den tungere og mere ubehjælpsomme Klokker, hvis høie og stive Støvler hindrede hans Bevægelser.

Halvor standsede, saae sig om og sendte Klokkeren smaa opmuntrende Tilraab, saasom: „Endnu et Par Hop, Morbror, saa er vi i Skoven. — Spar paa Veiret til Finalen! — Hvad siger I til en varm Øl i Aften hjemme paa Bakke? Jeg er saa forsulten."

Ole Svendsen stønnede, standsede tilsidst og saae

tilbage mod de fremstormende Ryttere, der havde Møie med at finde sikker Vei i det moradsige Terrain.

„Vi kan ligesaa godt lade os hugge til Plukfisk strax," sagde han mismodig.

„Vist ikke nei!" raabte Halvor og sprang hen til Morbroderen, for at hjælpe ham fremad.

„Red Dig selv, af Sted, af Sted," sagde Klokkeren.

„Hvad gjør de saa ved Jer?" spurgte Halvor og stirrede raadvild mod Rytterne, der stadig kom nærmere.

Bakke trak paa Skulderen og saae opad mod den graa Himmel. De to norske Mænds Skikkelser tegnedes tydeligt mod den lyse Snee.

„Jeg faaer vel Vesperkost deroppe i Aften sammen med andre gamle Nordmænd," svarede han og satte sig paa en Klippeblok, der sammen med nogle andre dannede en Dysse midt paa Heden. „Støvlerne lænke mig; jeg kan ikke mere. — Af Sted!"

„Saa af med Støvlerne og videre paa Uldsokkerne!" brølede Halvor. „Endnu kan vi naae Skoven. See, hvor deres Heste steile i Veiret, mens de synke i med Bagkroppen!"

Han sled fortvivlet i Klokkerens Støvler, mens Forfølgernes Jubel stadig lød nærmere. Det lykkedes ham at faae Svendsens Fødder fri.

„Nu af Sted, Morbror! hvert Secund er kostbart," hviskede han. „Imens skal jeg holde Svenskens Heste op med Snak; de lystre bestemt bedre end Mandskabet. — I Jesu Navn, af Sted!"

Klokkeren reiste sig og saae Halvor løbe nogle

Skridt mod de fremsprængende Ryttere; derefter gjorde Drengen Holdt bag Stenene, satte trodsig Hornet for Munden og blæste Svenskernes Retraitesignal, der skingrende gjenlød over Heden, et Signal, han møisommelig havde indstuderet, mens han laa paa Luur efter Fjenden oppe i Skovene.

„Hvad er det for et falsk Sluddersignal, han dèr trutter!“ brølte Sergeant Erikson, der red et Par Hestelængder foran de Andre. „Saadan er der ingen Ting, der hedder i Kong Carls Armée.“

Hans Hest havde næsten naaet Halvor; den parerede kort ved Lyden af det kjendte Signal, vrinskede urolig og vilde gjøre omkring, et Syn, der ikke er ualmindeligt paa Exerceerpladsen, hvor gamle øvede Rytterheste ofte kjende Signalerne bedre end det uøvede Mandskab. Den efterfølgende Hest fulgte dens Exempel, medens Halvor med al sin Kraft gjentog Signalet.

„Nu faaer Svensken sit eget Baglænds. Hurra!“ raabte han.

Klokkeren glemte ikke senere dette Drengeansigts Udtryk: Ophidselse, Triumf, medens han bønfaldende pegede mod Skoven; saa holdt han paany Hornet for Munden.

Det tredie Signal afbrødes imidlertid, idet Erikson blev Herre over sin Hest og drev den fremad mod Halvor.

„Ingen Pardon!“ raabte han til den nærmeste Rytter, som nu ogsaa sprængte frem med løftet Vaaben.

„Hug de Hunde ned! Jeg kjender dem begge igjen fra Træfningen i Nat oppe ved Bjørnstads Huus.“

I samme Nu stod Klokkeren ved Halvors Side og gav Drengen et saa eftertrykkeligt Skub, at han tumlede ned bag Steendyssen, medens Sabelhugget susede over hans Hoved. Et Pistolskud lød; Rytteren vaklede og gled af Hesten.

„Fremad!“ raabte Bakke, hvem Livsfaren gav fornyet Kraft, medens han paa Uldsokker i lange Spring løb mod Skoven, bugtende sig fra Klippeblok til Klippeblok, forfulgt af Rytterne. Halvor blev liggende i Sneen; han gravede sig dybere ind mellem Stenene, der dannede en Kløft, som Hyrdedrengene om Sommeren benyttede til Arnested. Et straalende Smil gled over hans Ansigt, da han fra sit Skjul, omgivet af bladløse Buske blev Vidne til, at Klokkeren fortsatte sit Løb, efter at Hestfolket havde affyret deres Pistoler. For at aflede Rytternes Opmærksomhed fra den Flygtende steg Halvor atter frem paa Veien og blæste i overstrømmende Krigermod det norske Angrebssignal. Nogle af Rytterne standsede og vendte tilbage mod Drengen. Halvor dukkede sig og forsvandt atter i Klippefordybningen. Idet Rytterne naaede Stedet, saae de et Par tynde Been skyndsomt glide ind mellem Stenene.

Trompeter Månsson sprang af Hesten og nærmede sig forsigtig til Aabningen.

„Kom frem, i Djævels Skind og Been!“ befalede han, „at vi kan faae Dig hængt op paa en Jernkrog og svedet over Baalet.“

Da Ingen svarede, steg ogsaa den anden Rytter af Hesten. De stillede sig hver paa sin Side af den smalle Aabning og joge deres Landser ind under Stenen i forskjellig Retning. Et hæst og gjennemtrængende Skrig lød indefra.

„Der ramte jeg nok i Braden," bemærkede den ene Rytter koldsindigt og sendte endnu et eftertrykkeligt Dobbeltstød i samme Retning.

Skriget inde fra Hulen gik over til en langtrukken Hylen, som forstærkedes under Landsestødet, indtil det pludselig døde hen i en smertefuld Rallen.

„Nu tuder han nok sin egen Retraite," ytrede Månsson. „Ærlighed byder at tilstaa, at de Nordmænd har et mærkeligt Geni for Musik."

Han skjød til Afsked sin Pistol af ind i Hulen i Retning af Klageskriget, der pludselig forstummede, steg igjen til Hest med sin Kammerat og saae ud over Sletten.

De andre Ryttere vendte tilbage fra Skovbrynet med uforrettet Sag. Klokkeren var, begunstiget af Tusmørket, Klippeblokke og uveisomme Stier, sluppet ind i Skoven, hvor enhver Forfølgelse tilhest vilde være frugtesløs. Med Eder og dybtfølte Forsikringer om, at Norge var det meest gjenstridige og rebelske Land, de havde kriget i, red Troppen tilbage til Leiren.

Inde i Klippeaabningen var Dødsskriget forstummet. En dyb Stilhed sænkede sig atter over Egnen.

Lidt senere kom en mørk Skikkelse til Syne, der

forsigtigt bevægede sig frem fra Skjul til Skjul og standsede foran Steendyssen. Manden bukkede sig ned foran Aabningen og kaldte med sagte Stemme: „Halvor!“

Intet Svar lød. Klokkeren — det var ham — sank i Knæ og støttede Hovedet mod Stenen.

„Gud tilgive mig min Synd, at jeg forlod Drengen,“ hviskede han sønderknust. „Mari, stakkels, lille Mari, som stolede paa mig!“

Et uredt og krøllet Hoved kom til Syne i Klippespalten; et freidigt Smil spillede om dets Læber. Halvor krøb frem, lyslevende og velbeholden og satte sit Instrument for Munden, som for at udsende en jublende Fanfare over Steenørkenen.

Klokkeren havde reist sig og stirrede paa ham med et Blik, der kæmpede mellem Tvivl og Henrykkelse.

„Du lever!“ udbrød han og greb Hornet.

„Herre Jemini!“ udbrød Halvor; „hele tre Flænger! See, hvor det Skarnstøi har prikket i Kræmmervarerne!“

Han holdt sin Byldt i Veiret og gjorde et Par Himmelspræt fra Hallingdandsen i livsalig Glæde over den underfulde Redning, kastede Byldten i Veiret og fangede den igjen.

Klokkeren stod taus med foldede Hænder; hans Læber bevægede sig i stille Bøn.

Halvor saae Liget af Rytteren, som Bakke havde

skudt af Hesten. Et Udtryk af Skadefryd gled over Drengens Ansigt, medens han nærmede sig den Døde.

Manden laa paa Ryggen; Ansigstrækkene vare fordreiede, Munden stod aaben.

„Du gaber efter vores Jord, Svensker!“ udbrød han. „Gab kun. Ulvene ville mætte sig i Nat ved dit Liig. Du kommer ikke til at hvile under norsk Jord.“

Klokkeren nærmede sig, slog Korsets Tegn over den Faldne og stak hans Landse i Jorden som Mærke for hans Kammerater. Derefter bredte han sine Arme ud mod Halvor, mens Taarerne løb ned over hans Kinder.

„Kom til mit Bryst, min flinke Redningsmand! Lad mig føle paa Dig. Jeg saae dem jo stikke Landserne herind og hørte Skuddet.“

Halvor styrtede sig i Morbroderens Arme.

„Tre Gange, Morbror, tre Gange!“ Han fremviste sin Byldt som Trofæ og strøg kjærtegnende Haanden over de dybe Flænger. „Er jeg saa feig, Morbror?“ spurgte han skjælmsk og lagde Hovedet tilbage.

Klokkeren knugede Halvor fastere til sit Bryst og hviskede:

„Min norske Gut, — vor tapre, norske Gut!“

Lidt efter rev Halvor sig løs og raabte:

„Vi snød dem alligevel! — Faaer jeg saa i Aften den varme Mjød med Honning og brav mange Æg i, som I lovede mig den Gang, vi hoppede af Sted for Svensken derhenne?“

„Du bliver bestemt General og blæser vore Fjender baglænds over hele Linien," sagde Klokkeren.

„Ja, Fanden i Vold ned i deres eget Rige og et godt Stykke til, det gjør vi," forsikrede Halvor, medens Klokkeren og han iilsomt fortsatte deres Vei nedad mod Frederikshald.

KLOKKEREN FRA ID.

Ids Kirkeklokke lød hen over Sletten. Herrens Time var inde. Malmtonerne talte over Menneskekjævl; Kirkeklokken, der i Aarhundreder taalmodig ved een Haand har manet til Fred og Andagt, klemtede ogsaa i Dag, da Krigsaanden luede og Voldsherren truede; den stævnede ogsaa i Dag til Gilde i Guds Huus; thi denne Krigs Sag var Helligaands Sag, det fredede Hjems Sag. Det levende Værn, som nu maatte til at slutte Hegnet, adlød et helligt Kald; det Staal, der nu maatte til, var hærdet i Fædrelandsild. Voldsherredømmet stod for Døren med Krigens Rædsler. Folkeaanden vaagnede med Styrke.

Der kom de strømmende i tætte Skarer, Tistedøler, Saugbrugsmænd og Bjergfolk; een Aand forenede i Dag Alle. De nikkede til hverandre, gave hverandre trofaste Haandtryk, talte ikke meget med Munden, men saa meget mere sagde Øinene fra Hjertens Grund. Landereisningen var almindelig, Folket stod i Vaaben, Hjemmets Aand drev Valenhedens Taage af Jorden og

afhyllede et straalende Forbillede for kommende Tider af Selvopofrelse, Hengivelse, uforligneligt Mod. En stor og løftende Lidenskab er i sin høieste Potens hellig; naar et heelt Folk gribes deraf i Trængselens Tid, er den Gudstjeneste.

Alle Kirkegjængerne bare Bøsser, som de stillede fra sig mod Kirkemuren, før de traadte ind i Guds Huus. Under Armen medbragte de Fleste udskaarne Tiner (Trææsker), i hvilke de opbevarede Levnetsmidler, der som oftest efter endt Kirkegang nødes udenfor mellem Gravene.

Dette Samlingssted frembød i Dag et eiendommeligt Syn. Kvinderne, der sædvanlig fyldte Kirken, stode i Kreds udenfor Gravstederne; vilde, bredskuldrede Skikkelser med busket Skjæg og lodden Haarvæxt fyldte Kirkestolene. En stram Lugt som fra et Bjørnehi slog den Indtrædende i Møde.

Klokkeren fra Id var til almindelig Forundring ikke i Dag oppe ved Alteret. Søn- og Helligdage vare hans Festdage. Længe før Gudstjenesten skulde begynde, gik han frem og tilbage i Kirken og syslede med de smaa Ting, som maaskee intet menneskeligt Øie lagde Mærke til, men som for Klokkeren var af dyb og stor Betydning. Dèr laa lidt Halm, som Vinden havde feiet ind over Steengulvet, hist var lidt Støv paa en Bedepult, — skinnede ogsaa Alterstagerne som Sølv? At vaage over disse smaa Ting var for ham ikke alene vigtige Embedspligter, men en hellig Kjærlighedsgjerning, og naar Kirkegjængerne kom, mødte de altid Klokkerens

alvorsfulde, milde Blik, der ligesom hilste dem Velkommen til Huse, medens han førte Enhver til hans Stol. Ogsaa stod Klokkerens Hjem og Bord hver Søndag gjæstfrit aabent for dem, der kom langveis fra.

„See, der ligger vor Klokker paa Knæ omme bag Døbefonden og tigger Vorherre om Fred," brummede en sværlemmet Bonde med blodskudte Øine. „Ja, hvis Bønner kunde hjælpe her, saa var han Manden til at frelse Landet."

Ingen skulde i den bøiede Mandsskikkelse, der laa knælende i dyb Andagt paa Steengulvet med Ansigtet skjult i Hænderne, medens han opsendte brændende Bønner foran Alteret, ane den frygtløse Kriger og Fædrelandshelt. I sin Kirke var han i Dag den Ydmygste for Gud, i Kampen næste Dag den modigste. Fra Bønnen stod han op for at styrte sig i Kampen; hans Kjærlighed til Land og Hjem var en Deel af hans Religion.

Henne fra Kirkestolen bag den store Muurpille hvilede Hustruens Blik paa den knælende Mand med stor Hengivenhed og usigelig Bedrøvelse. Hvad hun saae, fyldte hende med Uro og trøstesløs Længsel; en stærkere Magt end Kjærlighed til hende og Børn drev nu Huusbonden fra hendes Side. I hendes Bryst lød blot en Tone, blød og vibrerende; Livet, Lykken, hans Følelse paakaldte denne ene Tone tusinde Gange stærkere nu i Skilsmissens Time, end da hun gik sorgløs derhjemme i de lyse Dage.

Javist, man kan gaa ved hinandens Side og dog

være skilt ved Bjerge og Dale, og Hav og Land kan være os imellem, og vi gaa alligevel Side om Side.

Kirkedøren blev pludselig revet op; en Fylde af Lys og Blæst strøg ind over de Forsamlede.

Bjørnstad blev synlig i Døraabningen mørk og bred, ved hans Side Halvor, rank som et Granspir, rødmusset, kjæk og svulmende af foregaaende Dages Bedrifter. Efter Bjørnstad fulgte hans Skovhugstmænd, seks sværlemmede Karle, alle med kortskaftede, bredbladede, blankslebne Øxer i Bæltet, iført Faareskindskofter og laadne Huer.

Bjørnstad gik op ad Kirkegulvet uden at see til nogen af Siderne eller tilsyneladende at bemærke, at Mændene i Kirkestolene rykkede nærmere og spærrende mod Stoldørene. Et Sted strakte en Arm sig ud og skjød med et Smæld Slaaen for en Dør, en bred Ryg lænede sig afvisende mod en anden, medens Bjørnstad rolig og værdig gik op mod Alteret og blev staaende nogle Skridt foran den øverste Stol lige overfor Prædikestolen.

Saa begyndte Kirkeklokken at lyde over de Forsamledes Hoveder, langsomt og høitideligt. Ekkoet svarede ude fra Skoven. Klokkeren fra Id svang sin kjære Malmknebel, høiere og høiere steg Klangen; det var, som om en Forudanelse om nær forestaaende Dødsstilhed laante ham dybere og mere levende Toner.

Kapellanen, velærværdige Hr. Niels Stabel, besteg Prædikestolen. Han talte over Texten: „Hvo, som

ihjelslaaer, skal og ved Sværd omkomme." Kapellanen fandt dog i Dag en ny og til Leiligheden passende Fortolkning af Skriftstedet: snart vilde Fjenden ved Sværdet omkomme og derude ligge og sove under Græstørven; thi han havde ikke her, men andet Steds hjemme, og skulde nogen af vore egne gaa heden i den tilstundende Kamp, da kunde det skee i fuld Fortrøstning om, at deres Sag var Guds og Kirkens og Hjemmets Sag.

Det matte Vinterlys faldt gjennem den lille Rude ved Alteret skraa henover Klokkerens Hoved. Hans Blik lyste og straalede, hans i Bønnen sammensunkne Skikkelse rettede sig; han lyttede foroverbøiet, opmærksomt. Klokkeren fra Id var i Dag til sin sidste Gudstjeneste i den hjemlige Kirke.

Da Prædikenen var endt, hævede han sin Stemme og sang for, Salmen

„Saa vil vi nu sige hverandre Farvel
Og ønske: Guds Fred over Eder,"

først sunget af en eenlig Stemme; lidt efter faldt et dybt og rustent Mandskor ind, forstærket af høie, klagende Kvindestemmer udenfor mellem Gravene. Men inde i Kirken svang pludselig en ung og reen Tenor sig høit over alle andre Stemmer; Halvor stod foran Alteret med Ryggen til Menigheden, saae sin Morbroder fra Id ind i Øinene og sang, som kun Troen og Følelsen synger i Taksigelsens løftede Øieblik. I dette Nu foregik noget usædvanligt mellem disse To; den Unge gav sin Sjæl hen i Sollys, Jubel og Tak, den ældre modtog denne

Kjærlighedshilsen med et kort Nik; saa smeltede deres Stemmer harmonisk sammen. Mandskoret omkring dem forstummede som for at lytte til; det sidste Vers sang de to Mænd oppe ved Alteret alene. Halvors Øine stode fulde af Taarer; Klokkeren saae opad, medens han lukkede Salmebogen, foldede Hænderne og sagde: „Amen — i Jesu Navn, Amen!"

Det blev deres Afskedshilsen.

Dermed var Ole Svendsens Gudstjeneste forbi. Alterlysene skinnede ikke mere for ham.

Fjeldvinden strøg kold og skarp ned over Kirkegaarden, da Menigheden atter begav sig ud i det Frie. Kvinderne blandede sig mellem Mændene, enhver søgte sin Hjemstavn og havde noget at sige, noget, som det ikke faldt nogen ind at sige derhjemme, men som her maatte siges. Og det viste sig her, som det oftest viser sig i Trængselens Dage: Folkets Sjæl er et Lys, der brænder opad. Stormen fløj lutrende og befrugtende over Jorden.

Efter Prædikenen var Altergang, og de Fleste deeltoge deri, ogsaa Halvor og Bjørnstads Mænd; det var ham selv formeent som Fredløs at gaae til Herrens Bord. Mari holdt sin Huusbonds Haand fast, som om hun ikke vilde slippe den, og hun slap den heller ikke. Klokkerens Hustru stod nu fattet og indesluttet ved deres Side og saae ud over Sletten.

En Mængde Mennesker nærmede sig fra Frederikshald. Det var Stadskapitain Peder Colbjørnsen og

hans Frivillige tilligemed Lieutenant Even Kraft med 40 vesterlandske Soldater af Fæstningskorpset. Et Hornsignal meldte deres Komme. Altergjængerne strømmede ud af Kirken og stillede sig op i to Rækker for at modtage de Kommende. Colbjørnsen gik hilsende forrest og standsede foran Klokkeren fra Id, som stod i Kirkedøren. Peder Colbjørnsen var iført Uniform, trekantet Hat, Sabel ved Siden og to Pistoler i Bæltet; Klokkeren bar sort Vadmelsdragt uden Plet med blændende hvidt Kalvekryds. Soldaterne stode med Geværet ved Foden.

„I Gaar har Du atter været ude at lege med Fjenden, Du, Kirkesanger; de synge om Dig nede i Gaderne. Jeg er stolt over Dig, Ole Svendsen Bakke," sagde Colbjørnsen med høi Røst og lagde sin Haand paa Klokkerens Skulder. „I denne ulystige Tid ere Mænd som Du de klare Morgenstjerner, vi Andre see efter. Vor Krig er ikke den store Krig, hvor Hærmasser mødes; vor Krig er Hjemmets og Selvforsvarets. Hver Mand som *Du* er en Fæstning, og vor Frelse beroer paa hver enkelt Mand. — Gud har velsignet Dig; vi Andre takke Dig."

Klokkerens Øine lyste med en fugtig Glands. Det var ret en livsalig Høitidsdag, en af dem, Livet ikke bringer mange og ikke bør bringe mange af. Klokkerens Haand gav Høvidsmandens endnu et sidste dvælende Tryk, og da deres Hænder skiltes, vare deres Blikke endnu sammen.

Colbjørnsen vedblev henvendt til Mængden: „Vort

Maal i Dag er at befri Enningdalbroen, som er besat af to fjendtlige Compagnier til Fods og et til Hest og at bringe deres Heste i Bytte til Staden. Det vil være en herlig Fangst for vore uberedne Folk, hvormed vi kunne gjøre Fjenden stor Skade. Til dette Værk at fuldføre har jeg tilkjendegivet Ole Svendsen Bakke at samle hundrede Mand i Vaaben her paa Id."

„Alt er i Orden, Hr. Stadskaptain," meldte Klokkeren. „Hundrede Mand i Vaaben vente her for at slutte sig til Jer."

„Jeg modtager dem i Norges Navn," sagde Colbjørnsen og vendte sig mod Forsamlingen.

Skjæggede Kraftmænd stode i Muur. Der var ingen Smil, kun alvorlige Øine med Vilddyrblik, mens Mændene tause bøde sig til Kamp mod Fjenden: Bryst mod Bryst, Geværsalver bag Hegnene eller Skud fra Klippeblokke, hvad det nu kunde blive til.

„Vær hilset, I gode Mænd og Brødre!" sagde Colbjørnsen med en hjertelig Haandbevægelse.

En kort, men velvillig Brummen lød fra de Forsamlede.

Bjørnstad stod henne hos sine Mænd, støttet til Bøssen, og betragtede dette Møde med et overlegent, spottende Smil. Colbjørnsen vidste hele Tiden, at Bjørnstad stod der. Han vendte sig pludselig mod ham og sagde:

„Hvad ønsker Du, lovløse Mand?"

„Intet, og I opnaa ingenting med al Jert Mod," svarede Bjørnstad. „Du vil jo nu ud at knuse vor

Fjende; men hvor er han, Colbjørnsen? Er det ham derude, eller ham herinde? Ham derude kan vi jage bort; han herinde maa ryddes ud."

Colbjørnsen betragtede ham med et strengt Blik.

„Her er ikke Tid eller Sted at strides om Sligt, mens Fjenden staaer for vor Dør."

„Hvor to eller tre Nordmænd ere til Stede, bør ogsaa norsk Tale have Ret til at lyde — dèr er min Kirke!" svarede Bjørnstad og strakte Haanden ud. „Jeg siger, at Fjenden er ogsaa indenfor. Stæng for Jer, I gode Haldensere, luk jeres Havn, værn Jer med al den Manddom, I eier, Fjenden, I værger Jer for, sidder til Høibords i jeres Hjem; Fremmedherredømmet er den Kræftskade, som fortærer vor Lever; Krigen mod Svensken er en lille Fare. Hellere Voldsherren Kong Carl derude i Øst, end nogen anden, han er da idetmindste et Mandfolk."

Et Vredesskrig hilste disse Ord.

„Bjørnstad er udenfor Loven — bort med ham!" raabte flere Stemmer.

„Jeg er ikke dømt efter vor norske Lov og er derfor skeet Uret," sagde Bjørnstad. „Jeg staaer over jeres Lov dernede i Halden, hvor I kun dømme efter dansk Lovbog."

„Du fører store og stærke Ord," sagde Colbjørnsen med rynket Pande.

„Ikke større eller stærkere end jeg selv er," svarede Bjørnstad og rettede sig, som om han løftede et Fjeld

med det samme. „Jeg giver mit Liv i Pant for mine Ord, og mine Gjerninger svare til Ordene.“

„Javist, Du gaaer til Grunde, det kjende vi Alle til.“

„Lige meget — Lys, Ret og Frihed over Landet!“ — Bjørnstad vendte sig pludselig mod Forsamlingen og strakte Haanden ud mod den. — „Hører nu Alle mine Ord; enhver, som her er til Stede, kan tage dem til sig. Gud hører, at det er Sandhed, og hans Aand maa vist være til Stede her et eller andet Sted over os Alle. — Vi have Trællesind her i Landet, skal jeg sige Jer; hvor det er til Huse, er der Hænder nok til at svinge Hundepisken, og I fortjene ikke bedre Lod end at fugtles af den, saalænge I taale Fremmedherredømme.“

Noget, der lignede et Ryk, foer gjennem Forsamlingen, et Brøl som Rovdyrs lød henover Pladsen, knyttede og truende Hænder straktes op over Mængden.

Bjørnstad blev rolig staaende. Halvor, som holdt sig bagved Faderen, kastede med et lille Nik freidige Blikke over Bønderne, som om han vilde sige: „Der fik I det, I kan have godt af længe!“

„Bjørnstad tager for stort Maal af sig selv og spiller altid op paa Storfiolen,“ sagde Eilif Bonde.

Den rige Selveier fra Espegaarden traadte tæt hen for Bjørnstad med et haanligt Smil.

„I Dag er Du nok ogsaa ude mod vor lovlige Regjering og Lands Ret, lille Bjørnstad,“ sagde han og vuggede Overkroppen paa sine skrævende Been. „Men nu skal jeg, Espevoldsmanden, sige Dig et Ord, saa

godt som ti af dine: Naar vi nu ere færdige med Svensken, saa skal vi til at ryge Dig ud, og det skal regnes os for hæderlig Gjerning at forrette, for Du er en fredløs Mand, der ikke kan værge din egen Tue."

Bjørnstad syntes ikke at høre, hvad der blev sagt. Hans Skikkelse tegnede sig skarpt mod Baggrundens graa Taagehimmel, bred og mægtig, Vinden bevægede hans buskede, graasprængte Haar, medens hans Blik saae vidt ud over de Forsamlede; en Foregangsmand, en Sandsiger maatte see ud som han. Han tilhørte maaskee kommende Tider, maaskee var han en af disse store Aander, der fødes for tidligt, gaa forud for Skarerne og lide Martyrernes Skjæbne.

Lige overfor ham stod Colbjørnsen, den pligtopfyldende, regjeringstro Samfundsborger, en Grundpille for det Bestaaende, et forædlet Udslag af Forfædrenes Overlevering. Hans Øine hvilede ufravendt og tankefulde paa Bjørnstad, medens denne talte. Hvad tænkte han?

Ole Svendsen saaes ved Colbjørnsens Side; ogsaa hans Blik hvilede sorgfuldt paa Svogerens furede Ansigt. — Her stod nu disse tre fædrelandssindede Mænd, saa ulige i Sind og Anskuelser, der hver især søgte at tjene sit Land med saa vidt forskjellige Midler. Klokkerens dybe Tro paa Bønnens Magt gjød Fred i hans Sjæl og Kraft i hans Arm; han fandt alene Lykkens Tilfredsstillelse i at give sig hen for Hjemmets Sag uden at overveie; han forstod ikke

Svogerens fordrende Retsfølelse eller den Udsæd, han søgte at kaste i Fremtidens Skjød.

Han rystede sørgmodigt paa Hovedet og hviskede frem for sig:

„Nu briste de sidste Baand! — Stakkels Mari — de knyttes vist aldrig mere sammen.“

Hvem af disse Fædrelandsvenner havde Ret? De to, der støttede og foregik deres Folk med et lysende Forbillede til at fremme og opretholde det Bestaaende, eller han, der gik forud for sin Tid og rykkede op med Rode for at rydde Pladsen for det nye?

Klokkeren gik hen til Bjørnstad.

„Hvad vilde Du her i Dag?“ spurgte han bebreidende; „Du vidste jo, at Du ikke kan høre os til.“

„Høre Jer til?“ udbrød Bjørnstad. „Nei, jeg har for længe siden sagt mig fri fra Jer Alle; jeg vil ikke have mere med Jer at bestille. I ere Tusinder, I der, med de krummede Rygge! jeg kan ikke magte Jer Alle. I have erklæret mig Krig paa hvert Fjeld og hver Sti, vi mødes, derfor maa vi nu drage hver sin Vei; men min Søn dèr skal ikke følge mig, han faaer høre Jer til; derfor kom jeg hid i Dag. — Tag ham, Colbjørnsen, ham og mine Mænd! brug ham vel og lær ham op i jeres Svandselære, at det maa gaa ham godt, og han maa længe leve paa Jorden.“

Bjørnstad kastede Hovedet tilbage med den brede, furede Pande over det trodsige Blik; han rakte sine Hænder i Veiret, halvt knyttede, halvt udstrakte, som til Velsignelse over Sønnen. Blødt og Haardt brødes

synligt i denne stærke Fjeldskikkelse. Mandens Bryst hævedes og sænkedes som under Paavirkning af en heftig indre Kamp.

„Jeg tager mod din Søn," sagde Colbjørnsen og gik frem mod Halvor. — „Jeg kjender Dig allerede af Omtale og Bedrift. Du er fra i Dag optaget som Frivillig i mit Corps. Bliv ved, som Du har begyndt, og det vil snart blive til mere."

Saa bragte de en Fane, og Halvor tilligemed andre Frivillige aflagde Troskabseden.

„Der skal snart spørges Nyt fra Bjørnstads Søn og hans Mænd!" raabte Halvor, mens hans Haand endnu hvilede paa Fanen. „Men naar Krigen er endt, saa vender jeg hjem til min fredløse Far. Vor Hæder er hans."

Da de saae sig om efter Bjørnstad, var han forsvunden. Mængden havde stiltiende gjort Plads for ham; Ingen hilste ham, Ingen saae efter ham, da Massen atter lukkede sig bag ham.

„Nu af Sted!" raabte Colbjørnsen. „Gud være med Eder Alle!"

Folkene samledes under deres forskjellige Befalingsmænd. Klokkeren udvalgte nogle Mænd, deriblandt den rige Gaardejer Joen Brønnelsen Bjørnstad, der var langt ude beslægtet med Halvor, og gav ham det Hverv at naae op til Enningdalbroen ved en omgaaende Bevægelse, for at afskjære Fjenden Tilbagetoget, naar han og hans Mænd angreb Rytteriet forfra. Halvor og hans Folk skulde følge med dette Parti. Idet

Mændene traadte under Vaaben og forlode Kirkegaarden, kaldte Ole Svendsen Jørgen og nogle andre Bønder hen til sig.

„Pas mig lidt paa den Dreng," sagde han; „han er for ung og fremfusende. Hænder der ham noget, saa rammer Døden hans Moder. — Du, Jørgen," føiede han hviskende til og saae hen til sin Hustru; „det bæres mig for i sære Drømme, at min Dagsgjerning hermed er til Ende, og at Klokken deroppe snart ringer mig herfra. Bliv da mine derhjemme en trofast Støtte — ogsaa Mari. Saae Du hende, da hun fulgte Manden og forlod Sønnen? Bjørnstad og hun kunne vel trænge til Hjælp."

Jørgen trykkede Ole Svendsens Haand. Dermed var den Klokkers Testamente gjort.

Idet Ole Svendsen gik hen mod Udgangen, traadte hans Hustru frem fra deres lille Søns Gravsted og sagde med bævende Stemme:

„Dit Liv hører mange til, Ole Svendsen, din Grav deler jeg med Dig alene."

Mand og Hustru sank et Øieblik til hinandens Bryst. Saa skiltes de.

OLE SVENDSENS DØD.

Et Øienvidne og Deeltager i hiin Dags Begivenhed, Jonas Rist, en af de første Frivillige ved Colbjørnsens Corps, theologisk Candidat med bedste Karakteer ved Kjøbenhavns Universitet, og uden hvem vi vilde savne det meste af den Kundskab, vi eie om hine Tiders Bedrifter, „indridsede paa Krønikens evige Tavler„ fortæller herom i en detailleret Beretning, hvoraf vi gjengive Forfatterens Ord, der med troværdig Simpelhed malende fremstiller dette for Svendsen Bakke saa skjæbnesvangre Togt.

„Derpaa gik vi af Byen henimod Klokken tolv og toge Veien over Idde, hvor Klokkeren havde samlet en Deel Bønder, og gik vi saa videre, henved to hundrede Mand, opad Enningdalen, som ligger to Miil fra Halden. Imidlertid var det slemt at fremkomme for det meget Vand, som stod i Veiene af det Tøeveir, som havde været, og for den megen Snee, der paa Siderne af Veien laa, endskjøndt man meest maatte gaa gjennem Skov og Stier. Dog havde *de* den værste samt længste

Vei, som skulde gribe Fjenden an, mod dem at regne, som skulde skjære Fjenden Passet af til at undkomme hjem nordover Broen, hvilket Parti blev anført af Joen Brønnelsen Bjørnstad."

— Ole Svendsen Bakke skred taus fremad ved Fogden Peder Smedts Side. Der var et eget Alvor udbredt over ham, som paavirkede den kraftige og ellers lunerige Foged.

„Ja, al Ting i Livet er ikke Spøg," sagde Smedt. „See, Fyrretræet derhenne med den store Allongeparyk, det burde være vort Forbillede; dèr staaer den, rød og kneisende, og leer ad det Hele."

„I Morgen seiler det maaskee som Mastetræ derude paa de fremmede Have," svarede Klokkeren betydningsfuldt. „Ingen veed, hvad næste Time bringer, lad os derfor bruge denne efter bedste Formue."

„Ja, aa ja!" sagde Fogden dybsindig; „i Dag mig, i Morgen Dig og i Overmorgen sig."

„I Nat stod Døden ved min Hovedpude," vedblev Klokkeren. „Lad være, det er en sygelig Indbildning; dèr stod den, og dens Haand groede og groede; tilsidst laa den over mig, men dens Fingerender krummede sig ned i min Hustrus Bryst. Derfor knælede jeg i Dag ved Døbefonden, som indviede vore Sønner til Liv i Vorherre, og bad, om denne Kalk maatte blive taget fra hende og Børnene. Dog veed jeg trøstig, at dersom mit Liv skal gives hen for vor gode Sag, da groer der nyt Liv og ny Kjærlighed op om hende."

„Ret sagt, Klokker," sagde den bedagede Foged

og sendte ham et skarpt Blik under de kraftige Bryn. „Skulde der times Dig noget dødeligt, hvad der for Resten ogsaa kan hænde mig, ja, saa kan Du vente af mig, hvad jeg venter af Dig: vore Børn blive Brødre og Søstre og skulle dele lige Kaar i vore Hjerter.“

Fogden talte med den Myndighed, der uden Tvivl skrev sig fra den betydelige Rolle, hans Stilling gav ham, Klokkeren med den sagtmodige Ydmyghed, som Udøvelse af kirkelig Værdighed indgyder.

„Gud er mit Vidne,“ vedblev Klokkeren, „jordiske Baand ere stærke, saa stærke, at en Mands Bryst kan sønderslides ved at rive sig løs, og dog er der en stærkere Magt, de retfærdige Stridsmænds Sag. Jeg har ofte seet dem ligge udhugne i Steen paa deres Gravsteder paa vore gamle norske Kirkegaarde, og jeg har valfartet til deres Grave og bedet: Kjære Kammerater i mine Kampe og lønlige Haab, tag mig for god og lad en ydmyg Broder hvile hos Eder, naar en Gang Kampen er ført til Ende.“

„Ja, aa ja!“ sagde Fogden og nikkede alvorsfuldt. „Naar jeg har ønsket saadant noget, saa har der dog altid været noget galt i Veien med Marven i mine Knogler; men en brav salt Flæskesuppe med et lifligt Glas Kanariesect bringer let det hele System i Lave. I skal see, naar I i Morgen har faaet jer Livkost, saa kommer I paa bedre Tanker.“

„Imorgen bliver sikkerlig Festdag her eller hisset,“ svarede Klokkeren.

Fogden, der var en belæst Mand, nynnede hen for sig af et gammelt Skuespil:

„Hver søger Skinnet —
Præsten forsmaaer det ei;
den tapre Kriger smykker tidt sin Daad.
Hver søger Skinnet;
thi den, der være vil sig selv,
faaer ringe Kaar i Kirken, Leiren, Staten, —
Saadan er Verdens Gang.“

Klokkeren var pludselig standset ved at høre Støien af en Møllekværn i Nærheden. Mørket var begyndt at falde. Han udvalgte ti Mænd og begav sig ad en Sidesti efter Lyden. Det forekom ham mistænkeligt, at en Møller i denne afsides og fattige Egn havde saa meget at bestille, at han maatte arbeide ved Lys.

Møllebygningen laa ved en Elv inde i Skoven, noget borte fra Alfarvei. Idet Ole Svendsen og hans Mænd traadte ind i Gaarden, bleve de Mølleren og to hvidkoftede Karle vaer i Færd med fra en fuldtladet Rustvogn at bære Kornsække op til Kværnen; men Karlene havde høie Kravestøvler med Sporer paa og sorte Halsbind over Møllerkoften.

Mølleren blev raadvild staaende med sin Sæk paa Nakken, mens de svenske Soldater søgte at komme op i Huset med deres.

„Stands — eller vi skyde!“ befalede Ole Svendsen med tordnende Røst.

Soldaterne lode Sækkene falde, saaledes, at de stode i Dækning bag dem. Den for et Øieblik siden saa sagtmodige Klokker var i dette Øieblik frygtelig i

sin Vrede. Han maalte Mølleren med et Blik, der luede af Foragt, og udbrød med lav Røst, som hørtes af Alle:

„Den, der i Dag gaaer Svensken til Haande, er en Landsforræder og fortjener at hænges paa Dørstolpen udenfor sin Huusdør. Du maler Svenskens Korn, Møller Hans Aaby. Kirkegaarden burde ikke have Grave for slige som Du.“

„Enhver klarer for sit som bedst,“ svarede Mølleren og slog Øinene ned. „Maler jeg ikke Svenskens Korn, saa gjør han det selv og skamferer mig min nye Kværn.“

„Bedre, at Du selv havde revet din Kværn ned end laant den til Fjendebrød. — Bind de to Fanger og sæt dem op paa Rustvognen!“ befalede Klokkeren sine Mænd og pegede paa de svenske Soldater. „Gjøre de Modstand, saa skyd dem ned. I Andre kaster Kværnstenene i Vandet, slaaer Renderne i Stykker og graver Dammen ud, saa vidt muligt er. Saa vende I tilbage til Frederikshald med Kornet og Fangerne.“

Ole Svendsens Mænd skrede ufortøvet til Værket.

„Frænde er nok her Frænde værst, mærker jeg,“ sagde Mølleren mørk og forknyt.

„Siig heller: Fjende er her Fjende næst,“ svarede Ole Svendsen og vendte Manden Ryggen.

Mølleren fulgte efter Bakke og standsede ham udenfor paa Stien.

„I dømme mig ikke for strengt, Ole Svendsen,“

udbrød han bønligt; „Kone og Børn, forstaaer I, sultne Munde, Brød —!“

Klokkeren gik videre, medens Øxehuggene løde ud i Mørket fra Møllen.

„Mens I gjør det værste, som kunde hænde mig fattige Mand, vil jeg vise Jer en Tjeneste,“ vedblev Mølleren og spærrede Stien for Bakke. „Tre hundrede Mand fjendtligt Rytteri og Fodfolk fare i denne Stund om i Skoven her ovenfor østerud for at tage Jer og jeres Folk. Skipper Daniel var her i Møllen for en Time siden; jeg kjendte hans lumske Fjæs, alligevel han havde trykket Hatten i Panden.“

„Skipper Daniel?“ spurgte Klokkeren med rynkede Bryn.

„Jeg lurede ved Døren og hørte ham fortælle den svenske Vagtmester om jeres Møde paa Kirkegaarden i Morges, og at I nu ere paa Vei op mod Enningdalen. De ligge i Baghold efter Jer, saa I komme til at vælge den vestre Bjergvei.“

Svendsen Bakke betænkte sig et Øieblik og vilde ile videre. Mølleren strakte Haanden ud.

„Siig et venligt Ord, høilærde Klokker, inden I gaaer,“ sagde han bedende; „her er saa trangt og eensomt i Skoven den lange Vintertid.“

„Gaa hjem i Fred, om Du kan det, norske Mand,“ svarede Klokkeren.

„Kan det ikke blive til mere?“ spurgte Mølleren.

Svendsen Bakke standsede og betragtede ham sørgmodigt.

„Den, der gjør sin Pligt vel, behøver ingen Ord, og den, som ikke gjør sin Pligt, ham hjælper ikke Alverdens Ord," svarede han. „Om Du kunde give dine Børn Sække af Sølv og ikke kunde skjænke dem et ubesmittet Navn, og dit Fædreland, saa vare I dog Alle hjemløse Stakler tilhobe. Jeg har ikke mere at sige Dig."

Mølleren greb hans Haand og knugede den heftigt med et bestemt og talende Blik.

„Tak!" sagde han og gik tilbage til sit Huus.

Da Svendsen Bakke igjen traadte hen i Spidsen for Hovedskaren, sagde han til Fogden Smedt:

„Naar denne Krig er vel endt, beder jeg Eder at hjælpe Møller Aaby til Rette for den Kværn, vi i Dag have lagt øde for ham."

Oppe ved Korsveien stod Skipper Daniel og ventede de Frivillige. Han var iført en viid Sømandspjækkert og rødt Halsklæde, og da Skaren nærmede sig, svingede han sin Hue over Hovedet. Svendsen Bakke gik forud for de Andre og traadte hen til Skipperen. Uden at give ham Tid til at tale, sagde han:

„Jeg kjender dine Rævestreger; men din Broder Jørgen er en fuldgod Mand; for hans og din Moders Skyld skaaner jeg Dig i Dag. Nu følger Du rolig ved min Side; hvis ikke skyder jeg Dig ned og takker min Gud for den gode Gjerning, han saaledes forundte mig at udøve."

„Hvem har dog bagtalt mig saa formastelig, Morbror Bakke?" udbrød Daniel fornærmet.

„Der kommer Fogden. Enten lystrer Du blindt og viger ikke fra min Side, eller vi klynge Dig op som Landsforræder i det nærmeste Træ.“

„Men bedste Morbror!“ udbrød Daniel klynkende; „her staaer jeg i Slud og Mørke og Frost, med vaade Been til midt paa Maven, for at vare Jer mod at drage øster paa, siden Svensken myldrer som Djævle og har besat alle Pas op til Enningdalen. Der maa være en tyvebrændt Skurk, som har røbet jeres Planer, og nu lønner I mig som en Hedning. — Hei, Foged Smedt!“ raabte han Fogden i Møde; „skynd Jer vester paa det bedste, I aarker; Svensken er ude efter Jer strax øst herfor!“

„Gjentag dine Ord!“ befalede Ole Svendsen.

„Svensken ligger 600 Mand stærk nogle Bøsseskud herfra østerpaa!“ brølede Daniel.

Fogden, Lieutenant Kraft og Klokkeren holdt en kort Raadslagning, og de bleve enige om at følge den besværlige vestre Sti, der ad en Omvei førte til Enningdalen.

Klokkeren lod Folkene drage forbi og blev alene tilbage med Daniel. Da Skaren var forsvundet i Skoven, traadte han tæt ind mod Skipperen og befalede: „Dine Vaaben!“

Daniel smilede spottende og trak sin Kniv halvt ud af Skeden.

„See, her er Tulifas. Naar den Kammerat spadserer ud af sit Huus, plejer Folk at gjøre deres Testamente, og her har jeg en Kammerat til Kniven.“ — Daniel

slog Koften til Side og viste en Rytterpistol, som stak i Bæltet. — „Den er ikke ilde paa Afstand.“

„Usling!“ sagde Klokkeren. „Dine Vaaben!“

Daniel spændte Pistolen.

„Du troer nok, Du staaer og skal til at klemte til Pintsefest her midt paa bare Fjeldet, lille Bakke,“ sagde han haanlig.

Aftenen var bleven tung og taaget, efterhaanden som Mørket skred frem. Nede fra Møllen i Skovhulveien lyste det op til Korsstien, hvor de to Mænd stode i Blæsten. En Hund gjøede nede i Dalen. Larmen af de Bortdragendes Skridt tabte sig inde i Skoven.

Klokkeren forblev tavs, til den sidste Lyd var hendøet.

„Nu os To!“ sagde han og spændte sin Pistol. „Skyder Du, vende vore Folk tilbage, og Du er Dødsens. Betænk Dig; Du er i min Haand. Din Sjæl mægter jeg ikke at redde; dit Liv vil jeg skaane for din Slægts Skyld.“

„Og I vil ikke gjøre mig Fortræd med det, I har luret Jer til om mig?“ spurgte Daniel usikker.

„Hæderlige Folk pleie at stole paa mit Ord. — Hurtig — dine Vaaben!“

Daniel rakte dem modvillig fra sig.

„Hvad har I nu for med Jert eget næstkjødelige Søskendebarn?“ spurgte han klynkende.

„Du skal i Nat sove i Møllen dernede og kan drikke saa mange Kander Mjød, Du lyster, for de Penge,

den svenske Vagtmester nys gav Dig for at forraade vor Plan."

„Veed I nu ogsaa det?" udbrød Skipperen og spærrede Øinene op. „Det var som Djævels!"

Bakke bød ham gaa foran ned ad Stien til Møllerens Huus.

„Jeg bringer Dig en Fange," sagde Klokkeren og traadte ind i Kjøkkenet, hvor Mand og Kone og Børn sade nedslaaede og lyttede til Øxehuggene, der sønderslog deres nye Kværn. „Jeg stoler paa Dig, Hans Aaby."

Mølleren lukkede Døren op til Storstuen og skjød Daniel derind efter først forsvarlig at have surret hans Been og Arme sammen.

„Dersom han slipper fri, røber han vort Togt til Fjenden," sagde Klokkeren. „Vort Liv er i din Haand."

„Vel!" svarede Aaby med et straalende Blik. „Kværnstenen, I smed i Elven, ligger ikke fastere derude end han derinde."

Bakke saae hen til Kvinden, der sad nederst ved Bordet, omgivet af en Flok Børn. Han gik hen, lagde sin Haand paa det yngstes Hoved og sagde:

„Gud velsigne din Fjeldsti og lægge Sollys over Klipperne omkring Dig!"

„Klokker," sagde Aaby, „I er min Mand, I forstaaer en Faders Hjerte."

„Du seer mig snart igjen," sagde Bakke, idet han gik.

Han holdt sit Ord næste Dag i Døden.

Om denne Nat skriver Øienvidnet Jonas Rist følgende:

„Klokken omtrent imod fire om Morgenen den 8. April kom vi saa nær, at vi kunde see Gaarden, hvor det svenske Hovedkvarteer var, da Lieutenant Kraft stelte alle i Orden, som han syntes bedst, Soldaterne først med Bajonetterne paa Flinterne, saasom det var Cavalleri, vi skulde angribe; dernæst formanede han alle til Mod og Tapperhed, hvilket Alle forsikrede ham om. Allermeest havde Lieutenanten og de Andre med Klokkeren at bestille; thi han syntes, at man aldrig kom saa fort, som han vilde, samt sagde disse Ord derhos:

„At om han skulde gaae ti Mile, naar han havde saadant at forrette, skulde han ikke blive træt eller kjed deraf.“

Saaledes opmuntrede Klokkeren Folkene den ganske Nat, saa og viste dem Gjenstier, hvorigjennem de snart kunde komme frem.

Da dette nu var saaledes sat i Stand, gik hver Officeer til sine, og havde vi ei gaaet 200 Skridt, før en svensk Skildvagt raabte tvende Gange; men som han ei fik Svar og saae sig allevegne omringet, gav han sig jammerlig og vilde sprunget til Hovedkvarteret, paa Gaarden Kirkbøen, vor Ankomst dèr at give tilkjende. Som vore det fornam, saa vare de alle lige snare til Fods med ham, og blev derfor ei givet Varsel, førend den Vagt, som stod i Gaarden, skjød, og vi hilsede dem Godmorgen med et 50 Skud paa de 24

Mand, som holdt Vagt udenfor, saa de Fleste maatte sove hen. Men én af den samme Vagt havde krøbet under Ladebroen og laa der i Skjul og skjød Klokkeren, Ole Svendsen Bakke, gjennem Brystet, saa han døde; strax faldt og en Volonteur af Capitain Colbjørnsens Compagnie, som var en fattig Kvindes Søn i Tistedalen.

Da Klokkeren nu faldt ned af Skuddet, tog en af hans Sognefolk fat paa ham og vilde reist ham op, men fik dette til Svar: „Lad mig ligge i Jesu Navn — Hils min Kone og umyndige Børn. Jeg er vel fornøiet; gjører I Eders Bedste.“

Og i det døde han.

Da nu Bønderne fik den Svenske at see, som stjal Livet af disse tvende Mænd, da gjorde de saadant Skrig og Anfald paa ham af Forbitrelse, at han inden et Øieblik fik over ti Kugler i sig, og vare snart færdig at rive ham i Stykker; siden holdt de stedse ved at skyde, for nu vare Bønderne blevne vrede for deres Klokker, saa det var umuligt at stille dem tilfreds.

Fangerne vare henimod 50 og Ritmester Lehmann. Døde af de Svenske vare henimod 28, som laa paa Pladsen, da vi forlode dem, saasom der laa 1500 svenske Bønder nedenfor, som ventedes did op efter. Klokkeren og forommeldte Volonteur bleve begge førte nedover, hver paa sin Hest.“

— En halv Time senere standsede Toget. En stærk Drønen og Blistren af Hestetrav lød inde fra Skoven og indjog Folkene den Tanke, at de bleve for

fulgte af svenske Ryttere. De satte sig derfor i Forsvarsstilling og ventede.

Maanen var nu brudt igjennem og sendte sine klare Straaler lodret over Skovveien. Ved en Omdreining kom en broget Skare til Syne. En Flok opsadlede Heste uden Ryttere, men med fuld Oppakning af Karabiner, Sabler, Kapper og Pistoler fore frem i stærkt Trav, ledede af Soldater i hvide Kjoler. Det var Bjørnstads Folk.

Foran Toget fløi en graa Skimmel, der bar en ung Rytter. Hans lyse Haar flagrede i Vinden; Huen var faldet af underveis. Han fremskyndede Hesten med høie Jubelraab, da han saae de norske Mænd; den foer i Fiirspring op foran Fronten. Ung Halvor saae sig seiersstolt omkring.

„Morbror Bakke!“ raabte han med høi Røst; „her er vi med kongeligt Bytte: tre lyslevende Krigsfanger, sex og tredive Officeersheste og Mundering til alle os Frivillige. — Morbror Bakke, hvor er Du?“

Soldaterne droge sig stiltiende til Side og lode en Plads aaben hen til Hesten, som bar Klokkerens Liig. Halvor red et Par Skridt fremad. Maanens Lys faldt blaaligt og blændende over Ole Svendsens mørke, karakteristiske Hoved med de i Døden stivnede Træk, hvis blege Farve fremhævedes mod Hestens sorte Manke. Faklernes Skjær, der omgav de to Døde, fremhævede det sørgelige Billede.

„Morbror Bakke!“ lød det som et Klageskrig fra

Halvor. Han sprang ned paa Jorden og ilede hen til den Døde.

„Morbror!“ gentog han blødt og hviskende; en Verden af ung Hengivenhed lød i hans trøstesløse Klage. Han lænede sit Hoved mod Klokkerens; en dyb Fortvivlelse banede sig Vei i et Skrig: „Morbror død! — De Hunde, de Slyngler — dræbt ham!“

„Fremad!“ kommanderede Lieutenant Kraft.

Toget satte sig atter i Bevægelse. Halvor greb Klokkerens Hest i Bidselet og førte den tavs videre. Hans Kinder vare blege, hans Øine brændte, medens han forsigtig ledte Hesten henad Veien gjennem Vandhuller og Is, som om han frygtede, at dens ublide Bevægelse kunde skade den Døde. Det lyse Hoved paa de unge Skuldre, hans faste, spændstige Gang og det sørgmodige Blik mindede om en fangen, nordisk Viking, lænket foran en hjemvendende Seiersvinders Triumftog. Kun een Gang kastede han et sky Blik tilbage paa Liget. Hans Bryst var fyldt af andre levende Syner, der stege frem rundt om ham af Morgenens Rimtaager; for ham havde Morbroderens kraftfulde Livsbillede intet tilfælles med Død og Tilintetgjørelse.

See, det var derovre bag Fjeldskrænten, at Morbroderen, Jørgen og han for nogle Dage siden havde haft den kostelige Spas med en Trop fjendtlige Ryttere, som sprængte frem mod deres Baghold.

„Blæs, lille Halvor, og lad dem fornemme, at vi er her,“ havde Bakke sagt. Og Halvor var sprungen frem

paa Pynten med Hornet for Munden og blæste til Angreb, saa Rytterne gjorde omkring og vare som blæste af Veien med det samme. — Det voxende Dagslys lagde et rosenrødt Skjær over Klippens Top, mens Toget drog forbi.

Og Dagslyset steg frem, Nattens sidste Ulvehyl døde hen i Skoven, Morgentaagen bølgede bort mellem Granerne, det blaalige Dække gled til Side over Egnen, den blaa Himmel, de hvide Skyer, alt hilste det vaagnende Liv velkommen. De enkelte Veifarendes glade Tilraab forstummede og bleve til Klager, da de fik Øie paa deres Klokkers afsjælede Legeme.

Halvor gik fremad uden at see eller høre. Dernede bag Fjeldet tilvenstre havde det blusset lystigt forgangen Nat — hu hei! — Fjendens Korn- og Høforraad, som de om Dagen havde tvunget Bønderne til at kjøre sammen, gik op i Luer, og Bakke stod midt i Røgen og antændte den sidste Rustvogn, mens Skuddene knaldede, og Trommen kaldte til Vaaben.

Og forrige Nat! Var Morbroderens Liv kun reddet, da de vare ude som Bissekræmmere, for ynkelig at omkomme her? En vild, ubændig Hulken brød frem fra Halvors Bryst. — Og saa derhenne i Id Kirke, Psalmen, Klokkerens dybe, bløde Stemme havde sunget som et Farvel til Jorden, og det sidste Vers, der lød til ham alene med Morbroderens alvorsfulde Blik dybt i hans:

„O, hjælp os, Gud Fader, o, hjælp os, Gud Søn,
saa glade vort Løb vi fuldende;
Gud Helligaand, himmelske Trøster i Løn,
lad Kjærlighedsluerne brænde,

at vi kan med Lyst
og Mod udi Bryst,
saa kæmpe, at Kronen vi vinde."

Nu havde Klokkeren vundet.

Efterhaanden, som Toget nærmede sig Frederikshald, sluttede flere og flere sig dertil. Da det naaede Riishaven udenfor Staden, fulgte flere hundrede af Egnens Folk. Der var ingen Glæde over Seiren; nu saaes, hvor æret og elsket Ole Svendsen havde været; stærke Mænd sørgede, Kvinderne klagede som over en nær og afholdt Slægtning.

Peder Colbjørnsen stod ved Indgangen til Riishaven og modtog Toget. Han traadte hen til Liget, alvorsfuld og tavs og saae sørgmodigt ind i Ole Bakkes halvaabne Øine, der syntes at besvare hans Blik. Saa greb Colbjørnsen Corpsets Fane og sænkede den over den Døde. Morgensolen gjød sit Lys som en Glorie over Baaren; Mængdens Hjerte strømmede over; det lød som et Folks Hulken over Pladsen.

Den tredie Paaskedags Morgen hørtes den dæmpede Lyd af floromvundne Trommer over Idsletten. Efter Trommeslagerne fulgte Sørgemusiken, saa kom Colbjørnsens frivillige Corps i fuldt Gevær. Peder Colbjørnsen gik nærmest Kisten med dragen Kaarde; efter ham fulgte den Dødes nærmeste Slægt og Venner.

Saaledes gik Ole Bakkes Hustrus Drøm i Opfyldelse. Mandens Liig blev baaret forbi deres Hjem; Vinduerne vare tilhyllede, Døren lukket.

Da Følget kom ind i Kirken, blev der sat Vagt ud overalt, de yderste til Hest, samt ti Mand paa Kirkegaarden og to foran Indgangsdøren, fordi den svenske Grændse var nær og Idfjord tilfrossen. Hver Mand tog sin Flint med i Kirken, medens Kapellanen, Hr. Stabel, holdt Ligprædiken og beviste, hvor vel den døer, som døer for sit Fædreland.

Der var stille i den gamle Kirke. I det Øieblik, Ligbærerne nærmede sig for at løfte Kisten, traadte en sørgeklædt Kvinde hen for Hovedenden. Et ligblegt Ansigt kom til Syne indenfor det sorte Uldklæde. Hun stirrede paa Laaget, som om hendes Blik saae tværs igjennem Træet, løftede saa begge Arme mod Himlen og udbrød med en Stemme, der skjælvede og bævede, men forstodes af Alle:

„Det høre Du, dyrebare Huusbond i din Himmel: havde jeg ti Sønner, skulde jeg gladelig see dem drage ud og falde for vort Fædreland, som Du gav dit Blod!“ De andre greb den segnende Kvinde i deres Arme, da Kisten sænkedes ude i Graven, og to Geværsalver løde hen derover i den stille Paaskemorgen.

En af Norges gode Sønner var stedet til Hvile. Mindet om Ole Svendsen Bakke lever endnu; om ham siges i Folkemunde:

I Landet var han født,
i Kirken var han Degn,
i Marken General
for Folket af sin Egn.

De have reist Klokkeren fra Id en Steenstøtte i hans Sogn. Paa Norges Historiebrædt ridsede han selv med sit Blod en trofast Søns Kjærlighedstilstaaelse:

S. M.

COLBJØRNSENS „BROGEDE KARLE".

De krigerske Begivenheder i de følgende Maaneder efter Klokkeren fra Ids Død udmærkede sig kun ved større eller mindre Skjærmydsler mellem Frederikshalds Borgere og de Svenske. Kong Carl var draget med Hovedstyrken af sin Armee mod Christiania i det Haab at indtage Norges Hovedstad. Den 29. April maatte han imidlertid med uforrettet Sag skyndsomst drage sine Tropper tilbage, da Aggershuus Fæstning skjød Victoria for Wismars Indtagelse, og Kong Carl antog, at den heftige Kanontorden, der ledsagedes af 3000 Mands Musketild, var et Signal for de norske samtlige Tropper at angribe hans Armee fra alle Kanter; saavel Officerer som Menige spaaede hverandre, at ingen af dem vilde komme levende ud af Norge igjen. Næste Morgen fandtes ikke en Svensk i Christiania By, der var udplyndret og ilde medtaget.

I Mai Maaned samme Aar vendte de svenske Tropper tilbage over Grændsen, og i Juni og Juli lod Kong Carl Frederikshald indeslutte og beleire.

I denne Trængselstid udfoldede de to Brødre Colbjørnsen og deres Frikorps stor Virksomhed; i flere Miles Omkreds udenfor Staden indbragte de Underretning om Fjendens Krigsplaner, brændte hans Fourage- og Proviantbeholdninger, opsnappede hans Budskaber og foruroligede hans Nattekvarterer. Overalt i Skovene, paa Bjergstier, ja midt i selve Fjendens Leir fandtes faldne Svenske, skudte eller dræbte ved Sabelhug; Colbjørnsen og hans „brogede Karle", som Fjenden spottende benævnte hans Mænd paa Grund af deres uensartede Klæder, havde atter været paa Spil og bleve det stadige Samtaleemne omkring Svenskens Varmebaal. Naar Fjenden udstillede sine Forposter, lød den stadige Formaning: „Hold Øine og Øren oppe; de brogede Karle er i Nærheden."

Rygtet fortalte, at naar Kong Carls Mænd fik fat i nogle af de Frivillige, bleve de klyngede op i det nærmeste Træ, hvis ikke Vreden over lidte Tab og Hadet først lod Fangerne gjennemgaa større Mishandlinger. Saaledes fandtes Søfrin Hagens Liig hængende i et Lindetræ udenfor et Saugskjæreri ved Tisteelven. Hans Overkrop var blottet, og hans Legeme bar blodunderløbne Strimer over Ryg og Lænder, som om han havde løbet Spidsrod mellem Soldaterne inden Executionen. De Frivillige svore at tage blodig Hævn og holdt Ord: den følgende Nat hang tre svenske Soldater i samme Lind; de havde trekantet Hat og Rytterstøvler med store Sporer paa Benene; iøvrigt vare de lige saa nøgne, som da de saae Dagens Lys af Moders Liv.

Der faldt mange Skud de mørke, sludfulde Nætter rundt i Skovene, og mangt et Blodspor førte næste Morgen til en fældet Fjende, der havde slæbt sig et Stykke længere hen, for at dø som et vildt Dyr, bag en Klippe, under en Busk.

„Colbjørnsens Blodhunde!“ raabte de svenske Krigsmænd i mægtigt Raseri. „Steile og Hjul skal de klæde, naar vi om nogle Dage have indtaget Frederikshald.“

„Det gaaer saa let, som om vi havde den Snerpe i en Sæk!“ raabte Trompeter Månsson. „Jeg digter paa en ny Slagsang til Jer, Manne; men den synger vi først derinde i Staden med en Jomfrulil paa Skjødet.“

Enhver Vei eller brugelig Marchroute mellem Kong Carls Armee og Frederikshald var besat af Colbjørnsen med mindre Poster, og ingen Sinde forsømte de halvvilde Tistedøler og Bjergbønder deres Pligt, saa at Byen, sikret betimelig Underretning, trygt kunde afvente Begivenhedernes Gang. Man vilde i vore Dage ansee det for umuligt, at Mennesker kunde udholde, hvad disse tapre Folk maatte gjennemgaa Dag og Nat, naar de snart gjorde Marcher paa ti til tolv Miil i de af Fjenden besatte Egne, snart stode som Kosakpost paa Bjergkamme i Slud og Blæst, og hvor man i de faa Timer, som kunde stjæles til Søvnen, laa paa den nøgne Jord, saa at man takkede Gud for lidt Læ bag en Klippekant; eller milevidt bleve forfulgte og kun ved snilde og dumdristige Foretagender frelste sig fra Forfølgerne.

Saaledes skjød Jørgen Halvorsen som ensom Forpost midt ind i en fjendtlig Trop i Nærheden af Femvandet, derefter strøg han ned til Bødkeren ved Bakkens Fod, tog Mesters Skjødskind, fyrede op i Skorstenen og høvlede nok saa fredelig paa Pibestaver, da Fjenden undersøgte Hytten.

Dydsmønstre vare disse vilde og trodsige Karle egentlig ikke; men de erstattede ved personlig Hengivenhed og Hundetroskab mod Colbjørnsen, hvad de manglede i Blidhed og Føielighed.

Der var heller Ingen, der forstod at tage Folkene med sig som Peder Colbjørnsen. Da en Deel af hans Mandskab nylig gjorde Optøier ved en Bro og stoppede Færdselen, for at tvinge enhver Veifarende til at betale Skat, lod Colbjørnsen de brogede Karle stille udenfor sin Dør, befalede dem at nedlægge Vaabnene og gaa hver til sit.

„Jeg kan ikke bære Ansvaret for saadanne Vildbasser som Jer," sagde han.

De skjæggede Bjergfolk krøbe angergivne sammen og bad Capitain Peder saa mindelig om at blive ved at være deres Chef og prøve dem blot nogle Dage endnu.

„Saa maa I forpligte Jer til blindt at lystre og underkaste Jer enhver Straf, jeg finder nødvendig," sagde Colbjørnsen.

„Det har sin Rigtighed; vi maa holdes skrapt," sagde Mændene og nikkede til hverandre, som om det var en given Sag.

„Jeg dømmer Jer da Alle til i Aften at tømme et Kruus for min Regning i „den forgyldte Nøgle"!" kommanderede Colbjørnsen og fik et tordnende Hurra.

En determineret Næstkommanderende vilde følge med Folkene.

„Hør, Tomasen, Du bør ikke gaa til Mandskabet i Aften," sagde Colbjørnsen.

Men Sergeanten gik alligevel og fandt Anføreren fra Broen, Niels Anker, siddende i en Lænestol, fuld og pralende.

„Gaa hjem, Fyldebøtte! Du sidder jo her og blamerer vort hele Corps," befalede Underofficeren.

Den gamle Ulk med de blodskudte og veirbidte Træk var bjørnestærk; han sprang op, gjorde Tegn til Kammeraterne; de trængte sig sammen mod Døren og fik Befalingsmanden skubbet udenfor uden at løfte en Haand.

Næste Morgen maatte de igjen stille for Colbjørnsens Huus. Niels Anker traadte frem med Haanden til Huen.

„Vi lystrede Ordre, saa godt vi kunde, Hr. Capitain, og slog en bedre Basseralle. Sergeant Tomasen dèr vilde forlede os til Ulydighed mod Chefens høie Ordre, derfor lod vi ham gaa udenfor."

„Saa dømmer jeg Jer Alle til en ny Basseralle efter den første Seir," kommanderede Colbjørnsen. „Men Niels Anker skal i Dagsarrest."

„Til Tjeneste!" svarede den Gamle og grinte.

Peder Colbjørnsen holdt strengt paa sit Corps'

militaire Ære og paa dets Uafhængighed af Fæstnings-commandant Brun, som ved flere Leiligheder havde lagt sin Misfornøielse for Dagen over, at Borgerne ved at oprette dette Fricorps blandede sig i hans Rettigheder at forsvare Staden. Det var kommen til flere beklagelige Sammenstød mellem ham og Fricorpset, og Commandanten skal have udtalt disse mindeværdige Ord, da hans Assistance blev søgt til i Forening med Colbjørnsens Mænd at drage ud mod en fjendtlig Styrke i Byens Nærhed:

„Lad Borgerne passe deres Stad; *jeg* forsvarer Fæstningen."

Colbjørnsen sendte derfor ikke sit Corps' Straffefanger til det militaire Fængsel, men som Soldater tillod han heller ikke, at de indsattes i Byens Arrest. Da saaledes intet Fængselslokale var ved Haanden, lod han Niels Anker sætte i et Brædeskuur uden Slaa i hans egen Gaard og en Skildvagt for Hullet.

„Væk med Skildvagten!" brummede Niels. „Jeg skal nok passe paa mig selv."

Op ad Dagen kom nogle fine og fornemme Kjøbmandsdøtre for at faae nogle af de meget omtalte brogede Karle at see. Colbjørnsen havde ingen anden hjemme end Niels og gik ned med Damerne i Gaarden. De saae sig forbauset omkring.

„Hei, Niels — herfrem med Sig!" kommanderede Colbjørnsen.

Saa stak Niels sit skjæggede, uredte Hoved frem

af Hullet og stirrede livsalig paa de unge, smukke Damer.

„Hvorfor løber Du ikke din Vei?“ spurgte Frøken Jonassen og rakte ham et Pengestykke.

„Gud velsigne hendes kjønne Ansigt!“ svarede Skjælmen. „Saa havde jeg jo ikke faaet Dem at see.“

Det Pengestykke blev det bedst udgivne i den unge Dames Liv, hvad Niels Anker senere fik Leilighed til at bevise. — Ja vist, undertiden kan Musen hjælpe Løven, det er afgjort.

Som sagt, et mærkeligt Forhold og Kammeratskab knyttede de fleste af disse halvvilde Folk til Colbjørnsen i Liv og Død med en selvopofrende Hengivenhed, der skulde søge sin Lige, ikke alene i Krigsaarene, men for hele Livet. Hvornaar og hvorledes denne Pagt blev sluttet, det Spørgsmaal faldt det Ingen ind at opkaste. Hvad var det, der gjorde alle disse Anstrengelser, Savn og Lidelser saa lette at bære, der gjorde mugne, steenhaarde Beskøiter og harsk Flæsk til velsmagende Maaltider og daglange Marcher, efter hvilke Skindet hang ved Støvlerne, til lystige Eventyr, der bragte disse halvbevidste, men heelt følende Mænd til at gaa i Døden, freidige og skjemtende, uden Rædsel, med en Følelse af løftende Alvor? Det var ikke alene det interessant Spændende og rigt Afvexlende, som farefulde Hændelser afgive, og som syntes at tiltale disse stærke, friske Naturmennesker, nei, det var Hjemmets Aand, som atter her besjælede Alle, Følelsen af, hvad Fædrelandet har Ret til at fordre som Gjengjæld for,

hvad det skjænker hver Enkelt: Alt, hvad der giver Livet Værd, og som omslutter alt det, hvortil vort Hjerte er knyttet. Det var denne Følelse, som gjorde Frederikshalds Borgere og „de brogede Karle“ til Brødre og Kammerater gjennem skiftende Aar, og der blomstrede Velsignelse af det Fælleskab, det bar freidigt og broderligt gjennem de store Sorger og lod senere finde Glæder og Nydelser dèr, hvor vore Dages venneløse Mennesker kun see den stenede Vei. Denne Broderfølelse gjorde Hjertet stort og Armen stærk og de mægtige Bedrifter lette som den ligefremmeste Sag af Verden. Aanden fra de store Minder laa over Staden, værnende og samlende; Splid og Tvedragt, Mistillid og Tvivl gik op i de vidt lysende Luer fra Byens lave Træhuse.

En Aften vendte Peder Colbjørnsen hjem fra et af sine sædvanlige Recognosceringstogt ind i det af Fjenden besatte Terrain for at opdage, hvad han foretog sig, og for paa Hjemveien at inspicere sine Patrouilleposter, udstillede i Kreds udenom Staden.

Øst for Frederikshald paa Bjørnstads Hede kom han til et fattigt Træhuus, hvor et Stykke skjævt Glas i Væggen erstattede Ruden, og hvor Alt røbede den dybeste Nød og Armod. Colbjørnsen standsede sin Hest og bankede med Skaftet af sin Ridepidsk paa Dørlaagen.

En Mand kom tilsyne i Aabningen, og ude af sig selv af Glæde ved at see Colbjørnsen i den hvidkoftede, danske Uniform i Stedet for Svenskens gule

og blaa, sprang han ud midt paa Veien og greb Hestens Bidsel.

„I Herrens Navn, kom indenfor, I er jo vaad, og Hesten stønner, saa træt er den; træd ind i min ringe Hytte og gjør den stor!“ bad Manden.

Colbjørnsen trak Tømmen til sig.

„Jeg har i Nat vigtige Ting at varetage og ønsker blot at høre, hvad I har seet til Svensken i Aftes.“

„Svensken var her og tog vor Ged, da Solen gik ned, men betalte den. Han talede vakkert for sig og lovede os et nyt Huus, naar han først var kommen til Regimentet. Vi lod ham snakke og tav dertil. — Giv mig i det mindste Lov til at snige mig gjennem hans Forposter, mens I hviler ud i Hytten. Jeg er her igjen om en Time med fuld Besked.“

Colbjørnsen rystede paa Hovedet.

„Saa lad mig løbe foran Jer Hest for at være Jer til Nytte underveis,“ bad Manden.

Mens han talte, kom hans Kone ud, og Colbjørnsen bemærkede, at begge kjærtegnede hans Hest, klappede den paa Mulen og gav den gode Navne, alt mens de løste Milerne og ivrigt stoppede det ene Stykke Brød efter det andet ind mellem dens Tænder.

Colbjørnsen bekjendte senere, at han, skjøndt haardfør Soldat, havde ondt ved at beherske en pludselig overvældende Følelse af Lykke og Bevægelse ved at see disse fattige Folk, der næppe selv havde det tørre Brød i deres faldefærdige Rønne, liste sig til at stoppe deres Føde i Munden paa hans forkomne Hest,

siden de ikke paa anden Maade kunde være ham til Nytte.

Lidt længere fremme paa samme Ridt forbausedes Colbjørnsen ved i Morgendæmringen at see en Bonde ligge udstrakt paa Mosegrunden ved Siden af Veien med Øret trykket lyttende imod Jorden.

Colbjørnsen standsede og spurgte, hvad Manden bestilte.

Han svarede: „Det er forfærdeligt at høre de svenske Ryttere galoppere omkring paa alle vore norske Veie.“

Colbjørnsen sprang af Hesten og hørte sagte, fjerne Drøn, som Bonden bedre forstod, efter at han saalænge havde benyttet denne Telefon.

Paa hvert Bjerg og hver Bakkekam stode alle Nætter Mænd og Kvinder, stirrende og lyttende, angstfulde og bævende, og alle erkjendte de senere, at det var skjønne og lykkelige Timer, skjønne, fordi saa meget af det ædleste og bedste i Mennesket kom til saa fyldigt et Udtryk, lykkelige, fordi de skjænkede Livet et saa rigt og bevæget Indhold, at Timerne bleve mere vægtige end senere lange Aar, tilbragte i daglig Dont, hvor Dagene svinde uden at bringe andet Udbytte end en navnløs Grav, en Virkelighedstilværelse uden Eftermæle, der ofte hverken i Liv eller Død skjænkede Følelsen af at have levet.

Nedenfor Skonningfossen paa den Vei, der fører til Frederikshald, standsede Colbjørnsen og saae sig om. En Mand reiste sig af Grøften; det var Hans

Brecke, en af Colbjørnsens Frivillige, som havde denne betroede Post og varetog den med en Glubskhed, der var lige saa farlig for Landets Egne som for Fjenden. Hans Brecke var en forsoren Smugler, om hvem Sagnet endnu veed meget at fortælle i hans Fjeldegn. Han kjendte Vadesteder, Stier og Veie bedre end nogen anden. En undersætsig, fiirskaaren Skikkelse med et veirslagent Ansigt, brunt som en Taters og med et langt, graasprængt Skjæg, der var flættet ind i Blykugler. Udtrykket i Ansigtet, navnlig i Øiet, fik undertiden et Præg af saa ubøielig Vildhed, at Folk vare ængstelige for at være alene sammen med ham.

Colbjørnsen vilde ride fremad, men standsedes pludselig af et tordnende: „Holdt — hvem dèr?“ og af en Bøsses uheldsvarslende Klikken.

„Du holder god Vagt, Hans Brecke,“ sagde Colbjørnsen og rakte Smugleren sin Feltflaske.

„Hvordan Fanden skal jeg i Mørke kjende Ven fra Svensken, forinden jeg har dem paa Halsen?“ brummede Hans og rakte Colbjørnsen den tømte Flaske tilbage.

„Du tilraaber dem „Holdt! — hvem dér?“ og naar de svare paa Svensk eller slet ikke svare, saa brænder Du dem paa Pelsen for at vare dine Kammerater. Fortsætter Svensken sin Fremrykning, maa Du naturligviis i Mørket see at knibe ud langs Klipper og Grøfter for hurtigst muligt at bringe mig Melding.“

„Skal skee!“ svarede Hans med et tilfreds Griin. „Saa melder jeg Capitainen, at en Trop svensk Cavalleri for en halv Time siden kom hernedover mod Fæst-

ningen. Jeg raabte dem an, og da de ikke lystrede, spændte jeg Hanen og trykkede løs. Min gamle Flint klikkede fire Gange, og hele Troppen gjorde omkring og steilede Øst paa, Fanden i Vold."

Colbjørnsen tog for første Gang Hans Brecke i Øiesyn ved Skjæret fra sin Blændlygte.

„Det var Dig, som i Morges kom ind til Byen med et Læs Geværer?" spurgte han.

„Ja, det var mig," svarede Hans.

„Du afleverede din Vognladning til Fæstningskommandantens Folk, skjøndt min Ordre lød paa, at Du skulde kjøre Vaabnene op til min Gaard?"

„Officeren truede mig til at lystre hans Befaling, og Brovagten jog Sabelen i Bringen paa min Hest, da jeg vilde tvinge mig Vei."

Colbjørnsen tildeelte Manden en alvorlig Irettesættelse. Brecke holdt fast paa Hestens Bidsel og brummede, da Colbjørnsen vilde ride videre:

„Siig et godt Ord, Capitain!"

„Slip Hesten."

Hans Brecke lystrede, men gjentog:

„Jeg vil ligegodt have et godt Ord, Capitain Peder!"

„I Morgen tidlig skaffer Du Heste og Vogn og kjører Gods og en Drift Kvæg ind til Frederikshald for Saugbrugsfolket ovenfor Skonningfossen," sagde Colbjørnsen og talte 3 Mark op til ham.

„Jeg kan just ikke sige, jeg er slikken efter den

Forretning, for det gaaer ikke," brummede Smugleren. „Men naar Capitainen befaler, maa jeg jo lystre."

„Jeg betroer Dig det Hverv, fordi jeg stoler paa Dig, Hans Brecke," sagde Colbjørnsen.

„Godt, Capitain!" lød det som et hæst Brøl efter ham i Morgengraaningen.

Et Par Dage gik. Colbjørnsen saae intet til Brecke, og han opgav Tanken om at gjensee ham, idet alt det betroede Gods ikke var en daarlig Fangst for den gamle Smugler at smutte østpaa med over Grændsen.

Medens Colbjørnsen den følgende Dag stod paa Torvet og exercerede med sine Folk, følte han pludselig et Jerngreb om sin Arm. Ved at vende sig stod han Ansigt til Ansigt med Brecke, hvis vilde Øine gave nogle sære Glimt, idet han hviskende udbrød:

„Jeg har det Altsammen!"

Han førte Colbjørnsen ned til Broen og pegede paa en Vognrække, belæsset med Gods fra Egnens Folk og omgivet af brægende Geder og Køer. Længst tilbage holdt en Vogn, som Brecke syntes meget omhyggelig om.

„Hvad bringer Du dèr?" spurgte Colbjørnsen.

„Jeg fik jo paa Hovedet af Capitainen," brummede Brecke, „fordi jeg lod Kommandant Brun tage det Læs Geværer fra mig; saa tænkte jeg, at det var bedst at faae et andet Læs Flintebøsser ned til Dem for at blive gode Venner med Dem igjen."

„Hvor i Alverden har Du faaet de Geværer fra?" spurgte Colbjørnsen forundret.

„Jo, det var nu ikke saa vanskeligt, Hr. Capitain. Svensken har netop bekjendtgjort, at Beboerne skal aflevere deres Bøsser, og Enhver, der ikke efterkommer Befalingen, skal føres over Grændsen. Saa fik jeg mig en Vogn og kjørte fra Gaard til Gaard nok saa magelig og sagde til vore Bønder, at hvis de vilde have deres Vaaben afsendt til Capitain Colbjørnsen, saa kunde de lægge dem i min Vogn; men vilde de af med dem til de Svenske, saa skulde de blot vente et Øieblik, saa kom de strax efter dem. Jeg troer ikke, at Fjenden finder noget Vaaben i de Gaarde, som jeg har besøgt," tilføiede Brecke med et bredt Grin og trak en gammel Læderpung frem, hvoraf han lagde to Mark og nogle Skilling paa et Kjældertrappetag. „Værs'god — dèr er hans Penge."

Colbjørnsen saae forbauset paa Manden; det Hele blev mere og mere gaadefuldt.

Brecke forekom hans Spørgsmaal, med den Forklaring, at han naturligviis ikke vilde spilde Capitainens Penge til Transportudgifter, al den Stund Svensken afgav Befordringen.

„Svensken?" udbrød Colbjørnsen.

„Ja, det er ganske ligefremt: Svensken havde udkommanderet Vogn til at befordre Vaaben og Fødevarer til deres Leir; men det Hele var i et saadant Roderi, at jeg rolig spændte mit Forspand for deres Vogn og ordnede det Hele paa bedste Maade, og for god Betaling viste jeg dem Vei, saa gik det Hele af sig selv. Jeg blev ved med at kjøre foran, lige til det

blev mørkt, saa stak jeg ind paa den Vei, der gaaer lige ud i Mosen med en smal Overkjørsel, som Svensken vist havde vanskeligt ved at hitte, for jeg syntes de skreg fælt, mens de druknede i Sumpen. Og saa havde jeg kun et lille Stykke Vei til Frederikshald."

Brecke havde udført sin dristige Plan med en Snildhed og Sikkerhed, hvori hans Kjendskab til Fjendens Sprog og Karakteer kom ham til Hiælp. „Saa gik det," som han udtrykte sig, „som den ligefremmeste Sag af Verden."

„Saa skal jeg melde Capitainen," tilføiede Brecke som sidste Beretning om Dagens Bedrifter med Haanden til Skindhuen og spillende Blink i de graa Ulveøine, „at der ligger en Slump Artilleriheste ovre paa Vigsiden; det vil være en reen Svir at nappe dem og føre dem til Frederikshald."

„Hvor mange Heste?" spurgte Colbjørnsen.

„To hundrede Stykker med fuld Oppakning og en tyve til tredive Mand Oppassere."

„Hvor er nærmeste Landingssted?"

„Ved Lunelands Kirke, skraaes for Æskevigen. Men Svensken sidder og holder Udkig paa Knivsø; vi maa derfor gaa bag om Bratø."

„Vel," sagde Colbjørnsen. „Fra i Morgen overtager Du Commandoen over tolv Mand til Hest. Jeg er fornøiet med Dig, Hans Brecke. Naar Krigen er endt, skal jeg sørge for, at Du bliver Toldrytter."

Et straalende Smil gled over det barkede Smugleransigt. Han greb Colbjørnsens Haand og knugede den

med et vildt Henrykkelsesudbrud, traadte tilbage, skuldrede sin Flint og brølte:

„Jer Toldrytter i Liv og Død, Capitain Peder! Og det er ikke dumt at betro mig den Bestilling, der gives ikke min Overmand paa Smugleromraadet, og det kan ikke nytte at sætte skinbarlige Helgener til at snuse efter ufortoldede Varer, jeg siger bare, Jer Toldrytter i Liv og Død, Hr. Capitain!" Han blev staaende med Flinten præsenteret længe efter, at Colbjørnsen var forsvunden. Brecke blev en af Capitain Colbjørnsens meest betroede Mænd.

Det vilde imidlertid blive for vidtløftigt at give en udtømmende Fremstilling af dette Corps' Virksomhed, hvorfor vi ville nøies med at fremdrage disse Træk, der maaskee kunne give et Billede af Tjenesten og de optrædende Personer, som færdedes udenfor og indenfor Stadens Mure, og som bugtede sig ud og ind allevegne, hvor Musketild og Kanontordenen ledsagede deres Færd, denne „de brogede Karle"s Seierssangs og Liigsangs Melodi. Kugler og Granater syntes at kalde dem til Live — dræbte dem for Resten ogsaa.

Colbjørnsens og Hans Breckes Udflugt til Vigsiden den følgende Dag efter Svenskens Heste skulde blive af Betydning for nogle af denne Fortællings Hovedpersoner.

STORMUGLEN.

Øvre paa Vigsiden sønden for Frederikshald ved Lunelands Kirke, der, hvor svenske og norske Vande mødes i den stride Fjordstrøm, som om de ville dæmme Grændse op mellem de to Lande, derude paa den svenske Strand, nogle Bøsseskud fra Frederikshald mellem Idfjord og Svinesund laa en faldefærdig Hytte. Dens lille Have var indhegnet af Strandtjørn; en flad Eng og en Kartoffelmark syntes at være dens hele Tilliggende.

Den 30te Juni sad Husets Eier paa sit Dige og saae over mod Staden. Hans graa Haar hang i Totter frem under en bredskygget Hat, der skjulte hans indfaldne Træk. Øinene havde et barsk Udtryk, og hans Hud var gjennempløjet af Furer og Folder, som skaarne med en Kniv. Han var Fisker, seilede hver Aften ud med sin Baad og solgte, hvad han fangede, ovre i Frederikshald. Forøvrigt kjendte Ingen ham nøiere, og der var et fjendtligt Udtryk over hans Adfærd, der holdt Andre paa Afstand.

Solen var gaaet ned ovre bag de norske Fjelde. Det var Havblik. En Maage sad og sov oppe i en Kløft med Næbet skjult under Rygfjerene; en Steenfyr eller et Enebærspiir hævede sig hist og her over de rundslebne Steen; det bruungrønne Tang laa i Dynger rundt om paa Stranden eller hang paa Klipperne, som hvide Trævler, og længere inde i Landet steg en tynd og hvidlig Røg i Veiret.

Den Gamle sad og skyggede med Haanden for Øinene og stirrede over mod Staden, som om han ventede Nogen; et bittert Smil spillede om hans Læber. En spættet Ged stod med Forbenene skjulte i Hækken og gnavede Skud efter Skud af den buskede Tjørn; en Gang imellem gned den sig op ad den Gamles Skulder, som om den vilde minde ham om, at Sengetid længst var inde. Dens Eier sad hensunken i sine egne, sørgmodige Tanker. Hans Læber bevægedes af og til, sagte, klagende Ord, som om han talte til en Syg, lød uafbrudt og uforstaaeligt.

Eensomheden og Ødet paa den tause Strand syntes ikke at have bragt denne Mand Fredens Hvile. Han vidste, at Stilheden herude rugede paa onde Planer, han kjendte af Erfaring, at Naturens Oprør bragte alt Levende Tilintetgjørelse, at Havet graadig sluger, hvem der giver sig hen til det, at det kun smiler for at bedrage, for at klæde sig i Skum og i Fraade og tilsidst efter endeløse Kampe at kaste et splintret Vrag eller et lemlæstet Liig ind mellem Stenene. Den gamle Fisker hadede Havet og bød det Trods. Kun naar

Stormen foer over Fjorden, truende og hvinende, og det lød som Kanontorden ude fra Skjærene, levede Eneboeren i Strandhytten op; hans Baad blev skubbet ned i Havstokken; han stagede sig ud, greb Aarerne og styrtede sig i Kamp mod de fraadende Bølger. Utalte vare de Menneskeliv, han i de sidste femten Aar havde bragt frelst i Land, og Brovagten i Frederikshald havde mangen en Nat seet hans krumbøiede Skikkelse stige op over Bolværket med en Skibbrudden i Armene, lægge ham varsomt paa Bryggen og forsvinde igjen i det sydende Hav. Derfor kaldte Haldenserne ham „Stormuglen"; de nærede en overtroisk Frygt for den eensomme Gamle.

Dagen efter en saadan Stormnat lagde man blot Mærke til, at Flaget hang paa Halvstang, det vil sige paa den Stump Mastetræ, der var reist som Sømærke yderst paa Pynten, hvor Hytten laa. Enkelte Veifarende vidste da at fortælle, at der var strøet Buxbom udenfor Husets Dør, medens den tomme Stue indenfor var pyntet som til Liigfest med brændende Voxlys, og en rusten og skjælvende Stemme sang Salmer dertil.

„Stormuglen tuder til Liig," sagde de og skyndte sig bort.

Der lød dæmpede Aareslag, og en fuldt lastet Baad gled i Skumringen om Pynten. Lidt efter skurede den ind over Strandens Steenbund, og Skipper Daniel sprang i Land, fortøiede Jollen og begyndte Udlosningen. Hans Last bestod af Huusgeraad og Fødevarer af al Slags, Klæder og Pelsværk, Viinfoustager og Sølvtøi.

Fiskeren gik ned til Baaden.

„Guds Fred og god Kvæld!“ bød Daniel. „I kan tro, det kneb at komme heelskindet i Land; Svensken sidder derovre paa Knivsø og holder skarpt Udkig. Har I ellers fornummet noget til ham i Dag?“

„Nei, kun til Frederikshaldfolket; de var herovre i Gaar og tog min Ko og alt det Kvæg, de kunde overkomme, Geden lod de mig dog beholde; den giver mig Mælk nok.“

„Sikke noget Rak!“ raabte Daniel og spyttede en Skraa ud. „Det skal vel være Gjengjæld for, at Svensken i Forgaars red lige ind til Byporten og drev af med alle Byens Malkekøer lige for Næsen af vores tapre Folk. I kan takke Gud for en saadan Søstersøn, I dèr har faaet, som bringer alle disse delikate Sager til Huse.“

„Hvis er alt det Gods, Du fører herover igjen i Aften?“ spurgte Fiskeren barsk.

„Det er den rige danske og tyske Kjøbmands begribeligt. De har laaset alle deres Victualier og Mobilier ned i den dybe, hvælvede Kjælder, og saa gav de Søster Ulle, velbestaltet Huusbestyrerinde hos Patron Walck, Nøglen for at passe det Hele, mens de stak af fra Frederikshald med Kone og Rollinger, ligesom vores Byfoged Niels Riiber iforgaars, fordi Kong Carl nok nu gjør Alvor af at tage Staden med Storm.“

„Det bliver et kjønt Regnskab, naar Herskabet kommer hjem og finder Kjælderen tom.“

„Døren er ærlig og redelig splintret; det kan være

Naboen, der har brudt den op, den Tyveknægt, det kan ogsaa være Fjenden; jeg troer nu, det er Gjenboen, for Skomager Mikkel har et tyvebrændt Rævefjæs," sagde Daniel og kneb Øinene sammen.

„Uærligt Gods kommer ikke under mit Tag!" udbrød den Gamle heftigt.

„Gud bevares, Tyvekoster mener I!" raabte Daniel dybt krænket. „Det vilde da være en uforsvarlig Synd at lade alle disse rare Sager gaa op i Røg? De gudsforgaaende Borgere have jo besluttet, alle som een, at svide hele Staden af, saa snart Svensken bryder ind. Gud bevares, de er jo tapre Fædrelandshelte! Og hvad faae saa de rare Fyre for det? De risikerer at blive Krøblinger for Resten af deres Dage, forstaaer I, sultne og tiggefærdige. Saa træder den brave Daniel frem og siger høimodigt: „See: alle de Skatte har jeg reddet ved min Manddom og Conduite." Eierne lægge deres Hænder signende sammen og betaler saa rundeligt i Findeløn, at vi Stakler ikke behøve at slide mere i Nød og Usselhed. — Naada — kalder I det for Tyvekoster?"

Under denne Forklaring bar Daniel Godset op mod Hytten og stuvede det sammen i Gedens Brædeskuur.

„Saasnart Colbjørnsens Kundskabsmænd bringer tilforladelig Underretning om Svenskestormen, saa flytter Søster Ulle ogsaa det bedste af sin Patrons Eiendele herover," vedblev Daniel. „Det er jo en Himmerigs Tilskikkelse, at vi har en saa nær Slægtning her i Sikkerhed paa den svenske Kyst; vi tænkte først paa

at flytte Sagerne op i Motters Hytte; men dèr er jo Morbror Bjørnstad, som kun gjør os Skam og Ulykker."

„Bjørnstad!" hviskede Fiskeren med skjælvende Læber. „Bjørnstad!" gjentog han hæst og løftede sine knyttede Hænder. „Hans og min Regnskabsdag vil komme — den kommer — Øie for Øie, Tand for Tand i hans blødende Hjerte! Jeg skal see Dig styrtet i Støvet, knæle og trygle, som min Søn tryglede for din Fod, uden at finde Barmhjertighed!"

„Javist, I kan jo tale med om Bjørnstads Krakilskhed," vedblev Daniel ligegyldig, medens han skrev ned i sin Regnskabsbog. „Syv Kobberkjedler, to delikate Sølvlysestager, 5 enebærrøgede Skinker — de kunde være haardere røget, lille Madam Terkel —, 3 Pelsfrakker — vil man see til de Snydere; der er gaaet Møl i dem! — Javist, Bjørnstad drev Jer jo i Landflygtighed, saa Ingen aner, I lever herovre som Fisker. Det var nok Jeres yngste Søn Halvor, den Gavstrik, der begik Kassesvig i Frederikshald; saa gik han til Morbror Bjørnstad om Hjælp for ikke at bringe Skjændsel over Jeres graa Haar; men der kom han til den Rette. Morbror skjældte ham Hæder og Ære fra, og saa gik Jeres Dreng hen og undlivede sig selv i Tisteelven med Skam og Vanære; og Jeres ældste Søn var nok druknet herudenfor Skjæret i Forveien. — Tre Pakker Klipfisk, en Tønde salte Graabeinsild, prima Vare — Ja, I kan have Grund til at strø Buxbom herinde. Men sikken en Søn, I nu har faaet til at bjerge Føden til Jer, en rigtig brave Søn, der arver Hytten, naar I en Gang

gaaer heden — Og glem ikke i Tide at sige mig, hvor I gjemmer Spareskillingerne, for de sige, at I har butlet retskaffens sammen i mange Aar. — Sikken en steenrig, gammel Stormugle — dikkedik!"

Daniel stak Fiskeren spøgefuldt i Siden med sin Tommelfinger og smilede kjærligt.

„Min Ældste døde i sit Kald — den Yngste har bødet for sit Fald — derude hos dem vil jeg søge hjem," sagde Fiskeren og pegede ud mod det mørknende Hav. „Mine egne ere borte, jeg har ingen Familie."

Der var en egen forstenet Ro over hans rynkede Skikkelse, medens han stod paa Pynten og stirrede ud mod den griske Fjende, der endnu i Søvne manende sendte brummende Døninger mod Land.

Et guulhaaret Hoved og nogle vilde, skjæggede Ansigter vare under denne Samtale komne til Syne bag Tjørnehækken, for ligesaa hurtigt at forsvinde igjen.

„Tøv lidt!" raabte Daniel efter den Gamle, som vendte sig, for at gaa ind i den tomme Stue. „Blev der saa lyst anden Gang for Bager Hans Hoyer og Olaug sidste Søndag?"

„Der blev lyst for dem," sagde Fiskeren. „Herren holde sin Haand over hende!"

„Naada, sikken en Lykke det fattige Pigebarn uden Navn eller Stand gaaer ind til med den rige Bagersøn!" udbrød Daniel.

Halvor traadte frem i en Aabning i Hækken. Maanen stod høit paa Himlen og kastede et blaaligt Luftskær

over hans kraftige Skikkelse, medens han gik hen mod Husets Eier.

„Hvem taler her om Lysning for Olaug, min Fæstemø?“ spurgte han og saae truende fra den ene til den anden.

Fiskeren vendte sig. Ingen havde bemærket Halvors Baad, roet af Hans Brecke og Niels Anker, der ubemærket lagde til Land lidt længere nede paa Stranden. Der foregik i dette Øieblik en mærkelig Forandring hos den Gamle; han veg tilbage, som om han saae en Aabenbaring, hans Øine udvidedes, hans Hænder strakte sig skjælvende frem ligesom afværgende, et Smil, der vexlede mellem Rædsel og den blideste Hengivenhed, dirrede paa hans forvitrede Træk.

„Halvor, min Halvor!“ aandede han frem. Det lød som et Hjerteskrig i den brudte Røst.

„Han troer at see sin døde Søn Halvor,“ hviskede Daniel forklarende.

„Jeg er Halvor, Bjørnstads Søn,“ sagde den Unge. „Og Du ligner Far min, som den visne Furu ligner den store levende. Hvem er Du?“

Fiskerens Træk antog atter sit haarde Udtryk. En glødende Rødme skjød op i hans furede Pande.

„Bjørnstads Søn — Øie for Øie, Tand for Tand! — Almægtige Gud, hør min Bøn!“ hviskede han, men Stemmen skjælvede.

Halvor vendte sig mod Daniel, der i Følelse af sin nys erhvervede Rigdom stod med et velvilligt Smil og

betragtede dette Møde, hvor Blodets Røst hævede sig mod gammelt Nag og lidt Uret.

„Hvem er den Mand?“ spurgte Halvor.

„I Sandhedens Navn skylder jeg at tilstaae, at det er din kjødelige Faster Ellen, Du stædes for,“ erklærede Daniel, greben af det usædvanlige i Situationen.

„Faster Ellen!“ udbrød Halvor og sprang hen mod Fiskeren med et straalende, kjærligt Smil; „Faster i Mandsklæder, Faster Ellen, som Mor har sørget saa ofte over, og som Far en Gang græd over!“

Fiskeren svarede ikke, han vedblev blot at stirre paa Halvor. Pludselig vaklede han; den Unge sprang frem og greb ham i sine udbredte Arme. Halvor følte en underlig kraftløs Byrde mod sit Bryst; da han saae ned i Fiskerens Ansigt, omgivet af et graat, brusende Haar, der forøgede Ligheden med hans Fader, opdagede han, at den Gamle laa bevidstløs i hans Arme. Han løb ned til Havet og hentede i sin Hat koldt Vand, hvormed han badede Fasterens Ansigt. Da hun igjen slog Øinene op under de buskede Bryn, saae hun spørgende paa Halvor og sagde usikkert:

„Græd Far din over Faster Ellen?“

„Jeg saae kun Far græde to Gange,“ svarede Halvor hurtig og saae ned for sig. „Første Gang var, da Mor sad og klagede over Faster Ellen og hendes stakkels Dreng; Far gik og skjændte og smældte op og ned ad Gulvet; saa kastede han sig paa én Gang hen over Bordet og hulkede og vaandede sig haardelig.

„Lille Søster Ellen og hendes stakkels, vildledte Barn!“ stønnede han.“

„Sagde han „Stakkels vildledte Barn“?“ spurgte den Gamle og holdt fast paa Halvors Arm. „Husk Dig vel om. I Jesu Christi Navn, sagde han „Stakkels, vildledte Barn“?“

„Stakkels Faster Ellen!“ svarede Halvor og knugede Fasterens barkede Haand med et aabent og freidigt Blik. „Hvor jeg kan see, at Du har sørget. Du ligner ogsaa Faster Ulle, som døde.“

Den Gamle nikkede. Det lød, som om en haardt spændt Streng i hendes Indre pludselig sprang; et forklaret Udtryk, en usigelig Fred bredte sig over de stivnede Træk.

„Hvornaar græd din Far anden Gang?“ spurgte Faster Ellen med en Stemme, der endnu ikke ret kunde finde den blide Klang, den søgte.

„Anden Gang var —“ Halvor brød kort af.

„Var —?“ spurgte Ellen.

„Da han kom hjem den Aften, Byens Folk lyste ham fredløs.“

„Er din Far lyst fredløs?“ spurgte Ellen og reiste sig heftigt.

„De lyste ham fredløs den Aften, han kom til dem og vilde have gjort Alt godt,“ svarede Halvor.

Det brød frem, pludselig som en tilbagetrængt Strøm, Klage over lidte Ydmygelser, Vrede, Skildring af Faderens og Moderens trøstesløse Liv derhjemme paa Fossegaarden. Dette Skriftemaal, som ingen Pine

skulde have fravristet ung Halvors Stolthed, aflagde han ukaldet, uspurgt til Faster Ellen, hvem han her saae for første Gang, mens Taarerne var ved at bryde igjennem.

„Forbandelse ramme dem, der lyste din Fader fredløs!“ raabte Fiskeren heftig og strakte Armene mod Himlen. Den bredskyggede Hat laa paa Jorden, [et Ansigt, skjønt i dets furede Lidelse, belystes af Maanens bløde Lys, der ikke mægtede at oplyse de skarpe Rynker. „Braad og Brænding forude — de store Storme allevegne! — Broder, jeg vil hjælpe — jeg kommer, almægtige Gud, forbarm Dig over os Alle!“

Faster Ellen og Halvor sank til hinandens Bryst. For første Gang fandt tilbagetrængte, uforstaaede Følelser, Sorg og Lidelse, her sit Udløb; dermed var Pagten sluttet. Aarelang Græmmelse i Eensomhed og Grublen svandt hen i den lyse Sommernats Taager.

„Uh, dette her er saa overmaade rørende, som naar En har Barn i Kirke ovre i den store Katharal paa Vestindien!“ snøftede Daniel og gned sine tørre Øine med Bagen af Haanden.

„Jeg sagde nys i min blinde Uforstand, at alle mine Egne vare borte,“ hviskede Ellen og stirrede paa Halvor med Glød i de hule Øine.

„Jeg mener forvist, Du har en Søn endnu,“ sagde Halvor.

„Faster Ellen har to Sønner!“ udbrød en dyb og alvorlig Røst.

Den Gamle vendte sig og saae i Maanelyset en

høi og bredskuldret Skikkelse, som ubemærket havde været Vidne til dette Optrin. Jørgen Halvorsen traadte frem og greb Fasterens Haand.

„Jeg er din Søster Ulles Søn," sagde han.

Der hvilede en sørgmodig Alvor over hans smukke og mandige Træk, medens han ufravendt og søgende saae ind i den Gamles dirrende Træk.

„Faster har Pinedød tre Sønneker!" forsikrede Daniel og trængte sin brede Sømandsskikkelse frem mellem de Andre. „Sikken en Familie, Du her har faaet — naada!"

Der lød et skarpt Maageskrig oppe fra Land. Idetsamme blussede en Straaild i Veiret nede paa Stranden. Signalet gjentoges. Halvor sprang i Veiret og saae ud over den glindsende Havflade.

„Derude kommer Colbjørnsens brogede Karle!" raabte han og pegede over mod Bratø.

Et mærkeligt Syn viste sig ude paa Fjorden. En sexten Alen bred Bygning, der nærmest lignede et Huus med et fladt Tag, kom glidende frem af Skyggen under Øen og nærmede sig Vigsiden. Smaa, sorte Pletter i glindsende Bølgestriber laa strøede omkring denne Bygning, og da den kom nærmere, bemærkedes taktfaste Aareslag fra mange mindre Fartøier, der varpede Kæmpen i Land.

Det var den historiske Skydepram, som Frederikshalds Borgere for egen Bekostning havde bygget til Selvforsvar, og som nogle Dage senere kom deres Stad til uvurdeerlig Nytte under Svenskernes Indfald.

Denne Pram var bygget over et gammelt Skib, „Saltsækken“ kaldet, hvilket de saaledes indrettede, at de toge tvende Parter af den Bro, som af Løvendal var bygget til Overgang fra Svinesund til Vigsiden Aar 1711. Disse Brodele bleve lagte sammen og derover paatværs gjordes en anden Flaade af Bjælker, hvorpaa de fastnaglede en stor Deel Planker, „indtil de tænkte, at den kunde flyde paa Vandet med den Tyngde af Stykker og Folk“, skriver Jonas Rist, „saaledes at Folket vel uden vaade Fødder kunde gaae paa den“. Saa bebyggede de den med Vægge og Halvtag. Siderne vare omtrent en Alen tykke i Stykhullerne og uden og inden forhudede af Planker; Rummene mellem disse opfyldte med Mos eller gamle Haar, som de fik hos Feldberederne. Taget var af dobbelte Planker. Paa hver af de tvende Sider vare to Stykhuller og i Taget mange Skydeskaar, hvorigjennem kunde sigtes med Bøsser.

Den 2den Juni, som var tredie Pintsedag, blev Prammen færdig og forsynet med to atten-pundiger, to tolv-pundiger og to otte-pundiger, og det danske Flag blev heist.

Denne Bygning var gjort for at forvirre Fjendens Brobygning i Svinesund. Men den Dag, Prammen skød dansk Signal til Efterretning for de danske og norske Fartøier, som laa udenfor Svinesund, og som skulde hjælpe i den Forretning, viste sig at være en uheldig Dag. Fregatten „den kronede Rose“ havde for tidligt indladt sig i Kamp med de Svenske; Skibet

blev entret og gjort til Entreprise. Da Prammen omsider naaede frem mod Svinesund, saae den sin Kampfælle ligge som Blokering i Indløbet, besat af svenske Soldater, hvorfor Haldenserne klogelig varpede Prammen tilbage til Halden.

Maanen, der synes at være hver romantisk Stordaads Forbundsfælle, lyste altsaa denne Nat ned over Prammen, som i Skyggen af Bratøen blev varpet ind under den svenske Kyst. Om denne Nats Bedrift, som strengt taget ikke hører til denne Histories Udvikling, staaer der fortalt hos Jonas Rist:

„Samme Aften, som var den 30te Juni, lod Colbjørnsen samle sit Compagni paa Torvet samt og berede en stor Deel Pramme og Eger med mindre smaa Baade. Da Folkene stode færdige med deres Geværer tilligemed Fæstningens Soldater, bleve de i Mørke i Fartøierne indtagne, paa det at Fjendens Folk, som sad ved Knifsø i Bjergene at see, hvad de, som vare beleirede i Byen, foretog at gjøre, ei saadant skulde formærke. Derpaa fore de over til Vigen og bleve satte i Land lige overfor Æskevigens Eiendele, for at nedhente de svenske Heste, som gik løse paa Græs derovre, og lode de over 30 Mand blive ved Fartøierne, som skulde lægge fra Landet med dem, om noget fjendtligt Parti skulde have kommet. Thi de havde Kundskab om, at et sachsisk Regiment til Fods stod ei langt derfra. Klokken henved 12 skiltes de, som gik efter Hestene, fra os Andre, som vartede deres Tilbagekomst og skulde ligge færdige at tage

dem ind, enten de kom dèr paa Stedet eller nedenfor, i Fald de bleve forfulgte.

Alle Svenske næst omboende, baade Mænd og Kvindfolk, bleve tagne i Arrest og satte paa en Pram, saaledes ogsaa den gamle Fisker og Skipper Daniel.

Da Klokken var tre, og Solen begyndte at rinde op, var endnu intet hørt af Skud eller Vagter oppe i Landet. Da Klokken gik til fire, og intet blev fornummet om vores Indkomst med Krigsbyttet, begyndte Alle at frygte, at det ilde skulde være faldet. Men idetsamme hørte vi en stærk Drønen af Heste, og saa fornam vi, at vore bleve Seiervindere og havde foruden 111 Heste 26 Mand til Fanger, som passede paa Hestene, og gik dette Værk saa stille for, at ei et Gevær blev sfskudt. Thi da de vare komne Fjenden saa nær, at de kunde see fuldkommelig og tilvisse, hvormange Hytter han havde gjort, og hvormange Varmer, hvoraf de kunde slutte, hvormange Folk omtrent der kunde være, omringede de dem saaledes, at ingen af de Svenske, som de mestendeels tog sovende, kom tilbage at give Efterretning. Den eneste Fjende, der blev dræbt, var en svensk Lieutenant, som Halvor Bjørnstad skød ned, fordi han satte sig til Modværge.

Da Hestene nu til Fartøierne ankom, lagde vi Prammen strax til Bjerget og indtoge Hestene og lode de svenske Folk gaae, som vi havde i Arrest, og satte lige over til Æskevig, hvorfra vi førte dem over Land til Frederikshald, did vi ankom Klokken halvgaaen fem om Morgenen." —

„Aldrig har jeg været med til at smugle stoltere Ladning over Grændsen!“ raabte Brecke, da Hestetoget dundrende foer frem over Bybroen og svingede ind paa Torvet, hvor det modtoges af en jublende Folkeskare, der i Øieblikkets Seiersmod syntes at glemme, at deres ulykkelige Stad var priisgivet til Undergang, et sikkert Bytte for Rov og Plyndring.

Hytten ovre paa Skjæret stod fra denne Dag forladt. Den gamle Fisker var forsvundet. Stormuglens spinkle Fartøi havde atter søgt ud til Redningsarbeide i Livets høie Bølgegang.

SKJÆNDSELSBARNET.

I over to Maaneder, der syntes tvende Aar, havde Frederikshald nu udholdt Svenskekongens Beleiring. Al Handel var standset, alle Næringsveie og Indkomstkilder vare revne fra Byens Indbyggere. Borgerne, unge og gamle, stode under Vaaben, og Øxer, Stænger og Dolke kom i Brug. Ved Kirkepladsen saaes Oldinge daglig øve sig i Vaabenbrug, og der fortælles om to smaa Drenge paa sex og otte Aar, som tæt udenfor Staden fik Besøg af en svensk Rytter, der rolig lagde sig til at sove i deres Hytte, da han ikke fandt andre hjemme end Børnene. Saasnart Rytteren faldt i Søvn, listede den største Dreng sig hen og knuste hans Hoved med et Øxehug.

Fjenden ventede endnu bestandig sit grove Skyts og vilde have paaført Byen langt større Ulykker, dersom han havde været i Besiddelse af Mørsere, Stykker Kartover, og hvad nu hiin Tids Krigsvaaben benævnedes. Fæstningen, der var skjænket Borgerne af Frederik den Tredie, efter at de i tvende Beleiringer

tilstrækkelig havde lagt for Dagen, at de fortjente denne Omhu, og som ene og alene blev anlagt for at være denne saa høit fortjente By til Skjærm og Forsvar mod nye fjendtlige Angreb, denne Fæstning fortjener med stor Ret sit Ry som Bjergfæstning. Saavel dens høie, steile Beliggenhed, ca. 360 Fod over Havet, og de udenfor Portene beliggende Bjerghøider ere saa steilbratte og blottede for Jord, at Fjenden vanskelig kunde betjene sig deraf. Hertil kommer et uudtømmeligt Morads, en næsten bundløs Myr (Mose) ved Overbjerget, den hundrede Alen brede Tisteelv og et Stykke af Idfjorden, der omgav Fæstningen. Som en af dennes væsentligste Fordele maa endnu nævnes den sjældne Tilfældighed, at ikke mindre end tre Vandkilder i en Høide af 330 Fod over Havet rigelig forsyner tre store Vandbeholdere og Fæstningen med Vand.

Selve Staden derimod ved Bjergets Fod, laa saa godt som aaben for Fjenden, skjøndt Borgerne havde gjort deres Bedste for at sætte Staden i Forsvarsstand. Palissader bleve anbragte overalt, „spanske Ryttere“ og Pæle nedrammedes i Elvens Vadesteder, Muren om Borgerskandsen var udbedret, og Broen mellem Nord- og Sydsiden blev afkastet saaledes, at der var en Aabning paa 12 Alen, hvor kun to Længdestokke laa tilbage. De fleste af Borgerne havde stuvet deres Gods sammen i de dybe Kjældere eller lod det bringe op i Fæstningen.

Skjøndt Staden var afbrændt i Aarene 1667, 1676 og 1703, bestod den endnu kun af Træhuse. Magister Johannes Schrøder, Rector scolae, lader i sin rimede Beskrivelse Frederikshald By sige:

„Men ach, jeg skjælver, naar jeg ikkun Ilden nævner
og Under derved ei, I, mine Bjerge revner;
thi jeg fortællet har, hvorledes jeg er brændt
og ofte jammerlig ved Ildens Lue skjænd't.
Nu maa jeg atter til om Ildebrand at tale
og ny Elendighed om Ilden at afmale.
Ach! Vand at slukke med! hvert Øie græde maa,
naar de min Modgangs Last vil ickun tænke paa.
Dog trøstig jeg har Vand af Naadens Ledske Kilde,
om end Ulykken mig har altid villet ilde.
Saa haver Dig, min Gud og mildeste Regent,
min Modgang og min Sorg til Trøst og Glæde vendt."

Man skulde tro, at Byens Borgere vare blevne klogere af disse mange Ildebrande og havde opbygget den nye Stad af Steen, i Særdeleshed da der fandtes Teglbrænderi ved Staden, hvis Steen bleve benyttede til Fæstningen; Steen vilde ogsaa med Lethed kunne bringes tilveie andet Steds fra. Der reiste sig imidlertid for store Vanskeligheder, til at denne fornuftige Plan kunde gjennemføres. For det Første var det blot de Rige, der kunde gjenopreise deres Huse af Steen; de Fattige eiede efter Brandene kun deres tomme Hænder; en Levealder vilde hengaa, inden de bleve istand til at reise sig et lille Huus, dersom det skulde være af Steen, hvorimod Bekostningen var ringe ved at slaa en lille Hytte op af Træ, hvilket ogsaa hurtig skete. De enkelte Rigmænds grundmurede Bindings-

værkshuse vilde saaledes alligevel mellem Træhuse være priisgivne til Ilden, dersom en ny Ildebrand opstod. Byens Borgere bleve derfor snart enige om, at det var dog bedre at sove i egne Træhuse end at campere paa aaben Mark i Forventning om Fremtidssteenhuse, ikke at tale om den Gjæld, Enhver vilde paadrage sig.

Dertil kom, at den kolde, lange Vintertid ikke egnede sig til Murerarbejde; een Nattefrost kunde fordærve Dagens Arbeide. Kort sagt: Frederikshald By blev ved at voxe frem af Træ.

Under Svenskekongens Storm skulde det vise sig, at de Steenhuse vare blevne tryggere Hjem for Svenske end for Nordmænd. Træhytterne bleve Fjendens Liigkister, og Fyrretræesplankerne blev flammende Fakler om hans Dødsbaare.

Paa Hjørnet af Kirke- og Borgerskandsgade laa den rige og velfornemme Kjøbmand Walks Huus lige over for Peder Colbjørnsens Gaard, hvor senere det Ankerske Arbeidshuus blev bygget. Det var kjendeligt fra Omgivelserne ved sine vel vedligeholdte malede Figurer paa Façaden, den nyrestaurerede Svalegang og de høie spidse Gavle, der ragede tilbørligt op over Gjenboers og Naboers Huse.

I det Hele taget skjelnedes de smalle Gaders Bygninger ogsaa i Frederikshald fra vore Dages ved deres ueensartede Karakteristik. En Vandring gjennem de trangeste Gyder gav ikke alene Stof til Betragtning, men tillige et Indblik i hver særskilt Eiers Personlighed.

Alle disse forunderlige smaa Udbygninger og Enkelthеder af uregelmæssig Form vare levende Vidnesbyrd om en nu til Dags ukjendt Kjærlighed til Hjemmet og tegnede lyslevende Tidens og Borgernes Originalitet.

Natten til den 4de Juli, som var Løverdag før 4de Søndag efter Trinitatis, brændte to Spædelys indenfor Glarruden i øverste Stokværk i nævnte Træpalads og udsendte et for Tiden stærkt skinnende Lys i Sommernatten. Indenfor i den lave Bjælkeloftsstue, hvis Luft var stærkt krydret af Lavendelrøgelse, og hvor Myggene summede, stod Jomfru Ulle Halvorsen og „tog sig ud", som hun teknisk betegnende kaldte sine Prøvetimer for Toiletspeilet. Dynger af fremdragne, brogede Klædningsstykker, farvede Blomster, udfaldne Fjer bugnede ud af Skuffer og Skabe, og Kasser stode halvt pakkede paa Gulvet, som om her holdtes Flyttedag.

Eierinden af alle disse Herligheder stod for Øieblikket i tilbagelænet Stilling fortabt i Beskuelse af sig selv i en liden Speilstump over Kommoden. En skarp Rynke i den magre Pandehud tilkjendegav, at Mønstringen ikke faldt ud til hendes Tilfredshed, hvilket gjorde Jomfruens Dømmekraft Ære; thi her maa tilføies, at Ulle Halvorsen var en mager Person med skarpe Smil, og at Rynkerne i hendes indtørrede Ansigtskjød paa ingen Maade dækkedes af Kalkstøvet og det Zinnoberrøde paa de fremstaaende Kindbeen, ei heller formaaede de talrige Favoritkrøller over Kindhulerne at skjule, at Giftermaalstiden var stærkt inde.

Det bankede paa Døren.

„Kom ind!“ raabte Jomfru Ulle med skjærende, dog honningsød Stemme.

Døren gik op, og en sværlemmet Kvinde med røde Kinder i en hjemmevævet Kattunskjole traadte ind og neiede.

Ulle gjengjældte denne Hilsen ligesaa siirligt og udbrød:

„Enkemadam Anea Höyer, alene! Kommer ikke Olaug og Jeres Søn Caspar efter Aftale?“

„Olaug venter dernede i Forstuen; min Søn indfinder sig Klokken elleve. Jeg har selv noget paa Hjerte, som forvist maa forhandles, hvis Jomfruens Tid ellers tillader det,“ tilføiede hun med et skarpt Blik paa det høirøde Shawl, hvori Ulle netop havde indsvøbt sin Figur.

„Ja, jeg har lettet lidt paa Sorgen efter min salig Mor,“ svarede Ulle med et undskyldende Smil. „Men naar det gjælder Stadens Velfærd, saa væk med Familiehensyn!“

„Stadens Velfærd?“ spurgte Anea tvivlende.

„Ja nok, Landets Velfærd,“ gjentog Ulle og kastede et dvælende Blik i Speilet. „Kan Svenskekongen ikke bryde herind i vor Stad, hvad Time det skal være? Er det ikke min Pligt som velbestalter Huusbestyrerinde i en af Byens Førstemænds Huse at tage sømmeligt imod ham? Hvad troer I, at de gudeskjønne, svenske Officerer maa tro og tænke om os norske Kvinder, dersom vi Alle tage imod dem med glat-

kæmmet Haar og Kattunsklæder? Hvor har man nogen Sinde hørt Tale om et Borgerskab som vort, der til største Skade for sig selv vil til at ruinere vor gode By ved at tænde Baal herinde for ikke at efterlade Svensken det, han kan staa og ligge paa?"

Ulle hævede Armene i det røde Shawl mod Loftet og vedblev i stigende Bevægelse:

„Vilde det ikke være os Alle til største Fordeel, om disse vrede, svenske Helte fik os i deres Gewalt? Vi kunde da leve i Gammen og Rolighed og give ham Plads ved vort Bord, ved vor varme Arne. Herre Gud, de Stakler, som nu i Maaneder har ligget derude paa den bare Mark i Slud og Regn, hvor de vilde takke for at faae en blød Seng at udhvile deres stærke Lemmer i, ja, de vilde unde os at fortsætte vor Handel og daglige Leveviis i Stedet for, at nu alle vore surt erhvervede Skatte" — Ulle slog ud med Haanden mod sine Dragter — „skal blive Ildens graadige Blus, saa vi herefter finde slet intet Huusly. Ikke for ingen Ting har Byen en Vildmand med en Steenøxe til Vaaben; Vildmænd og Bjørne ere de Alle."

„Ja, de snakke saa hjertensgjerne, de gode Raadmænd," sagde Anea og gjorde Plads til sig paa en Stol. „Saadan har de jo nu rumsteret i to Maaneder; hver Nat gjør de til Dag med deres Lichtkugler der oppe paa Fæstningsmurene og slaa Allarm — Folk kiler til Skandsen, og saa er der ikke Skyggen af en Svensker alligevel."

„Ak, de sige jo, at Svensken agter at overrumple os i vor søde Søvn!“ udbrød Ulle med et skjelmsk Sideblik mod et rummeligt Sengested, skjult bag blomstrede Forhæng. „I to Uger har jeg nu i den Anledning holdt rene Lagener og broderet Hovedvaar og to Gange skiftet friske, røde Hagebaand i min fixeste Natkappe.“

Anea spidsede sine kjødrige Læber til et forstaaende Smil, men sagde hurtigt:

„Herrens Veie ere ikke altid Jorderigs Veie; det gjælder at vide, til hvilket Parti man hører, Jomfru Halvorsen.“

„Det veed Himmerigs evige Gud, jeg hører til vores!“ udbrød Ulle. „Men nede i Storstuen sidder den rare Commandeur Bruun og alle vore Raadsherrer og raaslaa med hverandre om at stikke vor By i blussende Brand. Er det at høre til vores Parti? Er det at have Hjerte i Brystet at ville stege sin Medskabninger spillevende, blot fordi de ere svenske? Derfor har jeg pakket min Huusbonds og mine Sager, som han troer vel bjerget i den hvælvede Kjælder, og bragt det Hele i Forvaring over paa Vigsiden. See, det kalder jeg at være paa vores Parti.“

„Og mit Bageri?“ spurgte Anea forbitret.

„Blusser af som en Furuspaan!“ forsikrede Ulle. „Alle Oldermændene sidde dernede i vor Storstue og tale alle i Munden paa hverandre; men høiest taler Peder Colbjørnsen, den tapre Helt, og ham følge de Alle. Vi maatte lægge en høvlet Fjæl over to Fjer-

dinger for at bænke de mange Raadsherrer, og vore Læredrenge gaae rundt i nye Lærredsbluser med store Mostkander og byde Pryssing og stoppe Kridtpiberne. Jeg tør sige, at bedre bestyret Huus end vort findes ikke i denne Stad."

Ulle vendte sig atter mod Speilet og slyngede sit røde Tørklæde fastere om Kroppen.

„Først nu i denne silde Aftentime har jeg Stunder til at tænke paa Svenskekongens og hans Officerers Modtagelse og Olaugs Bryllup. — Har I saa faaet Bugt med hendes Stivsind?"

„Olaug er Jert Sødskendebarn, efter hvad I siger; I giver hende femhundrede blanke Sølvdalere i Medgift. Hun seer statelig ud i Bagerboden; aldrig har jeg haft bedre Handel, end siden jeg tog hende i min Tjeneste, heller aldrig haft paalideligere Pige. Men tage min Casper med det gode, det gjør hun ikke."

„Vi faae at see, saa maa hun tvinges med det onde," sagde Ulle og lo tørt. „Har I ellers forsøgt, hvad den kloge Kone raadede Jer til?"

„Javel, Casper laa troværdig med Æblet i Armhulen den ganske hellige Himmelfartsnat, og næste Morgen bød han Olaug at spise det paa fastende Hjerte; men saa staaer vor store Griis i Gaarden, og da Pigen skubber til Æblet, triller det lige i Gabet paa Dyret. Men nu kommer det mærkelige ved Historien, siden den Dag, Grisen aad Caspers Æble, kan han ikke gaa i Fred for den; hun render efter ham, blot han viser sig."

„Herre Jemini!“ udbrød Ulle og slog Hænderne sammen. „Skulde et Kjærlighedsæble virke saa kraftigt? — Jeg maa see at faae stukket et til Kong Carl for Stadens Velfærds Skyld.“

„Ja, Herrens Veie ere mange,“ sukkede Anea. „Min Casper kurrer og sukker, og lige langt kommer han.“

Et rødligt Hoved med tykke Læber og vandblaa Øine kom til Syne i Døraabningen, og Casper traadte ind iført en blaa Kjole med blanke Knapper.

„Der er skeet en græsselig Ulykke i Familien!“ udbrød han med stive Øine; „den kræver Hævn!“

„Hvad er der i Veien, min eneste Putte?“ udbrød Anea Bagerenke og reiste sig forfærdet.

„Han har smurt mig igjennem, Jørgen Fidelspiller, Olaugs hemmelige Kjæreste nede ved Elven. Hun stod gjemt under en Hyldebusk; Blomsterne hang ned om hendes blege Kinder, og Floden boblede om hendes smaa Fødder. Jeg laa og lurede. Saa gled han frem i sin Baad og spillede og dirrelirede, og jeg saae Taarerne strømme ned over hendes Ansigt. Jeg sprang frem og vilde kysse hende lige paa Truten; men den stridige Tingest hvinede, og saa kom han i Land og bankede mig læsterligt igjennem. — Motter, der er skeet en græsselig Ulykke i Familien.“

„Kald Olaug herop!“ udbrød Ulle og trommede med Fingrene i Bordpladen.

Lidt efter traadte Olaug ind i Stuen. Hun var blegere og syntes høiere siden hiin Vinteraften oppe i

Fjeldhytten. De store, blaa Øine saae alvorlige fra den ene til den anden, mens hun stille og rank blev staaende indenfor Døren.

„Hvad maa jeg høre om Dig!“ udbrød Ulle hidsig og traadte imod den unge Pige. „Din retfærdige Kjæreste for Gud og Mennesker lader Du din Boler haane, letfærdige Tingest. Du holder Stævnemøder og lader Grisen æde Caspers Æble! — Endnu denne Nat falder Du til Føie og staaer ikke din egen Lykke i Veien.“

„Lykke!“ sagde Olaug og saae Moderen alvorligt i Øinene. „Lykken, det er Blomsten, som brister frem af Foraarsjorden, det er Gurus Kyllinger, som kløve Ægget, det er Vinden derhjemme i Furuskoven, Elven, der risler som Musik, — Lykken er derhjemme, — min eneste Lykke!“ Olaug knugede Hænderne mod Brystet.

„Motter, Motter — din eenbaarne Søn faaer en Sprække!“ hylede Casper. „Den Tyveknægt har forgjort min Fæstemø med et Liggeæble og sit Fidelspil. — Uh, see, hvor rund hendes Barm strutter, og hvor hendes Læber ere røde! Jeg holder det ikke ud! Hun er jo min trolovede Brud for Gud og Mennesker, ikke sandt? De har jo lyst tredie Gang for os i Lunelands Kirke?“

„Saagodtsom din ærbare, ægteviede Viv, mit Dæggelam,“ forsikrede Anea og klappede Sønnen beroligende paa de brændende Kinder.

„Kom saa!“ sagde Ulle og vinkede til sin agtbare Veninde. „Hvad de to Ægtefolk nu har videre at

snakkes ved om, bør vi ikke overvære. Saa meget er vist: Casper maa være en stor Tosse, om han nu ikke hævner den Tort og Svie, han i hele to Maaneder har maattet døie af hendes Stivsind, og han er ikke noget Mandfolk, om hun i Morgen slipper af Buret, inden hun paa sine Knæ maa takke ham, om han vil række hende Haanden for Alteret paa Søndag, siden vel Ingen tager hans Frille til Ægte senere."

Med et spottende Smil og et Blik, som Sindsbevægelsen gjorde stikkende, nikkede Ulle til Olaug og forlod Stuen med Anea. Idet Ulle laasede Døren til de Unges Stue, tilføiede hun med et katteagtigt Smil:

„Der er en ganske charmant Kjærlighedssofa derinde i min lille Duerede."

Bagerenke Anea sukkede og løftede Øinene mod Loftet. Dermed forlode de værdige Aandsfrænder det øverste ubeboede Stokværk og aflaasede til yderligere Sikkerhed ogsaa den svære Egetræsdør, der adskilte Ulles Leilighed fra det øvrige Huus.

„Herren velsigne de Unges Pagt!" udbrød Anea, idet hun tog Afsked; „den sluttes i Ærbarhed, af Pligt og en Moders ømme Opofrelse og Selvfornægtelse og Gudsfrygt."

Anea fremramsede salvelsesfuldt denne Lektie, som om hun falbød til daglig disse skjønne Egenskaber tilligemed det varme Brød i Bagerboden.

Da de Unge blev alene, traadte Casper, hvis røde Ansigt skinnede og blussede, hen til Olaug. Han drog den blaa Kofte med de blanke Knapper af og tørrede

sin dampende Pande med Skjorteærmet. Saa fremtog han en Lugtebøsse af sin Buxelomme og stak den hen til den unge Pige.

„Du skal komme til at klæde Dig i Fløils Mantel og burgundisk Klæde, i den allerdyreste Stads, mit rare, lille Lam!“ forsikrede han, „naar Du nu vil gjøre mig til Villie og blive min Hustru — Du veed da nok, hvorfor vore kjærlige Forældre har lukket os inde sammen her? — Kom nu, lille Olaug, og giv mig et Trykkys og see ikke saa vrippen ud, saa skal jeg bilde Motter ind, at Du har givet Dig.“

Casper lagde kjælent Hovedet paa Siden og plirede med Øinene.

Olaug veg tilbage mod Vinduet. Hun var ligbleg; hendes Øine flammede, idet hun stødte Glarruden op og sagde med lav Røst:

„Hør nu mit sidste Ord, Casper Høyer: før springer jeg ud af Vinduet her end bøier mig for Eders Villie. Jeg hører andet Steds hjemme og kvæles i jeres Bylarm. Jeg elsker en Anden; hans er hver vaagen Tanke, hver Længsel, hvert Haab, jeg eier; ham tilhører jeg. Bød han mig følge sig gjennem Ild, i Døden, jeg fulgte ham alene — hører I? — ham fulgte jeg uden Lysning, Eder aldrig, om de saa lader lyse for os To alle Aar til Ende.“

Caspers Øine fik en uhyggelig Glands; Blodet bankede i hans Tindinger. Han bed Tænderne sammen og stampede i Gulvet.

Olaug sænkede sit Hoved og vedblev med blødere Røst.

„Vær mild og naadig, Casper Høyer; I kan være det, I, som er saa stor og rig og mægtig, lad mig ringe Pige gaa i Fred. Stadens fornemme og smukke Damer kappes jo om at tækkes Eder; hvorfor vil I være saa streng mod mig?“

„Jo, saa min Sjæl og Salighed, vil jeg være streng mod Dig, Du Rotteunge!“ raabte Casper og rullede med Øinene. „Uh, de andre Skabedukker! Det er netop Dig, jeg vil lægge Grime paa og tøile, dit Troldtøi! Alle de Andre gider jeg ikke seet paa. — Husker Du den Aften, Du kom ned fra Bjerget, bleg og forkommen, med dine fattige Pjalter i en Byldt, og jeg stak Dig Tommelfingeren durk ind i Hjertekulningen? Du skreg høit og gav Dig til at tudskraale. Saadant noget, det er noget for mig, det gjør mig edderspændt krakilsk. Og da jeg forgangen lagde min Haand paa dit Bryst nede i Bagerboden, saa smækkede Du mig over Fingrene — Hele Boden staaer jo fuld af vore unge Kavalerer, der vil æde varme Boller hos Dig, de Skarnsknægte! De rulle med Gluggerne og gjør sig lækre; Du skal aldrig saa meget som kigge fordulgt til dem. — Og Apothekeren, den stinkende Balsambøsse, som lagde Blomsterkost paa Disken til Dig! Jeg grinte af ham, saa jeg var lige ved at sprække; Du feiede hele Blomsterstadsen i Kurven. — Saadan vil jeg have Pigebørnene med Tugt og Ærbarhed. — Du er saagodt som min ægteviede Kone for Gud og

Mennesker. Lad os nu gjøre vore kjærlige Forældre til Villie og holde Bryllup i Nat; det er jo derfor, jeg er kommen, min eneste, søde Rosenblomme! — saa bliver Du nødt til at sige Ja for Alteret paa Søndag, og saa er den Sag klappet og klar."

Olaug klyngede sig til Vinduesposten.

„Et Skridt endnu, Casper Høyer, og I driver mig i Døden!" udbrød hun med lysende Øine og bøiede sig ud over Gaden.

Casper sprang lynsnart ind paa den unge Pige og slyngede Armene om hende. Han var en Kæmpe; med et Ryk rev han hende til sig og knugede hende fast mod sit Bryst. Olaugs Kræfter svigtede; hun følte hans hede Aande paa sin Hals. Et vildt, dyrisk Udtryk lyste i hans vandblaa Øine.

„Djævelunge!" hviskede han. „I to Maaneder har Du drillet og trodset — nu er Du min! Hvad der maa skee, skal skee."

Olaug udstødte et høit og klagende Skrig. Det lød ud i Sommernatten over de spidse Huustage, et haabløst Klageskrig, en Bøn om Hjælp, der pludselig gjentoges som af hundrede Struber nede fra Torvet.

Først enkelte springende, klaprende Trin henover Steenbroen, saa mange; først enkelte aandeløst fremstødte Raab: „Svenskerne — Svenskerne!" saa mange. Skrigene tiltog, fordeelte sig ind i alle Smøger, Afkroge: „Svensken er over os!" — saa et lydløst Øieblik, Døre reves op, Vinduer, natklædte Mennesker sprang frem, raabte, fik Svar, forsvandt. Et Minut

senere strømmede det ned ad Gaden, derud, hvor Geværskud begyndte at lyde — Ingen bort fra Faren, Alle frem imod den, — Øieblikket, det frygtede, det, hvorpaa man i Maaneder havde ventet og forberedt sig, var nu inde: Svensken brød ned over Frederikshald.

„Svensken!“ skreg Casper og slap Olaug. „De Mordbrændere! Vort dyre Bageri er i Livsfare — Gud Fader fri os!“

Skræk og Forfærdelse afløste hans erotiske Fornemmelser. Med et Spring var han henne ved Døren og ruskede af al Kraft i den. — Larmen tog til nede paa Gaden, en Bølge, der steg under Stormens Aande, en eensartet, mægtigt voxende Brusen, der optog alle Lyde. „Svensken, Svensken!“ lød det i Luften, fra Husenes Kvist til Kjælderen.

Casper vedblev at slide i Dørkrampen og udstødte hæse Raab om at blive lukket ud. Ulle, der havde stillet sig paa Luur udenfor Døren, aabnede den med rystende Hænder. Casper foer ud, men havde Besindelse nok til at hjælpe Jomfru Halvorsen med at skubbe Olaug tilbage og stænge Døren omhyggelig efter sig.

„Pas vel paa min unge Brud, at ikke min Honneur lider en Gebræk, mens Svensken er herinde!“ raabte han, idet han foer ned ad Trapperne. „Hun er min, og jeg er sin.“

Ulle hørte med et ulykkespaaende Smil Olaugs

Bønner om at blive lukket ud. Hun bøiede sig mod Nøglehullet og hviskede:

„Husker Du, at Du kaldte Dig vor Families Skjændselsbarn, lille Olaug? Derfor holder jeg Dig nu fangen, til Du har taget Casper Høyer til Ægte. Sætter Svensken Ild paa vor Stad, seer jeg Dig tusind Gange heller omkomme i Luerne, end jeg giver mit Minde til, at Du ægter Skurken Bjørnstads Søn, som gaaer rundt i Byen og kalder Dig sin Fæstemø!"

Ulle aflaasede til yderligere Sikkerhed atter den dobbelte Egetræsdør, som afspærrede Trappen til øverste Stokværk, hængte Nøglen ved sit Bælte og begav sig med sammenknebne Læber ned i Huset, hvor Larm og Forvirring herskede. Hun standsede foran et blankpoleret Staalspeil paa det mørke Egetræspaneel i Forstuen, svøbte sig fastere i det røde Shawl, rettede paa sin høie Hovedpynt og var med et stift Smil efter sin egen Mening beredt til i Fædrelandets Interesse at modtage Svenskekongens Indfald i Staden.

ILDSKRIFTEN LÆSES ENDNU PAA KRØNIKENS EVIGE TAVLER:

„Hvo, som vil frelse sit Land, han skal ei skaane sit Gods.“

Hvor gives der et mere gribende og ophøiet Skuespil, end naar det fredelige, værgeløse Hjem, som huser Menneskets dyreste Eie, angribes i dets hellige Rettigheder, krænkes voldeligt af raa Overmagt, Havesyge, uden egen Skyld, uden Skygge af Forseelse mod Voldsherren? Hvor gives der et mere beaandende, opløftende Syn, end naar et heelt krænket Folk pludselig reiser sig fra Fredens Sysler, oprørt i sit Inderste af ædel Harme og gaaer fra Disken, Sylen, Tommestokken, for at blive Helte, Alle som Een og Een som Alle besjælede af een Følelse: deres Sags Hellighed, opflammet af Broderskabets Solidaritet — givende sig hen uden Forbehold med Liv og Blod?

Det var dette Helteskuespil, som nu skulde udspilles i Frederikshald Stad. Alle Akter vare lagte tilrette af en Mesteraand, al stor Kunsts Skaber, den dybe Følelse, og det skulde spilles af Verdens bedste Skuespillere, den sande Følelses Mænd, i et Sceneri, hvis maleriske Dekorationer i vexlende Belysning til-

sidst gave Plads for et Slutningsbillede af en saa alt med sig rivende Virkning, af en saa dæmonisk og ophøiet Natur, at Verdensskuepladsen vel næppe har opviist noget lignende, og hvis Luepragt endnu lyser over Stad og Land.

Den tolvte Carl og hans Mænd stode Natten til den 4de Juli Klokken halvto udenfor Byen. Borgerne laa i Søvn; kun de Vagthavende paa Skandserne og Colbjørnsens Forposter vaagede. Kong Carl vadede i egen Person med tre tusinde Mand i al Stilhed og uden at lade Trommen røre over Tisteelven nedenfor Skoningfossen i den Hensigt at overrumple Fæstningens Soldater nede i Staden og afskjære dem Tilbagetoget til Frederikssteen, der saaledes af Mangel paa Mandskab snart vilde blive tvungen til at overgive sig.

Jørgen Halvorsen og Niels Fosby, som vare blandt Colbjørnsens udstillede Poster, ilede hver fra sin Kant skyndsomt til den yderste Vagt ved Præstehaugen udenfor Borgerskandsen og bade Gefreideren at melde den vagthavende Officeer Fjendens Komme, hvorefter de begave sig tilbage til deres Poster.

Da imidlertid alt forblev stille i Staden, og Fjenden uhindret blev ved at rykke frem, løb Jørgen atter til Skandsen og frem gjennem de stille Gader.

„Fjenden er over os — ret nu staaer han ved Brystværket!“ raabte han til den Øverstbefalende.

„Vi har hørt saa megen Snak af Colbjørnsens Folk om Overrumpling,“ svarede denne. „Rimeligviis

er det igjen blot en Kommando af vore egne Folk, som I tage feil af."

„Svensken, Svensken!" raabte Jørgen og skjød sin Flint af som Allarmsignal, løb videre til Hovedvagten og til Kirkegaarden, hvor Borgerne havde Skandse og Kanoner. Strax derefter gik Allarmtrommen over hele Staden.

Fæstningskommandant Brun, som var til Raadslagning nede i Byen og til Gilde hos Svend Olsen, troede endnu ikke Colbjørnsens gjentagne Sendebud og Allarmsignaler, som i de sidste Nætter saa ofte havde lydt. Han lod Peder Colbjørnsen svare, at han kunde passe sig selv, og at han selv havde sikrere Efterretninger. Desuden havde Kong Carl udspredt det Rygte, at han agtede at angribe den nære Frederiksstad, hvorfor Garnisonen dersteds stod i fuldt Gevær samme Nat. Brun havde derfor befalet sine Soldater at gaa til Ro saavel i Fæstningen som i Barakkerne. Colbjørnsen og hans „brogede Karle" reddede saaledes ved deres Aarvaagenhed sandsynligviis Stad og Fæstning fra en fuldstændig Overrumpling.

Svensken mødte altsaa ingen væsentlig Modstand før ved Borgerskandsen, som kun var bygget af Steen paa de tre Sider og paa den fjerde bestod af Palissader, og hvis Port var en spansk Rytter. Fjenden var her den retirerende Vagt saa nær i Hælene, at de stak med Bajonetterne efter Folkene indenfor Palissadeværket. Skandsen blev stormet Gang efter Gang, Kanonerne affyredes, Borgerne strømmede til i bar Skjorte og

kæmpede som Løver. Skandsen holdt Stand. Tre hundrede af Fjendens Døde laa paa Jorden, Majorerne Slippenbach og Silfversparre iblandt dem. Fæstningen var reddet for denne Gang.

Hermed var Kong Carls Hovedplan foreløbig mislykket, og han drog sig atter tilbage til Staden, hvor Kanonernes Buldren, Trommehvirvler og Raab forkyndte, at nu var det Tid at forrette det Arbeide, som Borgerne fulde af Kampiver den hele Vinter og Sommer havde ventet paa, een mod to, mod ti, mod den europæisk berømte Krigerhelt, der, indhyllet i sin Kappe, taus og indesluttet gik foran sine Soldater som sin egen uafvendelige Skjæbne, frem mod Nederlag som Seierherre, og som forlod Valpladsen med et skjødesløst Smil, optaget af nye, store Fremtidsseire.

Rumlen af Vogne, Kommandoord og Spørgsmaal løde overalt; Enkeltheder, hvoraf hver enkelt var værdig at opbevares i Fædrelandshistoriens evige Liv, vexlede som afrevne Illustrationer af et Pragtværk, flagrede hen i Vinden, forsvandt i Glemselen, i Luerne maaskee ogsaa.

Her sprang den spinkle Skolelærer Ramus gjennem Gyden i korte Spring med et løftet Sværd og tindrende Øine.

„Jeg skal kløve Svenskens Hoved i tvende ulige Brøkdele, at ingen Reguladetri kan lægge det sammen igjen!“ raabte han til Fader Jonas, som stod udenfor Døren til „Den forgyldte Nøgle“ og ikke vidste noget

bedre Middel til at deeltage i Stadens Forsvar end ved at række fyldte Kruus ud til Krigerne.

Her slæbte Kvinderne deres Bohave sammen i Gyderne og dannede Barrikader eller laa med Bøssen paa Luur bag Vinduesskoddet efter de fremmede, sultne Ørne, der flagrede om deres Rede. Luften blev lysere. Krudtrøgen foer frem gjennem Tværgaden fra de aabne Pladser, hvor Kampen rasede.

De kom farende, disse Svenske, som en Stormvind, allesammen magre, brune, arrede Ansigter, nogle forsorne Kroppe, der sloges som Djævle, faldt med en Vittighed, legede Livets Krigerkamp som en guddommelig Spøg, der ikke kunde være lystigere, og som midt i deres store Erobringskampe ikke drømte om at vinde mere end sex Fod Jord til eget Huusbehov.

Nu stormede Svenskerne Frederikshald.

Overalt fore skarpe Lynglimt frem fra de mørke Træhuse og ramte den, Kuglen søgte; hver Bygning, hvert Vindu var en Fæstning, som sendte et velmeent Goddag og et dybtfølt Farvel til de Fremstormende, der kom i Spring som til Festdands — det gik i en Fart, for der var ingen Tid til Snak og heller ikke til at tælle Fjendens Overmagt før senere, da Liigene i Dynger dreve ned over Elven og fiskedes op langs Stranden eller jordedes ukjendte i store Fællesgrave.

„Hurra!“ raabte Bødker Ingolfsen og viste sig i Portaabningen, idet en svensk Officeer faldt for hans Skud. „Bliv ikke arrige, fordi jeg kun gjør Honneur

i Nattrøie. Jeg er vist heller ikke rigtig reen i Fjæset; men det er Du heller ikke, din Griis!"

Han skjød uden at dække sig den nærmeste Svensker, hvis Ansigt var sværtet af Krudtslam, og faldt i samme Nu gjennemboret af ti Karabinkugler.

Den tapre og mandhaftige Oberstlieutenant Steen Blix gjorde med sine Soldater Fjenden al mulig Afbræk fra det Øieblik, han brød ind over Brystværket, ligesaa Archelimester Peder Hvid, hvis Folk næsten alle laa døde eller kvæstede paa Kirkegaardens Batteri, som Fjenden flittigt bestræbte sig paa at indtage, for derved at blive Herre over nogle Kanoner, som de selv endnu manglede. Kugle ved Kugle sad i Huusvæggene bag Borgerne. Henne paa Torvet kæmpede samtidig Capitain Knudsen; af hans halvtredsindstyve Mand forlode kun tyve Stedet.

Saaledes sloges Byfolk og Soldater til Klokken fire om Morgenen. Fjenden vedblev at myldre ind i den aabne Stad ved Pipperbjerget, i den Gade nedenfor Borgerskandsen, fra Porten og mellem Jens Frosts og Peter Wærns Gaarde. Kvinder og Børn flygtede ud til Bjergene; ligeledes søgte en Deel bevæbnede Borgere til Fjelds, for med deres Flinter at skyde Fjenden ned i de smalle Tværgader. Paa denne Tid var Tvekampen almindelig i alle Gader, og hvor tre eller fire mødtes, sloge de uden Betænkning hverandre ihjel.

Capitain Blix blev omsider fortrængt fra Torvets Kanoner ned mod det mindre Batteri ved Kongens Brygge, hvorfra den store Skydepram, som Borgerne

havde bemandet, med Lethed kunde beskydes. Kampen om dette vigtige Punkt var vild og haardnakket. Byens fornemste Borgere vare ombord paa Prammen, hvorfra de bestrøg Broen med deres Skyts og gjorde Fjenden ubodelig Skade.

Hist og her brændte Byens Huse; men Kong Carl lod Branden skyndsomst slukke.

„Her tillader jeg ingen Varmebaal," sagde han spøgefuld.

En graabrun Røg, som stedse blev tættere og mere kvalmende, indhyllede den kæmpende Stad i et uigjennemsigtigt Slør. Fjenden begyndte nu at indfalde i Husene og at iværksætte Plyndring. Skrig og Bønner fra de tilbageblevne Kvinder lød ud fra de ituslagne Ruder; stor Jammer og Elendighed overalt.

Fjenden spillede nu Herre i selve Staden. Borgerne kastede hist og her deres Vaaben, stode med uskyldige Miner, som om de mindst af alt vilde Svensken ondt, og satte selv frem af Mad og Drikke det bedste, de havde, ja rullede deres bekjendte, udsøgte Mostankere frem fra Kjælderne, for at gjøre Fjenden tryg og beruset, hvilket var meest tjenligt for det, som nu komme skulde. Der var noget langt mere truende i denne pludselige Imødekommen end i Svenskernes vilde Skrig. Men der var ogsaa dem — og det var de Fleste — som ikke nedlagde deres Vaaben, men huggede fra sig, til de bleve slaaede ihjel.

En ung Pige kom flygtende ned mod Broen, forfulgt af en Skare svenske Soldater. Det var Olaug,

som vi forlode i Ulle Halvorsens Kviststue i Walkers Gaard. Da Moderen stængede Døren trods hendes Bønner, blev hun længe staaende ved Vinduet, forstenet og ubevægelig som en Støtte og stirrede frem mod de østlige blaanende Fjelde, der utydeligt hævede sig i den lyse Sommernats Taager. Det nys stedfundne Optrin sløvede hendes Modtagelighed for det fjendtlige Indfald i Staden. Lynsnare Tanker fore igjennem hendes Hoved og fremstillede for hende de sidste lange Maaneders kvalfulde Liv i denne Stad, der for hende var en Kæmpeby med snæver Synskreds og ufattelige Interesser. Længselen, denne mægtige Svaghedsfølelse, saa stærk i sin Afmagt, og som bærer ud saavel fra Paladset som fra Hytten, fyldte pludselig utæmmelig hendes Bryst. — Bort, bort herfra til Hytten paa Fjeldskrænten, dette lille, tommestore Rum, hvor Bjælkeloftet høinedes mod det Uendelige over alle hendes Skatte, — Lykken i Hjemmet. Foran hende en gabende Afgrund, hvis Dybde hun aldrig ret havde fattet før denne Nat, og op over hvilken ragede Husenes spidse Tage, steg Lyden af Skud, Tummel, Døendes Skrig om Hjælp, Kanonernes Drøn, Brandrøg og Krudtlugt som fra Fortvivlelsens Svælg.

Olaug bøiede sig ud af Vinduet og speidede efter Mulighed til Flugt.

Let som et Egern svang hun sig ned paa et fremspringende Tag og derfra videre, til hun gjennem en Loftsluge fandt Vei til Gaden. Hjemløs og fremmed som hun var, søgte hun Skjul i en Gaard, eftersom

hun ikke længer turde vende tilbage til Bagerenken. Da Fjenden kort efter brød ind i Gaarden, flygtede hun ned mod Broen. Midt for denne, udenfor Wærns Gaard, blev hun standset af en Skare Soldater, ivrig i Færd med at istandsætte Broen, af hvilken Haldenserne havde afkastet 12 Alen. Alle Mand af Wærns Gaard bleve tvungne til at bære Planker for deraf at gjøre Strø paa Broen til at passere over, et livsfarligt Arbeide, eftersom Borgernes Pram, som laa udenfor Blokhuset, kunde bestryge Broen med sit Skyts og saaledes jævnlig nedskjød alle Mand i Elven med samt Planker og tilintetgjorde det halvfærdige Arbeide.

Idet Olaug veg ind i en Sidegyde, blev hun indhentet af sine Forfølgere, blandt hvilke vare Vagtmester Erikson og Månsson.

„Ta' mig tusan — Jenten fra Bergaasen!" raabte Erikson og løftede hende i sine Arme. „Vel mødt, skjøn Jomfru! Saa sees vi igjen, som jeg lovede, for jeg er en ordholden Mand."

I det samme sprang et Par Mænd ud fra den nærmeste Døraabning; to skarpe Ildglimt strakte de forreste Svenske til Jorden. Erikson holdt Olaug frem for sig som et Skjold. Halvor og Jørgen fore ind paa ham. Halvor greb Olaug; Jørgen lod sin Bøssekolbe falde med et Brag paa Eriksons Hoved. Han slap sit Bytte og greb med begge Hænder om sin Pande.

„Det var den værste Habadudask, jeg har faaet i mine Levedage!" udbrød han og sank om paa Jorden.

„Månsson — herhid! Nu bærer det lukt ind i Helvede til Kammerraterne!“

Trompeteren kastede sig ned over Vennen og løftede hans Hoved.

„Erikson — Fargubbe!“ hviskede han; „I drog mig op og var god mod mig — De siger, en lille Bøn gjør godt — aa hvad, en lille en til Jesus?“

„Sludder, Hvalp!“ stønnede Erikson. „Himlen er for Præsterne og de gamle Svæklinge og Dydspatronesser og Lumperne, som krybe om paa deres Knæ. Helvede, det er for os prægtige Krigskarle og de hvidbrystede Tyrkinder — Husker Du hende med de røde Læber, som vi slagtede dernede? — Til Helvede gaaer ogsaa Kong Carl; med ham vil jeg gaa. — Nu op med Trompeten, Månsson! Lad dem høre dernede, hvem der kommer.“

Erikson sank sammen.

„Spring ind med Olaug i Peter Wærns Have; Laagen staaer aaben. Imens holder jeg Svensken Stangen,“ sagde Jørgen, idet han foer ind mod Fjenden, svingede Bøssekolben over sit Hoved som et snurrende Hjul og opnaaede saaledes et Øieblik at spærre den trange Gyde.

Halvor satte med et Spring ind gjennem Porten med den unge Pige i Favnen og stængede forsvarligt efter sig. Da Jørgen saae Laagen lukkes efter de Unge, gjorde han omkring og foer op ad Gaden, forfulgt af Svenskerne. Olaug støttede sig mod Plankeværket og fulgte med Spænding dette Optrin udenfor Muren.

„Hvad gjør Du her paa Gaden, Olaug, mellem Krigsfolket?“ spurgte Halvor barsk og heftigt.

Hun skjælvede og brast i Graad, da hun saae Jørgen flygte; for første Gang i alle disse Maaneder brød en bitter, trøstesløs Graad igjennem overfor Barndomsvennen, der i Aften ikke stod for hende som den drilvorne Knøs fra Legeaarene, men som en Yngling med Ild i Øiet og Værdighed over sit Væsen. Hun fortalte ham hurtigt og afbrudt Aftenens Hændelse, Tvangsægteskabet, Lysningen i Lumeland. Han blev pludselig blød og tog hendes Haand.

„Hør, hvor de skyde og tromme derude, Olaug!“ udbrød han. „Det kalder til Manddom og Bedrift. Du vil faae at see, at Du og Fader blive stolte over mig. — Aldrig saae jeg Urter blomstre eller hørte Fuglen synge, siden Du drog af Fjeldet; aldrig er Du af min Hu; hver tapper Gjerning, jeg bedriver, er med Dig i Tanke, Olaug,“ vedblev han hurtig og fremstødt som om en længe hæmmet Kilde endelig fandt sit Udløb, „hvem veed, hvad denne blodige Nat kan bringe os Alle? Du, min Fæstemø og Fædrelandet er i Fare — det er, som om jeg kunde løfte Fjelde. Kys mig, saa bliver jeg stærk. — Herre Jesus, nu er det værd at leve! Alt teer sig saa godt. Hør, hvor de skyde i Nat!“

Han sluttede Olaug i sine Arme. Hun stred ikke imod; de nys overstaaede Rædsler, den overhængende Fare, Tumlen og Skrigene udenfor Muren om denne lille, fredelige Haveplet under de tunge Frugtgrenes Skygge lod hende føle sig i Havn hos Barndoms-

vennen. Men da han bøiede sit glødende Ansigt nærmere mod hendes og vilde kysse hendes Mund, rev hun sig løs og drog sig ned mod Elven.

„Ogsaa Du, Halvor!“ sagde hun bedrøvet.

„Du har Ret: først Seiren, saa Lønnen!“ jublede han og strakte Hænderne mod hende. „Om jeg nu havde ti Liv, saa vare de dine alle, jeg kan ikke slaa et eneste af. — Bliv her. Maaskee Du fra Hængebirken derhenne om lidt skal see mig kæmpe, for det er Bryggebatteriet herudenfor og Prammen dèr og Broen, nu hele Krigen staaer om. — Farvel, Olaug. Min Kjærlighed til Dig sidder plantet i mit Hjerte — Nu veed Du det Hele.“

Halvor sprang mod Porten. Livsmodet gryede i ham som Østens Morgenrøde over Æblehaven; hans fagreste Blomst var nu derinde.

Han vendte endnu en Gang tilbage og sagde:

„Olaug, Du passer saa godt til mig. Min Lykke er den stolteste paa alle vore Fjelde. Om Gud vil, saa finder jeg Dig her igjen, Du søde Veninde.“

Han ilede ud og stængede Porten. Olaug stod alene tilbage; Mødet med Halvor gjengav hende Mod og Kraft. Skydningen tog til tæt nedenfor Muren; de lysende Kugler fløi som osende Stjerneskud over hendes Hoved. Kong Carl ledede i egen Person Arbeidet ved Istandsættelsen af Broen. Generalmajor Delwig meldte ham, at Prammens Kanoner nedmeiede de svenske Soldater under Arbeidet.

„Saa flere Folk ud og tag fat, hvor de andre falde," svarede Kongen.

„Maiestæt, Folkene ere dødstrætte, og Plankerne slippe op."

„Saa maa Soldaternes Liig gjøre Strø. Broen skal være færdig inden Solopgang," befalede Kong Carl og kommanderede en ny Afdeling Soldater frem til Storm af Bryggebatteriet, for med dets erobrede Kanoner at bringe Prammen til Taushed.

Olaug blev med bankende Hjerte fra sit Skjul Vidne til denne Storm. Hun saae de gule og blaa Soldater i Spring styrte frem, saae Ildsvælgenes Flammer slynge dem til Jorden, medens nye Masser væltede ind. Tilsidst saae hun Oberst Blix med sine faa tilovers-blevne Mænd forlade Batteriet, efter forgæves Forsøg paa at fornagle Kanonerne, medens de uafbrudt gjorde omkring og fyrede, idet de droge sig ned mod et Fartøi ved Bryggen for ad Søveien at undkomme til Fæstningen. Svenskerne forfulgte med Seiersbrøl den lille, tapre Skare.

I dette skjæbnesvangre Nu fløi en heltemodig Indskydelse gjennem den unge Pige, der rigtig havde opfattet Batterikanonernes store Betydning for Skydeprammen udenfor i Fjorden. Hun svang sig over Muren, gled som en Skygge, halv skjult af den tætte Krudttaage frem mod Kanonerne og greb den bortkastede Hammer og Søm.

Om denne behjertede Gjerning skriver Jonas Rist: „Da Olaug formærkede, at Fjenden blev Mester af

Torvet, rendte hun i Hast ned til de tvende af vore Stykker, som stode nedenfor Kongens Brygge paa et Batteri, hvorfra Fjenden lettelig kunde have fordærvet Prammen tilligemed Borgerskabet, som var derpaa, og tog en Hammer med nogle store Søm; dem drev hun i Stykkernes Fænghuller og dem saaledes fornaglede; siden kastede hun alle Kugler, som laa paa Batteriet i Vandet, og saa kunde Fjenden ei betjene sig af de Stykker, ei heller med dem beskyde Prammen."

Da Svenskerne vendte tilbage med uforrettet Sag, siden den tapre Oberst, skjøndt saaret, undkom i Stormuglens Baad, og de opdagede den unge Piges raske Daad, medens hun endnu stod mellem Kanonerne med Hammeren i Haanden, omringede de hende med vrede Skrig og Trusler. Olaug blev uforfærdet staaende og maalte Fjenden med flammende Øine. — Pludselig skiltes Skaren, og Carl den Tolvte traadte frem mod hende.

„Tilbage!" sagde Kongen til Soldaterne med lav Røst.

Han blev øieblikkelig adlydt.

„Er I svenske Mænd og vil slaa en Kvinde? Hun har kun gjort sin Pligt."

Idet han betragtede Olaug, vedblev Kongen:

„Ræk mig din Haand, norske Pige."

Olaug hævede Hovedet og saae ind i den svenske Konges mandige, alvorlige Ansigt med det luende Herskerblik. Kong Carl, der aldrig kastede sit Øie paa nogen Kvinde, og hvem de kaldte Kvindehader, stod med Smil paa de fyldige, skjægløse Læber og

rakte med nedladende Velvillie og kongelig Maiestæt sin Haand mod Olaug. Hun gav ham modstræbende sin: men den var knyttet.

„Ret saa, Du nordiske Jeanne d'Arc!" sagde Kongen med en kort Latter. „Har dit Land mange Heltinder som Du?"

„Jeg er kun et af Norges ringeste Døtre," hviskede Olaug.

„To Mand frem og føer Pigen i Sikkerhed, hvorhen hun ønsker sig!" befalede Kongen. Hans Blik fløi atter ud mod Prammen, hvis Kugler regnede ned omkring Batteriet og Broen.

„Vi maa bringe det Fartøi til Taushed, det koste hvad det vil," sagde Carl den Tolvte. „Slæb andre Kanoner herned i de ubrugeliges Sted. Muntert, Børn!"

Befalingen blev adlydt. Det første Stykke, Svenskerne trak herned fra Torvet, blev gjort ubrugelig af Prammens velrettede Skud. Foran den anden Kanon var forspændt 30 Svenske; Prammen bød dem saaledes Velkommen, at ikke 4 Mand kom levende derfra. Dermed opgav Fjenden at slæbe mere Skyts til forommeldte Sted.

Det blev saaledes Olaug beskikket at udøve en stor Gjerning til Fædrelandets Gavn. En ringe Pige havde ved sit Mod og sin Aandsnærværelse reddet Frederikshalds meest ansete Borgere og mangen hæderlig Arbeider ombord fra den visse Død.

DET BRÆNDER, HAN RENDER —
RITSCH!

Klokken sex om Morgenen var Fjenden omsider Herre over Frederikshald; men det blev ham ingen hyggelig Besiddelse. Fæstningen begyndte nu efter Peder Colbjørnsens og Borgernes Ønske at spy Ild over Byen, for om muligt at faae den i Brand, „efterdi de slet ikke kunde finde sig i at herbergere disse voldsomme og trodsige Gjæster, der paa en saa lurende Maade havde indtrængt sig". Over fiirsindstyve tohundredepundige Bomber sprang i Huse og Gader, dog uden at Staden fængede Ild; thi Fjenden slukkede overalt. Desuden blev der fra Fæstningen skudt med Kanoner gjennem de lange Gader, og fra de omliggende Bjerge fyrede Borgerne med deres Flinter ned i de Tværgyder, som laa i Læ for Fæstningsskytset.

Svensken støiede og jublede i høien Sky; men deres Bryllupsnat i Frederikshald huede ikke ret de gamle, erfarne Krigere; de rystede paa Hovedet og hviskede indbyrdes, at dette kongelige Indfald var Galmandsværk. Nu begyndte de rige, krydrede Drikke-

varer, som overalt fandtes i Mængde fremsat i de forladte Huse, at øve deres Virkning paa de haardføre Svenske, der i Maaneder havde sovet under aaben Himmel. Fjenden indkvarteredes overalt, selv Christi Herberg Kirke blev taget i Brug til Sovekvarteer; de fyldte den med Halm, fra Kirkestole og Sakristi stak Krigernes forsorne Hoveder frem med den opstrøgne Knebelsbart og den solbrændte Hud. Nogle sov, andre drak og slængte sig dødstrætte henover Halmleiet med Tværsækken under Nakken. Middagssolen fandt dem saaledes, da dens Straaler faldt ned gjennem de farvede Ruder over det bevægelige Halmdække paa Kirkegulvet, hvorover snart viste sig et arret Ansigt, snart en hævet Arm med en Bimpel, der endnu i Søvne hørte med til Lyksaligheden.

En grum Himmelhund løb rundt og søgte efter et lille Borgmesterliig i Gravkapellerne, for at stille det op til Maalskydning i Prædikestolen; han maatte nøie sig med en gammel Raadmandsfrue, hvis balsamerede Liig han til almindelig Fornøielse bar rundt som et Svøbelsebarn. Der var ikke Ende paa de allerplumpeste Vittigheder.

Nede i „Den forgyldte Nøgle"s Krostue havde Billedet denne Morgen vexlet fra hiin Aften, da Colbjørnsen her tog de Frivillige i Eed. Endnu sad Jonassen bag Disken og rakte fyldte Kruus frem med faderlige Smil.

„Herregud, Svensken er jo ogsaa en Slags Mennesker!" forsikrede han deeltagende.

Midt paa Gjæstebordet sad Månsson i sin Yndlingsstilling med et fyldt Kruus i hver Haand, hvormed han slog Takt i Bordpladen til den nye Krigssang, han havde digtet i Dagens festlige Anledning med Melodi til, og som gjorde umaadelig Lykke. Han skraalte den ud af fuld Hals og hjalp paa Takten med Jernsporerne i Bordskiven:

„Med Brand og med Baal
vi skrive vor Lov;
vi tømme vor Skaal,
vi tage vort Rov —
Det brænder, det brænder — ritschch!

Vor Fjende er tam,
han lader sig slaae
from som det Bælam,
vi slagte og flaae —
Et Bælam, Bælam — bæ, bæ — æ!

Vi drikke hans Skaal,
vi skrive hans Lov,
vi tænde hans Baal,
vi dele hans Rov —
Han render, det brænder — ritschch!“

Sangens Omkvæd blev sunget under stormende Bifald og Brægen. Det var saaledes, at Månsson høitideligholdt sin Pleiefader Eriksons Gravøl.

Ovenover Soldaterne mellem Bjælkeloftets Røgskyer flagrede den opskræmte Papegøie. Pludselig lød dens skingrende Latter: „Svensken skyderr — snyderr!“, dens nye Visdom, indprentet det lærenemme Dyr af Husets gamle Stamgjæster i de sidste Maaneders spændende Forventningstid.

Kong Carl havde virkelig taget Ophold i Raadmand Walks anseelige Kjøbmandsgaard. Idet han traadte ind i Forstuen, neiede Ulle Halvorsen mod Jorden, endnu indsvøbt i sit røde Shawl, med Armene korslagte over Brystet og med sit blideste Velkomstsmil.

Carl den Tolvte tilkastede hende et forundret og forskende Blik, idet han hilste med Haanden. Hans lange Sabel slæbte imod Trinene, idet han steg op ad Trappen og af sine to Pager lystes ind i Storstuen.

„Herre Jesus, jeg fik et Blik!“ raabte Jomfru Ulle daanende. „Først i dette Øieblik føler jeg, at jeg er Kvinde. Han kommer jo som selve Guds Søn fra Himmerig ned til os i dette Fattighul!“

„Ogsaa jeg saae det kongelige Øie,“ forsikrede Anea Høyer, som havde søgt Beskyttelse i Raadmandsgaarden.

„I, svære Bagerenke?“ sagde Ulle medlidende. „Nei, det var mit sorte Haar, min slanke Figur og min nye Brosche, som Helten bemærkede.“ —

Inde i den høie Bjælkeloftsstue med blomstrede Hynder paa Bænkene langs Væggenes udskaarede Træværk med sindrige Indskrifter over Døre og Paneelfelter stod Kong Carl bøiet over et Kort, som han med Dolken havde fæstet i Bordpladen, for at ikke Trækvinden fra de sprængte Ruder skulde feie det bort. Hans Pegefinger beskrev en Linie over Kortet; men den berørte hverken Frederikshald eller Norge; den foer frem over Europas Lande, som om han i

Tankerne forfulgte et Seierstogt og de store Omvæltningsplaner i den europæiske Statsverden, med hvilke hans Yndlingsminister Gørtz gik svanger.

Her i den brunpanelede Stue mellem to brændende Voxkjærter bemærkedes, at den mandige tolvte Carl var bleven en ældre Mand. Hans blankskallede Isse lyste som det samlende Midtpunkt i den halvmørke Stue; den tynde Krands af Haar i Nakken og om Ørene var stærkt graanet, det alvorlige Ansigt bar dybe Furer; Krigeren kjendtes paa den brune Farve og den tarvelige Dragt. Kongen var her som altid iført guul Vest og Beenklæder, mørkeblaa Kjole med forgyldte Knapper og opkrammet Skjøde; hans trekantede Hat og Hjortelæders Handsker med de stive Kraver laa paa en Stol, Halsen var omviklet med et Stykke sort Flor, og omkring Livet bar han et bredt ustukket Bælte af Bøffellæder; paa Fødderne tykke Rytterstøvler med høie Hæle og Jernsporer, Kraven naaede op over hans Knæ. Han benyttede aldrig Harnisk mod Kugler eller Pelsværk mod Kulde.

Der fortaltes, at Kongen sjælden skiftede Linned, og at hans Dragt jævnlig var stiv af Pletter og Smuds paa Grund af, at han sov i Klæderne. En Præstefrue i Sverige listede saaledes, da hun bemærkede denne Mangel i Maiestætens Paaklædning, en Pakke reent Linned ned i Slæden, der skulde kjøre ham videre; men Kongen opdagede i Tide denne moderlige Omsorg og kastede leende Pakken tilbage mod Præstegaarden.

Nu stod Carl den Tolvte her og lod sin Pegefinger med et tankefuldt Herskerblik glide hen over Europakortet, medens Kanontorden, Bomber og Kamptummel omgav ham med hans Yndlingsmusik. Døren blev aabnet, en Adjutant traadte ind og slog Hælene sammen.

„Deres Maiestæt, jeg melder, at det brænder paa Nordsiden.“

„Brænder, hvor?“ spurgte Kongen og strøg med Haanden over Panden, som om han hentede Tanken hjem langsveis fra. „Ilden skal slukkes. Dirigeer mere Mandskab til Slukningsarbeidet — Energi, anvend mere Energi!“

Et Øieblik senere blev Døren igjen revet op. Generalmajor Delvig traadte ind.

„Stillingen her bliver uholdbar, Deres Maiestæt!“ udbrød han heftig. „Ilden har fænget to Steder paa Sydsiden; det blusser som i en tør Fyrsvamp. Vore Folk sukke, at de maa vel komme ud igjen; de vente et haardt Tryk, naar de skulle tilbage over Broen, som endnu er ufarbar, ei heller er der Rolighed for dem i Byen at finde. Vi blive fanget levende i denne Rottefælde og stegte som tyrkiske Kastanier. — Hvad befaler Deres Maiestæt?“

„Sluk Ilden!“ udbrød Kongen utaalmodig; „bring Fæstningens Kanoner til Taushed!“

„Javel, men hvordan?“

„Send tre Capitainer med Trommeslager og hvidt Flag derop, en halv Time mellem hver, dersom den

første faa er Afslag, og begjær Stilstand til at begrave vore Døde. Imens gjøre vi Broen brugbar. Til Natten trække vi vore Regimenter fra Idde herind under Overbjerget, saa tager jeg Fæstningen."

Delvig gik for at sende Parlamentairerne. Peder Colbjørnsen i Fæstningen lod den første svare, at saadan Stilstand var ei at forlange, saasom Fjenden ubuden var kommen herind, saa maatte de gjøre deres Bedste for at hjælpe ham ud jo før jo bedre.

De følgende Parlamentairer bleve modtagne med skarpe Skud, der forfulgte dem tilbage i Gaderne.

En Time efter, at Kong Carl havde indkvarteret sig i Walkers Gaard, gik Spisesalsdørene op til Majestætens Kammer, og et straalende Syn viste sig for den forundrede Konge: et Bord, bugnende under Sølvservice, oplyst, skjøndt Klokken var eet om Middagen, af Voxkjærter i festlige, opadstræbende Søiler. Jomfru Halvorsen havde af Sikkerheds- og Skjønhedshensyn ladet Skodderne stænge ud mod Gaden; Vildt, Bagværk, støvede Viinflasker i Iiskjølere og midt i Døren den neiende Ulle Huusbestyrerinde, der under sit Herskabs Fraværelse meente at burde repræsentere Huset i en stærkt nedringet Dragt af lyseblaa Taft, rigt besat med Kniplinger fra en tidligere Huusfrues Garderobe. Paa Hovedet bar hun vaiende Fjer af samme Farve og lange, ru Handsker op over de spidse Albuer.

Ulle gjorde endnu et siirligt Skridt ind i Kongens Stue, løftede Kjolen høit fortil og neiede endnu dybere.

„Behager det stormægtigste Maiestæt med patience at beære vort tarvelige Bord?“ sagde hun med sit blideste Smil om de skarpe Læber, der blottede sørgelige Rester af spidse Tandstumper. „Der er serveret ved Deres beredvilligste Tjenerinde i dybeste Underdanighed.“

Kongen rynkede Panden og saae forlegen efter sin gamle Kammertjener Hultmann. Carl den Tolvtes daglige Levemaade var jævnt tarvelig; hans Frokost bestod som oftest af Smør og Brød og Ølsuppe, Middagen af stærk, fed Mad, Flæskepandekage o. desl., lidt Frugt til Dessert; det var Hovedmaaltidet, hvilket Kongen oftest indtog paa staaende Fod, som han kom og gik fra Hesteryggen, støvet eller tilsølet. Han saae ned i Tallerkenen, tav, til Maden efter et Kvarteers Forløb var fortæret. Der var dem, som paastod, at Kongen i Hast spiste med Fingrene, ja, endog smurte Smør paa Brødet med Pegefingeren. Naar Kongen reiste sig, gik hans Drabanter til Bords og spiste Levningerne.

Carl den Tolvte traadte nu ind i Spisesalen, bøiede Hovedet til Bøn og spiste hurtigt uden at vælge af de Retter, der stode ham nærmest.

„Behager det ikke Kongen underdanigst at smage denne zarte Æbletærte?“ spurgte Ulle med Hovedet skjælmsk paa Siden og gyngende paa Fodspidsen. „Ak, Deres Maiestæt, ak, døm os ikke Alle for strengt efter Byens fjendtlige Modtagelse; lad Naade gaa for Ret, nu vi have overgivet os paa Naade og Unaade.

Mine Landsmænd vide ikke bedre, Vildmænd ere de jo Alle. O, skaan vores ringe Liv!"

I det samme exploderede en Bombe udenfor Vinduerne med et Brag, der lod Huset ryste i sine Grundvolde. Ulle udstødte et skarpt Hviin og sank i Knæ.

„Uh, det Rak!" stønnede hun og krummede Fingrene paa de oprakte Hænder. „Det ender med, at de Elendige gjøre en Ulykke paa os Alle."

Kongen bukkede med sin sædvanlige udsøgte Høflighed mod Kvindekjønnet og gik nogle Skridt baglænds mod Døren; han ansaae det som bekjendt for stødende og uhøfligt at vende en Kvinde Ryggen.

Ulle ilede mod Bordet, greb den Gaffel, hvormed Kongen havde spiist, og gjemte den ved sin nøgne runkne Barm.

Carl den Tolvte traadte hen til det aabne Vindu. Lige overfor i Colbjørnsens Huus stod en ung, blond Kvinde. Det var Capitain Peders Søster Marie, som bestyrede hans Huus, en modig og kløgtig Pige og værdig Medbeilerinde til Søsterens, Anna Colbjørnsens Ry som tapper Kvinde. Da Marie blev Kong Carl vaer, tog hun sig den Dristighed at hilse og over Gaden at bede ham om, at hun ingen Molest skulde skee, siden hun var alene med en liden Dreng i Gaarden. Kongen befalede strax en Underofficeer med fire Mand at være hos hende til Vagt, hvilke gjorde sig saa tilgode i Viinkjælderen, at de faldt i Søvn og siden brændte med Huset under Byens Brand. Kongen spurgte derefter:

„Buldrer Eders Kommandant deroppe altid saaledes med Kanonerne?“

Marie svarede: „Ikke oftere, end naar Fremmede er i Byen.“

Tilsidst bad hun Kongen om Tilladelse til at sende en Pakke Klæder til sin Broder paa Fæstningen, da han under den hastige Retraite ikke havde faaet det Fornødne med sig.

Denne Bøn blev bevilget, og hun sendte Pakken afsted. Peder Colbjørnsen, som kjendte sin kloge Søster, sluttede strax, at det ei var Klæderne meent, lod dem sprætte op og fandt en Seddel fra hende, hvori Marie underrettede ham om, i hvilket Huus og Værelse Carl den Tolvte opholdt sig. Peder Colbjørnsen meldte øieblikkelig denne kjærkomne Efterretning til Artillericapitainen. Herom senere.

Kongens Opmærksomhed blev pludselig henledet paa to statelige Borgere, som uforsagt nærmede sig Huset i Kugleregnen. Foran dem gik en Mand, som blæste i Trompet gjennem Gaden.

„To Borgere begjære Foretræde for Deres Majestæt,“ lød Yndlingspagens bløde Røst bag Carl den Tolvte.

I de senere Aar af sit Liv holdt Helten af at have svenske Ynglinge i sin Nærhed, og med rørende Omhu tog han ofte sin egen Kappe og dækkede den sovende Dreng paa Vinterfeltleiet, medens han selv sov utilhyllet.

„Lad dem komme," befalede Kongen og rettede sin mandige Skikkelse.

Hans Colbjørnsen og Jens Munk traadte ind med værdig Holdning og hilste høfligt. Kongen modtog dem med rynkede Bryn og hørte deres Begjæring, at Kvinder og Børn, som vare flygtede til Æskevigen og Sauøen, ikke maatte blive insulterede og til den Ende faae Fribrev.

„Hvem er I, gode Mænd?" spurgte Kongen.

„Hans Colbjørnsen."

„Jens Munk."

„Colbjørnsen, denne Stratenrøver, som uden at være Soldat myrder og hærger i min kongelige Hær!" udbrød Maiestæten og betragtede Colbjørnsen stift. „I ere begge mine Fanger."

Kongen gik frem og tilbage, trak sin store Værge med det forgyldte Messinghaandtag halvt ud og stødte den haardt i Skeden igjen, kneb Læberne sammen og drog dem gjentagne Gange op under Næsen, et sikkert Kjendetegn paa, at han var vred.

„Galgen fortjene I for den Medfart, I har givet mine gode Mænd," udbrød han og vendte sig pludselig mod de to Borgere. „Jeg beholder Jer som Gidsler. Vee Eder, I skulle undgjælde for, hvad Ondt jeres Byfolk bedrive mod os."

Hans Colbjørnsen slog ud med sin trekantede Hat.

„Naar Fjenden er i vor Rede, er hver Mand Soldat. Vi have kun gjort vor Pligt, og jeg fortryder ikke, hvad der paafølger."

Idet Hans Colbjørnsen sagde disse Ord med sit modige Blik fast i Kong Carls, lød et øredøvende Brag over deres Hoveder. Med et skingrende Hviin rev Ulle Halvorsen Døren op til det kongelige Gemak og segnede om for Kongens Fødder. En Bombe, dirigeret af Peder Colbjørnsen efter Søsterens Anviisning, slog ned gjennem Taget over det Værelse, hvor Kongen befandt sig, og blev liggende paa Loftet.

„Kast Jer ned, alle Mand!“ befalede han rolig.

Da Alt forblev stille, reiste Kongen sig kort efter og sagde:

„Den er kreveret.“

Men idetsamme gjorde Bomben sin Skyldighed og slog tre Bjælker i Stykker, saa Splinterne føge de Tilstedeværende om Ørene, Taget fløi op, Vinduerne ud, og Gulvet sprængtes op mod Loftet. Carl den Tolvte slap med nogle Saar i Ansigtet, saa Blodet flød.

„Er Nogen kommen til Skade?“ spurgte han og lo. Da han saae, at Alle vare uskadte undtagen Jens Munk, som havde et Hul i Hovedet, smilede han fornøiet:

„Jeg falder for ingen anden Kugle end den, som dertil er blevet bestemt,“ sagde han til Nordmændene. „Naar den kommer, saa hjælper mig ingen Forsigtighed og mine Fjender intet Anslag. Jeg rider sikker gjennem fjendtlige Skarer, jeg gaaer ogsaa trygt gjennem Ilden, for Herren siger: „Luerne skulle ikke angribe Dig; jeg er din Gud og din Frelser.“ — Seer I, norske Mænd, denne Tro har jeg modtaget gjennem utallige under-

bare Redninger fra større Livsfare end denne. Derfor seirer jeg over Eder Alle og skal blive Eder en naadig Herre og Hersker."

Hans Colbjørnsen trak paa Skuldrene.

„Staden brænder i Nord og Syd, Deres Maiestæt!" lød pludselig en malmfuld Røst i Værelsets Baggrund, og General Delvigs martialske Skikkelse stod paa Tærskelen til — Evigheden.

Stuen var ved denne Tid fyldt af høitstaaende svenske Officerer, der alle med mørke Blikke betragtede det tiltagende Ildskjær paa Himlen. Kongen nikkede, som om han var yderst tilfreds med Generalens Erklæring; han slog ud med Haanden og gik ned ad Trappen. Men da han nede i Porten hørte Luernes Knitren over de spidse Huustage, bed han sig heftigt i Fingrene, som han altid gjorde i stærk Sindsbevægelse.

Kongen gik nu over i Kirkegaden til Garnisonens Feltskjær, Erik Raufn, der forbandt de svenske Saarede. General Delvig gik nogle Skridt foran Carl den Tolvte, Pludselig saae Kongen sin fuldtro Øverstbefalende og mangeaarige Krigskammerat springe i Veiret.

„Leve Kongen! Leve Sverige!" raabte Generalen og faldt, skudt gjennem Hovedet.

Carl den Tolvte standsede et Øieblik, slog Hænderne sammen og udbrød: „Au!" Gik saa efter denne karakteristiske Ytring ned ad Gaden. Der gaves efter Kong Carls Mening ingen skjønnere Død end Soldatens.

Medens dette foregik i Staden, sad Olaug endnu sammenkrøben i Wærns Have, hvor Halvor havde for-

ladt hende. Hun lyttede til Larmen ude i den ulykkelige Stad. Det summede og hvislede som i en Hvepserede, nei, det klagede høit oppe i Luften som over et Ørnebo, hvis værgeløse Yngel bliver overfaldet af den forvovne Jæger, medens Kongeørnen fra Høiden speidende udstøder gjennemtrængende Hævnskrig. Det sydede og brusede som undertrykte Strømme, der forgjæves søge at sprænge deres Diger, og dog syntes Stadens tilbageblevne Indbyggere tause og fattede.

Dette rædselsfulde, begivenhedsrige Døgn i den unge Piges hidtidige stille Liv skulde i de nærmeste Timer endnu bringe hende betydningsfulde Tildragelser. Det var, som om hendes Skjæbne, der længe havde ligget i Dvale deroppe i Skovbunden, medens Dagene glede hen saa lige i Indhold, nu pludselig rulledes op, taarnede hendes Livs Hovedbegivenheder i Veiret, medens det store Folkedrama, der udspilledes rundt hende, indvævede hendes enkle Livstraad i sine store Optrin, saa at de kommende Aar bestandig bevarede Gløden deraf, et rigere bevæget Sjæleliv, oppe i hendes Fjeldegns Eensomhed.

„Det er mig, Olaug," lød pludselig Halvors dæmpede Stemme nede fra Bryggen. Hans Hoved kom til Syne over Muren, blussende af Ophidselse og Begeistring.

„Jeg er Peder Colbjørnsens Udsending, ogsaa hans Broders," vedblev han aandeløst. „Jeg skal stikke Ild paa Staden, forstaaer Du? Vi skal nu for Alvor til at ryge Svensken ud, brænde ham op spillevende, lukke

alle Gader for ham med sviende Baal. Jeg har lagt en Himmerigs Plan, og Du skal hjælpe mig, Olaug. Hvad siger Du? Vi To skal redde Fædrelandet!"

Halvor var i Skjorteærmer for at bortlede Fjendens Mistanke; inde paa sit blottede Bryst bar han nogle Beegkrandse. Han fremdrog to og rakte Olaug dem.

„Hurtig — Du kan nok liste Dig hen til Høhuset derhenne og stikke det i Brand? Jeg kaster imens en anden Krands ind i Hans og Peder Colbjørnsens Gaarde, der staaer to fyldte Tjæretønder med Haandgranater rundt om. De ville endelig Begge, at vi først stikke Ild paa deres Gaarde, for at Ingen skal sige dem paa, at de vilde spare deres eget. Derefter lister Du gjennem Haverne hen til Walks Gaard og stikker ogsaa den i lys Lue. Saa gaaer Du, som ingen Ting er skeet, her tilbage under Hængepilen, til jeg kommer. — De have plyndret vore Kjældere; hele Byen futter nu af over deres Hoveder — sippedeia!"

Halvor styrtede sig med Liv og Lyst ind i denne Bedrift; det var Hævn, det var Tilintetgjørelse af den forhadte Fjende. Olaug blev staaende ligbleg med lysende Øine. For hende var ethvert Hjem en Helligdom; at tilintetgjøre det, selv efter Eierens Ønske, forekom hende en Helligbrøde, der fyldte hende med Skræk og Andagt. Hun sank i Knæ, bad en brændende Bøn; saa gik hun til den fædrelandshistoriske Gjerning med fuld Forstaaelse af det Storslaaede og Gribende i dette ophøiede Øieblik: en heel Stads Indvaanere, Fattige og

Rige, ofrede af egen Drift alt, hvad de eiede, for at værne deres Selvstændighed mod fremmed Aag.

Olaug ilede over mod et stort Høhuus, der strakte sig ud bag den Wærnske Gaard. Hun slog Ild bag en Brændestabel. I næste Nu fængede Beegkrandsen, og Høstænget slog ud i røde Luer mod Broen. Derefter løb hun med en brændende Fyrrespaan under Træerne over til Walks Bygning, stak Ild i Beegkrandsen og slængte den ind gjennem et ituslaaet Vindu; det tørre Tømmer fængede, og Luerne slikkede med Lynets Fart op langs Brædevæggen.

Saaledes tændtes Frederikshalds Hædersfakkel for aldrig senere at slukkes.

Ved et underligt Skjæbnetræf blev Olaug saaledes kaldet til at afbrænde det Huus, hvori Moderen nogle Timer tidligere havde indespærret hende, for at berøve hende Fremtid, Ære og Lykke. Ved et andet besynderligt Tilfælde, der kunde henregnes til en hævnende Retfærdigheds Værk, blev det samme Kvistværelse, som Moderen nylig bestemte til Datterens Lykkes Grav, nu hendes egen. Sidste Gang, Nogen saae Ulle Halvorsen, var, da hun ilede op i sin Leilighed, endnu iført den blaa Taftes Dragt, for at redde en eller anden værdifuld Gjenstand. Luerne spærrede hende Tilbagegangen. Gjenboerne saae hende vove det samme Spring ud paa det brændende Tag som nylig Olaug for at gjenvinde Friheden. Moderen forsvandt i en Loftsluge og blev aldrig seet senere.

Da Klokken var syv, stod Frederikshald i lys Lue.

Fjenden opgav ethvert Slukningsarbeide. Trommehvirvler, Hornsignaler, Kommandoraab kaldte Soldaterne sammen til Afmarch. I næste Nu bredte Paniken sig i de uordnede Masser; Gyderne bleve Ildsvælg, Husene Brandfakler; Luerne reiste sig i taarnhøie Flammesøiler, det bragede og gnistrede, og ned over det glødende Ildgab spyede Fæstningen Granater og Skraasække ind i de tæt sammenpakkede Soldaterklynger. Det var ikke længere en Kamp, det var et Myrderi uden Naade og Frelse.

Midt i denne Trængsel saaes dog endnu menneskelige og ophøiede Træk. Den stærke Skomager Kjeld kom ud af sin brændende Hytte med en svensk Saaret, der var betroet til hans Omsorg. Nordmanden bar den Syge, der havde slynget Armen om hans Nakke, med en Ømhed som en Moder sit Barn. Han talte beroligende og trøstende Ord, medens Sveden sprang frem af hans egen Pande, og hans Øine flakkede rundt for at speide efter en Udvei af Ildhavet, indtil Baalet slog sammen over dem begge.

Mamsel Jonassen vendte tilbage for at redde Papegøien af „Den forgyldte Nøgle"s brændende Krostue, fandt sig pludselig indesluttet mellem brændende Vægge. Hendes Angstskrig blev hørt. Niels Ankers skjæggede Vildmandsansigt kom fornøiet til Syne midt i Røgskyerne.

„Tak for Skjænken forgangen. Nu giver jeg Mamsellen en anden igjen."

Dermed løftede han hende i sine Arme og bar hende i Sikkerhed ned til Elven.

Som en fredelig Idyl midt i al denne menneskelige Elendighed virkede et lille Stillelivsbillede i en Hytte udenfor Byen under Fæstningen. Her stod Skipper Daniel foran en Speilstump; en nyslagtet Høne laa paa Bordet. Han indsmurte sit Ansigt i dens varme Blod og skar imens nogle ynkelige Grimacer; derefter indviklede han sit Hoved i et rødtærnet Tørklæde og sin venstre Arm i en bloddryppende Bandage, haltede rundt paa Gulvet og ytrede medlidende:

„Sikken dog de Asener har rakket lille Daniels kjønne Ansigt til! Det maa han have sig en ægte Tokayer for fra Brasiliens varme Lande."

Han hentede en gammel Viinflaske og satte sig saa til at skrive en Ansøgning til det danske Krigsministerium om Statsunderstøttelse „for det kjære Brød paa nogen Maade at forhverve efter al den Svie og svære Blessure, han havde hentet ude paa Prammen ved at gjøre Fjenden Modstand og Afbræk paa alle optænkelige Maader, forladt af sine Medborgere, Peder Colbjørnsen og de andre, der alle løb fra Borde og lode ham, ringe Capitain Daniel, tilbage som Øverstbefalende i den haarde Kamp som en redelig Undersaat efter sin allerunderdanigst Eed, uanseet af, at han vel kunde haft Aarsag ogsaa at forlade Prammen, da hans fattige Enkesøster, der sidder med mange smaa Børn var bleven skudt udi hendes Axel. Altsaa ydmygst begjæres Invalidepension, høiædle og velbaarne Hr. Statsraad!"

Daniel plantede sin knyttede Næve med et vældigt Dask midt i Skrivelsen og saae sig om i den tomme

Stue med vidtopspilede Øine og et triumferende Smil. „Jeg gad see den, som kan sutte en delicatere Lobescowes sammen," udbrød han og reiste sig. „Der er et Par Løgne i den, det er det eneste, der kan siges med Sandhed om den Ting. Det skal lille Daniel have sig en ægte dansk Kornsnaps for, fra Kongens Kjøbenhavn." Udenfor farvedes Himlen blodigrød af det flammende Baal nede i Staden. Daniel traadte hen til Vinduet med Snapsglasset, rystede misbilligende paa Hovedet og udbrød: „Naada, hvor de gale Mennesker rutter med Mutters Pindebrænde!"

Denne Ansøgning blev virkelig senere afsendt, underskrevet af to afskedigede Underofficerer, der laa i Strid med Borgerne.

Mange af de tilbageblevne Borgere brændte inde; Dagen efter fandtes deres forkullede Been i de rygende Tomter.

Nu stod Fjendens hele Haab til at naae den 150 Alen lange Bro, der endnu var ufarbar. Broen blev et Haigab, som de Flygtende maatte styrte sig ind i, medens Kuglerne fra Prammen og fra Omegnen bestrøge de gyngende Planker, og medens de Bageste trængte de Forreste; det var Toppunktet af Rædsel, medens de Fremstormende under Fæstningens Lynglimt, der lød som Tordenbrag, hovedkulds styrtedes i Elven eller trampedes ned. Der stavredes hen over Stakler, der skrege af Smerte, over Døende, der bede sig fast i de Flygtendes Fødder, over Saarede, hvis knuste Lemmer vrede sig i Pine; hæse Kommandoord, som Ingen

adlød, Forbandelser, Rallen og ovenover det Hele Fæstningens uafladelige Torden, — underneden Elvens Strøm farvet rød af Blod.

Det var et Mandefald.

Tre tusinde svenske Krigskarle brøde ind i Staden, næppe tusind slap levende derfra. Blandt de Døde vare flere Øverstbefalende, fjorten Capitainer og otte og tyve Lieutenanter. Rundt i Gaderne fandtes deres forbrændte Liig, der af Nordmændene bleve begravede paa Kirkegaarden.

Tilsidst, som det sømmede sig en saadan Helt, kom Carl den Tolvte, omgivet af en lille Skare trofaste Mænd, der villig gik i Døden for deres Konge. Han selv gik freidig, med spændstige Skridt midt i denne Kreds og saae sig om.

„I Morgen vender jeg tilbage og slaaer min Leir paa Brandtomten, Far min!“ udbrød han og nikkede til sin Fange, Hans Colbjørnsen, der tilligemed Jens Munk gik i hans Nærhed.

„Vi faae at see, Deres Maiestæt,“ svarede Colbjørnsen. „Nu skal jeg gaa hjem og underrette mine Landsmænd om Eders Besøg.“

Med disse Ord sprang han over Bolværket og naaede Land, skjøndt han under Svømningen blev ramt af en Kugle.

En graahaaret Kæmpe brød pludselig frem af Sværmen, ledsaget af Jørgen Halvorsen og nogle skindklædte Mænd, hvis bredbladede Øxer gjorde lyst omkring dem. Med ustandselig Magt trængte den graa-

nede Bersærk frem gjennem de Rækker, der omgave Kong Carl; hans kortskaftede Øxe hævedes og sank, og hver Gang styrtede en Mand til Jorden.

„Vel mødt igjen, Kong Carl!“ raabte Bjørnstad med en Røst, der overdøvede Tordenbraget rundt om.

Carl den Tolvte vendte sig sorgløs og gjenkjendte Kæmpen, der to Gange i Dagens Løb havde truet hans Liv, første Gang da han stormede Borgerskandsen, og Bjørnstad i Haandgemænget afbrændte sin Pistol mod hans Bryst, anden Gang da Kongen efter Bønnen traadte ud af Christi Herberg Kirke og to af hans Drabanter med Tabet af deres Liv havde kastet sig mellem ham og den frygtelige Kæmpe.

Et Bøsseskud oplyste i dette Øieblik Bjørnstads furede Ansigt, hvis Aarer stode spændte, idet han med ubændig Villiekraft uden Dækning hævede begge Arme for at give sig hen i det dræbende Hug.

„En herlig Kraftgubbe!“ raabte Carl den Tolvte, henrevet til Begeistring ved Synet af denne kæmpemæssige Thorfigur. „Prægtige Karle, disse Nordmænd! De skulle blive mine.“

„Min skal Du blive, naar vi To næste Gang mødes, Carl af Sverige!“ raabte Bjørnstad med en Steentorrøst fra fulde Fjeldlunger, medens Kongens Mænd reve deres Afgud bort, og Bjørnstads Øxe kløvede Hovedet paa den Officeer, der sprang frem og skilte ham fra Kongen. Nye Sværme brøde igjennem og trængte Bjørnstad tilbage mod Bolværket. Det var Colbjørnsens brogede Karle i vildt Haandgemæng med Dalkarlene.

Oven over Broporten saaes pludselig en ung-

dommelig Skikkelse ombølget af Krudtrøg, med lyst, lokket Haar om det seiersstraalende Ansigt. Han havde en Fane i sin høire Haand, Colbjørnsens Fane, der endnu opbevares hos Borgervæbningens Stadshauptmand. Han svingede den jublende og søgte at plante den ved Siden af Vaabenskjoldet med Vildmanden over de Kæmpendes Hoved, idet han af al Kraft raabte:

„Hurra, Fatter! vi slaaes nu under vort norske Flag i vor egen Stad!"

Bjørnstad slap Øxen og strakte Haanden afværgende i Veiret.

„Kom ned, kom ned, Ulykkesbarn! vil Du lægge mit Huus øde?" raabte han opefter.

„Leve gamle Norge!" raabte Halvor. Det gav et Sæt i ham. Han sank i Knæ, slyngede Armen om Fanestangen og sank ned i Faderens udbredte Arme.

„Her, de ramte mig bare her," hviskede han.

Nogle Bloddraaber piblede frem under hans venstre Bryst. Bjørnstad løftede sin døende Dreng og bar ham ud af Kamptummelen ned mod Wærns Have, hvor Hængepilen hang ud over Vandet. Bjørnstads af Lidenskaber furede Ansigt stirrede ind i Sønnens: han saae at Døden var der med sin Stævning.

„Øie for Øie, Tand for Tand! Her paa dette Sted faldt ogsaa min ulykkelige Søn — Almægtige, uransagelige Gud, hvorfor bønhørte Du en taabelig Moder, der i sin Uforstand bad om Hævn over sit Barn?" udbrød en Stemme ved Siden af Fader og Søn.

Bjørnstad saae op.

„Søster Ellen!“ udbrød han med usikker Røst og stirrede paa den forvitrede Skikkelse, hvis graa tottede Haar hang ned over Pjækkerten, medens „Stormuglen“ knugede sin Hat mellem de rynkede Hænder, og Taarerne strømmede over de indfaldne Kinder.

„Faster Ellen!“ udbrød Halvor og smilede; „nu bliver Du hjemme hos Far, ikke sandt? — Olaug?“ udbrød han med et Sæt, reiste sig pludselig halvt i Veiret og slyngede Armene om den unge Pige, der traadte frem fra Hængepilens Skygge og støttede Barndomsvennens Hoved i sit Skjød. „Olaug, først Seiren, saa Lønnen, var det ikke saa? — Kys mig nu.“

Olaug bøiede medlidende sit Hoved og kyssede Halvors Pande og Læber. En Skjælven gjennemfoer ham, han udaandede i Seiersjubel og i sin unge Kjærligheds Morgenrøde.

Da Olaug reiste sig, stod Jørgen taus og sørgmodig ved hendes Side.

„Jørgen!“ udbrød hun med et Skrig som en Druknende, der pludselig seer Frelse. „Nu, Jørgen, hjem — hjem til Dig!“

Hun kastede sig til hans Bryst og var hjemme.

Ude over Heden flygtede en Konge paa Veien til sit eget Rige, mens Ildskjæret brændte hans Nederlag ind i Norges Steengrund med ægte Farver, der aldrig blegne.

Borgernes Jubel over Seiren var isprængt med Sorg over de rygende Brandtomter og de forkullede Kammeraters Liig, tillige med Frygt for, at Svensken

skulde vende tilbage. Da lød den 8. Juli om Morgenen en heftig Skyden, som hørtes mere og mere jo længere det led ud paa Dagen. Man lyttede med Frygt og Bæven; thi Ingen vidste, hvem det var, eller paa hvis Side Seiren faldt.

Om Aftenen stormede Colbjørnsens Kundskabsmand, Hans Brecke, op mod Fæstningen og meldte, at Fjenden var i fuldt Arbeide med at pakke sine Sager og trække over Grændsen. Kort efter kom Niels Anker og Halvorsen styrtende med det Seiersbudskab, at Peder Tordenskjold, den berømmelige Helt, havde i Dynekil slaaet hele den svenske Flotille, der var ladet med alt det Skyts, som Carl den Tolvte utaalmodig ventede for at kunne indtage Frederikshald.

„Og Svenskerne vare visselig blevne længere i Norgesland, om Gud ei havde omstødt hans Anslag i dette Søeslag ved Admiral Tordenskjold, den, han brugte som et fuldkomment Middel at hjælpe ved."

MARI BJØRNSTAD.

Det saae sørgeligt ud, da den svenske Hær atter var draget hjem over Grændsen. Ikke en Sædkjærne var lagt i Jorden i Miles Omkreds udenfor Frederikshald, hvor de svenske og norske Soldater havde ligget. Dansken var vel Mester paa Søen, og et nyt Felttog i Norge vilde fordre anseelige Udrustninger, hvorfor Kong Carl besluttede for denne Gang at lade det beroe ved, hvad der var skeet; men enhver, der kjendte Krigerkongens Karakteer, vidste, at han vilde vende frygtelig tilbage, og at han allerede gjorde Forberedelser til et nyt Indfald i Landet. Saasnart Kong Carl havde faaet sine fangne Officerer udvexlede, besluttede han at lade en Deel af Hæren forblive ved den norske Grændse for at holde Øie med Normændene og svække deres Modstandskraft ved saaledes at tvinge dem til at tære paa deres Grændsemagasiner.

Frederikshalds Borgere havde, efter deres heltemodige Opofrelse, af Regjeringen modtaget betydelig Lettelse i Skattebyrder, Privilegier osv. for atter at

kunne opbygge deres Stad; ligesaa lod Kong Frederik udskrive en Skat i alle danske og norske Stæder og Kommuner til Erstatning for den lidte Brandskade; men disse Penge bleve først inddrevne i Aarenes Løb, og Borgerne maatte saaledes foreløbig hjælpe sig selv med at reise Brædehytter paa Brandtomten og i Fællesskab søge at komme til Kræfter igjen.

Det var atter Vinter. Bjørnstad levede endnu oppe paa Fjeldet. Stadens Kjøbmænd havde andet at tænke paa end at fuldbyrde Dommen over Eieren af Fossegaarden; men Husets Beboere vidste, at der var kun givet dem en stakket Frist, og at det dragne Sværd vilde falde, naar Orden og Ro igjen herskede i Staden.

Taagen laa tæt og tung ude over Fjeldkløften; inde i Huset var der blevet taust og øde siden ung Halvors Død; alene Duren fra Fossen lød op gjennem Stilheden i den knagende Fyrreskov.

Iøvrigt gik alt sin vante Gang i Bjørnstads Hjem og i hans Bedrift. Nu i de korte Dage naaede Solen ikke did; Ilden knitrede i de brede Arner. Vinteren heroppe er mørk og streng med ondt, ustadigt Veir; den tager allerede sin Begyndelse den 14de Oktober, som er Calixti Dag, og varer ved indtil Tiburti, den 14de April, som er første Sommerdag. Efter gammel norsk Skik deeltes Aaret kun i tvende Parter, Sommer og Vinter, hvorefter Primstaven, som er den gamle norske Kalender, har været indrettet med Vinter paa den ene Side og Sommer paa den anden.

Mari Bjørnstad gik endnu stilfærdig om og syslede i det kolde Huus.

Hvem af os er ikke saa lykkelig idetmindste een Gang at have mødt en af disse graanede Hjemmets Heltinder, hvis Hverv alene er at værne om alle gode, svage Spirer, som søge at bringe Trøst og Velsignelse til Andre, mens de oftest selv komme ud fra Livet med sønderrevet Klædning og blodigt Hjerte, hvis klare Øine altid søgte det Mindste, mens de fandt det Store — for hvem Livets Kunst bestaaer i at dele sig selv ud i saa mange smaa Skillemønter som muligt i stadig Angst for, at de dog ikke række til at hele det Søndrede, at læge det Saarede — skjælve for ikke at eie nok at dele ud i disse upaaagtede Velgjerninger, der belønnes i de tusinde Led, og som mildner Straffen for Fædrenes Misgjerninger i det tyvende Led. Hvem har ikke idetmindste een Gang lært at velsigne En af disse Stille, hvis Løsen ikke er skarpttænkte Lære- og Leveregler om Selvvurdering og Personlighedsfølelse, men dybtfølte Grundsætninger, medens de i ubevidst Ophøiethed ydmygt hente det ædle Metal frem fra Hjertets ukjendte Dybder. — Lad saa kun alle Lærde og Skarpsindige kaste sig derover og analysere med Mikroskopet, efterspore Nervens Function under „Livslegen", sortere paa Hylder, destillere i Flasker, concentrere, indforklare, bortraisonnere og udrede bevidst og ubevidst Psychologi, flytte Grændsepæle indefter — saalænge vi beholde selve Naturens ædleste Digterværk, den sande Kvinde, — uforfalsket og ubevidst. Ja, hvem af os er saa ulykkelig

ikke at kjende en af disse graanede Velgjørerinder, for hvem Gud ikke er den befriende, forløsende, men ham, der gjør Byrden endnu tungere, endnu mere dyrebar, endnu mere velsignet uafrystelig, og som segnende derunder endnu i Døden søger at fastholde, forløfte sig, Heltinder i det Skjulte, der ubemærkede, som de levede, liste sig ud af Livets Dør paaklem, for at finde Himlens Port slaaet op paa vid Gab, Heltinder, der efterlade det dybe Savn, den gnistrende Morild, der sees paa Verdenshavet i Kjølvandsstriben længe efter, at Seileren, der frembragte den, er forsvunden; Kvinder, der mægte alt, fordi de give alt, som tro blindt og ville fuldtud gjennem deres faste Tro, uovervindelige i deres svage Styrke, uerstattelige siden hen. Fred over deres store Gjerning.

Jeg sender denne beundrende Hilsen i Sind og i Tanke til den første af de ædle Kvinder, hvem denne Bog er tilegnet.*)

Mari Bjørnstad var en af disse velsignede. Hun havde lidt det tungeste Slag, der kunde ramme hende, gjennem Sønnens Død. Mærkelig nok syntes det, som om hendes bløde Sind, nu da de første Sørgemaaneder vare forbi, havde vundet større Fasthed, som om hendes bøiede Ryg rettede sig, som om hun traadte med større Sikkerhed paa den Jord, der nu gjemte hendes Skat og ikke længer var i Stand til at saare hans Fod.

*) Forfatterens Svigermoder var en høitbegavet Dame, Søster til den bekjendte norske Maler, August Cappelen, hvis Malerier findes i Christiania Nationalgalleri.

Tidligere var det, som om hun bad Luften om Forladelse, fordi hun aandede den, søgte at mildne dens Storme ved Bønner og Taarer. Nu lod hun Stormen fare hen og løsne Sneeskredet i Vinterfjeldene; nu lod hun Regnen strømme og Menneskene tale; det var jo blot hende, alt Ondt kunde ramme; det lyse, krøllede Hoved laa derude paa Kirkegaarden med Seierssmil om Læben. Selv Maris Frygt for Bjørnstad syntes mindre; hans Barskhed overfor Drengen var nu forstummet; han deelte hendes Sorg. Fredløslysningen, der svævede over Mandens Hoved, havde ogsaa mistet noget af sin Rædsel for hende, nu da Sønnen ikke længer kunde lide derunder.

Naar denne Sag blev berørt, viste Bjørnstad sig ligesaa ubøielig som tidligere. „Jeg vil leve og dø som fri Mand i min Rede," lød hans Svar.

I den sidste Tid ind under Juul kom der en underlig Uro over Mari. Hun vandrede rastløs om i Huset. Hendes spinkle Skikkelse svandt ind; to røde Pletter paa Kinderne røbede den Feber, som fortærede hende; alene Øinene bleve større og mere glandsfulde; noget usædvanligt syntes at være i Gjære. Hun stod af og til, naar hun troede sig ubemærket, henne ved Ruden og stirrede længselsfuldt op mod den Stump mørke Himmel, der viste sig over Fjeldskrænten, eller hun søgte over den gyngende Bro til Mor Ulles Hytte, hvor nu et nyt Par havde hjemme, hvis Lykke ingen Historie har: Jørgen og hans Hustru Olaug.

Saa var det en Aften i December, at Bjørnstad

uventet kom tidlig hjem fra sit Saugbrug nede ved Fossen. Han fandt sit Huus tomt, og da han traadte ind i Sovekammeret, stode Kasser pakkede og lukkede som til en forestaaende Reise. Han kaldte paa sin Hustru, men fik intet Svar. Saa stillede han sig bag de blomstrede Forhæng ved Ruden og stirrede med et mørkt Blik over mod de Unges Huus, hvor frem- og tilbageilende Skygger foran Lyset i Stuen røbede, at Noget var paa Færde. Lidt efter gik Hyttedøren op, og tre Mænd, fulgte af Mari, begave sig over mod hans Huus. Mari lukkede Mændene ind i Forstuen. Bjørnstad hørte Jørgen sige til de Andre:

„I To blive nu staaende her i Mørket. Saasnart Bjørnstad aabner Døren udefra, kaste I Jer over ham, jeg svøber Tæppet om hans Hoved og af Sted til Slæden! Saa bærer det Vest paa, alt hvad Remmer og Kjælke kan holde. I Morgen støder Mari og jeg til Jer. — Nu henter jeg Tøiet ned."

Idet Jørgen, ledsaget af Mari, traadte ind i Sovekammeret med et Lys i Haanden, udstødte hun et Skrig og støttede sig segnende til Jørgens Arm. Bjørnstad stod midt paa Gulvet med korslagte Arme og betragtede hende med et haanligt og spottende Blik.

„Du gjør altsaa Ledtog med mine Fjender bag min Ryg, Mari Bjørnstad?" spurgte han.

„Du maa frelses, Halvor!" hviskede hun skjælvende. „I Nat kommer Fogden med Bykarlene for at hente Dig til Fængsel og Dom. Sætter Du Dig til Modværge

— og det gjør Du — saa dræbe de Dig som en fuglefri Mand."

„Mari har Ret: Byfolkene ere hidsede op mod Dig af Daniel og de andre Ulivsmænd, Du har dernede; de sige, at mens de kæmpe for Livet i Halden, beriger Du Dig heroppe med deres Tømmer ved Fossen. Hvad nytter det, at vi vide, Du er uskyldig; Du vil blive fængslet og dømt. Derfor maa Du bort endnu i Nat med eller mod din Villie, Morbror!" sagde Jørgen bønligt. „Vi ere komne for at frelse Dig."

Bjørnstad syntes ikke at høre. Hans glødende Øine vedblev at være fæstede paa Mari, der vred sig under dette Blik, som rummede en Verden af Foragt og Vrede.

Hun strakte afværgende Haanden op imod ham.

„Du slog ikke til, lille Mari!" sagde han med Eftertryk, medens hans Bryn skjælvende droges op og ned. „I Nat, her, skilles vore Veie."

Mari søgte at gribe hans Haand; han stødte hende heftigt fra sig. Hun vaklede og faldt over mod Bordet. Jørgen sprang frem og løftede hende op.

„Lad mig ligge," hviskede hun og stirrede med bristende Blik mod Bjørnstad, som om hun ikke ret kunde see ham. „Jeg tilhører min Huusbond. Har jeg forsyndet mig mod ham, saa vil jeg lide den Straf, han paalægger mig."

En lydelig Banken paa Forstuedøren afbrød den Stilhed, som nu paafulgte; trampende Skridt og høie Stemmer løde op til Sovekammeret.

„Luk op i Lovens Navn!“ sagde en Stemme.

„Forsilde, forgjæves — Flygt, Bjørnstad!“ bad Mari og klyngede sig til Mandens Knæ. „Dernede Fængslet, heroppe Døden!“

„Og Troløshed,“ sagde Bjørnstad haanligt.

„Giv mig et andet Ord med paa den lange Reise!“ hviskede hun og reiste sig med Besvær.

Forstuedøren blev revet op, der lød allerede Trin paa Trappen udenfor. Mari stak med en sidste Anstrengelse sin Arm ind i Dørkrampen og stængede saaledes Døren.

„Flygt!“ bad hun. „Et heelt Liv gav jeg Dig i Kjærlighed, min Bjørnstad! Nu kalder Halvor. Giv mig blot dette ene: frels Dig! — og vær velsignet!“

Hun sank sammen.

Bjørnstad saae forfærdet Dødens Skygge brede sig over Hustruens indfaldne Træk. De sidste Dages Spænding, den sidste Times Kamp var for meget for hendes svage Kræfter. Udefra ruskede Byens Mænd i Døren; hun følte ikke længer Smerten i den lemlæstede Arm; hendes livløse Legeme hvilede ved Bjørnstads Bryst; hendes Sjæl fløi mod Gud.

„Luk op, i Lovens Navn!“ lød Foged Wexelsens bydende Stemme udenfor.

„Bødler i Helvedes Navn, hold inde!“ tordnede Bjørnstads mægtige Stemme indefra.

Et Øieblik efter blev Sovekammervinduet lukket op med et Brag, og en sort Skikkelse, iført Bjørnstads mørke Vadmelskofte, gled lynsnart ned langs Muren

ud over Kløften og forsvandt i Dybet, medens Jørgen Halvorsen bøiede sig ud af det aabne Vindu og kaldte Lovens Folk til Stedet.

„Kors og Pine!“ udbrød Byskriveren og sprang hen til Afgrundens Rand, ledsaget af Stokkemændene. „Manden har paa det Skjændigste undlivet sig selv for at undgaa Lovens retfærdige Straf.“

Samtidig gik Husets Bagdør op, og en Skikkelse gled ubemærket ned mod Krattet og forsvandt i Skovtykningen.

Bjørnstad var fra denne Dag forsvundet fra Egnen.

I LØBEGRAVEN.

Den 9de November 1718 kom Kundskab til Frederikshald, at Carl den Tolvte paany var brudt ind i Landet, denne Gang med en Hær, der bestod af 16,000 Mand Infanteri og 13,000 Mand Rytteri, medens General Arnfeldt samtidig trængte ind i det trondhjemske Lehn i Spidsen for henved 10,000 Mand. Kong Carl havde tilbragt det meste af sin Tid siden 1716 ved Landets Grændse med idelige Forberedelser til et nyt Indfald i Norge. Hans Plan var lagt til Rette i dens mindste Enkeltheder. Norges Erobring var kun det første Led i et Kæmpekrigstogt, der bagefter skulde omvælte den bestaaende Orden i Europa.

Den svenske Konge deelte sin Hær i tre Afdelinger, hvilke alle skulde forene sig ved Frederikshald; det var hans Hensigt at tage Frederikssteen, før han gik videre.

Byens Borgere modtoge denne Efterretning med Sorg, Harme og Skræk; deres Ofre og Tapperhed

syntes saaledes at have være forgjæves og deres By hjemfalden til Arvefjenden.

Samme Nat laa Kongen paa en Bondegaard, Præstebakken kaldet, en halv Mil fra Frederikshald. Fjenden vedblev sin Fremrykning, langsomt, men sikkert. Kong Carl havde af Erfaring lært, at Stad og Fæstning hverken lode sig overrumple eller tage ved Storm; denne Gang skulde en sindrig lagt Krigsplan følges og intet forspildes ved Overilelse.

Klokken tre den 15de November bleve de første Allarmskud løsnede fra Fæstningen, og Normændene sænkede deres Fartøier i Indløbet. Af Byens Indvaanere vare nogle dragne andet Steds hen, da endnu kun faa Huse vare gjenopbyggede. Kongen lod Borgerne sige, at han snart skulde have Fæstningen i sin Magt, saaledes ogsaa Byen. Den 24de November gjorde han om Natten atter Forsøg paa at overrumple Staden og stod allerede ved Kirkegaarden; men mod hans Forventning var Borgerskandsens Besætning ogsaa denne Gang aarvaagen og drev Svensken tilbage med Musketild. Nat og Dag var Fjenden beskjæftiget med at gjøre Skandsekurve og Faskiner og grave Løbegrave ind imod Fæstningen, samt fremslæbe Kanoner og Mørsere m. m.

Taagen laa i alle disse faresvangre Dage uigjennemsigtig over Landet. I det stille Veir kunde Byens Borgere ved Nattetid høre Fjenden hugge, raabe og være i idelig Bevægelse.

Fæstningens Garnison bestod af ca. 1200 Mand. Ingen tvivlede om Udfaldet: Frederikssteens og Stadens Indtagelse af Carl den Tolvte.

Den 6te December Kl. et var Fjenden trængt saa vidt frem, at han inden Aften havde skudt Breche i Gyldenløves Bastion; den 8de om Eftermiddagen blev denne vigtige Stilling taget ved Storm; Kong Carl satte selv en af Stigerne mod Muren. Dermed syntes Fæstningens Skjæbne at være afgjort. Samme Nat fortsatte Svensken at grave Løbegrave, som han havde paabegyndt sex Dage tidligere, ind mellem Gyldenløves og Frederikssteens Contreskarpe under heftigt Bombardement og Kanontorden fra Fæstningen. De lange, mørke Nætter og Taagen kom Fjenden til Hjælp.

Trods den tilsyneladende Seiersvished, hvormed den svenske Hær saaledes denne Gang rykkede frem mod sit Maal: Norges Underkastelse, herskede der en mørk og trykket Stemning i den fjendtlige Leir. Utrolige Savn, Lidelser, Sult og Kulde havde allerede bortrevet henved 4000 Mand af Carls Armee; langs Veie og Grøfter, i Skove og mellem Klipperne fandtes ihjelfrosne Mennesker og Heste. Enhver forudsaae sin egen Skjæbne i døende Kammeraters, medens disse forgjæves paakaldte Hjælp. Og hvorfor skulde disse Lidelser gjennemgaaes? spurgte Soldaterne indbyrdes. Svaret lød sagte og hviskende, men uimodsigeligt: for at tilfredsstille en urolig Krigersjæls Trang til Kamp. Derfor bortødsledes Blomsten af Sveriges unge Mænd,

og derfor ødedes Landets Midler, saa at Hungersnød stod for Døren derhjemme.

Kong Carl selv ledede sit Togt, mørk i Hu. Alt gik ham for langsomt. Kongen udtalte ofte sin Misfornøielse for Ingenieuren Maigret, der ledede Ingenieurarbeidet.

„Vær rolig, Deres Maiestæt!“ svarede Officeren. „Inden 8 Dage overgiver jeg Dem Fæstningen eller mit Hoved.“

For at være nær ved Arbeiderne lod Kongen opslaa en lille Brædehytte mod Fjeldvæggen, og saaledes gik alt, til den mærkelige Dag indtraf, der i et Øieblik gjorde den berømte Konge livløs, efter at han i nittenaarige Krige havde overlevet utallige Farer.

Det var den 11te December, 1ste Søndag i Advent. Alt Arbeide stod stillə efter Kongens Befaling. Han selv indfandt sig i sit Hovedkvarteer i Tistedalen for at bivaane Gudstjenesten baade For- og Eftermiddag. Efter Aftensangen samledes hele Generalitetet og modtog Ordrer; derefter drog Kongen sig tilbage og opbrændte, mærkeligt nok, en Deel Papirer.

Underlige Rygter løbe omkring i Hæren; Forudsigelser om Kongens nærforestaaende Død syntes at have vundet Tiltro; Stemningen var mere end almindelig trykket mellem Soldaterne; Mørket laa vaadt og uigjennemsigtigt over det fremmede Land. Alene Fæstningen lyste som et unaaeligt Feepalads ud i den sorte Vinternat. Kommandanten havde imod Angrebssiden oplyst

Murene med Beegkrandse, som skinnede over hele Egnen. Idelig fløi Lyskugler ud gjennem Luften ned i Fjendens Approcher for at oplyse hans Foretagender, og Musketilden knaldede denne Aften i livlige Kjædesalver.

Det Mandskab, som samme Nat var kommanderet til Arbeide i Løbegravene, laa endnu under Bedækning af en Klippe og ventede paa Ordre til at rykke frem mod det Sted, hvor Arbejdet med de nye Linier skulde begynde.

Soldaternes udhungrede og barske Ansigter fik et endnu mørkere Udtryk i det flammende Skjær fra Baalet, hvorom de vare leirede. De talte ikke meget; nogle laa og tyggede paa Birkebark og Granskud.

Måns Eriksson Trompeter var endnu blandt de Levende; men han hverken sang eller digtede denne Aften, og hans sidste Udødelighedsværk bestod i en Gravsang over sig selv, som vi dog her ville forskaane Læseren for.

En høi, sværlemmet Mand laa nærmest ved Baalet. Han var iført svensk Rytterkappe og laaden Hue; hans buskede Bryn og graa Haar hang frem derunder som en Allongeparyk. Han havde sluttet sig til de Svenske fra Krigens Begyndelse, talte kun sjældent, syntes at høre til Grændsebefolkningen, hvis Sprog er en Blanding af svensk og norsk. Manden gjorde hidtil god Nytte som Veiviser og Minegraver.

Soldaterne skyede ham paa Grund af hans ordknappe og barske Væsen; de døbte ham Bjørnen; under det Navn gik han imellem dem.

Der lød en Trommehvirvel: Carl den Tolvte vendte tilbage fra Hovedkvarteret og begav sig ned til Løbegravene.

Den Graahaarede med Pelshuen reiste sig og stirrede paa Kongen, der efter Sædvane gik frit omkring blandt Soldaterne og talte med hvem, han traf paa. Kongens sorteblaa Øine havde et Øieblik hvilet ligesom speidende og gjenkjendende paa den høie Graahaarede; derefter vendte Maiestæten sig bort fra ham og gik videre.

„Omtrent paa dette Sted fik Tolvte Karls Bedstefader, Carl den Tiende, sit Banesaar af en norsk Kugle," sagde „Bjørnen" og strøg med Haanden over sin Pande. „Hvem veed, naar denne kongelige Sjæl i Storm og Flammer, der trodser alle Lande, al Vedtægt og Lov og Ret, ved en anden norsk Kugle faaer Ende paa al Strid og Sorg og sorte Minder!"

„Sludder og Vaas og norsk indbildsk Vrøvl!" raabte Eriksson og sprang op. „Den norske Kugle blev aldrig støbt, der dræber svenske Konger. Carl den Tiende døde den 24de December 1660 ærlig og redelig i Gøteborg af en lumsk Feber, som han hentede her i dette usunde Land, og Carl den Tolvte gaaer nu sin store Tid i Møde. — Kom, gossar!" vedblev Månsson. „I skal nu høre hans Faders, Carl den Ellevtes Spøgelsesyn paa Stockholms Slot; min Mormor, som er kongelig Gangkone, har fortalt mig det grangiveligt. Naar I har hørt det, saa veed I, at vi snart faaer Ende paa Lidelserne i disse fordømte Sneeskove, og at vor

Carl fører os lukt ind i de store Riger, hvor Guldet groer, og Vinen flømmer."

De forkomne Soldater og Arbeidere flokkedes om Månsson, der mangen en Nat havde holdt deres Mod oppe ved lystige Indfald og frie Historier.

Månsson fortalte nu uden Afvigelser det bekjendte Syn, som allerede den Gang levede i Folkemunde, og som skal være beediget og egenhændig nedskrevet af Carl den Ellevte Natten mellem den 16de og 17de December 1675, tillige underskrevet af Øienvidnerne Carl Bjelke, Rigsdrost, W. Bjelke, Rigsraad, Oxenstjerne, Rigsraad, og Peter Granslen, Vagtmester, hvorefter Papiret blev nedlagt i Arkivet i en tung Kiste med mange Laase. Afskriften af dette mærkelige Dokument cirkulerede allerede i Aarene 1740 og 1760, og troværdige Folk kjendte da Sagnet fra deres Barndom.

Erik Månsson fortalte nu følgende, der begjærligt blev opfanget af de Lyttende, og som nøie passede ind i Timens Stemning og forhøiede den overtroiske Frygt, der beherskede den svenske Hær:

„Seer I, gossar, Carl den Ellevte vaagnede Klokken $12^1/_2$ i sit Sovekammer, syg og ussel som han var bleven, og kastede hændelsesviis sine Øine paa Vinduet, hvor han blev vaer en stærk Lysning i Riddersalen. Han sagde til sin elskelige Rigsdrost Bjelke, som var hos ham i Kammeret: „Hvad er det for en Lysning i Riddersalen? Jeg troer, der er Ildløs."

Rigsdrosten svarede: „O nei, Deres Maiestæt, det er Maanens Skin." Og Kongen lod sig nøie med den

Snak og vendte sig mod Væggen, men var usigelig angst til Mode og kiggede igjen over paa Lysningen. Saa sagde han en Gang til: „Her kan det aldrig gaa rigtig til.“ I samme Øieblik var det, ligesom han blev vaer, at Mennesker havde i Riddersalen at bestille. Da reiste Kongen sig, iførte sig sin Natkjole og gik til Vinduet, hvor han saae, at Salen var fuld af Lys. Saa lod han Vagtmesteren komme med Nøglerne og gik med sit Følge til den lukkede Løndør, og da Ingen vovede at aabne Døren, gjorde Kongen det selv, hvorpaa han fandt Værelset og endog Gulvet betrukket med sort Klæde, og de overfaldtes alle af en stærk Gysen. Saa gik de over Gulvet til Rigssalens Dør. Kongens Følge bade Alle om den Naade ikke at lukke op. Kongen aabnede atter selv, men trak hurtig Foden til sig af Bestyrtelse. De saae Alle et stort Bord, omgivet af sexten ærværdige Mænd; samtlige havde store Bøger for sig. Iblandt dem var en ung Konge paa 16—17 Aar med Krone paa Hovedet og Scepter i Haanden, og det var besynderligt, at den unge Konge flere Gange rystede med Hovedet, da alle disse ærværdige Mænd med den ene Haand slog haardt paa Bøgerne.

Den gamle Konge bemærkede nu den ene Henrettelsesblok efter den anden samt Bødler, alle med optrukne Skjorteærmer, og de afhuggede et Hoved efter det andet, saa at Blodet strømmede henad Gulvet. Den gamle Konge blev nu mere end bange og saae paa sine Tøfler, om der maaskee var noget Blod derpaa;

men det var der ikke. Og en Trone stod længere borte og vaklede.

Kongen og hele hans Følge skjalv og trak sig tilbage mod Døren, og dermed forsvandt Synet; kun den syge Konge stod der med Lyset og hans gjæve Folk og gik lige ind og skrev det Hele op. — Seer I, gossar, det Syn betyder, at vor Kong Carl skal styrte alle vaklende Troner og hugge Hovederne af alle vore Fjender, Tyskere og Russere. Han vil løfte Sveriges Ry til Himlen og føre os lukt ind i Guldlandet. Vi følge ham blindt. — Leve vor herlige Kong Carl!"

En dæmpet Piben kaldte Mandskabet til Arbeidet. Soldaterne sprang op og grebe Hakke og Spade.

Den store Graahaarede eftersaae Laasen paa sin Pistol og fulgte efter de Andre. De stærke, buskede Bryn vare sammendragne og Blikket fast og glødende, som om han bar paa en urokkelig Beslutning. Saaledes seer den Mand ud, der har sat sig det store Maal og hjemfører Seier eller Død.

Kongen gik urolig frem og tilbage i de færdige Løbegrave og fremskyndede Arbeidet. Carl den Tolvte, hvis gode Hjerte ofte gav sig Udtryk i store og kongelige Gaver, havde samme Eftermiddag forfremmet sin trofaste, gamle Tjener, Hultmann, der fulgte ham i alle hans Krige, blev hos ham i Tyrkiet og ledsagede ham overalt, til øverste Kogemester. Kong Carl var denne Aften i en sær alvorlig og bevæget Stemning. Da saaledes en Officeer, der ledsagede Maiestæten ned gjennem den gamle Linie, henkastede nogle nedsættende Ord om

en Kammerat, der stod dukket under Brystværnet, vare Ordene næppe udtalte, før Kongen havde den Talende ved Haanden og udbrød mildt og indtrængende:

„Ikke saa, min Kjære. Jeg mærker nok, hvad I vil sige, men lær det af mig aldrig at tale ondt om noget Menneske, naar I taler med Eders Konge."

Officeren lagde Haanden paa Hjertet og bukkede dybt bevæget og grebet af det skjønne Blik og den bløde Røst, der udtalte disse kongelige, ophøiede og uforgjængelige Ord.

Om denne skjæbnesvangre Nats Begivenhed skriver et Øienvidne, Lieutenant Carlberg:

„Endelig kom Mandskabet anmarcherende ind i den allerede færdige Løbegrav, som nu skulde føres videre frem. Saasnart Mandskabet var blevet inddeelt, traadte den franske Oberst Maigret, der var Direkteur af Attaquen, frem foran Arbeiderne og udstak den nye Linie paa den Maade, at efter ham defilerede Soldaterne med Faskiner, Spader og Hakker. Eftersom nu Direkteuren gik Linien frem, lagdes Faskinerne i en ret Linie, og Soldaterne bleve liggende ved dem. Saasnart den nye Linie var afsat, defilerede paany flere Soldater frem og lagde sig ligeledes ved Faskinerne med det fornødne Værktøi. Derefter hidbragtes de alt færdige Skandsekurve. Jeg fik Ordre til at gaae ind i den nye Linie og lade den fylde. Nu begyndte Arbeidet efter et sagte givet Tegn, idet jeg opmuntrede Mandskabet til at arbeide flittigt og grave sig ned, for at de snart kunde faae Skandsekurvene fyldt til deres egen

Dækning. Fra den nye Linie til Fæstningens Udenværker kunde Afstanden være omtrent 200 Alen og saaledes under Musketskud." —

Carlberg gik nu frem og tilbage i den nye Linie og opmuntrede Arbeiderne, der saa meget hellere adløde ham, som de saae mange af deres Kammerater falde, inden de kunde komme dybt nok ned og faae Skandsekurvene fyldte. Denne nye Linie skjød ud i en spids Vinkel fra den gamle, færdige, hvor man ved Brystværnet var dækket mod Kugleregnen. Efter $1^1/_2$ Times Forløb begav Carlberg sig tilbage til den gamle, fuldførte Løbegrav, hvor Kong Carl denne Nat opholdt sig, fordi Fæstningen for første Gang oplyste Egnen med udhængte Lyskugler paa Murene og udslyngede dem tillige i rigelig Mængde over Marken, hvilket forekom Kong Carl sælsomt og gav ham den Mistanke, at Kommandanten mulig vilde gjøre et Udfald. Kong Carl var derfor, sorgløs og uforfærdet som altid, steget op og stod med Overkroppen ovenfor Brystværnet for bedre at iagttage, hvad Fjenden havde for. Ved hans Fødder stode 8 à 10 Officerer.

Medens Kong Carl stod her, kom flere Gange i den nye, modsatte Løbegrav et graahaaret, speidende Hoved til Syne mellem Skandsekurvene, ligblegt med funklende Øine og et forstenet Udtryk af Alvor og Ro. Hver Gang Kongen vendte sig i samme Retning, forsvandt Hovedet for atter ubemærket at komme til Syne.

Oberst Maigret traadte nærmere til Carl den Tolyte og sagde med indtrængende Røst:

„Her er ikke Deres Plads, Sire. Det regner med Kardætsker og Kanonkugler, som ikke have mere Respekt for Kongen end for den ringeste Soldat.“

„Vær ikke bange!“ svarede Kongen.

„Jeg er ikke bange for mig selv,“ ytrede Ingenieuren; „jeg er dækket af Brystværnet. Jeg frygter for Deres Maiestæt, som benytter det ganske mod dets Bestemmelse.“

„Gaa hen og see til Deres Arbeidere,“ sagde Carl den Tolvte utaalmodig, for at blive fri for ham. Og til de andre Officerer sagde han: „Paa Eders Poster, mine Herrer! Jeg stiger strax ned.“

Officererne kjendte Kongen bedre end den fremmede Ingenieur og vidste, at en Opfordring til at gaae af Veien for Fare, var det samme som at opfordre Kongen til at blive, for at trodse den. De trak sig derfor Alle tilbage og hviskede til Maigret:

„Lad Kongen staa. De gjør kun ondt værre ved at overtale ham.“

Nogle Minuter senere, da Kongen ikke steg ned, medens Kugleregnen tog til i Heftighed, blev Maigret atter urolig, mens de andre Officerer holdt Raad om at lokke Kongen bort fra Stedet ved List, enten ved at forlange en Befaling af ham, eller ved at bede ham tage et Arbeide i Øiesyn og opmuntre Folkene ved sin Nærværelse.

Maigret paatog sig med sin sædvanlige Ligefremhed at fremføre dette Hverv og gik atter hen mod Kongen. Idetsamme hørte han en Lyd, som naar en

Steen bliver slynget i Dynd og saae Kongens Haand famlende gribe om Kaardeheftet. Men da Carl den Tolvte blev staaende i samme Stilling uden at røre sig, og Mørket paa dette Sted var tæt, saa forstod Obersten endnu ikke, at Kongen var død.

„Da jeg," siger Carlberg videre, „var kommen ind i den gamle Approche, saae jeg Hans Maiestæt ligge paa Tranchéens indre Dossering, hvor Hans Maiestæt havde draget sig op og laa paa den venstre Side med Kappen om sig. Han holdt den venstre Haand under Kindbenet og Hovedet opret over Kronen af Brystværnet. I en saadan Stilling hvilede Hans Maiestæt med Ansigtet vendt mod Fæstningen og den nye Linie tæt udenfor, hvor nogle Arbeidere gik. Denne nye Linie, som dannede en spids Vinkel med den gamle, løb ikke synderligt ud fra den gamle, hvor Hans Maiestæt laa, *saa at idetmindste de Nærmeste af Arbeiderne kunde have seet hans Hoved over den gamle Linies Brystværn, om de ellers havde givet Agt derpaa. Denne Omstændighed anseer jeg for betydelig nok til at anmærke her.*" —

Andre tvivlede ikke paa, at Kongen var kommen af Dage ved planlagt Mord.

„Natten var ualmindelig mørk," fortæller en Grev Lieven. „Jeg havde den Ære den Nat, Kongen faldt, at opvarte ham som Page. Jeg tvivler ikke paa, at han er kommen af Dage ved Snigmord. Det var næsten umuligt, at en Kugle fra Fæstningen kunde ramme hans Hoved i en saadan Afstand og paa den

Plet, hvor han stod. Jeg saae Kongens Liig og er overbeviist om, at Saaret i Tindingen var af en Pistol. Hvo, der har bibragt ham det, er uvist. De, der have Erfaring i Krigsvæsenet, kjende Knaldet af en Kanonkugle; men Knaldet af dette Skud var nærmere ved og ganske anderledes. Hele Armeen troede, at Kongen var dræbt af en uebkjendt Haand.*)

Carlberg befandt sig ogsaa ved Kongens Fødder, da udefra et Skud traf ind gjennem Hans Maiestæts Hoved, hvorved ikke den mindste Bevægelse mærkedes undtagen, at Haanden faldt ned fra det venstre Kindbeen, og Hovedet bøiede sig sagte ned i Kappen, uden at det allerringeste Ryk sporedes i Legemet. Da Officererne stode saa lavt, kunde Ingen med Vished bemærke hvor Skudet kom fra.

Den første, som nævnte Kongen død, var Generaladjutant Kaulbars. Da han saae Kongens Hoved synke ned i Kappen, raabte han: „Herre Jesus — Hans Maiestæt er skudt! Opsøg General Schwerin og meld ham det.“

Carlberg løb strax nedad den gamle Approche og mødte Generalen, der næsten aldrig veg fra Kongens Side. Da han modtog det sørgelige Budskab, greb han Carlbergs Arm og udbrød hviskende: „Herre Jesus!“ Han ilede til Stedet, hvor Kongen endnu laa urørt og

*) Dr. C. Palludan-Müller er i sine udmærkede, skarpsindige, kritisk-historiske Undersøgelser kommen til det Resultat, at Kong Carl efter al Sandsynlighed maa være faldet for et Projectil fra Fæstningen.

befalede Carlberg og Capitain Posse at hente en Baare. De ilede over Bjerget til Kongens Brædehytte. Her var Forraad af færdige Baarer, som brugtes til at bortbære dem, der om Natten bleve skudte under Arbeidet. Carlberg og Posse bare selv Baaren frem foran Kongens Fødder. General Schwerin havde stillet Vagt i Løbegraven, for at hindre Kommunikation forbi Kongens Liig. Officerernes Antal var betydelig forøget; de stode alle tause og blege i Faklens Skin. Generalen steg op paa Brystværnet ved Kongens Side og løftede hans Hoved lidt i Veiret, hvorpaa han gjorde et bedrøveligt Tegn med Haanden til de Omkringstaaende uden at sige Noget. Kuglen var gaaet tværs igjennem Hovedet og havde draget det ene Øie indad, medens det andet hang ud over Kinden. Liget blev forsigtig løftet paa Baaren og tildækket med Soldaterkapper.

Adjutant Siquier traadte frem fra Mørket, som laa over Hjørnet ved Vinkelspidsen, tog Hatten af Kongen og satte i dens Sted sin hvide Paryk og gallonerede Hat paa Carl den Tolvtes Hoved og sørgede for, at noget af Hat og Paryk kom til Syne under Kappen, hvilket skete for at gjøre Kongen ukjendelig, da man frygtede for den Virkning, som det bratte Budskab om hans Død vilde have paa Soldaterne.

Da dette var varetaget, vendte Sequier sig til Officersklyngen og sagde med et Skuldertræk: „Historien er ude. Allons souper!“*)

*) Det er et karakteristisk Kjendetegn for det stærke Indtryk, som denne tragiske Begivenhed gjorde paa Øienvidnerne, at flere af

General Schwerin overlod det kongelige Liigs Transport til Lieutenant Carlberg, der fik ti Mand hertil, hvilke han gav den Besked, at det var en tapper Officeer, som de maatte bære forsigtigt paa den ujævne Vei. Da Toget var kommen et Stykke frem, opdagede Folkene, at de vare gaaede vild og befandt sig paa Toppen af en steil Bakke. Byen var nær, hvorover de bleve bestyrtede, da man vidste, at norske Patrouiller her holdt Vagt og saaledes gjorde det voveligt og usikkert at trænge frem. Baaren blev sat paa Jorden og Veien langs Elven undersøgt. Efter en kort Raadslagning besluttede man at gaa videre ned over Bakken. Soldaterne formanedes til Forsigtighed; Carlberg med to Mand holdt igjen paa Baaren under den steile Heldning.

Ved Uforsigtighed skete det dog, at Kongen væltede ud over Baaren ned i Carlbergs Arme, dog saaledes, at Legemet ikke faldt heelt ned paa Jorden; thi i samme Nu sprang en graahaaret Mand, der gik ved Siden af Baaren og ufravendt betragtede den, frem og understøttede Carlberg i at løfte Liget tilbage paa Leiet. Ved den heftige Bevægelse gled Hatten og Parykken af Kongens Hoved. Maanen, som ved denne Tid var

---

disse og blandt dem Siquier i Vildelse senere hen beskyldte sig selv for at have myrdet Kongen, hvilke Tilstaaelser dog klart er beviist kun skyldes Hallucinationer. De senere militaire og sagkyndige Undersøgelser, der fandt Sted paa selve Gjerningsstedet saavelsom paa Liget, have tilstrækkelig klargjort, at ikke Skygge af Mistanke om en slig Niddingsdaad, som dette Kongemord vilde være, klæber ved den tapre og hæderlige svenske Nation.

kommen høit over Fjeldet, kastede sit klare Lys lodret over de kjendte og elskede Træk. Soldaterne stirrede bestyrtede og udstødte et Klageskrig.

„Kongen — Kongen!“ hviskede de. „Hvad skal der nu blive af os Alle?“

Den Graahaarede stod foroverbøiet og betragtede som fasttryllet med et forskende Blik det gabende Saar i Ligets venstre Tinding.

„Det Hul har ingen Pistolkugle frembragt!“ udbrød han heftig og greb Carlbergs Arm. „Det er en Flænge efter en Granatstump. — See — see selv!“

„Hvad mener Du?“ sagde Lieutenanten dæmpet og rev sig løs fra Mandens Jerngreb. „Ligemeget, hvor den dræbende Kugle kom fra. Kongen er død, Krigen endt — Norge er tabt for Sverige.“

„Norge er frelst,“ hviskede Manden og traadte tilbage i Geledet.

Norske, høirøstede Stemmer løde i Nærheden. Carlberg lyttede og befalede barsk Soldaterne at forholde sig stille. De bleve øieblikkelig tause, medens de med rørende Omhu tildækkede Liget og fra dette Øieblik bare det videre med en øm Forsigtighed, som om de meente, at deres Afgud endnu kunde føle Stødene fra den ujævne Vei. Sørgetoget naaede uden videre Uheld til den ældre Tranché, Baaren løftedes op over Brystværnet og ankom kort efter til Hovedkvarteret i Tistedalen, hvor Kong Carl samme Aften havde bivaanet sin sidste Gudstjeneste. I hans Lommer fandtes intet undtagen Gustav Adolps Portrait og Bønnebog.

Klokken eet om Natten blev Carl den Tolvtes Liig ført ind i den Hytte, hvor han pleiede at udhvile sig. Idet Baaren naaede Huusdøren, traadte den samme graahaarede Kæmpe hen til den, blottede sit Hoved og stirrede i det klare Maanelys endnu en Gang paa de kongelige, stivnede Træk, som om han forgjæves søgte Svar paa et Spørgsmaal, en uløselig Gaade, som Fremtiden aldrig skulde opklare.

Bjørnstad — det var ham — huuløiet, hentæret og eensom, bøiede et Knæ mod Jorden, idet Liget blev baaret forbi ham.

„Ikke bleve vi dine Nordmænd; men Du blev vor, Carl af Sverige!“ udbrød han med høi Røst. „Du store Døde! nu først hilser jeg Dig velkommen til vort eget, frie Norge!“

Da Baaren forsvandt i Hytten mellem tændte Fakler og sørgende Soldater, strakte den eensomme Mand Hænderne mod Himlen med et Udtryk saa seierstolt og jublende som i Bevidsthed om en veludført Gjerning — som om han i dette Nu gjennem sin høire Haand følte sit hele Lands Befrielse fra fremmed Aag og Fare.

Samme Nat en Time senere lød en Steentorstemme hen over Stortorvet i Frederikshald:

„Norge er frelst — Kong Carl er død!“

Raabet blev hørt af Mange, uden at Nogen vidste, hvorfra det kom; det blev troet, uden at Nogen kjendte den vældige Røst, der slyngede Glædesbudskabet over Staden. Det fløi som en Løbeild gjennem Gaderne. Der lød et Jubelskrig, heftigt, aandeløst. Kirkeklokken,

der endnu hang i en Galge over den Kjælder hvor Gudstjenesten maatte holdes siden Kirkens Brand, klemtede som til Helligfest — et Befrielsens Skrig efter det aarelange Rædselens Mareridt lød fra det ængstede, forpinte Folkebryst: *„Carl den Tolvte er død!“*

I samme Time den svenske Konge faldt, standsedes alle Arbeider i Løbegravene. Den følgende Dag holdtes Krigsraad. Det blev besluttet at hæve Beleiringen, og at Hæren ufortøvet skulde drage tilbage til Sverige. Den 20. December havde alle Svenske forladt Norge. Af General Armfeldts nordenfjeldske Hærafdeling naaede næppe 500 Mand tilbage over Fjeldene. Henved 9000 Mand bukkede underveis under for Vinterkulde, Sneestorme og Hunger.

DEN STORE FRED.

Der gik flere Aar. Meget forandredes i Frederikshald og Omegn. Staden reiste sig af Asken, Handelen blomstrede, Skibsfarten tog til, et freidigt, stærkt og selvfølende Folkeliv udviklede sig hurtigt i den unge Stad, der var skudt frem af Storbedrifter, omgivet af en velvillig Samtid, Gjenstand for Udlandets Beundring, Tidens Kjælebarn.

Det gik nu her, som det oftest gaaer, dèr hvor de store Storme rensende fore frem: et sundt og rankt aandeligt Liv blev Særmærket for Frederikshalds Borgere. De fordrede Retfærdighed og gave Retfærdighed, Lys og Skygge fordeeltes af den almindelige Retsbevidsthed. Og den var klarøiet i det stærke Lys, som nu laa i Luften.

Saaledes gik det til, at der blev ryddet op i meget gammelt og forgroet. Megen Overvurdering og tidligere Vrangvillie kom paa Retfærdighedens Vægtskaal, saaledes ogsaa Dommen over Bjørnstad fra Fossegaarden. Først begyndte Rygtet at fortælle om hans frivillige

Kamp i Frederikshald under Svenskernes Indfald, skjøndt Borgerne haanlig havde tilbageviist ham fra deres Række; dernæst blev hans eneste Søns Fald under Forsvaret omgivet af et smukt og romantiskt Skjær; om Hustruens Ulykke og Død vidste man ogsaa meget rørende at fortælle, og endelig var det mærkelige indtruffet: efter at Bjørnstad havde forladt sin Hjemstavn og var forsvundet fra Egnen, blev Byens Tømmer borte i Elvedragene ovenfor Staden i endnu større Maalestok end i Bjørnstads Tid. Han havde saaledes baaret Skylden for Andres Ugjerninger.

Man havde nu erfaret, at Bjørnstad levede oppe i en øde Klippeegn ovenfor Sarpfossen. Han havde tilligemed sin gamle Søster Ellen opslaaet en Bolig mellem de eensomme Fjelde og boede der i en afsides Hytte. Det gamle Søskendepar var her bleven et Forsyn for Fattige og Syge, der kom langveis fra til Eneboerne, for at forlade dem trøstede og glade.

Det var dog endnu ikke disse forskjellige Kjendsgjerninger, der bevirkede Omslaget i Folkestemningen overfor Bjørnstad og gjorde hans Navn kjendt og omtalt. Der var endnu et Rygte i Omløb, et ubestemt Sagn, som satte ham i Forbindelse med Kong Carls Fald, der bragte alle Hjerter i Frederikshald til at banke stærkere, en Beskyldning, der i sig selv for Staden rummede det Høieste, en Forbrydelse, der lyste som en Fædrelandsbedrift af største Betydning, et Rygte, der ikke havde nogen bestemt Hjemmelsmand, og som

dog blev ved at leve, at svulme, til det antog Karakteren af Forherligelse og Tilbedelse af sin Gjenstand.

Hvad der sagdes var slet og ret, at Bjørnstad havde fældet Carl den Tolvte.

Man vidste med Bestemthed, at Bjørnstad hiin Nat befandt sig blandt Arbeiderne i Løbegravens Sidelinie, da Kongen faldt; man vidste, at han allerede under Indfaldet 1716 havde sat sig det store Maal at fælde Kongen i aaben Kamp for at befrie sit Land, og man vidste nu fra Jørgen Halvorsen, at Bjørnstad var en syg og nedbrudt Mand, der ofte i Febersyner anklagede sig selv for at have fuldbragt den store, tragiske Bedrift.

Tilsidst var det Øieblik kommen, da den offentlige Mening slaaer over i sin Modsætning, taler høit og høiere, bliver Folkets Røst, Guds Røst, og det blev besluttet i en Forsamling af Byens Borgere, at der skulde gjøres noget for Bjørnstad, at han skulde hædres, udnævnes til Æresmedlem i det Colbjørnsenske Fricorps, hvilket han en Gang forgjæves tilbød sin Tjeneste, kort sagt: Bjørnstad skulde udmærkes med et eller andet, hvad det nu kunde blive til. Han var dog en Mand fra Frederikshald, deres egen, det maatte fremhæves nu.

Medens dette Omslag fandt Sted nede i Staden, levede Gjenstanden for al denne Velvillie sit eget Liv i en vild og skovrig Fjeldegn norden for Sarpfossen, tre Mil fra Frederikshald. Denne Fos er hverken saa høi eller bred som flere andre af Landets Fosse; men

den ansees med Rette for et af Norges skjønneste og mægtigste Vandfald. Især udmærker den sig ved den overordentlige Vandmasse og forfærdelige Kraft, hvormed den skyder sig frem, beriget ved utallige Vaandaarer fra det vilde og skovrige Terrain.

Bjørnstad og hans Søster Ellen levede heroppe i Ødet i uforstyrret Fred og uddeelte nu med rund Haand Udbyttet af deres Livs Indkomst til Livets trætte Arbeidere, som langveis fra tyede herop om Hjælp og Raad. Vinter og Sommer var Stien op til Hytten banet og traadt, og der gik aldrig Nogen forgjæves.

Faster Ellens forvitrede Skikkelse havde rettet sig i de forløbne Aar. Øinene lyste med bjørnstadsk Ild; en bruunrød Sundhedslød over det magre Ansigt røbede, at Livskraftens Kilde atter sprang i hendes Bryst.

Der var nok at skaffe om i Fjeldhytten. Køernes Mælk stode i lange Bøtterækker paa Sæterhylderne, Osten laa i Lager, tørrede Urteknipper hang under Loftsbjælkerne. Faster Ellen besad det skarpe Blik og den lykkelige Gjætte- og Slutteevne, der gjør forfaren i Lægekunst. Om Vinteren snurrede Rokkehjulet, Ulden kartedes, varme Sokker og Trøier og alskens andre varme Sager laa beredte for de Trængende.

Midt i al denne Travlhed fløi Fasters Ellens Blik jævnlig forskende over til Bjørnstads høie og vaklende Skikkelse, naar han uddeelte milde Gaver med et Blik, der røbede, at det ikke alene var Haanden, som gav, men Hjertet, der glædede sig over at kunne give.

„Nu op med Panden, Broder!“ lød det ofte barsk og opmuntrende; „Han forstod den bedste Kunst, han, som levede for en anden, levede ei sit Liv omsonst.“

Faster Ellens Tale faldt ofte i Riim, uden at hun egentlig selv vidste derom.

„Bølgeskvalpet gaaer i Takt, som Stormen det vil,“ sagde hun en Gang, da Jørgen Halvorsen gjorde hende opmærksom herpaa.

„Kom nu og hjælp med, Broder,“ sagde hun til andre Tider i de første Aar af deres Eneboerliv, naar Bjørnstad i Timer lukkede sig inde i sin Stue og sad og stirrede frem for sig med en knyttet Haand paa hvert Knæ, mens Tanker gravede og gravede i hans Indre og kun naaede at undergrave hans egen Kraft. Saa reiste han sig brummende, greb Karterne eller Strikketøiet og bandt Hoser, mens Vinterstormen ruskede i Hytten, og Sneeskredenes Drøn lød rundt om udenfor. Der sad de to gamle Skibbrudne, kastede op paa dette Fjeld fra Livets Brænding, graanede i Sjælens Bedrifter, medens de nu med det sløvede Høgeblik anstrengte sig for at indhente en løssluppen Uldgarnsmaske i det flakkende Lampelys, medens Mindernes Skred drønede gjennem deres Indre. Saa hændte det, at Bjørnstad utaalmodig slængte Strikketøiet over til Søsteren og forlod Hytten for at gaae ud i Vinternattens store Syner. Eller han vandrede langt over Fjeldet til de Hjem, hvor han vidste, der trængtes.

Aarene havde ogsaa i hans Sind bragt Forandring: Den store Fred var seen om at komme til ham, og den kom ikke

pludselig, ikke uden Kampe. Lidt efter lidt var dog Kjærlighedens store „Du og jeg“, „Du fremfor mig“ gaaet op for ham i sin Vælde, og i dette klare Lys fra oven stod hans Ungdoms Stræben og hans Manddoms Kamp for ham grelt og skjærende i den hele Selviskhed og Egenkjærlighed, „Jeg imod Dig“, „Jeg over Dig, over Eder Alle“. Hvornaar dette Lys begyndte at skinne, vidste han ikke selv. Maaskee var det Eensomheden, som maa til, for at det Store kan trives, og Læsning; thi Bjørnstad læste meget, og hans lille Bogsamling indeholdt det Bedste af udenlandske og indenlandske Værker.

Tilsidst forstod han alle disse Jordelivskampe med de store Ideer som Banner og et lille „jeg selv“ som Bannerfører. En dyb Medlidenhed greb ham for de Mange, der endnu stred og led i Uklarhed dernede. Det maatte saa være; han forstod, at det hele Myretuearbeide maatte forrettes, noget for og noget imod, noget skarpt, andet blidt, noget beskt og noget sødt, for at skaffe sundt Blod til det Hele og alt, hvad der ellers maatte til, for at det kunde holde sammen. — Af og til gik han ud til det nære Fossefald og stirrede ned i de skummende Hvirvler; oftere gik han ud paa Pynten med den vide Udsigt nedover. Her blev han staaende i Timer, et sælsomt Monument, forvitret af Tiden, endnu kæmpemæssigt at skue. Saa kunde han en Gang imellem strække Haandfladen ud, vugge den sagte op og ned, som om han stedte noget til Hvile, og vendte hjem støttet til sin Stav med den skaldede

Isse hævet og det hvide Skjæg og Haar bølgende i Vinden. Lidenskabernes Tid var omme; det afgjærede Stof laa klaret i hans Tanke. Det, de kaldte Stort dernede, Fremskridt, Magt, Mit og Dit, selve Landegrændsen mod det „Udenlandske", Fædrelandets Begrændsning til en bestemt Plet Jord, altsammen blev heroppe, omgivet af den utilhugne Granit i det Eviges Lys, saa smaat, at det ikke var til at øine.

Ogsaa Sorgen over Maris Død, der havde knuget Bjørnstad til Fortvivlelse i de første Aar, var mildnet; han vidste, at nu var hun dèr, hvor hun hørte til, og forenet med sit Kjæreste. Sønnens Død var ham hovedsagelig en Kilde til Glæde. Drengen havde aldrig i Live været ham saa dyrebar som nu; det var, som om han havde ofret sit Land det Bedste, han havde, en reen, ung Kraft, en Blomst i Udspring, der aldrig vilde tørres hen i Storme.

Alene hans Livs store Gjerning, den, i hvilken hans hele Væsen higede efter at hvile ud, kunde han ikke komme til Ro med, den Hovedgjerning, der er enhver fuldbaaren Personligheds Hensigt, det store, beroligende „Derfor" paa Livets „Hvorfor" gled fra ham, hver Gang han vilde gribe den og gjøre den til sin.

Kong Carls Død var hans stadige Tanke. Javist, han var i Løbegraven hiin Nat og fast besluttet paa at dræbe sit Lands Fjende. Javist havde han hævet sin Pistol og skudt og seet Carl den Tolvte synke sammen og følt sit Land befriet i samme Nu.

Snigmorder, han? Bjørnstad? — Javist, han havde i Mulm og Mørke hævet sit Vaaben mod Kongen af Sverige; men han havde med Glæde aabenlyst bødet med sit Liv for den Bedrift. Snigmorder? — Nei, han havde gjentagne Gange søgt Heltekongen i aaben Kamp med blottet Bryst — forgjæves. For Bjørnstads Fædreland var denne Helt et farligt Kryb, der ved Nattetid gravede sig ned i dets Jord, for som en Slange Tomme for Tomme at bugte sig fastere om Fæstning og Stad. Et fjendtligt Kryb knuser man under sin Hæl, naar man seer det løfter Braaden mod Ens Kjæreste, naar og hvor man kan. Snigmorder? Nei, nei! — Bjørnstad hævede sit Hoved. Han havde i et kongeligt Nu følt sit Lands Frelse gjennem sin høire Haand; da var det, som om Fjeldene rundt ham klædte sig i straalende Farver, som om Luften, han aandede, blev stærkere og mere balsamisk.

Men i en anden Time kom andre Tanker, en Tvivl, der sjeldent lod ham i Ro, og han havde en Følelse af, at han selv gled ud i meningsløs Taage, at Klippegrunden forsvandt under hans Fødder, at han drev nedover uudforskelige Strømme, for at forsvinde, og der lød intet Svar over til ham, naar han i Nattens Time kastede sig paa Leiet og spurgte og spurgte, mens de nagende Tvivl steg.

Ja, var det ham, der havde fældet Kong Carl? — Det forekom ham, at han havde seet Kongens Hoved allerede synke ned i Kappen i det Øieblik, han hævede sin skudsikre Pistol og trykkede af. Saaret, som han

nøie havde undersøgt i Ligets Tinding, kunde ingen Pistolkugle have frembragt, Kardæskregnen var forfærdelig — og dog — og dog! Han sendte Raab paa Raab efter Sandhed ud i sin Eensomhed; men der kom aldrig Svar. Tilsidst tog denne Grublen sygelig Overhaand og medførte Hallucinationer; vaagne Febersyner forfulgte ham og drev ham rastløs fra Sted til Sted.

Faster Ellens vagtsomme Øie hvilede ofte spørgende paa ham. Han undgik enhver Fortrolighed i denne Sag. De to Søskende talte overhovedet ikke meget sammen; det behøvedes ikke for at forstaa hinanden. Deres Fortid eiede ikke Ord, deres Fremtid behøvede ingen. Deres Indre var sammennittet ved det samme Livsindhold; de gave hinanden trofast Haandsrækning, og saa gik det, som naar et Heiseværk er i Gang: hvor den ene slap det seige Tag, greb den anden fat, medens Minderne lagde Opsangen til.

En Dag sad Bjørnstad sammensunken udenfor Hyttens Dør. Ellen saae gjennem den lille Rude, at han hævede Hovedet fra Brystet og stirrede over mod Klippevæggen. Hans Øine udvidedes, hans Haand strakte sig afværgende frem, medens han reiste sig. Ellen gik ud til ham og lagde Haanden paa Broderens Skulder.

„Du bærer paa en svar Hemmelighed, Bjørnstad," sagde hun. „Betro Dig til mig. Naar tvende Venner blot enes ret, gjør fire Hænder det Tunge let."

Bjørnstad syntes ikke at høre hende. Han ved-

blev at stirre mod Klippevæggen med stive, skjælvende Træk.

„Seer Du Hovedet derovre paa Klippeblokken?“ hviskede han. „Hans, Kongens? Seer Du hans Øine, de klare, kongelige? De følge mig overalt, Dag og Nat. — Seer Du?“ vedblev han og knugede Søsterens Arm. „Seer Du? Nu synker det ene Øie tilbage dybt i Hulingen, og det andet skyder sig frem, nedover Kinden, og stirrer herover og lyser som Ild — Vent!“

En glødende Rødme gled over Bjørnstads Pande. Han strakte Haanden om bag Døren, rev Bøssen ned fra Knagen, sigtede omhyggelig, mens de hvide Haar klæbede sig om hans Tinding. En Krudtsky bølgede over mod Klippestykket, og Bjørnstad sank sammen; store Sveddraaber perlede over hans Pande.

„Havde Du tusinde Liv, Carl af Sverige, jeg tog dem alle!“ udbrød han med brudt Røst. „Hvad vilde Du her hos os?“

Ellen stod fasttryllet til Stedet. Nu forstod hun disse Skud uden synligt Maal; Kuglerne havde allerede mærket Klippen derovre, altid paa samme Sted. Hun rystede paa Hovedet; for dette Onde hjalp ingen af hendes Urter, og hun sendte Bud efter Jørgen Halvorsen.

Han kom, og de to Mænd sade ofte længe sammen, mens Bjørnstad hørte til, og Jørgen talte aabent og eenfoldigt om Tingene. Eller han tog sin Fidel og spillede af de gamle Folkesange, meest dog Moderens Vuggevise, der ogsaa havde lydt for Bjørnstad i hans

Barndom. Bævende og blide Toner løde i den stille Fyrreskov. Saa hændte det, at den gamle Mands Øine sank sammen, og Jørgen sad i Timer og ventede. Men saae han Bjørnstad aabne Øinene, lod han paany nogle Takter glide frem, og Morbroderen smilede og faldt atter i Søvn.

En Aften sov Bjørnstad længe. Myggene summede om ham; Jørgen sad og viftede dem bort og betragtede sørgmodig det gamle, karakteristiske Hoved, der allerede syntes at sove den evige Søvn. Da Bjørnstad vaagnede, saae han paa Jørgen uden Overraskelse, uden Sindsbevægelse, vendte saa Blikket opad.

„Aftenstjernen er nok høit paa Himlen, ja, saamænd er den det. Saa er min Tid kommen; nu staaer min Sol op, og de komme til mig, alle dem, som ere borte, henne — Drengen er ikke død og hun ikke gammel, naar de møde mig mellem Træerne, og de blive længe hos mig. — Bøi Dig, bøi Dig, Broder! sagde Søster Ulle. Javist bøier jeg mig for Eder Alle, I Stærke og Store i Følelsen, mens jeg var saa lille i min indbildte Manddom. — Hører Du Kilden, som siver bort derhenne gjennem Mosset?“ vedblev han lidt efter. „Den risler med Liv, Liv, der aldrig rinder ud ligesom mit eget og — Kongens — —“

„Hvorfor bryder Du dit Hoved med al den Tvivl og Uro, Morbroder?“ spurgte Jørgen. „Jeg veed, at den Konge hviler Dig svart paa Sinde; men hvad Magt ligger der vel paa, om det er Dig eller mig eller en anden Nordmand, der skjød ham? Det var et

Stykke fædrelandsk Arbeide, der maatte forrettes, for at vi kunde faae Fred — og saa fik vi Fred, og Norge blev frelst, og det var *det,* som det kom an paa. Der er jo ikke en levende Sjæl, som spørger efter Gjerningsmanden. Jeg siger som de Andre: det var et Stykke godt norsk Arbeide, der maatte forrettes af en Nordmand, og det blev forsvarligt besørget. Derfor synes nu mig, at Du som en gjæv norsk Mand ikke har mere Grund til at være stolt eller bedrøvet over, hvad der skete den Nat, end alle vi Andre Nordmænd, for jeg skal sige Dig: *den Bedrift hører nu os Alle til; den er Fædrelandets.*"

Bjørnstad lyttede til denne eenfoldige Tale, medens et forklaret Udtryk bredte sig over hans Træk, og han nikkede gjentagne Gange.

„Javist, den Bedrift hører nu Fædrelandet til," hviskede han. „Større Maal findes ikke for nogen Mands Bedrift, og hjulpne bleve vi Alle, hvem der end fuldførte den."

Der faldt som et Bind fra Bjørnstads Øine; det store Broderskabs, Alkjærlighedens Lys gled atter hen over dette sidste Mørke i hans Sjæl. Han reiste sig og blev seende fra samme Stund. Atter her havde det saaledes været Selviskhedens, det stærke „Jeg selv", „Jeg" i Modsætning til „Dig", „Jeg over Eder Alle", der havde villet tvinge ham frem til at eie denne Storbedrift for sig selv alene; derfor havde han ikke kunnet finde Rist eller Ro; thi Anger over sin veloverlagte Handling følte den villiefaste Mand ikke; hans nagende

Uro havde blot været Mistvivl om ikke at kunne tilstaa sig selv, Bjørnstad fra Fossegaarden, Stormagtsbrynden: ikke at have levet forgjæves, Følelsen af ikke at glide ud i det tomme Rum som en unyttig Ting — den selvforherligende Ret til at kunne slaa sig paa sin Personligheds Bringe, han, Bjørnstad, Martyren, og svare sig selv dette falske „Derfor" paa Evighedslivets „Hvorfor". Som om det i det Hele taget var denne Slags Storhedssvar, det kom an paa, naar en Gang Herren kalder sin Tjener til Regnskab for, hvorledes han har forvaltet de tyve, de ti — det ene betroede Pund?

Veien til den store Fred var endelig funden for Bjørnstad, og han forlod den ikke tiere. Lyset blev ved at vælde frem. Han grublede ikke længer, han gravede ikke længer efter Gaadens Løsning i sit eget uredige Skyggerige, hvor de halvfærdige Drømme, Drifter og Haab havde koglet og kogt alle Slags dæmrende Muligheder. Det ene Menneske var jo det andets hjælpsomme Broder. Der var nu ikke noget Skyggerige længer; thi dèr, hvor dette Lys lukkes ind, dræbes al lyssky Svamp og fremmes til Fuldbaarenhed hver Spire, der fødtes til det Evige.

Mens dette Omslag fandt Sted hos Bjørnstad, og hans storttilhugne Aand i Ro og Klarhed stærkere og stærkere higede imod som en upersonlig Velgjerning at glide over i sit Folk, at gaa op i dets Velfærd, gik det jævnt ned ad Bakke med hans Kræfter. Den fordum saa mægtige Skikkelse laa nu oftest i Høstsolens

skraa Straaler udenfor Huusdøren, hvorfra han kunde see Stien forsvinde i Dalen. Bjørnstad saae ofte nedover med milde Øine; oftere saae han dog langeligt opad; han begyndte nu at længes andet Steds hen.

Den slanke Birk stod allerede bladløs ude paa Skrænten; den havde givet Efteraarsvinden sin sidste Guldskilling, men svang lige let sine tynde Grene for *det*. Det gulnede Løv var til Høstmaneuvre; Vinden drev det rundt om Bjørnstad i stedse snevrere Svingninger: høire om — venstre om — og det kunde Exercitsen. Efteraaret og Hvilen var for Døren. Enebærbuskens mørke Spids hævede sig over Lyngen som et sørgende memento mori; tillige som et forjættende Fingerpeg mod Himlen.

Bjørnstad skyggede med Haanden for Øinene. En lille Skare Mænd kom frem paa Stien nede fra Dalen; de arbeidede sig møisommeligt op ad den stenede Vei. Nogle nysgjerrige Geder sprang fra Klippeblok til Klippeblok; Køernes dybtstemte Klokker løde gjennem den harpixsvangre Høiluft.

Det var Peder Colbjørnsen, Foged Wexelsen, Kjøbmand Wærn og flere andre af Byens ansete Mænd, som denne Høstdag havde besluttet at besøge Bjørnstad og bringe ham Stadens Tak og Udmærkelse.

Da Mændene naaede op til Hytten, havde Bjørnstad reist sig og stod støttet mod Trævæggen. Hans hvide, blottede Hoved med de furede Træk indgjød de Kommende den Ærefrygt, som omgiver Eneboeren. Da de Fremmede naaede op, traadte først Raadmand Wærn

frem for Skaren, lod sit blomstrede Silketørklæde løbe rundt indeni Hatten, aftørrede Issen, rømmede sig og sagde:

„Vi Borgere fra vor gode Stad Frederikshald hilse Dig, Bjørnstad. Din store og modige Gjerning er rygtedes iblandt os, og vi mene at skylde Dig vor Tak, mens Du i Stilhed og Beskedenhed har trukket Dig tilbage fra din velfortjente Belønning. Derfor have Kvinderne i Frederikshald besluttet at sende Dig dette Udmærkelsestegn, en Orden, de ere traadte sammen for at stifte og uddele til udvalgte Mænd, der i Særdeleshed som Du have gjort sig fortjent af Kvinden og Hjemmet*). Alene for din Skyld have vi vandret den lange Vei herop i Ødemarken."

Bjørnstad modtog det fremrakte Udmærkelsestegn, et skinnende Kors. Han saae længe og taus derpaa.

Faster Ellen var traadt hen ved hans Side. Hun rystede paa Hovedet.

---

*) Denne Orden har existeret i Frederikshald, traadte dog først ud i Livet 1ste Januar 1750. Ordenstegnet var da en Triangel, hvilken var forfærdiget af Guld, som det ædleste og reneste af Metallerne, for at tjene dem, som dermed beæredes, til en bestandig Paamindelse „altid at kultivere de ædle og uforfalskede Dyder, hvormed den er erhvervet". Paa den ene Side er graveret disse Ord: „l'ordre de la constance, institué par les dames à Frederikshald le 9me Decbr 1749." Paa den anden Side staaer disse Ord: „Dedié au vrai mêrite en dépit des franc Maçons. Den bæres udi et blaat, vatret Baand Couleur d'azur og bindes med en dobbelt Sløife i det tredie Knaphul af Vesten." Den første Mand, der udmærkedes med denne Orden, var Rudolph de Romeling, Kgl. Mayst. bestalte Major.

„Er det for den Gjerning i Løbegraven, at de sende Dig et Kors?“ spurgte hun barsk.

Bjørnstad nikkede sørgmodig. Ellen tog sagte Korset af Broderens Haand, kyssede det ærbødigt og holdt det over sit Hoved.

„Vor Frelsers Storkors, det skal straale klart og reent fra Himlen, det maa ei lue naglet til en Fjendes Bryst i Stimlen!“ udbrød hun med skjælvende Træk og dæmpet Røst.

„Fjende, Søster?“ sagde Bjørnstad bebreidende og værdigt. „Nei, ikke Fjende, kun Synder, en stor, men omvendt Synder.“

„Du dyrebare Broder!“ hviskede Ellen og støttede sig til hans Skulder. „Gjør altid Ret, bliv ikke træt, sagde vor Moder. Heroppe ingen Løgne — ikke Frelserens dyre Kors for Mørkets geniale Gjerning.“

Peder Colbjørnsen, der havde opnaaet megen Anseelse og Berømmelse i sin Fædrenestad og langt udenfor, traadte nu frem med blottet Hoved.

„Saa sees vi da igjen, Bjørnstad!“ udbrød han venligt og rakte Eneboeren sin Haand. „Denne Gang kommer jeg som Udsending fra vor Stad. Hilsen og Tak for dine heltemodige Kampe 1716, da din tapre Søn faldt, og for din store og uegennyttige Fædrelandskjærlighed, der i Mulm og Mørke drev Dig ud for at fælde vor Fjende og redde vort Land. Vi kalde Dig en af vore bedste Mænd. Derfor have Borgerne i deres Raad besluttet at overrække Dig dette Diplom som Æresborger i vor Stad.“

Bjørnstad hørte paa denne Tale, værdig og ubevægelig. Da Colbjørnsen tav, og han modtog Diplomet med Byens store Vildmandssegl, gled et Smil over hans Ansigt.

„Tak, I gode Mænd fra Halden," sagde han med mild Røst. „Hav Tak, at I kom herop til mig, mens det dog er mig, som i Tanken mangen Gang kom ned til Eder. Jeg skylder Jer jo Alle Afbigt for saa meget fra mine syge Aar — den Gang, jeg var saa stærk."

Der gled en glødende Rødme op over Bjørnstads Ansigt, mens han traadte frem; hans krogede Skikkelse syntes at voxe i Kraft og Sikkerhed. Han kastede Hovedet tilbage og strakte Borgerne begge Hænder i Møde.

„Ja, ret af Hjertet Tak, I gode Brødre, at I kom til mig, nu, det lider mod den lange Reise. Min Sjæl glædes festligt ved dette Møde. — Er denne Stund mit Livs store Opgjør, da er den velkommen. Saa hører Alle, hvad jeg nu maa vidne: Al min Kamp imod Eder var Selviskhed, alle mine Veklager over mit Lands og mit Samfunds Usseldom var et umodent Sinds utøilede Selvgodhed, saaret i sin Forfængelighed, ude af Stand til at underordne sig Eders Love, de urgamle, evigunge, der rummer Alt og Alle, og som giver Plads for Alt og Alle. Jeg gjærede og bruste over af egen Retfærd og Livskraft, troede jeg. Ak, det var blot indbildsk Overmod, min egen Storhedsfølelse, som skar mig bort fra Eder Alle, mens jeg af bare Manddom

fortærede min egen og Mines Lykke. Nu ligger det Hele hen i Klarhed. Jeg kunde ydmyg knæle paa Stortorvet og udraabe min Vildfarelse for den hele Stad; men I vilde ikke forstaae mig. I leve dernede i de trange Gyder. Det er heroppe i Naturen og Eensomheden, at der bliver slig Vennefest i Sjælen."

Bjørnstad holdt inde og strøg sig med Haanden over Panden. Han var atter det gamle Urmenneske; Røsten steg, selvtænkte Tanker søgte frem, klædte i Skum og Fraade, i egne Ord.

„I see saa vist paa mig, I Kjære? Ja, saaledes er det blevet inden i mig. Den Bjørnstad, I ere ude efter, han er ikke mere. Jeg siger Jer: ham, I søge, han er ikke mere. — Men hvem er I selv? Jeg seer iblandt Eder de Raadsherrer, som en Gang vare mig haardest. I er det Hele dernede, maaskee det bedste af det Hele; men hvad er saa det Hele? En Stump af det store Verdensrige. Jeg saae det igjen nys, da jert Tog bugtede sig herop ad den stenede Vei. Verdens Samfund er som Kæmpeslangen, Midgaardsormen, der omslynger Alt og Alle. Er en af os saa stærk, at han kan gribe Kolossen ved Struben, ryste Uhyret, holde det ud fra sig i stiv Arm en halv Menneskealder — et Secund af Evigheden, — hvad saa? — Længer holder vel ingen af os ud, mens Dragen pruster os over med sin Fraade af det tusindtungede Gab, blinder vort Syn, hidser vort Blod, kvæler vort Aandedræt, suger os til sig, Tomme for Tomme, velbehagelig. Det er af os, de Stærke, han lever sig mægtig, det er os, de Modstandskraftige, der gaaer over i hans Væsen, bliver

hans nye Nakkehvirvler, blot paa en heel anden Maade, end vi i vor Ungdomsruus og Overmod drømte om, og tilsidst, naar vort Blod er drukket, og vor Sjæl er flydt ud i Handling, naar vort Livs Hovedgjerning som Sommerfuglen er flagret bort fra det fortærede Hylster for at blive Andres Eie, naar vi selv, vort Legeme, ligger hen som det knækkede Rør, naar vi endelig begribe, at netop saaledes, som det gik, maatte det gaae, kun saaledes skeer os fuld Ret, idet vi leve op i vor Bedrift, bliver en sund Bloddraabe mere i det Heles Aarer, medens Midgaardsormen voxer sig ung ved altid yngre Nakkehvirvler, aldrig bliver gammel, mens den ruller sine Ringe videre, bredere, pisker alt om sig i Skum og Fraade, roder unge Modstandslystne frem, suger ny Kraft af det sidste Nye, slænger det ældste fra sig som overlevede, visne Haleled — ja, mens det Hele ringler fremad, fremad mod Tidernes Evighed med de nyeste Stridsmænd mellem Kløerne, saa lyster det Kæmpeslangen stundom, naar halve Sekler ere svundne, at rode et eller andet Skelet frem af Glemselen; saa er dens Fagter anderledes, saa basker den med Halen, kaster sig i Støvet, pryder vort indfaldne Bryst med Udmærkelser, sætter os til allersidst i brede Steenkister og hugger vore Billeder udenpaa — for at vi selv kunne ligge Steenlig som vore store Sorger derude i det Svundnes blide Maanelys. — Ja vist, I komme til os, naar vi ikke længer have Brug for Jer. Hvor var I henne, I dèr, da jeg trængte saa haardelig til Jer Medfølelse, da jeg var ung og blød og tillidsfuld

og higede ind til mit Folks Hjerte? — Hvem spyttes der nu paa dernede? Hvis Sjæl pisker Verden nu blodig? Hvem seigpines nu under Uforstand, vaander sig under Haanens Svøbe? Siig, hvem tømmer nu Livets bitreste Skaal? — En Landsmand, tænker jeg, en Broder, en Helt, der stinges ihjel, en Kraft, større end min. Jeg blotter Hovedet for ham og hilser ham velkommen heroppe i min Eensomhed."

Bjørnstad stod opreist, mægtig og ærefrygtindgydende. Han slyngede disse sidste Sætninger ud med stigende Kraft. Hans Stemme rullede endnu en Gang som en Torden mod Fjeldvæggen; den sidste Rest af aarelang, opsamlet Bitterhed svandt maaskee bort i dette Sjælens Smerteraab. Han strakte Haanden ud som en Seer; hans Blik luede atter med Bjørnstadsk Kraft, medens Borgerne stode tause, lyttede, saae paa hinanden, nikkede og lyttede igjen.

Foged Wexelsen alene gjorde et hemmeligt Tegn mod sin Pande og rystede deeltagende paa Hovedet, medens Bjørnstad vedblev:

„Javist, jeg seer det derude i den store Verdens Fremtidstaage. Ormen bugter sig endnu dernede, almægtig, suger og veirer og finder og fortærer, groer i Kræfter, i Viisdom og Herlighed. Opad, opad, bugtes det Hele i Egenkjærlighed, Adskillelse, Fjendskab og Viisdom. — Ha, var jeg ung en Gang til, saa fik den Midgaardsorm mig at fortære endnu en Gang, ti Gange. — Javist, jeg seer det derude i Fremtidstaagen. Det er ikke længere os, de Enkelte, der fortæres. Da

ordnes de store Modstandsmasser af Fremskridtsaanden, af Oprørsgeniet, for Uhyrets Gab, og Masserne knuses, forsvinde, fordøies, blive de nyeste Nakkehvirvler. Alt, alt maa med, intet udenfor. Mægtigere og mægtigere løfter den sin Nakke mod Himlen, løfter tilsidst hele Jorden, hurtigere og hurtigere, fremad, opad, til Alt er gaaet op i dens mægtige Kæmpelegeme, til den sidste Modstand er suget ud, til det Hele selv gaaer i Steenkisten. Da, først da groer maaske det store Vennemenneske frem i Freden, større i Broderskab, mere fuldkomment, end vi nu til Dags ere. — Ja, jeg synes, det er saa grumme galt fat med Jer Alle dernede i Soden og i Asken. Hør det, lær det, forstaa det, og det skal være den eneste Bedrift, jeg gider tage med herfra. Kunde jeg med fulde Fjeldlunger raabe det ud, saa det rungede over hele Verden: Luk jeres Døre og Vinduer op for Broderskab og Venskab, bøi Jer selv i Strenghed, bøi Eder i Ydmyghed for hinanden, bøj Jer i Kjærlighed ind til hinanden, først da skyde de tusinde Glæder op om Jer og blive store under den blaa Himmel, som fremkaldte dem, først da lærer Du at føle saa reent, saa stort og sandt, at vi blive de lykkeligste af alle Lykkelige, saa lykkelige, som Ingen veed det. Bøi Dig, bøi Dig mod Jorden, saa drages din Sjæl opad, for saa komme de store Syner til os med Livets Fest, den store Fred, — Guds Fred."

Bjørnstads Hoved laa tilbagelænet; hans Arme vare udstrakte og bevægedes som en Musikanfører, der afdæmper for stærke Strengelyd i sit stormende

Orkester i Lidenskabernes altomfattende mægtige Finale. De sidste Ord aandede han frem og dog hørligt af Alle. Endnu en Gang havde hans Stemme eiet Stormens Tone; nu vaklede han pludselig frem og tilbage om sin Stav. Han var synlig træt. Bjergvinden kløftede hans hvide Skjæg og Bryn, medens hans Øine flakkede, som om hans Kraft blev knuust af et Kølleslag fraoven.

Borgerne bleve tause staaende. Denne Tale kom ogsaa til dem saa underligt fraoven nedad; de norske, ranke Mænd fra den unge Stad stode nu og saae paa de Udmærkelser, de medbragte, og følte, at de ligesom vare af Papir. Manden var voxet fra dem.

Eneboeren vendte sig mod Colbjørnsen, hvis mandige, sørgmodige Træk vare prægede af hans ulykkelige Hjemliv*). Han havde opmærksomt lyttet til denne eensomme Sjæls Skriftemaal, der snart rullede som en bred, frigjort Strøm, snart fremstødtes som overhugget af Sindets Bevægelse.

„Uhrværket er ved at gaa istaa, Kvalhalmen venter mig nu derinde," sagde Bjørnstad. „Tilgiv en gammel Mand, — det vilde siges. Træd indenfor. Alt, hvad jeg eier, er Eders."

I dette Øieblik banede en besynderlig Skikkelse sig Vei mellem Borgerne. Han var iført en lang Frakke med store Metalknapper og et høirødt Tørklæde flag-

*) Colbjørnsens Hustru var drikfældig og letfærdig.

rende over et struttende Kalvekryds, medens han svingede sin side Hat og raabte:

„Hil være Morbror Bjørnstad, Du gamle Balte! Ja, din Storhed er gaaet over i Rygralliken paa os Allesammen. Din egen Søstersøn Daniel, Selveier af Frederikshalds Liimkogeri og gift Ægtemand med Liimkogerenke Reimer respekterer Dig. Jeg er stolt af Dig, Morbror Bamse! Alle mine Sønner skal kaldes op efter Dig. Nu flytter Du ned til mig og skal blive tilseet med Reenlighed og Proprietet; saa kommer Bymusiken og spiller op udenfor vores Dør — hva' — sa! Hip — hip — hurra!"

Det var Skipper Daniel, der nylig var traadt i Land fra den lille Færge bag ved Huset. Han havde ad en Gjenvei skyndt sig herop fra Frederikshald for at være Vidne til Familiefesten.

Ingen lagde Mærke til Liimkogeren. Alles Øine søgte Bjørnstad, hvis graanede Skikkelse skarpt aftegnedes mod Aftenhimlen. Hans mægtige Pande med de dybe Øine, hvorover Panden sprang frem som en Klippe, ragede ensomt op over Menneskene, Tiden. Dette lille Udvalg af Stadens Mænd vare i dette Øieblik et Udtryk for Folkestemningen. Her var intet bølgende Hovedhav, ingen høilydt Jubel med hundreder af fremstrakte Hænder, intet lokkende Fyrværkeri, Fakkeltog, her var blot et gammelt Menneskehoved og den store Eensomhed omkring det. Uden at Nogen vidste, hvem der begyndte, lød pludselig den norske Nationalsang fra den lille Klynge, høitidelig og fuldtonende i den dybe Stilhed,

den eneste Hyldest, de vidste at bringe. Bjørnstad rettede sig ved sin Krykke, det svulmede i hans Bryst, og Taarer forsvandt i hans hvide Skjæg. Der stod den gamle Løve endnu en Gang Ansigt til Ansigt med sit Folk, mægtig og rank som et gammelt Fyrretræ, himmelstor for den Enkelte. Borgerne syntes siden hen i Dagslivet, at de havde seet Folkeaanden, nei, selve den oprindelige, herlige, lutrede og uforgjængelige Menneskeaand. De glemte ikke det Billede siden.

Den Nat sov de Alle i fredelig Forening paa friske Høleier i Hyttens Stue. Bjørnstad vilde hvile mellem sine Bysbørn; han laa stille hen med Hænderne foldede over Brystet og et mildt og forklaret Udtryk. Først henad Morgenstunden faldt han i Søvn.

Næste Dag begave Mændene fra Halden sig atter nedefter. Bagved Huset fandtes som omtalt en primitiv Færge, der over en Sidearm af den store Elv frembragte en Gjenvei ned i Dalen. Bjørnstad paastod at ville ledsage sine Gjæster over Vandet til den modsatte Bred, og man lod ham have sin Villie. Colbjørnsen og Jørgen Halvorsen ledte ham om Bord. Da Borgerne vare satte i Land, og Colbjørnsen endnu en Gang havde omfavnet Bjørnstad, blottede den Gamle sit Bryst, medens Færgen skjød fra Land, og fremviste Æresborgerdiplomet; det laa ved hans Hjerte og forlod ham ikke mere.

„Gud velsigne Jer Allesammen," sagde Bjørnstad.

Fartøiet naaede Landgangen ved Hytten, og Jørgen sprang op paa Stenen for at fastgjøre Prammen, hvor-

ved den gled nogle Alen fra Land tilbage i Strømmen. Ingen anede endnu nogen Fare; Bjørnstad vilde med Lethed have kunnet stage sig i Land, som han saa ofte havde gjort. Først da han lod Baadshagen falde overbord og foldede Armene over Brystet, begyndte Jørgen at ane Uraad.

„Vær god mod Faster Ellen!“ lød Bjørnstads rolige Stemme indover; „hun er at stole paa. — Hils Olaug, mit Hjertes stolte Barn.“

Jørgen udstødte et Raab og søgte forgjæves at indhente de gyngende Planker, der allerede førtes med den dybe, stride Strøm, som, svulmende efter de sidste Ugers Skybrud, ilede ud mod Sarpfossen. Hurtigere og hurtigere gled Færgen af Sted. Bjørnstad syntes ikke at see eller høre noget mere omkring sig. Borgerne fulgte bekymrede og grebne Fartøiet paa den modsatte, mennesketomme Bred; de forstode, at de vare til Stede ved Bjørnstads Ligfærd.

Allerede drønede Fossefaldet i Nærheden og sendte rygende Skumhvirvler i Veiret ved Elvmundingen. Bjørnstads hvide Haar flagrede i Vinden; han stirrede opad. En Gang lød et Skrig fra Klyngen paa Land; det saae ud, som om Færgen vilde skyde ind mellem Klipperne. Den gled forbi. Maaske vilde Bjørnstad nu kun lande paa Evighedens Kyst. I næste Nu forsvandt han i Skum og Fraade.

Oppe paa en fremspringende Pynt stod Faster Ellen. Hun strakte Armene mod Himlen og udbrød:

„Store, almægtige Gud, nu forstaaer ogsaa jeg det Hele: gjennem Braad og Brænding hjem til Dig!“

Det var atter Foraar. Bjørnstads gamle Huus, Fossegaarden, laa nystrøget, rødmalet i den opgaaende Morgensol, skinnende under de rødmende Fyrrestammer. Inde fra Mormors Hytte lød en kvidrende Jubel.

„— Derfor er jeg saa glad, saa glad!“ — det brød frem som et ustandseligt Væld af unævnelig Livsfryd — „derfor er jeg saa glad, saa glad!“ — kun den ene Strofe, intet andet: „saa glad, saa glad!“

Døren blev revet op, og en slank, ung Kvindeskikkelse ilede ud, heelt ud, yderst paa Pynten, med et nøgent, buttet, solbrændt Drengebarn paa Armen. Hun løftede ham høit over sit Hoved, som om hun vilde vise ham al Jordens Deilighed — nei, hun vilde vist vise Himlen sin deilige Skat, den lille Bjørn Halvorsen.

Jørgen stod lykkestraalende ved hendes Side, en Menneskegruppe, der i sig selv rummede det høieste og udtrykte alt.

„Hvornaar flytte vi over i det store Huus, min Olaug?“ spurgte Jørgen,

„Ikke nu, ikke endnu!“ bad hans Hustru og knugede Glutten fastere mod sin høie Barm. „Her i den gamle Hytte fødtes vor Lykke. — Kys Mormor igjen!“ udbrød hun pludselig og holdt den Lille henimod Træ-

stammen, hvor det store S M endnu blødte under Fyrrebarken, fordi Sønnen bestandig holdt Saaret frisk.

Drengen slog Armene om Træet og trykkede leende Kinden derimod.

„See, Jørgen, hvor underligt!“ hviskede Olaug. „Den klare Harpix drypper endnu af de Bogstaver. Det er som levende Taarer.“

Inde i Hytten i Halvmørket skimtedes Faster Ellens karakteristiske Ansigt. Hun støttede Hænderne om Rokkehovedet og saae sørgmodigt paa de Unge. I Døren stod Hønen Guru og kaglede, og søgte, rev en Fjer af sit Bryst og holdt den i Næbet op mod Huusmoderen, da hun atter traadte over Tærskelen.

„Derfor er jeg saa glad, saa glad!“ jublede Olaug og kastede sit Drengebarn ned i Faster Ellens Skjød.

„Bøi Dig i Ydmyghed — bøi Dig i Kjærlighed!“ hviskede den Gamle og bøiede sig selv over Drengen.

Men den lille Bjørn strakte sine smaa knyttede Hænder opad og lo himmelhøit mod Himlen.

Mangen en stille Aften lød Vuggevisens Toner oppe fra Fjeldpynten ud over Dalen, bævende og manende, en Takkehilsen til det store og Svundne, tillige en forjættende Forsikring om, at dets rige Følelsesvæld brusende brød sig i Fossefald gjennem Nuet, for velsignelsesrigt at strømme over i Fremtidens Skjød.

De Toner lyde endnu, ville altid lyde.

Ende.

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	Side
„S. M.“	1
Hölandsslaget	21
En Norges Søn	47
Før Stormen	65
Fra Bjørnehien	77
Brændetyven	95
Hjemmets Fugl	111
Store Torsken!	127
Visen	143
Spionen	163
Et falsk Signal	183
Klokkeren fra Id	199
Ole Svendsens Død	215
Colbjørnsens „brogede Karle“	235
Stormuglen	253
Skjændselsbarnet	271
Ildskriften læses endnu paa Krønikens evige Tavle	291
Det brænder, han render — Ritsch!	309
Mari Bjørnstad	335
I Løbegraven	347
Den store Fred	369

J.V. RODES EFTFLG.
J. SKRÆM
BOGTRYKKERISTRANDE 3